

دیوان ترکی

ناظر شرفخانه ای

ناظر شرفخانه ای نین
تور کجه شعر لری

محمد رضا ملک پور ((م.م ناظر شرفخانه ای))
 ۱۳۱۷ - پنج گونش ایلینده اورمو دریاچه
 سینین قیراغیندا میشو داغینین دیبینده
 شرفخانه بره سی آدلانان شهرده آنادان دوغولوب
 بنشینجی کلاساقده ر دوغولدوغو یئرده و آلتینجی
 کلاسی دریان کندیندا اوخویوب . سونرا دینی
 تحصیل آماق اوچون تبریزه گئتدی و دورد ایل
 تبریزده مقدماتی اوخویان دان سونرا قم شهرینه
 تحصیلی نی تکمیل اتنمک اوچون عزیمت اتدی
 و اون ایل قومدا تحصیل آلدی و سطحی قورتاردی
 و بیر ایل ده خارج سطحه قورشاندی سونرا علمیه
 حوزه سی نی بوشلاییب تهرانیان دانشگاه (اونیورسیتیه)
 یندا فوق لیسانس بولومونده مدرک آلمانا نایل اولدو .
 و بیر نچه ایل کرج شهرینده آزاد دانشگاهیندا حقوق
 بولومونده تدریسه مشغول اولدو . حال حاضرده هامان
 شهزده ۵۸ نمره لی ازدواج و طلاق دفترخانه سینین رهبر لیک انذیر

NAZIR ŞƏRƏFXANƏNİN TÜRKCƏ ŞERLƏRİ

محل پخش انتشارات بخشایش قم
 کرج - دفتر ازدواج ۵۸ رسمی
 تلفن : ۷۷۳۷۵۸۳ - ۲۵۱
 تلفن : ۴۴۲۵۸۹۶ - ۲۶۱

دیوان ترکی ناظر شرفخانه‌ای

ناظر شرفخانه‌ای نین

تورکجه شعرلری

محمدرضا ملک پور (م.م. ناظر شرفخانه‌ای)

ملک پور، محمد رضا، ۱۳۲۰ -
دیوان ترکی ناضر شرفخانه‌ای - ناظر شرفخانه‌ای نین تورکجه شعرلری
/ یازان محمد رضا ملک پور م.م ناظر شرفخانه‌ای .. قسم: انتشارات
بخشایش ۱۳۸۳.
۳۶۰ ص. مصور رنگی، عکس .

ISBN 964-7090-98-6

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا

ترکی.

۱. شعر ترکی - ایران - قرن ۱۴. الف عنوان. ب. عنوان: ناظر شرفخانه‌ای
نین تورکجه شعرلری.

۸۹۴/۳۶۱۱

PL ۳۱۴ / م۷۵د۹

۱۳۸۳

۸۳ - ۱۵۵۰۳

کتابخانه ملی ایران

انتشارات بخشایش

قم - خیابان صفایه، کوچه ممتاز پلاک ۷۳

ناظر شرفخانه‌ای نین تورکجه شعرلری

یازان: محمد رضا ملک پور «م.م. ناظر شرفخانه‌ای»

حروف دوزهن: آذین کامپیوتر مؤسسه‌سی

ناشر: انتشارات بخشایش

چاپ نویسی: ایلک ۱۳۸۲

سایه: ۲۰۰۰ نسخه

رئداکتور: مهندس - (ن) ملک پور

ساتیشی: ۲۸۰۰ تومن

تیکرار چاپ انتمک مؤلفین کتبی و رسمی اجازہ‌سینه باغلی دیر.

فهرست

عنوان..... صفحه

۱۱اۋن سۆز (مؤللیف)
۱۲اۋن سۆز (یحیی شیدا)
۱۸اۋن سۆز (عزیز محسنی)
۲۲اۋن سۆز (دکتر محمدزاده صدیق)
۳۰اورمو دریاچه‌سی
۳۹شهریاریم گئدیپ الدن
۴۳خالقیمین گور سسی
۴۶پری‌لر شهرى
۴۹نه یازیم؟
۵۱آغاج
۵۲شاعیر
۵۴شاعیر نه ایسته‌یر؟
۵۶سنوکی‌لر قیتلاشاندا
۵۷سحر شئهی
۵۸قوجا چینار
۵۹وطنه باغلی
۶۱بوغولان گونشدن دوغولار گونش
۶۳بویون آیمه
۶۴آرپانی بۇغدايا قاتان دئیيلم
۶۵آیيلمه
۶۶ائل شاعیری خوار اوْلا بيلمز
۶۸واى کیمی
۶۹آت
۷۰ایستک
۷۱سنوکی

عنوان صفحه

دریالار کیمی	۷۲
آبولبول	۷۳
گوزل دونیا	۷۵
گنجه‌لر	۷۸
شئله‌لی سحر	۸۰
منده معنا هانی؟	۸۲
سن منیمسن	۸۵
کسمه آياق مندن	۸۷
گۆرنه گۆنه سالدین منی	۸۹
بۆلگۈ	۹۰
کاش! کاش!	۹۱
قبیرداشی	۹۲
بیزک	۹۳
فاصله سالما	۹۴
دهر آپار منی	۹۵
«پروین»ه اتحاف	۹۵
من اؤنو سئوهرم، او منی	۹۶
شرف‌لی شرفخانا	۹۶
قیزیل بالیق	۹۷
دوغوم	۹۷
عدالت	۹۸
من گرهک قلام	۹۹
اوره‌ییم جان آتیر سنی گورمه‌یه	۱۰۰
اؤنوتما می‌شام	۱۰۱
قورخو	۱۰۲
ایپک یاغمور	۱۰۳
یؤسف‌لره زیندان گۆزه‌ل	۱۰۵
رؤیا	۱۰۶
وصال خلوتی	۱۰۹

عنوان	صفحه
قبله گر کدیر بیر اؤلا	۱۱۰
مجنونون یئرده مشق ائتمه‌سی	۱۱۲
تکجه لئیلانه بسدیر	۱۱۳
مجنونون ایتی اؤپمه‌سی	۱۱۴
آند اولسون	۱۱۵
گرفتار اولسون	۱۱۶
ساقیا!	۱۱۷
ؤاله لر مینجیغی	۱۱۹
قیزیل پئیمانه	۱۲۰
وفا	۱۲۱
امید جوانه‌لری	۱۲۲
کؤچن بهاریم	۱۲۳
سنسین	۱۲۴
سنسینلیک	۱۲۵
بیرگون	۱۲۶
مرتضی علی عشقی	۱۲۷
غریبه‌دن نه کوسوم؟	۱۲۹
تؤولاندیم	۱۳۰
قویما آماندی چوخ انتظار منی	۱۳۱
آیدین سحر	۱۳۳
تلاطم‌لو دریا	۱۳۴
ماهنی‌لی چای	۱۳۵
گۆزه‌لیم!	۱۳۶
عشق حدیثی	۱۳۷
اولدوزلو دریا	۱۳۸
خومار گۆزونه	۱۳۹
غوغالی دونیا	۱۴۰
نؤلسون؟	۱۴۱
یازیب	۱۴۲

عنوان.....	صفحه
انتظار.....	۱۴۳
ناره‌بنزرسن.....	۱۴۴
پروانه هاردادیږ؟.....	۱۴۵
بولبول آزاد اولماسا.....	۱۴۶
یاریندان آیریلان عاشیق.....	۱۴۷
یورولماز چای.....	۱۴۸
معرفت.....	۱۵۰
روح رایحه‌سی.....	۱۵۱
رَسام «نقاش».....	۱۵۲
بیر باخیش.....	۱۵۴
نئیلر؟.....	۱۵۵
جانیمی آل گئت.....	۱۵۶
آرزولار گولشنی.....	۱۵۷
کیم نه بیلیر؟.....	۱۵۸
ناخیشلی قالی.....	۱۵۹
یاراشیق.....	۱۶۰
قئدی بوکولمز چینار.....	۱۶۱
هیجران.....	۱۶۲
آماندیر.....	۱۶۳
اولا بیلمز.....	۱۶۴
جوانلیق باهاری.....	۱۶۵
وصال نغمه‌سی.....	۱۶۶
یالان یازدی.....	۱۶۸
اورکده انتظاریم وار.....	۱۶۹
دوزلو شرفخانه.....	۱۷۱
نازنده ایرانیم.....	۱۷۲
عشق الیفباسی.....	۱۷۳
نصیبیم.....	۱۷۴
مسیح‌الر ائدهن معجز.....	۱۷۵

صفحه	عنوان
۱۷۶	پشیمان ائیلرم بیرگون.....
۱۷۷	سینیق ینلکن.....
۱۷۸	خاطیره.....
۱۷۹	کیم دئیرر عؤمروم بیتیب؟.....
۱۸۱	آختارما.....
۱۸۲	دیلیمی کسمه.....
۱۸۳	بو مسته.....
۱۸۴	زمانه فیتنه‌سی.....
۱۸۶	گئتسن گئت.....
۱۸۷	دار و نداریم.....
۱۸۸	منیم جئیرانیم.....
۱۸۹	کوهنه یارا.....
۱۹۰	نیگاریم‌سان سن.....
۱۹۱	بوغوشما.....
۱۹۲	آنا.....
۱۹۴	باهار.....
۱۹۵	بد نظر.....
۱۹۶	عاشق.....
۱۹۷	سرنوشته باخ.....
۱۹۸	وطن سنسن.....
۲۰۰	هر گوله شقایق دئرم.....
۲۰۱	موسیقی.....
۲۰۲	میللی شاعر.....
۲۰۳	حسرت.....
۲۰۴	آمان سندن.....
۲۰۵	وطن ترانه‌سی.....
۲۰۷	شهریارین وفاتی مناسبتیه.....
۲۰۸	یازدیم.....
۲۰۹	آرمان قالاچاق.....

صفحه	عنوان
۲۱۰	هر گۆزلدن گۆزل
۲۱۱	یاد سئوگی لر
۲۱۲	گۆی قندیلی!
۲۱۳	تورک اوغلو
۲۱۴	تبریزیم
۲۱۶	آذربایجان
۲۲۱	پارچالانمیش اورهک
۲۲۳	ارمنی ایله دؤیوشن آذربایجان عسکرلرینه اتحاف
۲۲۵	وطنیم آی وطنیم
۲۲۸	قاضی
۲۳۱	قلم
۲۳۴	قیزلاریم
۲۴۳	قاطما باغلاما
۲۵۳	پیشیک ایستیر پلنگ اول
۲۶۳	رباعیلر (دۆردلوکلر)
۲۶۷	عجب بازاردی بو دونیا
۲۶۹	بو اردبیلدی
۲۷۱	دونیا
۲۷۶	آمان دونیا
۲۷۸	بومباردمان
۲۸۰	ایگید اوغلان
۲۸۱	محمد مصطفی (ص) پیغمبرین وصفینده
۲۸۳	علی عشق نغمه سی
۲۸۵	نیمه شعبان گلدی
۲۸۷	ترجیع بند ملّع
۲۸۹	بهمن آیی نین ایگرمی ایکی سینین مناسبتینه
۲۹۱	بابالارین وصیتی
۲۹۴	پلنگلر مناظره سی
۲۹۵	اسباب غنا و اسباب زنا

عنوان	صفحه
چال توتئی	۲۹۶
یاهاالما	۲۹۷
سپیده بالام	۲۹۸
نرگیزیم	۲۹۹
ای قیرمیزی مرجان!	۳۰۰
آنا یوردوم «دریان»	۳۰۱
اورمیه دریاچه‌سینه! خطاب	۳۰۲
ناظر معلم	۳۰۲
اوستاد «ناظر»	۳۰۵
قویمارام سن اوله سن، ناظرم احوالووه قارداش	۳۰۷
(موشح) استاد ناظر آدینا	۳۱۲
«ناظر»	۳۱۳
پیر طریقت	۳۱۵
بیرکیچیک هدیه عزیز دوستوم	۳۱۶
شرفخانه، شرابخانه	۳۱۷
گؤزل شاعیر	۳۱۸
منی تانیرسان	۳۱۹
دیلی باغلی یولبولرین دینه‌نی	۳۲۰
«ایضا حلازل»	۳۲۳
کتابدا گلن «آدلار»	۳۳۱

متعال آلاهیین آدیلا

اؤن سؤز

اون ایکی یاشیمدان شعر یازماغا باشلامیشام آما دوغروداندا بیلمیردیم‌کی، اوز آنادیلیم نه‌قدەر گوجلو، گئیش و نه‌قدەر عنعنه‌لی دیر و بو آخیجی و شاشدیران و آهنگین دیلین ادبی گؤزلیک‌لرایله و اینجه‌لیک‌لرایله داها چوخ تانیش اولدوقجا ایناندیم‌کی: بو دیل یالنیز اینسان دیلی یوخ، بلکه پری‌لر، ملک‌لر دیلی دیر. بؤیله‌کی هر کس بو دیل ایله باجارا بیلر اؤز سئویملی و مهربان تانیسی ایله هر زامان ایسترسه علاقه یارادیب، قدسیت و علویت سماسینه سفربرلیک ائده بؤیله‌لیکده یترسیز دئیل (MULLER - MAN) تورکو دیلین خصوصونده بؤیله یازیر: «بیز هاچان تورکونو دقتله و اینجه‌لیک‌له دوشونوب و اؤیرنیریک، بو دیل بیر معجزه کیمی اینسانین گؤزونو چارپیرکی بشر اؤز عقلی ایله ائیه‌یه بیلیب دیلچی‌لیک دونیاسینا اتخاف ائده هابئله یترسیز ئییل‌کی بو دیل یونسکو دیل تدقیقاتچی‌لارینین طرفیندن اوچونجو اوستون و گراماتیک دیل دونیا دیل‌لرینین ایچینده تانییب دیر. دوغروسو هانسی دیل‌دیر کی اونون فولکلورو بو قدر زنگین و کلمه‌لری بو قدر رنگین و کلامی ترکیب‌لری بو قدر فورمالی و آهنگین و هانسی دیل‌دیر کی اونون اوخشامالاری و نازلاملاری بو قدر اوریه یاتان و روح‌لاری سیفالایان و قورموش جسم‌لره یشی جان‌بخش ائدن اولار؟ اگر فارسی تکجه دوییتی (ماهنی) و رباعی (دؤردلوک) چرچیوسینده اؤرونو ساخلا یاییله تورکو تام هیجائی چرچیوله‌رینده «بایاتی، قوشما، گرایلی، دؤردلوک و...» اؤزونو ایندییه دک ساخلا ییب و عروض چرچیوله‌رینده ده تام اقتدار ایله ظاهر اولوب. من‌ده باشقا شاعرلریمیز کیمی بو اقتداری گؤستریمک اوچون شعرین چئشیدلی چرچیوله‌رینده طبعیمی سینامیشام، بلکه بئله‌لیک‌له باجارا بیلم اؤز بورجومو آنادیلیمین حاققیندا اودییم. دئمه‌لیم ایندی ده بو دیلین خصوصوندا و اونون ادبی قولونون خصوصوندا کی شعر دئمک اولار تدقیقاتچی‌لاریمیزا آکادمیک سؤیه‌ده تدقیق ممکن اولماسادا، امینم‌کی گله‌جک نسیل‌لر بو وظیفه‌نی اشتیاقلا اؤز چین‌لرینده داشییا جاقلار ایندیسسه بو یترده اؤزومه بورج بیلیرم (انتشارات بخشایش) مدیریندن و محترم شاعرو یازجی ائل‌اوغلو جنابلاریندان و هابئله حورمتلی قیزلاریمدان کی منه بو منظومه‌نی تهیه و تنظیم ائتمک‌ده یاردیم گؤستریلر اؤز ممنونیتیمی بیلدیریپ، بو مجموعه‌نی بوتون تورک عالمینه خصوصیه آذربایجانلی وطن‌داشلاریم اتخاف ائدم.

«اولدوزلو ده‌نیز» کتابی‌نین حاققیندا

اؤن سؤز

دوشونورم کی، اقتدارلی ادیب، دویغولو شاعره‌کی، تورک، فارس و عرب ادبیاتینا مسلط‌دیر نه یازماق اولار؟ منیم یازماغا اصراریم وارسا، قلم اؤز عاجیزلیین صراحتله گؤستریر. و هر شئیدن اؤل کیتابین عنوانی منی شاشدیریر: «اولدوزلو ده‌نیز...»، عجب! من بئله رؤیالی آدی ایندییه‌دک آز گؤرموشم. کیتابین عنوانی بئله دویغولو محتوالی اولدوقدا ایچینده گلن سؤزلر و مضمونلار تردید سیزکی، دولغون و محتوالی اولاجاقدیر...

کتابی مطالعه اوچون آپیرام، اؤل صحیفه‌ده بئله اوخویورام:

هم الین، هم قلمین تورکجه یازان وار اولسون

سنه مولاعلی هر یئرده نگهدار اولسون

تورکو، غیرتلی، شهامتلی ایگیدلر دیلی‌دیر

قویمایین جان سیزه قوربان، بئله‌دیل، خوار اولسون

اؤز دیلینه - ائلینه صادق اؤلان «ناظر» دیلی‌نین زنگین‌لیین و هنر اولدوغون هابئله مظلومیتین آرتیق دوشونور، قلم اهلینه اؤتون اؤره‌کدن قۇروماغین توصیه ائدیر. ندن‌کی تورکو دیلی اوستاد شهریار دئمیشکن: «آنالار اوخشایی، بالالار لایلائی‌دیر».

ناظر حتی «وطن» و «اثل» کلمه‌لرین سؤینجله شعرلرینده تکرار ائدیر، و بو ایکی مقدس سوز اونون بوتون شعرلرینه کؤلکه سالیب. او بیلیرکی، وطن‌سیز یاشاماق، اثل‌سیز حیات سورمک امکان‌سیزدیر. ائله باغلی اؤلمايان یئله باغلی اؤلار. اؤ، وطنین اوره‌کدن سئویر، اؤندا اؤلان عنعنه‌لری، عادت‌لری گؤزه‌ل تصویر چکیر. اگر شیروانلی محمد هادی دئییر:

وطن - وطن دئییه جانندان جدا اؤلور روحوم

تأثراتیله آغلییر بو قلب مجروحوم...

احساسلی شاعریمیز «ناظر» ده ماراقلی و گؤزه‌ل حالتده سؤیله‌ییر.

وطن - وطن دنیهرم تا جانیمدا جانیم وار

وطن ترانه‌سی شیرین، وطن دیاری گؤزه‌ل

و دیگر یترده بو زمین‌ده وطنه خطاب دئییر:

وطن! گولدن، باهاردان ناظرین منظورو سنسن سن

گؤزه‌ل آدین سوزهر بال تک کلام آبداریمدان

ناظر تصادفی قلم اله آلماییر، او، شعر یازاندا دقتلی دیر، و بو دقتلری اؤتون ابتکارلی گؤزونه - بنزه‌رسن - شاعر - بنزه‌ر و سایر موشگول ردیفلی شعرلرینده گؤرمک اؤلار. او، هله بو دقت‌ده وسواس حدینه چاتیر و چار پارا شعرلر یازیر.

بتله فورما شعرلر یازماقدان نه ایسته‌ییر؟ آیدین دیر، ناظر اینجه فیکری ایله آنیرکی، بوژانردا شعرلر سامباللی - آهنگین و ریتم‌لی دیر. شعرین موسیقی‌سی و موزیکی اؤلاتندا شعره روح و عظمت بخش ائدیر و اوخوجونون رغبتین اؤزونه دوغرو چکیر.

ناظر، کلمه‌لرین «تقارن» اولدوسونداندا بو یولدا فایدالاتیر و شعرینی رنگین و زنگین اؤلماغا چالیشیر مثلاً تخلص لرده: ناظر منظور. نظر ناظر. ناظر نظاره سؤز لویو گتیرمک دئدیگیمیزه آیدین آیت اؤلا بیلر.

عالم‌لریمیز بو اعتقاددا دیرلار کی: شعر او زامان اؤزه‌یه یاتان و نقصان‌سیر اؤلارکی، اؤزندا «صمیمیت»: کؤلگه سالا، یوخسا صمیمیت‌دن بوش بیر شعر، ایچی بؤش طیبیل‌دن باشقا بیر شیئی اؤلا بیلمز. ناظرده چالیشیرکی، بو فلسفه‌نی یازدیقلاریندا مراعات ائده، اعتناء‌سیر چئوره‌سیندن واز کئچمه‌سین.

ایندی بو شعر ی اوخویون، گؤرون صداقت و صمیمیت اوندا انجه دالغا وورور؟

وفا سونبولویم دَر منی آپار	گونشه بنزه‌ین الینی اوزالت
محبت گولویم دَر منی آپار	سنسیزلیک غمیندن قویماسار الیم

ناظر، اوجسوز - بوجاق‌سیر آذربایجان فولکوروندان و آتا - بابا مثللریندن آرتیق فایدالاتیر، حتی بیر پاراسایره ناغیل لاریمیزی‌دا نظمه چکیپ گلن نسله خاطیره‌لر یارادیر و اؤتلاردان گؤزه‌ل

نتیجه‌لر آلماق ایسته‌یر بو زمین‌ده «پیشیک ایستر پلنگ اؤلا» داستانینا بو مجموعه‌ده راستلاشاجاق سینیز.

اؤ، اثرلرینده بوتون شعر صنعتلریندن افاده‌له‌نیر: ایهام - کنایه - استعاره - مراعات‌النظیر و... اونون شعرلرینده آشارداشاردیر.

ناظر، حتی فارس دیللی شاعرلردن استقبال ائدیر. مثال اؤلاراق شیخ اجل سعدی نین بو غزلین:

گر تیغ برکشید که محبتان همی زخم اؤل کسی که لاف محبت زند منم!

بئله احساسلی و گؤزهل استقبال ائدیپ:

اگر اویناتسا شمشیرین دئسه کیم بذل جان انتسین

او ساعت سؤیله‌رم: من! من! اینانیمر امتحان انتسین

جانیمدان کنچمیشم، منصور تک داره خریدارم

اناالحق سؤیله‌ین عاشق گره‌کدیر ترک جان انتسین

ناظر تورکجه - فارسجا ایستر عروض اؤلچوسونده، ایسترسه هجا (سیلابیک) بؤلگوسونده شعر یازماقدا اقتدارلی دیر، و بو مجموعه‌ده بئله فورمالاردان اؤرنک‌لر گؤرمک ممکوندور.

دئمەدن کنچمک ایسته‌میرم‌کی، ناظر قصیده ژانریندا، قدیم سیاق قصیده یازانلار کیمی اؤیودون، اخلاق درسی وثرمکدن ساقینماییر. منجه بئله اوزون شعرلر ایندی ائله خوشا گلیم اؤلمور و بیر آز ذوقا وورور. یعنی معاصر گنج‌لریمیز بئله شعرلی اقبال ائتمه‌ییرلر. اؤنلار ایسته‌ییرلرکی آز شعرده بیر دریا مضمون الده ائتسینلر.

گنج‌لریمیز دئییرلر: قدیم شاعرلرین شعرین الده سخیب یثره آتанда عمومیت‌له قالان «تیلیف» دیر، آما چاغداش شاعرلرین سیخیب یثره توللایاندا گرک «نارینجک» اؤلسون، یعنی هم سسی خلق اؤیالتسین، همده پارتلاشاندان بیر ایز قوئسون!

ناظر، تابلو یاراتماقدا ماهر بیر رسام‌دیر. او طبیعتده اولان گؤزه للیکلر و اینجه‌لیکلری حسیاس طبیعی‌له دویور مثلاً «وصال نغمه‌سی» بیر غزلده بئله بیر تابلو رسم ائدیر.

ای دل! دور آج دیلک قاپی‌سین، بوستانه باخ
 گور بیر نهنجه چیچکله دلوب لاله‌زاریمیز
 بیر یاندا سوسن‌ایله شقایق قوجاقلاشیر
 بیر یاندا وئرمیش ال - اله سرو و چیناریمیز
 بیر یاندا سازیمیز سوز آجیب حسن یاردن
 بیر یاندا وصلدن دانیشیر عود و تاریمیز
 بیر یاندا منی توکور قدحه پیر میکده
 ایچدیگجه اؤد توتوب آلیشیر پود و تاریمیز

بو مجموعه‌ده «اورمو دریاچاسی» عنوانلی شعر چاپ اولوب‌کی، قیسا اؤنادا توخونماق
 ایسته‌ییرم و سیزی بو مجموعه‌نین اوخوماغینا آرتیق گوزو یولدا قویماییرام:
 هر کس اؤز باخیمینی ابراز ائتمکده حقلی و آزاددیر. من‌ده بو پوئما باره‌سینده اؤز نظریمی
 یازماق ایسته‌ییرم. شاید‌کی، بیر عده بو باخیمیا مخالف اولسونلار.

«اورمو دریاچه‌سی» منظومه‌سی، اوستاد شهریارین «سهندیه» سینه‌تای بیر منظومه‌دیر. اگر
 شهریارین سهندیه‌سینده گوزهل و جالب «صحنه» لر یارانیب، ناظرین‌ده بو منظومه‌سینده
 «تصویر» لر قیامت ائدیر. مقایسه اوزره بو منظومه‌نین اوستونلوی اؤندان‌دی‌رکی، بورادا ائتل -
 اؤنایمیزین عنعنه‌لریندن و گوزهل رسم‌لریندن الهام آلیب و اوخوجونو رؤیالره دال‌دیریر و خیال
 قانادلارینلا سمالره گئتمه‌یه سفریرلیک ائدیر.

ناظر بو منظومه‌ده‌کی، «بهر طویل» دئمک اولار، افتخار یارادان و تاریخه خط و جهت
 وئره‌ن شخصیت‌لردن خاطیرلاییب. منجه داها بوندان گوزهل وصف ائتمک اولماز. بیر باخین:

وار «حسین کورد» کیمی شیرری

«میشو» تک اوجا داغی

آب زمزم کیمی کهریزی - بولاغی

سولمایان باغچاسی - باغی

او «خیابانی» و «معجز» کیمی اولاد دؤغوب‌دور.

ظالمین بورنون اؤووب‌دور

«شیخ محمود»ه اؤ الهام انله ییب «گلشن راز»ی

اویره دیب راز و نیازی،

گؤستریب قیش گونو یازی.

کور سولر اوسته دوزولموش گنجهلر «شب‌شهره»لردن

هره بیر یاندا دنییر: آخ نه شیرین خاطیره‌لردن

انندی رلر «قوهونو»، «قارپیزی»، «ناری» هنره‌لردن

ای سالار آغ شافاغین پنجره‌لردن

کیشی قاققیتسی، ارواد گولوشو گؤیلره قالخار -

قاپی لاردان، باجالاردان

انشیدیرلر نه شیرین دادلی ناغیل خیردا اوشاقلار -

قاریلاردان، قۇجالاردان.

«ادی»ایله «بودو»نون شهره قۇناق گنتمه‌لریندن

قورولوب بیتمه‌لریندن

«جیر تدان»ین هنیوره بیر دیوایله جنگ ائتمه‌لریندن

گؤز قاباغیندا گلیب - کنچمه ده‌بیر - بیر کنچه جکلر -

اوشیرین بارلی قاتیق‌لار

اؤگؤزهل، دادلی چۆره‌کلر

اؤعطوفتلی کؤنولر، اؤ محبتلی اوره‌کلر

اؤ آسن تنله‌له پولکلر

دؤلاشان بئل‌له بره‌کلر

اؤ بؤیون باغلی بویونلار

اؤ بیلر زیکیلی بیلکلر

هم اؤ عصمتلی قادینلار

اؤ یاشیل - قیرمیزی مینجیق‌لی اوزون شلته - تومانلار

اؤ شهامتلی جوانلار
پاپاغی یانقیلیجی دوزگون اؤ غیرتلی جاهیل لار
اؤ صداقتلی آهیل لار.

داها بوندان آرتیق دئمە ییب اؤخوجولاری بو مجموعه‌نی احتواء ائدەن شعرلرینه توصیه
ائدەر، ناظرین بو شعرلر ایله سۆزوموزە سۆن قۇیوروق‌کی:
ناظرم غصەدن دوشگون
ایلقاریم دوز، سۆزوم دوزگون
دنیەجکدیر ائلیم بیرگون
اۆلمە - اۆلمە ساغ اۆل شاعر!

بیز عزیز شاعیریمیز «ناظر شرفخانه‌ای» اوچون اوزون عۆمور، غمسیز کۆنول و ادبیاتیمیز
ساحەسیندە باشاریلار و اؤغورلار دیلە ییریک.

ادبیات خادمی: یحیی شیدا

«شەئلى سحر» كىتابىنىن ھاقىيىتىدا

اۋن سۆز

ھۆرمىتىلى اوخوجولار ئىمىزدا تەقدىم اولان بو «شەئلى سحر» كىتابى، اقتىدارلى شاعىرىمىزىن ناظر شرفخانىننىن اۋز دوغما آنادىلىنىدە سۆيلىدىگى ايكىنچى اثرى دىر. ھر ايكى شىئىرلر توپلوسو، شاعىرىمىزىن اورەك چىرىپىتىلارلى، انسانلىغا قارشى درىن سئوگىسىنى، عدالت، ھرىت و ھقىقت عاشىقى اولماغىنى عىانى صورتدە گۆستىرمىكەدە دىر. ناظر ائىل سئوھ يورد سئوھ و وطن ھىرور بىر شاعىر دىر. او، اۋز دوغما آنادىلىنى، گوللو، چىچىكلى يوردونو، دوغما خلقىنى اورەكدىن سئوھ. او، يازىپ ياراتدىغى شىئىرلىرىن چوخوندا، دىلىنى، ائىلىنى، دىنىنى، اصلىتىنى ھر بىر شىئىدەن اوستون توتور. ناظر «اورمو درىاچەسى» آدىلى پوئىماسىندا خلقىمىزىن، ائىلىمىزىن، دردىلىرىن، كدرلىرىن، آرزو، امىدلىرىن، رىسملىرىن، غىنىلىرىن شاعىرانە بىر طىرزىدە ياد ائىد. او، وطنىمىزىن گۆزەللىكلىرىنى، داغلىرىنى، ياماجلىرىنى، درەلىرىنى، چاپىللىرىنى، قوشلىرىنى، سۆزلىرىنى، آوازلىرىنى، شىرىن - شىرىن افسانەلىرىنى، داستانلىرىنى، اورەك اوخشايان منظرەلىرىنى بۈيۈك بىر مھارت و درىن بىر سئوگىلە اوخوجونون گۆزلىرى اۋنۇندە جانلاندىرىر. او، وطنداشلىرىنىن، بو ائىل بالالىرىنىن، اللرىندىن توتوب بۇ گۆزەللىكلرى گورمەيە دوغر ھدايت ائىد. ھر بىر وطنداشنىن قلىبىندە، وطن ھىرورلىك عشقى، ائىل و يورد سئورلىك سئوگىسىنى داھادا آلولىتدىرىر، كدرلىرى، نىسكىللىرى، ھىسرتلىرى، سئوئىچلىرى، قىلبىلىرىدە بىر - بىرىنە قارىشان آداملاردا نىكەتلىك ھىسلىرى يارادىر و اونلارلىن اورەكلىرىدە امىد توخمو اكىر. ناظر شرفخانى، عالملىرىمىزى، شاعىرلىرىمىزى، سىئىرلىرىمىزى يادا سالىر، كىچىمىشلىرىمىزدىن، شانلى تارىخىمىزدىن اينجەلىكلىرىلە ھىبىت ائىد:

«اورمو درىاچەسى! توفانلى دىنىزلىر باشى سان سىن،

پارلايان تاج طىبىعتدە بىرلىان قاشى سان سىن

دوزلو، اىستەكلى، ماراقلى درە، داغ يولداشى سان سىن

... يىئى وار آى سىنى اۋىمكىلىگە گۆيدىن يىئە ائىسىن

اته‌یین ایچره، گۆی اولدوزلاری غریبلدن النسین
ایاغین آلتینادا فرش زمره سره‌نسنین
... او، «خیابانی» و «معجز» کیمی انولاد دوغوبدور،
ظالمین یورنون اوویدور، «شیخ محمود»ه -
او، الهام ائله‌ییب «گلشن راز»ی
اویره‌دیب راز و نیازی، گؤستریب قیش گونو یازی...

ناظر شرفخانه شاعر اولان انسان اوچون بؤیوک بیر منزلت قائل‌دیر. ناظره گؤره آدینی شاعر
قویان هر انسان، گره‌ک هر شئیدن اول داغ‌کیمی سارسیلماز، باغ‌کیمی عطیرلی، بارلی اولوب،
دانشاندا اؤز دوغما ائیلندن دانشسین طبعینی، هنرینی بوتون ازیلن‌لرنی، آیاق آلتدا تاپدالانان
مظلوم انسانلارین یولوندا سفر برلیکه آلسین. اؤز آدینی شاعر قویان کیمسه گره‌ک ظالم‌لری ایله
مبارزه‌ده هئچ بیر زامان آیاق دالی قویماسین. او، «شاعر» عنوانلی شعرینده اؤزونو شاعره ساری
توتور و خطاباً بئله سؤیله‌ییر:

«شانلی، توفانلی، سارسیلماز، احتشاملی داغ اول شاعر!
آلمالی، هنیوالی، نارلی، گول چیچک‌لی باغ اول شاعر!
حق‌ی سؤیله قولون دوشسه، هم ساغین، هم سولون دوشسه،
بوستان ایچره یولون دوشسه، قول - بو داغلی تاغ اول شاعر!

ناظر یئنه «شئهل‌ی سحر» آدلی همین بو کتابدا شاعر نه ایسته‌ییر؟ آدلی شعرینده، حقیقتی،
خلقینه، ائیلنه باغلی اولان بیر شاعرین ایسته‌کلرینی قلمه چکیر. ناظره گؤره آزادلیق نغمه‌سی
گره‌ک دنیانین هر بیر نقطه‌سینده اورکلری اوخشاسین، مرزلر، سرحدلر آرادان گتسین، دنیا
باشدان - باشا بیر اولوب بیر - بیرینه قوشسون، بوتون اؤلکه‌لرده عدالت حکم اتسین سعادت
نغمه‌لری هر بیر یترده حتّی اوجقارلاردا قول‌اقلاری سیغاللا سین، شاعرین اؤز سؤزونو
دینله‌یک:

شاعر ایسته‌ییرکی، بیرلیک نغمه‌سی،
اوخونا شه‌هرده، اوخونا گنده

پوزولا سرحدلر، اؤته آیریلیق،

آزادلیق یاییلا هر مملکتده

عدالت قوروقوسون، قورماق ایسته‌ییر.»

احساسلی شاعریمیز ناظر - رؤیا آدلی شعرینده، اوره ک چیرپینیتلارینی بدیعی بیر شکلیده اوخوجونون گؤزلری قاباغیندا تجسم ائدیر. او رؤیاسیندا حقیقی عشقیله قوشماق آرزوسیندادیر و ایسته‌ییر اونو قوجاقلایب، اونلا قول - بویون اولسون، آنجاق او، بیر اولدوز کیمی آخیر گئدیر، یئنه شاعر قالیر، یئنه او اضطرابلار:

«بیر گون سحر دریچه‌سینی آچدی نازایله،

گؤزلر آسیدیلار اته‌ییندن نازایله.

بیر یاندا او، دایانمیشدی، بیر طرفده من

دورموشدو سانکی، قیش اوز - اوزه گوللو یازایله

سینمه‌مده تیتره‌ییر دی اوره ک اضطرابدان،

اول سئره‌جه تککی، اووسون اولا شاهبازایله

چوخ ایسته‌ییر دیم آه! اولام، اونلا قول - بویون،

عیناً او جور کی، سوسن اولار سرو نازایله.

امما او آرزوگویلری نین پارلاق اولدوزو،

آخدی یئنه، بوراخدی منی سوز و سازلا.»

ناظر، اؤز آخیجی طبعینی، پارلاق استعدادینی شعرین هر بیر ساحه‌سینده سیناییپ، او، غزل لریندن توتوموش رباعی لرینده‌ک سربست شعرلریندن توتوموش فلسفی، عرفانی، اجتماعی شعرلرینده‌ک، هر بیر غزلده، مثنوی‌ده اؤز پارلاق استعدادینی گؤزل بیر طرزده گؤستریر ناظر سویله‌دیگی رباعی لرینده (دوردلوکلرینده) بیر فیلسوف و عارف کیمی دونیایه باخیر، او، دونیانی فانی ساییدیغی حالدا، ایسته‌ییر دالغالی دنیز اولسون، تبسم‌لو گول اوزلو انسان اولسون، سعادت اوچون امک یان‌دیرسین حقیقت وادی‌سینی گتتسین، یاخشیلقدان و جوانمردلیکدن ال گؤتورمه‌سین. او، هر شئیدن اول وطنه باغلی اولماغینی، ائله - آرخالتماغی تأکید ائدیر. او

آنادیلینی، بال کیمی شیرین دوغما آنادیلینی بوتون وارلیقی ایله سئویر و اؤزویله عهد ائدیر حتی شاللاقلار آلتیندا دؤیولسه‌ده، ائلینی، دیلینی یادلارا ساتماسین. بو قدرتلی شاعریمیز «آرپانی بوغدا یا قاتان دئییلیم» شعرینین سونوندا اؤز صداقتی و آمالی باره‌ده بئله سؤیله‌یر:

«ناظریم باشیما یاغسا مین جفا،

محال‌دیر، انلیمه اولام بی‌وفا

الدیغیم صداقت ساتدیغیم صفا

آرپانی بوغدا یا قاتان دئییلیم»

ناظرین شعرلری ایستر موضوع باخیمیندان و ایستر شعریت، گؤزهل‌لیک و بدیعی‌لیک باخیمیندان الوان و رنگارنگ‌دیر. ناظر «پری‌لر شه‌هری» یا مدینه فاضله آدلی شعرینده مین ایل‌لردن بری، شیرین سئودیک‌کی ایسته‌دیگی او گؤزهل شه‌هرینه - دوغرو خیال قانادینا مینیر و بو «آدی وار اؤزو یوخ» گؤزهل‌لیک شه‌هرینه گئدیر و شاعرانه بیر طرزده او پری‌لر شه‌هرینین گؤروشونو، دوروشونو، گلشینی، گئدیشینی تصویر ائدیر:

«... دویغولو سؤزایله ساز ایدی اوردا،

نه پاییز وار ایدی، نه سازاق، نه قیش.

فصیل‌لر چیچکلی یاز ایدی اوردا،

نه شه‌هر، نه شه‌هر، گولون، قونچانین

تبسم جوشوردو دوراقلاریندا،

صداقت سنه‌لری ماراقلانیردی

لاله‌نین، نرگیزین یاناغلاریندا...»

بو کتابدا تقدیم اولونان شعرلر، هامیسی اوخومالی، بهره‌نم‌لی و ذهنه تاپیشیرمالیدیر. ایندی بو سیز، بودا حجمده کیچیک معنادا درین و گؤزهل‌لیکده سحر ائدیجی ناظریمیزین کیتابی.

عزیز محسنی

«ماهنی لی چای» کتابی نین حاققیندا

اؤن سؤز

قوی گلین باشا تاج بسم الله،

ابتدا قیل سوزو به اسم الله!

تورکجه‌میزده یارانان یازیلی شعر بیغینی نین آن مهم قوللاریندان بیرسی ده «فلسفی شعر قولو» دور. فلسفی دوشونجه، یارانیش و کائنات حاققیندا درین گؤروشلر و کھانت موضوعونو ایچینه آلان اینجه دویغولو سؤزلر، هله یتدی مین ایل بوندان نونجه یارانان «سومرجه لوحه» لرده گؤزه چارپیر. تورکجه‌میزین و هابئله بشریت تاریخی نین آن اسکی یازیلی آییده‌لری اولان بو یازیتلاردا و هابئله «ییلگه قاغان» و «تانیوقوق» طرفیندن نقر و حکینه امر وئریلن «اورخون» آییده‌لری نده تورک انسانی نین بشریتین یاخشى حیات سورمه‌سی ایچون گتیردیگی یاشاییش طرزى دوزوکلری و یارادیش اسطوره‌لری و هابئله درین فلسفی گؤروشلری قتیده آلینمیشدیر. ییلگه قاغان نوزونون فلسفی و آغیر مضمونلو شعرلرینه «ساب Sab» دئییر. بو سؤز ایستدی ده دیلیمیزده ساخلاتیلمیشدیر و «ساو / سوو Sav/Sov» فورمالاریندا، درین سؤز، پیغام، تاپشیریق و وحی کیمی آنلاملاردا ایشلتیلیمکده دیر. نتجه که «ساوالان» سوزونده ده همین کلمه، «وحی» آنلامیندا ایشلتیلیمکده دیر. «ساو» یازما، داها دوغروسو «فلسفی شعر قولو» یاراتما، اسلامیتدن سونرا، قرآن مفاهیمی و اسلامی معاریفیندن ایلهام آلاق نوزونه داها سرعت و کیفیت آلمیشدیر. «یوسف خاص حاجب» طرفیندن درین فلسفی مضمونلو اثر اولان «قوتادغو بیلغ» مثنویسینده، ادیب احمد یوکناکى «اليله یازیلیمیش» «عتبه الحقایق» اثرینده و خواجه «احمد یسوی» نین، «دیوان حکمت» آدلی کیتابیندا، شعر تاریخیمیزین فلسفی قولونو آراییب اختارماق اولار.

اسلامی دوشونجه تاریخینده پارلایان و «کلام» علمی نین گونشی «ملا محمد فضولی» دن سونرا فلسفی شعر تاریخیمیزده «حکیم ملا محمد هیدجی» و «حکیم ملا باقر خلخالی» دیلیمیزده درین مضمونلو فلسفی اثرلر قازانديرمیشلار و باشقا دیللرده نوز دوشونجه‌لری نین شعاعلارینی و

پارلایان ایتی شعله‌لرینی قیغیلجیم کیمی تفکر دونیاسینا ساچمیش و بیلیک‌سوزلیک و جهالتین کؤکلرینی یانديرماغا چالیشمیشلار. هله مین ایل قاباق، بؤیوک شاعیریمیز «ادیب احمد» نوز فلسفی اثری «عتبة الحقایق» ده درین دوشونجه‌لرینی بیان ائتدیکدن سونرا، اوخوجونو دوشونجه و فلسفه‌یه دعوت ائده‌رک، «بیلیک» دالینجا گئدنلر حاققیندا بئله بیر قناعته گلیر:

باهالی دینار، اول بیلیک‌لی کیشی بیلیک‌سوز، باهاسیز، دگرسیز بیشی
بیلیک‌لی - بیلیک‌سوز هاچان دنگ اولور؟ بیلیک‌لی دیشی ار، جاهیل ار، دیشی!

و سونرالار «ارن» فورماسی آلان «ار» سؤزونو ایستر کیشی اولسون، ایستر آرواد، «فیلسوف و عارف» معنا سیندا ایشله‌دییر.

عصریمیزده همین شیوه‌ده شعر یازما قابلیتیه مالیک اولان، اوج بؤیوک شاعیریمیز اولموشدور میر حبیب ساهر تبریزی، سیدجعفر موسوی صفوی‌زاده اردبیلی و ناظر شرفخانه‌ای تخلص‌وايله یازان محمدرضا ملک‌پور.

میرزا شفیع واضحدان بویانا، شعریمیزه، فلسفی دوشونجه‌لر گتیرن و ذکالی مضمونلارایله جانسیز سؤزلره جان باغیشلايان بو اوج عالیم شاعیر، تأسفله چاغداش ادبیات تاریخیمیزده تانیلما میشلار و اونلارین اثرلری آکادمیک سوئه‌ده تدقیق اولونما میشدیر.

بو اوج بؤیوک پارلاق اولدوز آراسیندا، ناظر شرفخانه‌ای اؤزونه مخصوص یتریله، معتزله، شعوبیه و اخوان‌الصفا فلسفی دوشونجه‌لرینی دریندن اوخوموش، شیخ شهاب‌الدین سهروردی‌نین و «ابن میمون» فلسفی خطینی ابطال ائدن «مطلع الاعتقاد فی معرفة المبدأ و المعاد» اثریله اسلام فلسفه و کلام علمینده یئنی جیغیر آچان محمد فضولینی اوستادجاسینا منیمسه‌میش و قرآنی مفاهیمدن قایناق‌الان آغیر مضمونلو و درین فلسفی دوشونجه‌لرینی، آخیجی لهجه و گؤزل شیوه‌لی شعرلریله بیان ائتمه قابلیتینه مالیک اولان اوستاد شاعیریمیزدیر.

او تبریز و قوم شهرلرینده تحصیل آلمیشدیر. او قوم علمیّه حوزه‌سینده، سطح و خارج سطح دؤنملرینی قورتاریب، تهران دانشگاهی‌نین «الهیات» دانشکده‌سیندن یوکسک لیسانس درجه‌سی آلمیشدیر.

ایللر بویو تهراندا «عرب ادبیاتی و فلسفه» درس‌لرینی تدریس ائدن شاعیر، نوز بیلیک و علمی - فلسفی دوشونجه‌لرینی، دیلیمیزه و چاغداش شعریمیزه قازاندیرا بیلیمیشدیر.

او عرفانی و فلسفه دوشونجه‌نی تورکجه‌میزده ادبیاتین «جوهره‌سی» ساییر و «سیدعظیم» کیمی عشق و عقلین تعارضی و ساواشلاریندا، عشقه اوستونلوک وثریر. عاقلی ادبسیز و هنرسیز حساب ائدیر و «عشق‌دیر هر نه وار عالمده» دئییر. زاهیدی عاقلین اسیری بیلیر. و اگر سیدعظیم دئییرسه:

ای زاهد خودبین، بیلیرم کیم هنرین یوخ میدان محبت طرفه بیر گذرین یوخ!
ناظر شرفخانه‌ای ایسه اینجه بیر طنزایله اونا خیطاب یازیر:

زاهدا! گر ایچسن می عقل آتین اندره‌سن پی،
سنده اوز قویارسان هنی من کیمی بیابانه!
بیرجه جوعه نوش انتسن سن ده من ایچن منیدن،
منبر اوسته پایلارسان گونده خلقه پئیمانه!

و آیری یترده دئییر:

امان‌دیر قویمایین زاهد کیمی بد ذوقو رضوانه
کی قورخوم وار نعم‌المستقر، بنس‌القرار اولسون!
ازلدن عشقیله عقل اورتاسیندا کشمکش لر وار
اوایسته شور و شوق اولسون، بوایسته ره وزار اولسون

عرفانی و فلسفی شعرلریمیزده هر زاهدان قاباق، بورادا سیمبولیک معنالاردا ایشلنن می، باده، شراب، خرابات، میخانه و بو کیمی سؤزلرین حسایینی آیدینلاشدیرمالییق تورکجه، فارسجا و عربجه یازان عارف شاعیرلریمیز، بو شعرلردن درین معنالار قصد اتمیشلر، همین معنالارایله علاقه‌دار، ۸- اینجی عصرده فارسجا یازیب یارادان عارف شاعیریمیز «ملا محمدشمس مغربی تبریزی» دئییر:

اگر بینی در این دیوان اشعار	خرابات و خراباتی و خمار...
شراب و شاهد و شمع و شبستان،	خروش بر بط و آواز مستان،
می و میخانه و رند و خرابات،	هریف و ساقی و ورد و مناجات،

خیم و جام و سبوی می فروشی،	حریفی کردن اندر باده نوشی،
خط و خال و قد و بالا و ابرو،	عذار و عارض و رخسار و گیسو،
مشو زنه‌ار از این گفتار در تاب،	برو مقصود از آن گفتار دریاب!
مپیچ اندر سر و پای عبارت،	اگر هستی ز ارباب اشارت،
چو هر یک را از این الفاظ جانی است،	به زیر هر یک از اینها، جهانی است

هابتله دو ققوزونجو عصرده شبسترده یاشایان، درین مضمونلو فلسفی - عرفانی منظومه‌لر قوشان شیخ محمود شبستری یازیر:

هر آن چیزی که در عالم عیان است	چو عکسی ز آفتاب آن جهان است
جهان چون زلف و خال و خط و ابروست	که هر چیزی به جای خویش نیکوست
تجلی‌گه جمال و گه جلال است	رخ و زلف آن معانی را مثال است...
هر آن معنی که شد از ذوق پیدا	کجا تعبیر لفظی یابد او را؟

عشق، عرفانی غزلده «نفس پرستلیک» و مخالف جنسه ساری شهوانی چکیم دگیلدر. عشق، الله گوزللیگینی درک ائندن و معرفت ادراکیندان ناشی اولان عاشیق - معشوق و عابد و معبود آراسیندا اولان بیر جذب و انجذابدیر. و هر نه عالمده واردیر بو انجذابدان دروغماقدادیر، فضولی دئیشکن:

عشق‌دیر هر نه وار بو عالمده باشقا بیر قیل و قالدیر انجاق

سرخوشلوق کتفلیلیک، منی اوستوندن منی وئرمه، جام دولاندیرما، طرب مجلسینده اوتورما، بزم، مغ و باشقا بو کیمی دئیملرین هامیسیندا وحدت طراوتی و عشق تجلی‌سی گورولمزسه، بیر عؤمور حکمت و فلسفه‌ایله مشغول اولان دوشونجه صاحیبی و متفکر شاعیرلریمیز، البته که واختلارینی بو سوزلری بیر - بیرینه بنزه‌دیب هنج شعر یازمازدیلار. تبریزدن کؤچوک اصفهاندا یاشایان «هاتف اصفهانی» دئیشکن:

هاتف ارباب معرفت که گهی	مست خوانندشان و گه هشیار
از می و بزم و ساقی مطرب	وز مغ و دیر و شاهد و زَنار

قصده ایشان نهفته اسرار یست که به ایما کنندشان اظهار
پی بری گر به رازشان، دانی که همین است سر آن اسرار
که یکی هست و هیچ نیست جز او وحده لا اله الا هو

بو موضوع ایله علاقه دار آذربایجان شاعیرلری بیر چوخ منظومه لر یازمیشلار. او جمله دن «قمری دربندی» نین «عشق منظومه سی» نی آد آپارا بیلرم.

ناظر شرفخانه‌ای نین یارادیجیلیقیندا دا بئله مضمونلار چوخ دور. واختیله من اونون شعرلرینی «سهند» هفته لیکنده نشر ائدیردیم. اونون شاه اثری اولان:

ساقیا گوتور جامی، دورما باشلا جولانه

ونرگیلن منی اوستن منی، بیخ بو خلقی یان یانه

مطلعلی غزلینی ده همین هفته لیکده وئرمک نیی ایله غزل لر سیراسینا داخل ائتمیشدیم. منی چوخ اینجیدن و گاه - گاه مزاحم اولان «کنترل» چو قارداش، بو غزلین آلتیندا یازمیشیدیر: «بسمه تعالی - این غزل چاپ نشود. از استاد مکرم آقای دکتر محمدزاده بعید است که میخوازی را تشویق بکنند امضا!»

بو کنترلچو قارداش بیر صحیفه اویانلیق گؤرموردو و یا تجاهل ائدیردی که شاعیر دئیر:

تعلل ائیلمه، هی - هی گتیر پیاله می

شرار سینهمی سؤندور، شراب ناب ایله!

شراب ناب ندیر؟ مرتضی علی عشقی،

بجز بو باده، دانیشما من خراب ایله

دامیز بوغازیما بیر جورعه تا اولوم سرمست!

قویوم ترابه باشی عشق «بوتراب» ایله

حاییف که بیلمه دی «ناظر» جوانلیغین قدرین،

کنجیر تدی عؤمرونو بیهوده خورد و خواب ایله

بیر چوخلار کیمی «خورد و خراب» اسیری اولمایان شاعیر البته که بو سیمبولیک شعرلری

ایله، ابوالعلائی معری کیمی، فارابی تکین و حکیم ملامحمدعلی هیدجی سایاغی «پری لر شه‌هری» گزیر و دئییر:

نه شه‌هر، نه شه‌هر، گؤزه‌ل ماراقلی
مؤمن اینسانلارا اویان بیر شه‌هر
خیال گوزگوسونده افلاطون، اونی
اینجه احساسیله دویان بیر شه‌هر

ناظر شرفخانه‌ای بئله بیر گوزللیک و گئرجک‌لیک سماسی آلتیندا اولان عشقه اینانیر. بوتون عارف‌لر کیمی آلاهدان طلب ائدیر اوندان «عشق» گوجونو آرتیرسین. بو استفائله‌ده، بوتون عارف شاعیرلرین اثرلرینده درین معنالار یاتمیشدیر. میثال ایچون فضولی‌نی توتاق. او، آلاهدان «بلا» ایسته‌یر و بلانی آلاهیین عینایتی و اعتناسی حساب ائدیر:

ای بی‌وفا که عادت اولوب‌دور جفا‌سنا
بالله جفا‌دیر اولما دنمک بی‌وفا‌سنا!
که ناز و گه کرشمه و گه عشوه‌دیر ایشین
جانین سنونلر اولماسا یئی آشیناسنا!
عشقینده مبتلا‌لیغیمی عیب اندهن سانیر
کیم اولماق اختیار ایله‌دیر مبتلا‌سنا
ای دل که هجره دویماییب ایسترسن اول مهمی
شوکر انت بو حالا یوخسا گلر یوز بلا‌سنا!
ای گول غمینده اشک رخ زردیم انتدی آل
بیلدیردی اول صورت حالیم صبا‌سنا؟
دوشمز چو شاه قریبی فضولی گدالر
او شهدن التفات نه نسبت مناس‌سنا؟

تایی تاپیلماز و تکرار ائدیلمز فضول یارادیجیلیغینا، منجه، ناظر آن گؤزه‌ل مضمونلو نظیره‌لر یازمیشدیر. ارونون آشاغیداکی غزلی نین نتیجه فضولی شعریتی ایله سسلنمه‌سینه دقت ائدین:

گرچه یوخدور سنه تای جور و جفا ائتمکده
 گؤزه‌لیم منده تکم عهد و وفا ائتمکده!
 من اگر سوز دل و اشک نیازایله خوشام
 سنده هر گون منه مین ناز و آدا ائتمکده
 من تکم لبلرینی سر بقا اوماقدا
 سنده تک اومدوغوم آمالی فنا ائتمکده!
 تکجه بیر من دنمیرم بلکه دئییر کل جهان
 یوخ تاین، قامت عشاقی دوتا ائتمکده!
 یندی که اوخلامیسان، گل سؤزو، آردینجا آپار!
 نه گؤروبسن منی قان ایچره رها ائتمکده؟
 ناظر اکیم نه بیلر حکمت رسام ازل
 نه ایمیش قامت بالانی بلا ائتمکده؟

غزل نوعو، ادبیاتیمیزین، اوخوجوایله ارتباط قورماق و علاقه ساخلاماقدا آن اوستاد شاعیرلرین الینده گؤزل بیر اینجه صنعت واسطه‌سینه چتوریلیمیشدیر و لاکین هر غزل یازان شاعیر، بو واسطه‌دن اؤز استعدادی و قابیلیتی چرچیوه‌سینده فایدالانا بیلیمیشدیر. نسیمی و ختائی‌نی مسلک غزللری‌نین آن اوجا قلّه‌سی کیمی قیراغا قویساق، بوتون شرق ادبیاتی تاریخینده یالتیز فضولینی ذکر ائده بیلریک که غزلی، تکرار ائدیلمز بیر قابیلیت‌ایله، اینجه صنعت واسطه‌سی کیمی قوللانمیشدیر. ایندییه قدهر تورکجه، فارسجا، عربجه و اردو دیللرینده غزللر یازان شاعیرلر آراسیندا، کیمسه فضولی‌نین وحی کلامی ذروه‌سینه چاتا بیلمه‌میشدیر. حتی حکیم سیدابوالقاسم نباتی و سیدعظیم شیروانی، ادبی - بدییی یوکسک لیاقتلره صاحب اولمالارینا باخمایاراق، فضولی‌نین کؤلگه‌سی کیمی ظهور ائتمیشلر. یالتیز بیزیم عصریمیزده «علی آقا واحید» غزل نوعوندا دگیشیک‌لیک یاراتماغا موفق اولاییلدی. غزلین دیلینی ساده‌لشدیردی و خلقین دانیشیق شیوه‌سینه یاخینلاشدیری. لاکین اونون غزللرینده، فضولی، نباتی و سیدعظیم کیمی فیلسوف شاعیرلریمیزین ایشلندیکی مضمونلار یوخ، یشتی حیات طلباتینا اویغون موضوعلار ایشه‌نیردی.

ناظر شرفخانه‌ای نین یازدیغی غزللر ایسه، بیر طرفدن دیل باخیمیندان، علی آقا واحدین یاراتدیغی یشی دگیشلیک لر و دیگر جهتد فضولی عنعنه‌سی دوام ائتدیریر. اونون اثرلری نین یاییلماماسی جنوبدا یاشایان بوتون آذربایجان عالیم شاعیر و صنعتکارلارین عمومی مظلوملوغوندان ناشی اولور. آن آزی یوز ایلدیر که بر تایدایازیب یارادانلاریمیزین اثرلری قولتوقلاریندا اوزلری ایله برابر دفن اولور، بیر دریا علم و مدنیت آقاری نین نشری و گلجک نسیللره تاپشیریلماسی بیر خیال کیمی، هر زامان گؤز ثونونده دورور. شاعیرلر و عالیملریمیزه، خصوصیه آنا دیلینده یازانلارا هئچ صاحب چیخان، اونلارا اعتنا ائدن رسمی بیر اورقان یوخدور. بونا باخمایاراق، خلق کوتله‌لری و گنجلیگیمیز هر زامان وارلیق و مدنیتی قوروما ایچون اؤز علم خادم‌لرینه و شاعیرلرینه حؤرمه بسله‌میش و اونلارا عزت علامتی اولاراق اثرلرینی یایمیشلار. بیزیم شاعیرلرده بوندان باشقا بیر شئی ایسته‌مه‌ییرلر: الله هدایتی و خلق محبتی. ناظرین دلیلله دئسک:

شاعیر ایسته‌ییر که حسادت الی ایستک‌لر باخیشین بوغمایا گؤزده
قازا اورکلردن نیفرت کؤکونو آغ گونش یارادا قارا دنیزده

شاعیر ایسته‌ییر که بیرلیک نغمه‌سی اوخونا شه‌هرده، اوخونا کندده
پوزولا سرحدلر، نوته ایریلیق آزادلیق یاییلا هر مملکتده...

محبت منیندن چاناق ایسته‌ییر گون کیمی ایستی بیر قوجاق ایسته‌ییر...

بیزده فلسفه‌چی عالیم شاعیریمیزه اوز مقدس وظیفه‌سینی یشینه یئتیرمکده اوغورلار و باشاریلار دیله‌مکده دئییریک: بئله اولسون! بئله اولسون!

دکتر حسین محمدزاده صدیق

تهران دانشگاهلاری نین تورکجه دیل و ادبیات اوستادی

تهران - ۱۳۷۶

اورمو دریاچه‌سی

أورمو دریاچه‌سی! اطوفانلی دنیزلر باشی سان سن،
پارلایان تاج طبیعتده پریلیان قاشی سان سن،
دۆزلو، ایستکللی، ماراقلی دره، داغ یۆلداشی سان سن،
شۆر اولویسان، ائلیمین گۆزدن آخان قان یاشی سان سن،
دریالار سنگ صبور اولسا، ده بیرمان داشی سان سن،
سنی طوفان ییخا ییلمز؛
سنه هئچ کیم چیخا ییلمز؛
سنه یئل، سئل باتا ییلمز؛
سنی کۆنلوم آتا ییلمز

بیر عۆموردور کی تقلال و تلاطمه جوشورسان،
قایالار داغ کیمی دۆرسا قاباغیندا، دۆرورشورسان،
گئجه - گوندوز وۇرورشورسان
کۆهنه تاریخلرین زیوری سن، زینتی سنسن،
کئچه جکلردن، او خوش خاطیره لر لڈنی سنسن
جامجم دهن مئی ایچن، مئیکده لر حۆرمتی سنسن
چیرپینان سینهمیز ایچره او حلاوتلی یادین دیر
گزمه یه ذیره لر ی همت - غیرت قانادین دیر
شانلی «چیچست» آدین دیر
افتخار ائلیه! سنین سۆنمز «آتورپاتگان» ین وار،
ائل داماریندا قانین وار،
ائله شانلی نیشانین وار،
هامی دیللرده سائین وار،
هامی جانلاردا جانین وار،

یثری واردیر سنی آی اؤپمگه، گؤیدن یثره اتنسین،
 آته‌یین ایچره گؤی اؤلدوزلاری غریبلدن اتنسین،
 آیاغین آلتینادا فرش زمرّد سره‌لنسین،
 سنده‌دیر نازلی گونئی، قوی سنه آی، گونده‌دیر گوره‌نسین
 هامی یثر اؤلسا قوزئی، سنده حرارتلی گونئی وار،
 شانلی، شوکتلی، محبتلی، صداقتلی، گونئی وار،
 اوْجا همتلی گونئی وار،
 دل و جورأتلی گونئی وار،

اؤ گونئی‌کی، یاشاییش عالمینه نؤرلو چیراقدیر،
 اؤ گونئی‌کی، سوسوز اینسانلارا بیر دادلی بؤلاقدیر،
 اؤ گونئی‌کی، هامی گؤزلر یاتا، آما اؤ اویاقدیر،
 اؤ گونئی‌کی اونا تبریز، او تبریزه دایاقدیر،
 «خویا» گؤز، «اورمویا»، «سالماسه» قولاقدیر؛
 ائلله‌ره آدی ماراق‌دیر

او گونئی‌کی، اونون آسلانلاری افسانه یاراتمیش،
 داغلاری باش - باشا چاتمیش،
 وار «حسین کورد» کیمی شیر،
 «میشو» تک اوْجا داغی،
 آب زمزم کیمی کهریزی، بؤلاغی،
 سولمایان باغچاسی، باغی،
 دؤلو عشقیله چاناغی
 او «خیابانی» و «معجز» کیمی اتولاد دؤغودور؛
 ظالمین بؤرنون اؤویدور
 «شیخ محمود» او ایلهام اتله‌یب «گلشن رازی»،
 اؤیره‌دیب راز و نیاز،
 گؤستریب قیش گونو یازی

داغلاری مرزەلی، کهلک اوتولو، لاله‌لی، گوللو،
 بزه‌نیب چؤللری یاشیل دۆتولا نازلی، شکیللی
 قیزلاری اللری فیندیقه‌جالی دیر تئللری هۆرمه،
 گۆزلری قاره، دئییرسن کی چکیب آی گۆزه، سورمه
 باغلاری ایچره گلین بارماقی آرخلاردان آسیلمیش
 ائولرینده نه آی - اولدوز، کی میلاخ لاردان آسیلمیش
 کورسولر اوسته دوزولموش گنجەلر شب‌شرەلردن
 هره بیر یاندا دئیەر، آخ نه شیرین خاطیره‌لردن!
 ائندیره‌لر قۆهونو، قاریزی، ناری هئره‌لردن،
 آی سالار آغ شاقاغین پنجرەلردن،
 کیشی قاقیتیسسی، آرواد گولوشو گۆیلره قالخار -
 قاپیلاردان، باجالاردان
 ائشیدرلر نه شیرین دادلی ناغیل خیردا اوشاقلار -
 قاری لاردان، قوجالاردان:
 «آدی» ایله «بودو» نون شهره قۇناق گتتمەلریندن.
 قۇرولوب بیتمەلریندن
 «جیرتدان» ین بیر قان ایچن دیوایله جنگ ائتمەلریندن

یازاییم قوی قلم ایلهام آلالی شن خیالیندان،
 آت چاپیردان رشید اوغلانلارینین شانلی حالیندان،
 اوزلری آی سایاغی قیزلارینین گوللو شالیندان،
 آل شافاقدان کی، گوله قاش - گۆز آتار پرده دالیندان
 بسلەنن داغ - دره قوینونداکی گۆیچک مارالیندان
 آییلیب چشمە کوئردن ایچن «تونگی» لریندن
 گوی زُمرد کیمی باغلاردا بیتن «شینگی» لریندن،
 داغلارین سینەسی اوسته دوزولن اینجی لریندن،
 جومدران اینسانی رۇیايه شیرین دویغولاریندان

گۆز قاباغیندا گلیب - کئچمه ده بیر بیر کئچمه جک لر -

او شیرین بارلی قاتیقلار،

او گۆزه ل دادلی چۆره کلر،

او عطوفتلی کونوللر،

او محبتلی اوره کلر،

او آسن تئل ده پولکلر،

دولاشان بئلده بره کلر،

او بویون باغلی بویونلار،

او بیلزیکلی بیلکلر،

هم او یاشماقلی گلینلر،

هم او اورپکلی قادینلار،

او یاشیل، قیرمیزی مینجیقلی، اوزون شلته تومانلار،

او شهامتلی جاوانلار،

پاپاغی یانتقیلیجی دوزگون او غیرتلی جاهیللار،

او صداقتلی آهیللار...

اۆرمو دریاچه سی! قویما سؤنه قلیینده کی اۆدلارا؛

وثرمه رخصت گون اوزون چوتقالایا قاره بوئودلارا؛

قوی ییزیم اولکه کیمین گون - گونش اؤلسون هامی یؤردلار؛

قوشلارین قؤل - قانادین قوی هامی لار باشینا آچسین،

باغلارین، بؤر - بوئاغی، گول - چیچه یی باشینا ساچسین!

قوی زمرد کیمی سونبوللرایله ساچلارین اؤلسون،

اوجا داغ داشلارین اؤلسون،

کهلیکین باغری قاران، نازلی قلمقاش لارین اؤلسون،

کئجه نین خلوتی قوینوندا یاشیل باش لارین اؤلسون،

گونوز اولدوقدا گؤوه زچین کیمی یولداشلارین اؤلسون؛

صف چکیب دۇرنالارین گۆیده مناجات ائله‌سینلر،

سنی «طور» داغی کیمی قبله حاجات ائله‌سینلر،

اۇرمو دریاچه‌سی! دۇر اۇیناقا، گل شاختا بئزارسین،

داغا دوز لاله‌لری، قوی آغاران رنگی قیزارسین،

بۇلودون سیننه‌سینی ایلدیریمین نیزه‌سی یارسین،

«سارا» دریاچه‌سی تک رنگ - روخون قویما آغارسین،

نفسین گۆیلره سال، قوی بۇلود اولسون، داغا چیخسین،

یاغیش اۇل دامجی لاری قوی سئل اۇلوب، سال لاری ییخسین،

دۇلو اۇل، یاغ یتره، قارغاکیرسین، تولکو کیریخسین،

کئچی‌نین شنگیلی سین قۇردلارین ائت آزاد الیندن،

صیدی آل صیاد الیندن،

منی قۇرتار یاد الیندن!

بئجریب شانلی دیاریم نجه گۇر شییه‌لی آتلارا!

اینجی لر دیشلری آلتدا ائله‌ییل داری دی چاتلارا!

«دارینی وئر قۇشا تا قۇش قانادیندان سنه وئرسین»

سن ده قۇش تک قانادین بیر بیره چال، اۇچماقا قاوزان!

اومیدیم، آرخام، ائلیم!...

«حاق قاپیسین آچماقا قاوزان!»

اورمو دریاچه‌سی! شنلیک یتنه‌ده جانینا گلسین

یای گلیب گون قیزا، ایستکلی لرین یانینا، گلسین،

یتنه کئچمیش کیمی ایستک قاتیشیب قانینا، گلسین،

گول، گولوستانیا گلسین،

دسته - دسته هامی گول درمده بوستانینا گلسین!

اندەسن خسته دامارلاردا روان آب حیاتی،

تۆکه سن خاطیره لر جیب لرینه نؤغلو - نبتانی،

هر سازین، هر ناسازین سندن اولا الدهه باراتی

«قارا کهریز» سوئو دائیم گئجه - گوندوز آخار اولسون،

هر طرفدن او یوزولماز سوئیا گؤزلر باخار اولسون،

قار - قیروولار اریسین گول - چیچک آچسین باهار اولسون،

باقوشون ناله سی باتسین، بولبولون آغزی وار اولسون،

هامی ائولرده توی اولسون،

هامی باغلاردا بار اولسون،

گؤیون اولدوزلاری تک، باغچادا گوللر یانار اولسون،

قیزلارین بخته ور اولسون،

آسلان اوغلانلارین آماله چاتیپ بختیار اولسون

باغ رضوانه باش ایمز گونشی یین باغچاسی، باغی

باغداکی زینگیله سی، سالخیمی، بوستانداکی، تاغی

اییلن بارلی بوداغی،

شنلییی، هله له سی، تار - قارالی، خونچا تاباغی،

ساغدوشو، سؤلدوشو، خندان خلتی، آینا - چیراغی،

آب زمزم سایاغی داغدان آخان دادلی بولاغی،

او «کوزکتنان»، منیسی، او «هنیس» ین گوللو چاناغی،

«هریس» ین قنئسی لری، «تیل» «طسی» نین قایماغی یاغی

او «شرفخانه» شالاغی،

«دریانین»، گیرده کانی، آلماسی، اوشقون، قابالاغی

«میشو» وُن ذیره لی داغی

چیرپینار سینده ده قلییم سنی من یاده سالاندا،

منی ده سال یادا خوشگول لری آغوشه آلاندا،

قیزلارین، سینهنین اوسته سوتالار تک داغیلاندا،

اوتیاناندا، او خویاندا، عاشیغین سازی چالاندا،

کؤکله‌نن سازيله يتردن اوزولوب رقصه گلنده،
باش آييب نازيله عاشيقلرينه بوسه وئرنده،
من‌ده ای کاش لیپندن جانیمآ توشه آلایدیم،
قؤل آچیب بیرده سنی جان‌کیمی آغوشه آلایدیم

اٹله بیر اؤلکه‌ده غم - غصّه اوره کلرده قالارمی؟
آجی حسرت‌لر آياقدان مگر اینسانی سالارمی؟
اوردا گوللر سارالارمی؟
قوتچانین رنگی سولارمی؟

عؤمر پیمانه‌سی زهريله دؤلارمی؟
اؤردا غم - اؤلسادا دریاکیمی اینسانی بیخانماز،
هریانی بیخسادا طوفان یئنه دریانی بیخانماز
قارا دئو رستم دستان بیخانماز

من اؤزوم بؤردا اؤلارکن دایانیپ گؤزلریم اؤردا،
آراشیر خاطیره‌لردن سؤروشور دامدا، دواردا،
«ناظر»م گول - چیچه‌یین آچماغینا نازلی باهاردا،
اؤردا «حیدریابا»داغیندا سوراق آلمادادیر گؤز،
اؤنودا یاده شیرین خاطیره تک سالمادادیر گؤز،
گؤز اورکدن قان آمر داغ جیگریم داغ اوره گیم‌دیر،
قوروموش جانیمآ او قان یئتیرن شاه‌رگیم‌دیر،
اومیدیم‌دیر، دیله گیم‌دیر
داغ منیم شاه‌بیه گیم‌دیر

سن بیلرسن نه قدهر اینجیمیشم من بو «کَرَج»‌ده
قالمیشام دارد، مصیبتده، فلاکتده، حَرَج‌ده،
دویونوم ترسه دوشوب، آچماغا عاجزدی فرج‌ده؛
ایلمی بوردا منیم توتما‌دی هئج کیمسه، بیخیل‌دیم؛
دار قفسده یاشایان قوش‌کیمی بیر کونجه سیخیل‌دیم؛

شادلیغیم دوشدو آیاقدان، غم آياق تۇتدو باش اۆلدو،
خوش گونوم اۆلدو يامان گون، قارا بختيم هاماش اۆلدو،
باغريمين قانی، گۆزومدن اوزومه آخدی، ياش اۆلدو؛
اؤنوکى يار سانيرديم؛ اۆره‌يى دوندو داش اۆلدو؛
آرخامى داش ايله مجروح ائله‌ين، آرخاداش اۆلدو؛
ساريشيقلار وۇروش اۆلدو،
باريشيقلار ساواش اۆلدو،

ايندى يۇخ تاب و توانيم، دوشموشم سانكى نفسدن؛
سنی فریاد ائديب امداده چاغیرام بو قفسدن،
دوشمرم بير کره سسندن
سسلم تا سنه قۇریان سسینی آلمایام، اۆلمم.
گۆزلرم، تا قۇلومو بۇینونا بير سالمايام، اۆلمم

بۇردا نامرد ياشايير حورمتيله مردى بۇغورلار،
هر کيم ايستير دئيه حق باشين ازيب بۇرنون اۇغورلار،
قانيلا قانی يۇيۇرلار.

بۇردا هر بير دۇيونن سينه‌يه مين نيزه ساجيلميش
باغلاتيب يئرلره داشلار، يئرینه ايتلر آچيلميش*
بوردا بير حق آرايان، دوغرو يازان، دوز دانیشان يوخ
مين آياقدان چککيم وار
بير اليمدن ياپيشان يوخ
ساواشان وار، باریشان يوخ
رحم‌دن بوردا نشان يوخ

آما يۇخ، «پيس گونون عۇمرو آز اولار» - ائلده مثالدير؛

گۆزه‌لیم، قیش‌دا یتر باشه، اوزو قاره دُغال‌دیر؛
 هله‌ده عشقیله، اوْمیدیله قلییم مالامال‌دیر
 داها بو گوللری هتج چورلو خزان سۆلدورا بیلمز،
 شوکران وئرسه‌ده سقراطه اولوم، اۆلدوره بیلمز،
 بو یانان شعله‌نی هتج هتیوه‌ره یتل سۆندوره بیلمز

کله‌جک یاز بو گول‌وستانداکی گوللر آچاقلار،
 گوللر اوسته نه گوموش سینهلر قوئشلار اوچاقلار؛
 گاه اوچوب، گاه دایانیب، سینهلره گول ساچاقلار؛
 گاهدا آواز اوخویوب شوُر و نوا، ساز ائده‌جکلر؛
 باغری قان قونچالاری قارشیلاییب، ناز ائده‌جکلر؛

آچاقلار اوره‌ییم ایچره قالان اؤرتولو رازی،
 بارئد قالخیب آیاقه آلاچاق بریطی، سازی
 نازیله باشالایاجاق راز و نیاز

اوجالاندا سازی «زُهره» آتاجاق چنگین الیندن،
 «مانی» ارؤنگین الیندن

اؤردا بیر خطّده انجیل‌له، قرآنی اوخورسان،
 اؤردا بیر وصفده توراتی، اوستانی اوخورسان،
 اؤردا بیر لحنده داوود اوخیار کهنه زیورو
 اؤردا بیر لحنده داوود اوخیار کؤهنه زیورو
 نه بشر وار داها اؤردا ائده برپا شر - شوُر،
 هامی غیلمان،

هامی حوُری

هامی‌نین الدّه محبّت مئی، خاطیره سروری

«شهریارین ماتمینده»

شهریاریم گندیب الدن

باتدی گون، ماتم - محنت بورودو شهری، دیاری
غم - کدر پرده‌سینی آسدیلار آفاقین اوزوندن؛
اله‌نیر قیرمیزی مرجان شاقاغین قائلی گوزوندن
جارچی غم جاری چکیر،
ناله سسی قالغیری سازدان
آخیری قان یاش «آراز» دان
زخمه‌نین سیئه‌سی زخمی؛
سیزلا ییر تاری سه‌تارین؛
سورویور هر طرفه توزلو اجل غوصه قطارین
اولما گولزار ادیده اؤخویان بولبول اؤلیدور؟!
یاکی گولشن پوزولوب، گوللو باهاریم گندیب الدن؟!
شهریاریم گندیب الدن؟

اوجالیر ناله سسی گؤیلره یتر حنجره‌سیندن؛
هر طرف اؤدلو جهیم دیر گوزومون پنجره‌سیندن؛
غم - کدر دیرکی شاریلدیر یاشاییش داغ - دره‌سیندن
چالهنیر صور، قولاق‌لار کار اؤلور قورخولو سسندن؛
دایانیر قلب طبیعت دوشور آفاق نفسندن؛
اؤلمایا محشر عظمًا قورولوب ولوله‌لر وار!
گؤیه یتردن اوجالان ولوله‌دن زلزله‌لر وار!
گؤی ده فریاد چکیر صبر و قراریم گندیب الدن -
شهریاریم گندیب الدن
داها زمزم گؤلونه جیلوه‌لی اولدوزلار آنمیر،

داها مهتاب یاییلمیر، داها آی جیلوله‌نمیر،
 داها کون زرلی شالی باشه سالیب قاش - گۆز آتانیمر،
 یئددی رنگ ایله چیچک شاخه‌لر اوستونده بزه‌نمیر،
 عشوه‌لی، نازلی مارال باغدا نشاطیله گزه‌نمیر،
 ائله‌ییل کی قوجا صیّاد آیی‌ریب شهر غزلدن -
 بیر آلا گۆزلو غزالی؛
 یاس باتیب یاسه، شقایق یارالی، لاله عزالی،
 سرو نازیم گئینیپ قاره‌کی یاریم گئدیپ الدن؛ -
 شهر یاریم گئدیپ الدن

بیر طرفده دایانیبدیر قوجا حیدریبا یاسلی،
 غوصّه‌دن سینه‌سی پاسلی،
 اوغلو اولموش آتا تک قولتوغونا اللری باغلی،
 گۆزو یاشلی، اورهی آتش هیجرانیله داغلی؛
 دایانیب وقریله...
 آنجاق کی اوره‌کلرده سالی‌ر ایز، -
 سینه‌سی ایچره اۆنون گیزله‌نن اندوه - فغانی
 ائله بیل نئشترایله قلبینی نئشترچی یاریبدیر
 گۆز آچیب یاره‌لری آخمادادیر چیرک‌ایله قانی
 بیر طرفده اورهی شعله چکیر «شانلی سهندین»
 «باشی طوفانلی سهندین»؛
 اودا، حیدریبا تک اوغلو اولیدور سایاغیندان،
 بورویوب غم بؤلودو غصّه یاغیر ال - آیاغیندان؛
 بئله غم پالتارینی آیینه گئیمکده آی ائل‌لر!
 اودا من تک ائله بیل آیری دوشوب ائل دایاغیندان
 بیر طرفده ساوالاتین گوزونون یاشی دایانمیر،
 اوجالیر ناله‌سی افلاکه ووقاریم گئدیپ الدن؛ -
 شهر یاریم گئدیپ الدن

آما شووکتلی «دماوند» ایله «البرز» ایله «الوند»
 الده گول حلقه سی، باش ساغلیغی عرض ائتمه یه حاضر؛
 قۇجا حیدربابا یا گۆزلری اعجاییله ناظر -
 دایانیپلار هامی تعظیم ایله دیلدرده تسلی
 صدر مجلسده قرآن اؤخویور «حافظ» قرآن،
 قوجامان «سعدی شیراز» دوروب الده «گولستان»
 «صائب» ین گۆزلری یاشلی، الی قۇلتوقدا «همام» ین،
 قارا کۆنک گئیینیپ «گنجوی» له «خواجه شیروان»،
 ائله بیر هر طرفی گولله - گولاب ایله معطر قطره اشکیله «قطران»،
 «صابر» آغلیر کی منیم نازلی نیکاریم گندیپ الدن -
 شهریاریم گندیپ الدن

اؤجا داغلار هامی تعظیم ایله، تکریم ایله بیردن
 قۇجا «حیدربابا» نی جان کیمی آغوشه آیلرلار،
 آییلیب بؤینونا گول حلقه سی، حورمتله سالیملار
 قۇجا «حیدربابا» گۆرکملی وقاریله دایانمیش،
 پوزماییر وقرینی هر چند اوره ک دردیله یانمیش،
 سینه سی قانه بویانمیش؛
 بیردن آما گوزونون یاشی آخار صورته، آغلار،
 مات و حیرت زده سنل تک گوزونون چشمه سی چاغلار،
 دئیر:

- ای عرشه چاتان باشلاری ائلر بؤیو داغلارا
 دیله ییم، شاه بیه ییم، صبر - قراریم گندیپ الدن،
 شهریاریم گندیپ الدن

او کی آفاقی مسخر ائله ییب گون کیمی آدی،
 او کی شعرینده شعورو
 او مدادینده، ودادی،
 «او، قارانیقلارا مشعل،

او ایشیقلیقلارا هادی،
 حَقّه، ایمانه منادی»
 او، شیرین نغمه‌سی اؤدلو،
 او، درین شعرى اثرلی،
 داغ کیمی قدرتی سوتسوز،
 قیلیجی الده کسترلی
 علی اؤولادی، علی تک یازیق اینسانلارا حامی،
 بینوالر دایاغی،
 غصّه داغی،
 عین امامی؛
 قهر و خشمیندن اؤنون زاغ - زاغ اَسر قلب حرامی،
 او ماراقلی حیاتین ساز ائله‌دی دؤیغولو سازین،
 اؤخودو نغمه‌لرین «دیلغمی» سین، «تُرک» و «حجاز»ین،
 اؤده‌دی حق - حق و هو - هو دئییه‌نین راز - نیازین؛
 باشیم اؤندان اوجالیب‌دیر، دایانیب عرش علایه،
 او، «سهندی»، «ساوالاتی» کتیریب شوُر - نَوایه،
 او، وئریب درس محبّت،
 او، قوروب عشقین اساسین،
 او ییخیپ کینه‌لرین کؤهنه بناسین،
 او، منیم جامیمی دؤلدوردو منی حبّ ولادن،
 او، منیم جانیمی سرشار ائله‌دی عشق و صفادن
 نجه قان آغلاماییم، دار و نداریم گئدیپ الدن؛ -
 شهریاریم گئدیپ الدن

سید جعفر صفوی زاده یه «آی ساوالان» کتابینین حاققیندا

خالقیمین گور سسی

خالقیمین گور سسی دیر جان تاپارام «آی ساوالان» دان،
دیریلیک نغمه‌سی دیر، ائل لر آلا ر پای ساوالاندان،
اوستو بوز باغلا سادا قهش لار اولار یای ساوالاندان،
نور آلا ر آی، ساوالاندان،

قوجا حیدریا بایا ائل دایاغی شانلی سهندیم،
یا میشو داغی ییزیم اؤلکه ده بیرگون قالا دارد،
هایلا سا هایلارینا قاوزانا جاق های، ساوالاندان

قم دیاریندا مینیمچون اوخودون آی ساوالاتی،
یثنی دن جسمیمه جاری ائله دین قیرمیزی قانی
نه تعجب سنه فخر ائتمه شکسپیر له مانی،
شهریار اؤل اگر اولسادا سنسن اونا ثانی
سسینی قم دان آلا رکن دئدی او پیر معانی،
داها حیدریا با غم ائتمه الیندن یاپیشان وار،
تیرمه، دوشمه آیاغدان سنه قارداش ساوالان وار
سسینی قم دان آلا ن وار
قئیدینه ائلده قالا ن وار،

سوسما حیدریا با! سوسما! ساوالان داده گلیبیدیر،
هایلادین سن اونو آردینجا او فریاده گلیبیدیر
صدقیله اللرنی سیخماغا ایمداده گلیبیدیر،
قهرمانلار اویاسیندان بئله آزاده گلیبیدیر
صفی الدین دیاریندان صفوی زاده گلیبیدیر،

اوکی عرفانیله حکمت‌ده نه وار مرزی نه حددی،
 او جادیر سرو و صنوبر سایاغی قامتی، قددی،
 اودا سن تک آغامیز حیدر کراردی جددی،
 قلیجی الده کسرلی،
 آخیجی شعری اثرلی

بیز داغیق، دردین آلیم! ائل اوبانین وار گوزو بیزده،
 بیزده دیر عشقیله، اشراقیله عرفان کوزو، بیزده!
 بیزده دیر بیزده او پارلاق کئچه‌جک لر ایزی، بیزده
 مدنیت سوزو، بیزده

یازا دیدهرگین ائلیمه یازا! او کئچن گونلریمیزدن،
 سئوگی پیمانه لریندن منی ایچن گونلریمیزدن،
 بحر عرفاندا ادب لعلی سئچن گونلریمیزدن،
 باغ حکمت‌ده گل لاله بیچن گونلریمیزدن،
 یازا او خوش گونلریمیزدن،
 یازا او شن گونلریمیزدن،
 یازا او شوکتله، صلابتله اؤتن گونلریمیزدن

بیز داغیق، غم یشمه‌ریک چن باشیمیزدان اوجالاتدا،
 اسمهریک، تیتهمه‌ریک قیش الینه شاللاق آلتدا
 یاغی قورد زوزه چکنده
 قارا دئو نعره سالاندا
 غونچانی صرصر ازنده
 چیچکی ساختا چالاندا
 بیز داغیق، یوخ باقیمیز هرگز آغیر حادثه‌لردن،
 قورخماریق فاجعه‌لردن،
 اوتهریک مانعه‌لردن

بیز داغیق، داغ کوله گین های - کویونه عادتیمیز وار،
 بیز داغیق، داغ، سازاقین شاللاغینا طاقتیمیز وار
 بیز داغیق، قیش کؤچورهن چن تالایان غیر تیمیز وار،
 بیز داغیق، بوز اریدهن قار کوشودهن قوتیمیز وار
 بیز داغیق، خشتیمیز، هیبتیمیز، جرأتیمیز وار،
 اود آلا و قایناغییق شاختا یاخان همیمیز وار،
 باشدا قار، اوزده قیرو یاز یاردان قدر تیمیز وار،
 بیز داغیق، اسکی واراقلاردا بیزیم صحبتیمیز وار،
 علوی حیثیتیمیز وار، باشقا بیر شوکتیمیز وار

ایندیهه مانعلر سینه‌سی دئشمه‌لییک بیز،
 گوندوزه دوغرو قارانیقلار یلا ائشمه‌لییک بیز
 عشقه یول آچمالییق، کین ایله اللشمه‌لییک بیز،
 ال - اله وئرمه‌لییک، صدقیله بیرلشمه‌لییک بیز
 گنجده‌نی بیچمه‌لییک، بیچمه‌لییک، بیچمه‌لییک بیز،
 گونشه کوچمه‌لییک بیز،
 حاق مئین ایچمه‌لییک بیز

پیری لر شهری

خیال قانادیلایر گئجه اوچدوم
قارانلیق، دوماندان گونشه ساری
هئی اوچدوم، هئی اوچدوم، یئنه یوکسلدیم،
اٹله کی آیدان دا چیخدیم یوخاری

بیر قیزیل چشمه ده گونشی گوردوم،
کۆنکین چیخاریب، یونونور عوریا
آشیریپ چیگینه قیزیل ساچینی،
او ساچی گاه ائشیر، گاه آچیر، زامان

بیر قدەر باخاراق، سونرا پر آچدیم،
یئنه ده اوج آلیب، اوردان اؤتوشدوم
سود یولون توتالی، چیخدیم یوخاری،
بیر گۆزهل شَهَره آنجاق یتیشدیم

نه شَهَر، نه شَهَر، ائولر بولوردان،
تورپاغی زُمَرَد، داشلاری اینجی
نه حاصار واریدی، نه دؤوار نه بورج،
هر یاندان دویوردوم عشقی، سئوینجی
نه شَهَر، نه شَهَر، چشمه لر اوسته،
قصرلر تیکیلیمیش جَنّت سایاغی

هاواسی عطیرلی، گوللری الوان،
ساحه سی دلنشین، بارلی بۇداغی

نه شَهَر، نه شَهَر، سلام - جوابلار،
دۇغولو سۇزایله ساز ایدی اۇردا
نه پاییز واریدی نه سازاق، نه قیش،
فصیللر چیچکلی یاز ایدی اۇردا

نه شَهَر، نه شَهَر، گولون، قوتچانین،
تبسم جۇشوردو دۇداقلاریندا
صداقت شئح لری ماراقلاتیردی،
لاله نین، نرگیزین یاناقلاریندا

نه شَهَر، نه شَهَر، گۆزهل، ماراقلی،
پاک اوره گ مؤمنه اویان بیر شَهَر
خیال گوزگو سونده افلاطین اوئو،
اینجه احساسیله دویان بیر شَهَر

گۆزومو گزديرديم، نه قدر باخديم،
نه قۇدوز قۇرد گۆردوم، نه مغرور پلنگ
چاغلاييب جۇشاردی سئوگی محبت
نه بَشَر واریدی، نه شَرَر، نه جنگ

گۆزهل بیر شهرکی، چۇخ آرزولاردیم،
مندە بیر قۇش کیمی یاشایام اۇردا
اۇخویام یئنی بیر حیات ماهنیسین،
داها قاییتمایام بو غملی یۇردا،

آما عېث ایدی بو آرزو افسوس،
ندنکی، ناگاهان بیر شیمشک چاخد
تۇشلادی دوزمنی، اۇدلو اۇخ کیمی،
خیال قانادیمی یاندیریدی، یاخد

قانادیم یاناراق اۇدلو، آلولو،
آخان اۇلدوز کیمی گئری قایتدیم
یتنه ده غصّه لر چولغادی منی،
یتنه ده بیر عؤمور محنته باتدیم

هر دن دوشونورم، دئییرم: کاشکی!
خیالیم گؤیلره یول آشما یایدی (آچما یایدی)
گؤزه للیک آرایان هوسکار گؤزوم،
پری لر گؤزونه ساتاشما یایدی

نه یازیم؟

ایمه آلمیشام قلم کاغیزی
فیکیره دالمیشام نه یازیم آلاه!
بیلیم سؤز آچیم هانسی فصیلدن
نه قیشیم خوش کتچیر نه یازیم آلاه!

بیلیم، بیلیم هارادان یازیم؟
سونگو دن یازیم می؟ یارادان یازیم؟
بوکولن بئلیمدن، قابار دیلیمدن
هارادان باشلایم، هارادان یازیم؟

قولاغ وئر ائلیمین عزیز شاعری
بوراندان، دولودان، قاردان یازیم من
قورویان سونبولدن، سوسان بولبولدن
سیملری قیریلان تاردان یازیم من

قوی یازیم بیر قوجا آغاج اوستونده
لوت اولوب قورویان بو داغدان سنه
قینیندا سارالیب سولان قونچادان
گولوشو کول اولان دوداغدان سنه

رخصت وئر دولاتیم بیر کوما تاپیم
دامینی طولومکار الی بیخیب دیر
تورپاغلار آلتیندا بیر چیلپاق آنا

بالاسی دوشنده جانی چیخیب‌دیر،

✱

ایمی آپاریم کیپر یکلریندن،

نئچه تئل آیریم لاپ آستا - آستا،

بیر قلم قاییریم او تئل لرله

نقشینی عکس ائدیم کوسومون اوسته

✱

یانیندا یارادیم بیر قوجامانی

قاش گوزو آغاریب، قذی بوکولوب

بیر یاندا چهلایی، بیر یاندا کورکو

بدنی قیریشیب، گوزو سوکولوب

✱

آلنین قبارین، قلینین داغین

بو یاییم شافاغین قانلی گوزونده

آلنین قیریشین، آغاران ساچین

چکمگه دیله نیم کومک اوزونده

✱

هنیکل لر یونتاییم اورک لوهوندا

وطنین یولوندا جان قویانلاردان

حریت اوغروندا، عدالت اوسته

قول - قولا باغلانان قهرمانلاردان

✱

شاعره گرکدیر، گرکدیر، گرک

خالقینین بوغولان سسین اوجالتسین

ال لری باغلی ساگوزلری ایله

اثلینه ایشیقلی دونیا یاراتسین

✱

آغاج

کیم دئییر، کیم دئییر آغاج آغلاماز؟
کیم دئییر، آغاجین اوره گئی اولماز؟

آغاج دا آغلایار، آغاج دا گولر،
آغاج دا گونشسیز یاشاسا اولر

آغاج دا سئویلسه سئوینجه دؤلار،
آغاج دا سیخیلسا سارالار، سؤلار

آغاج دا چکمه سه نفس قۇرویار
موشارین، بالتانین دردینی دؤیار

آغاج دا یاشاسا یۇردوندان کنار
داربخار، سیخیلار، اوره گئی سینار

آغاج دا دایاقسیز بؤی آتا بیلمز،
کؤکونه دایانسا بئلی بوکولمز

اؤنؤن دا کؤکسونده دؤیونر اوره ک،
دؤیونهنن قلیینده یوکسه لر دیلک

بالتاچی نه بیلیر کی اوره ک نه دیر؟
اوره گئی آنماغا اوره ک ایسته ییر

شاعیر

شانلی طوفانلی سارسیلماز
احتشام‌لی داغ اؤل شاعیر!
آلمالی هیوالی نارلی
گول - چیچکلی باغ اؤل شاعیر!

ایلهام آل قونچادان، گولدن
دۇرنادان، ساری بولبولدن
دانیشاندا، دانیش ائلدن
اوره‌ییمده یاغ اؤل شاعیر!

یاز، غبارلی بنیزلردن
مئشه‌لردن دنیزلردن
صوحت آچ آیری - دوزلردن
نیزه تک چیلپاق اؤل شاعیر!

دؤل بولودلار دۆلان یئرده،
آغلا گوللر سۆلان یئرده
مظلوما قؤل اۆلان یئرده
ظالیم دیرناق اؤل شاعیر!

حاقی سؤیله قؤلون دوشسه
هم ساغین هم سؤلون دوشسه
بوستان ایچره یؤلون دوشسه
قؤل - بوداغلی تاغ اؤل شاعیر!

چاغلا، شاققیدا، جوش سئل تک
آیمه باش هرکسه یئل تک
داغدا اۆلسان چنلی بئل تک
سیلدیریملی داغ اؤل شاعر!

اۆلما آغزی توتوق خالقا
دالغا اۆل، دالغا اۆل، دالغا
دالغالاردان دانیش خالقا
اوزو دائیم آغ اۆل شاعیر!

«ناظر»م غوصه‌دن دوشگون
ایلقاریم دوز، سؤزوم دوزگون
دئیجه‌جک دیر ائلیم بیرگون
اۆلمه - اۆلمه ساغ اۆل شاعیر!

شاعیر نه ایسته‌ییر؟

شاعیر نه ایسته‌ییر؟ - بیر دۇداق گولوش،
بیر اؤزوج محبت، بیر داملا سئوگی،
بیر باخیم نوازش، بیر آغیز نغمه،
گول کیمی گولوشلو دۇداق ایسته‌ییر،
چیچکلی، قونچالی بۇداق ایسته‌ییر

شاعیر نه ایسته‌ییر؟ یاشاییش باغی -
چیچکله بزنسین گولله بزنسین،
بولبوللر اؤخوسون بۇداقلار اوسته،
هئچ کسین اؤلماسین اوره‌یی غمگین،
حیاتا شادلیقدان ماراق ایسته‌ییر

شاعیر نه ایسته‌ییر؟ قضا لؤحوندان -
پؤزولا سر به سر قارا یازی‌لار
قارالمیش بختیمیز اوغرویا آغا،
دیرجه‌له اوره‌کده گۆزله آرزیلار
قارانلیق دونیایا چیراق ایسته‌ییر

شاعیر نه ایسته‌ییر؟ حسادت الی،
ایستکلر باخیشین بؤغمایا گوزده
قازا اوره‌کلردهن نیفرت تملین،
آغ گونش یارادا قارا دنیزده
محبت مئیندن چاناق ایسته‌ییر

شاعیر نه ایسته‌ییر؟ آرزو باغیندا،
قار - قیروو اؤلماسین، سزاق اؤلماسین،
هامی فایدالاتسین حیات پابیندان،

هئچ کسه یاشایش یاساق اولماسین
حسرتی، حیرمانی اوزاق ایسته‌یر

شاعیر نه ایسته‌یر؟ بیرلیک نغمه‌سی،
اوخونا شهرده، اوخونا کئنده
پوزولا سرحدلر، اۆته آیریلیق -
آزادلیق یاییلا، هر مملکده
عدالت قورقوسون قوراق ایسته‌یر

شاعیر نه ایسته‌یر؟ سوزون قیساسی:
دونیادا آیریلیق، اولوم اولماسین،
شنلیکدهن هامی یا بؤلوم دوشه‌رکن،
غوصه‌دن هئچ کسه بؤلوم اولماسین
محبت مئیندن چاناق ایسته‌یر
گون کیمی ایستی بیر اوجاق ایسته‌یر

سنوگی لر قیتلاشاندا

هارداکى باهادیر انصاف - عدالت،
یالتاقلیق اوجوز دور، دنات اوجوز،
سنوگی لر، ایستگ لر، قیتلاشان زامان،
شقاوت اوجوز دور، قسارت اوجوز،

اورداکى انصاف سیز انصاف دان دئییر،
آسلان لار دونونو تولکولر گئییر،
آغیز لار ایشله ییر بیین لر یئییر،
حماقت اوجوز دور، جهالت اوجوز

اورداکى آلچاغلار ییخییر، اوجانی
نفرت له توکولور ایستگین قانی
بدبه ک لر اولوب لار باخیش زیندانی
صداقت باهادیر خیانت اوجوز

سحر شنه‌ی

من سحر شنه‌ی یم، سن قیزیل گونش
اؤلموشام، اؤلموشام دوچار عشقینه
بیر کیچیک داملا دیر وارلیغیم منیم،
اؤنودا اتمیشم نثار عشقینه

سئوینجه دولارام سنی گؤرنده،
او قیزیل ساچینی آچیب هؤرنده
یاشایش باغینی یاشیل گؤرنده،
پر آچیب، اوچارام بهار عشقینه

«ناظرم» سئوهرم یئنی لیک یازین،
دیریلیک نغمه سین، بیرلیک آوازین
ایسترم تیتره یه تئللری، سازین.
اؤخویوب اؤینایام نیگار عشقینه

قوجا چینار

من اوزوم گوزومله گوردوم کی ساختا،
گولشنى ازیردی شاللاقلار آلتدا
هر طرف اؤدودو، هر طرف آلتو،
قوشلارین یوواسی یانیردی اؤددا

من اوزوم گوردوم کی آل - الوان گوللر،
یتر به یتر سازاقلار پرپر اولوردو
باغچانین دییینده بیر قوجا چینار،
آغلایا - آغلایا باشین یولوردو،

کیم دئییر؟ کیم دئییر چینار آغلاماز؟
چیناردا آغلایار، چیناردا گولر
آماکه چیچه یین گولون یانیندا
هر زامان آغلایا گوزیاشین سیلر

وطنه باغلی

باغ گوله باغلی دیر، داغ چنه باغلی،
ساز تئله باغلی دیر، نار دکه باغلی
ای منیم سئودیکیم، مهربان آنام!
من سنه باغلیام، من سنه باغلی

گؤزللیک باغینین گؤزه‌لی سنسن،
آبدی عشقیمین آزلی سنسن،
هر شیرین مزه‌دن مزه‌لی سنسن،
اؤلموشام او شیرین دهنه باغلی
من سنه باغلیام، من سنه باغلی

سن حیات آخیشی، جان قایتاغیندا،
من سحر شئهی‌یم، گول یاناغیندا،
توکنمز سئوگنین یاشیل باغیندا،
اؤلموشام سن کیمی سوسته باغلی
من سنه باغلیام، من سنه باغلی

بو باغین تملی قویولان زمان،
باغلادی سن ایله منی باغبان،
سنده مین ذوقیله قوردوم آشیان،
قویدولار آدیمی، «چمنه باغلی»!
من سنه باغلیام، من سنه باغلی

اوره کدیر داماردا جۇشدورور قانی،
دیلکسیز اوره کده دیریلیک هانی؟
حسرتلر ایچینده چورویز جانی،
هر اوره ک اولماسا وطنه باغلی
من سنه باغلیام، من سنه باغلی

بوغولان گونشدن دوغولار گونش

آخسامدیر، ظولماتین قانلی پنجه‌سی،
یاپیشیب، گونشین بوغازین سیخیر
ایستی جان چیخاراق سۇیوق بدنن،
اوره‌یم سیخیلیر، قلییم داریخیر

قارانلیق گنجه‌نین توتقون گؤلونده،
تؤوشه‌یه - تؤوشه‌یه بوغولور گونش
افق‌ده اسنه‌ییر قارا دئوکیمی،
قۇخوموش آغیزیندا یۇخ اؤلور گونش

هر یانی بورویور دهشتلی سوکوت،
بوژلاییر طبیعت اوشویور حیات
دال با دال بیر به بیر چیراقلار سۇنور،
چاره‌سیز یۇغویا جوئمور کاینات

جوئمورام یۇغویا من‌ده خلق کیمی،
آجیسا نئیله‌مک، چارامیز ندیر؟
او آجی یۇخونون شیرین چاغیندا،
منی بیر اینیلتی سسی آیلدیر

دئییرم گۆرهسن بو سسی نه سسدير؟
بۇغونتو سسی دیر، اولوم سسی دیر؟
اولما یا بیر قۇش وار گۆیدن آسیلی،
او قۇشون اینجارسیز سۇن نفسی دیر؟

گاه ساغا دۇنورم، گاه سۇلا آنجاق،
یتریمین ایچینده من بو فیکیردن
قۇل - قیچیم کۇشویوب، گرنشمه قۇیمور
دان یتری او زمان سۇکولور بیردن

بیر اۇلدوز هایلاییر: مۇشتولوق اۇلسون،
گونشه بۇیلودور گنجهمیز یتنه
بو دۇغوم سسی دیر، اینیلتی دئییل،
حیات نغمه‌سی دیر گلەجک گونہ

حیرتله باخیرام اوفوقه ساری،
کۇرورم هر یانی بورویور شافاق
بیر قیزیل قانادلی، یاشیل نفسلی،
یوکسه‌لیر گۆیلره اۇچماغا آنجاق

اۇندا من یازیرام بو ترانه‌نی،
غم یتمه بیر زامان بۇغولار گونش
دۇزگیلن، دۇزگیلن، سارسیلما، گیلەم!
بۇغولان گونشدن دۇغولار گونش

بویون آیمه

کؤراؤغلو تک اؤز ائلینه آرخلان

آرخاسیزا کؤرون اؤغلو دئییرلر

اؤزلویوندن آیریلانی نارکیمی

پارچالاییب، دنه لهیب، یتیرلر

✱

باشاردیغجا یاشا مرد - مردانا

بویون ایمه هئج پاشایا، هئج خانا

پامبیق کیمی قیرجاناسان دوشمانا

آییراللار، آییرلر، گئیهرلر

✱

بیر - بیرینه قۇوشماساق سئل کیمی

هر زخمه‌یه نغمه قۇشساق تئل کیمی

هر ناکسه بویون ايسه ک یئل کیمی

ایلمه‌ین چینار اولساق آیه‌رلر

✱

آريپانى بۇغدايا قاتان دئيىلم

مين يثره باغلانان كوكسوز آي كيىمى،
ايىتگين اوقلرده باتان دئيىلم
داغ كيىمى بيتيمشم اوز كوكوم اوسته،
بيتديگيم كوكومو آنان دئيىلم

عزىزدير وطنيم، عزىزدير ائليم،
بال كيىمى شيريندير اوز آنا ديلم،
شاللاقلار آلتيندا قابارسا، بئليم،
اوزومو يادلارا ساتان دئيىلم

نه خۇرا خوش دئديم، نه دوزه يالان،
آنديغيم هاماندير، يازديغيم هامان،
من گونش كوزويم چۇخ اوزون زمان،
كوللرين آلتيندا ياتان دئيىلم

«ناظر»م باشيما ياغسا مين جفا،
محالدير ائليمه اولام بى وفا،
آلديغيم صداقت، ساتديغيم صفا،
آريپانى بۇغدايا قاتان دئيىلم

اییلمه

شومشاد کیمی یاشا عؤمور باغیندا،
هئج بیر بَیّه، هئج بیر خانا اییلمه!
بیر آلاهیین قساباغیندا اییل - دور،
اوندان باشقا هئج سولطانا اییلمه!

یونگول سانما آزادلیغین قیمتین،
آزادلیقدان اینسان تاپار حورمتین،
کؤر یاشاسان، چکمه گؤزون مستین،
بَکّش قانا، قودورقانا اییلمه!

قویما گئچه خفت ایله دؤورانین،
یار قارنینی ناققا کیمی حیرمانین،
نامردلرین الینده سه درمانین،
درده‌دایان، او درمانا اییلمه!

بیر گون سنه بخت و اقبال یار اولار،
بیر گون سنه گئیش دنیا دار اولار،
ذلت دیرکی، مرد ایگیده عار اولار،
قاریشقاسان، سلیمانا اییلمه!

دؤوران گلیب، یاخش، یامان گئچه‌جک،
اوزاق کیمی یاش - قورونو بیچه‌جک،
هامی اولوم باده‌سینی ایچه‌جک،
سرخوش یاشا، بو دؤورانا اییلمه!

مغرور دایان! غمگین اولسان، شن اولسان،
چیخ داغلارا! دومان اولسان، چن اولسان،
بیر گون اگر داش آلتیندا دن اولسان،
قورخما دارتیل، دییرمانا اییلمه!

اغل شاعیری خوار اؤلا بیلمز

باخیرام قارشیمدا دۇمانلی داغا،
چیچەیی اوستونده سۇلان بۇداغا،
سارالان مئشەیه، سارالان باغا،
غم تۇتور کۆنلومو، رنگیم سارالیر

گۆرندە آغ گونوم قارالماقدادیر،
قیرمیزی لالەلر سارالماقدادیر،
یاشاییش عرصەسی دارالماقدادیر،
مەنیمدە گۆزومە دونیا دارالیر

جۇشغون اورەیمدە گیزلین سۆزوم وار،
گۆزەللر اوزونە دۇیماز گۆزوم وار،
مەندە هر محنتە، دردە دۆزوم وار،
نئیلەیم؟ قلییمی یاریم یارالیر

وطن، سۆز آتینا منی میندیریر،
گاه منی آغلادیر، گاه سئویندیریر،
وطن دانیشدیریر، وطن دیندیریر،
وطندیر هر زامان بیر حالا سالیر

وطن عاشیغییم، آیدیندیر سۆزوم،
وطن اورەیمدیر، وطن دیر گۆزوم،
بو شانلی وطنە قوریانام اۆزوم
وطنین آدیلا آدیم اوجالیر

اورەیم آیریلماز آذریایجانان،
اۆنون اوغروندا من کئچمیشم جانان،
دۇنمەرم یولومدان، قورخمارام قانان،
مقدّس آدیلا قلییم چابالیر

تبریزدیر اۆلکه‌لر فخری ووقاری،
ایگیدلر دیاری، ائل افتخاری،
اوزومو چئویرین تبریزه ساری -
اؤنداکى عزرايیل جانیمی آلیر

شرفلی دیاریم آی شرفخانام
آی منی دوشونده بسله‌ین آنام
من سنی محال‌دیر اونودوب، دانام
قلمیم ساچیندان الهام‌لار آلیر

آسلانلار یاناغی گونئی ماحالیم!
سندن آیریلمايیر فیکیر خیالیم،
هیجریندن گون به گون آرتیر ملالیم،
اوره‌ییم بئندینی بو غم پارالیر

جانیمدا عشق اؤدون آلیشیر، یانیر،
اؤد توتور عشقیمدن دنیا اؤدلاتیر،
درد اهلی اؤرتولو دردیمی قانیر،
هله‌ده یازمامیش چؤخ سؤزوم قالیر

اؤزومو وۇرورام داغا، دره‌یه،
سؤزومو یازیرام بیر جور هره‌یه،
گمی‌تک ایستهرم چیغام بره‌یه،
بره اوزاقلاشیر، گوزوم قارالیر

آل گونش هئچ زامان تار اؤلا بیلمز
دی‌لک‌لر عرصه‌سی دار اؤلا بیلمز
صادق ائل شاعیری خوار اؤلا بیلمز
شاعیردیر قارانسی آغدان آرالیر

«ناظر»م ائلیمین سؤز صنعتکاری
یاریمجان یاشارام گؤرمه‌سم یاری
دويفولار کؤکلہ‌یین شعریمین تاری
بمینه زیلینده یاریمدان چالیر

وای کیمی

بو دونیادا هر نه کی وار غم - کدر،
آخدی منیم اوره ییمه چای کیمی
آخ - وای ایله عؤمور سوردم بیلمه‌دیم،
هئچ ائو ییخان اولمازیمیش وای کیمی

دؤغولاندان آمان دئدیم، وای دئدیم،
ذلت گؤردوم، حسرت چکدیم، غم یئدیم،
شتلیگیله بیر گون عؤمور سورمه‌دیم،
وارلیغیمیز بؤلونندن پای کیمی

هئچ کیم گیزلی دردلریمی بیلمه‌دی
گؤز یاشیمی، بنیزیمدن سیلمه‌دی،
آلاه بیلیر، هئچ واخت اوزوم گولمه‌دی
امک‌لریم اولان واختدان زای کیمی

آهای: - فلک! غم شیشینه تاخ منی!
اؤدلا منی، یاندير منی، یاخ منی!
توشلا منی، اؤخلا منی، ییخ منی!
من یازیقا تاپاجاقسان تاي کیمی؟!

آت

آغزی باغلی قان تر ایچره تۈۈشه‌دیم
دیینمه‌دیم اینجاریم یۈخ دیزیم یۈخ
گۈز یاشیمی باخیشیمدا قۇروتدوم
آخی منیم یاش آخیدان گوزوم یۈخ

هردن قالدیم شاللاق آلتدا بیر حالا
اۋوساریم گاه چکدی ساغا، گاه سۈلا
دوشدو نالیم چتۈیرمه‌دیم اوز دالا
دوشۈکلره دۈنۈپ باخان اوزوم یۈخ

یَهَرلَه‌دین یارالادین بئلیمی
بوخۇلادین آياغیمی، الیمی
جیلولا ییب قیفیللا ما دیلیمی
آغیر - آغیر یوک آپارام سۈزوم یۈخ

ایندی کی سن آتلی اۋلدون، من ده آت
یۈک نه‌قدەر چاتا جالسان دۈرما - چات!
آما اۋلۈپ چۈخ آتلی لار آت لا مات
سندہ فقط سۈن اۋسونا دۈزوم یۈخ

ایستک

ایسته‌مهرم خنجر اولام پۇلاددان
اوره‌کلری دلیک - دلیک دگم من
آرزیلارام دستمال اولام ایپکدن
گۆز یاشینی آخان کیمی سیلم من

ایسته‌مهرم سوسن اۆلام یانسیرین
بیر دیله‌یه قارشى اؤلا دیلیم مین
یاز بولودو آياق یالین دیدرگین،
هارای چکیب آغلاپاندا گولم من

ایسته‌مهرم اۆلدوز کیمی اۇچالام
وارلیغیمی ظلمتلردن بۇرچ آلام
آرزیلارام بیر داملاجیق شنه اۆلام
دۇداغیندان اوپهن کیمی اۆلم من

بسکی بیزیم باغریمیزی بو دۇوران
بۆلۆک - بۆلۆک ائتمه‌لرهن ائدیپ قان
ایسته‌مهرم آلاءه بیلمر هئچ زامان
«بیر دیش چۆپون ایکی پانا بۆلم من»*

سنوگی

حیاتا جان وئرن سنوکیدیر سنوگی
سنوگیسیز حیاتین دزداقی گولمز
سینه‌ده هر اورهک قانلا دؤیونر
قانسیز هتج بیر اورهک دؤیونه بیلمز

یاشایش دریاسا، سنوگی دالغادیر
دالغاسیز دریالار باتلاغا بنزر
سنوکیدن جان آلا ر سحرلی حیات
سنوگیسیز یاشاییش هدردیر، هدر

نیفرتین اورهی سیخان یوکلرین
محبت اتویندن داشیپاق گرهک
گونش تک ایسته سک اهدی حیات
ایستک له عشقیله یاشیپاق گرهک

دریالار کیمی

کۆچ گیلن کۆلگه دن گونشه ساری،
او گوموش قانادلی دۇرنالار کیمی!
هر یاندا کئچنده اؤخو باهاری،
دۇداغی گولومسر قوتچالار کیمی!
آرزولار باده سین ساغره دۇلدور،
خوئیالار قاینادان رۇيالار کیمی!
عشق دن صۇحت آچ، سئوگیده ن دانیش،
گۇزلی ریندن سوزهن معنالار کیمی!
سن من اۇل، من ده سن، گل قۇچاقلاشاق،
تا اۇلاق دالغالی دریالار کیمی

آبولبول

پاییز کۆچدی قیش ساووشدی، یاز گلدی،
نه سؤسوسان یاز چاغیندا آ - بولبول؟!
دۆر قانادلان، دیرچلدی لر چیچکلر،
آرزو - دیلک بۇداغیندا، آ - بولبول
گۆزوم قالیب دۇداغیندا، آ - بولبول!

شَن باهارین معجزه گر الیری،
قارشیلاییر چیچکلری، گوللری،
افشان اولوب آل گونشین تئللری،
سنین یاشیل اوتاغیندا، آ - بولبول!
نه سؤسوسان یاز چاغیندا آ - بولبول؟!

خلقت آلی بزه‌یبیدیر داغلاری،
الوان ائدیپ بۇداقلاری، تاغلاری،
هارداسان بس؟ قاریش - قاریش باغلاری،
دۇلاتمیشام سؤزراغیندا آ - بولبول!
گۆزوم قالیب دۇداغیندا، آ - بولبول!

آرزولاردیم قیش سؤووشا، یاز گله،
سن سالاسان باغچالارا ولوله،
اؤخویاسان، آغریلاریم دینجله،
گول اوینایا قاباغیندا، آ - بولبول!
گوزوم قالیب دۇداغیندا، آ - بولبول!

گولشنيمدن سن اولالی دريدر،
چولقالادی، اوره ييمي غم، کدر،
آللاه بيلير بير قيش بوؤو سر به سر،
آغلاميشام فراقيندا، آ - بولبول!
گوزوم قابيب دؤداغيندا آ - بولبول!

هارد ااردير ياز نفسلی سن کيمي؟
ياز نفسلی، گول هوسلی سن کيمي؟
گول هوسلی، داوود سسلی سن کيمي؟
اؤخو، اؤخو ائل باغيندا آ - بولبول!
گوزوم قابيب دؤداغيندا آ - بولبول!

باخيندا اوره ک گوزو آچارديل،
دؤداغيندا شاعير سوزو آچار ديل،
يؤخ، بلکه ده شاعير اوزو آچار ديل!
سنين ايستی قوچاغيندا، آ - بولبول!
گوزوم قابيب دؤداغيندا، آ - بولبول!

او زامانکی، تئلی سازين ديللهر
کؤنول باغی چيچکلهر، گوللهر
گؤزهل حيات آشار، داشار، سئللهر
ابدیت بؤلاغيندا آ - بولبول!
گوزوم قابيب دؤداغيندا، آ - بولبول!

گۈزل دونیا

نه گۈزل دونیادیر بیزیم دونیامیز
شاقاغلی آینادیر بیزیم دونیامیز
بوسبوتون معنادیر بیزیم دونیامیز
اعلادیر، اعلادیر بیزیم دونیامیز

کاینات گۈزلدیر، تاریسی گۈزل
قاراسی سئوملی، ساریسی گۈزل
کورپه‌سی، جاوانی، قاریسی گۈزل
نه گۈزل دونیادیر بیزیم دونیامیز

گۈزلدیر پاییزی، گۈزلدیر یازی
گۈزلدیر قیرقیسی، گۈزلدیر قازی
آغی‌لار، ماهنی‌لار اوخشایان سازی
نه گۈزل دونیادیر بیزیم دونیامیز!

گۈزلدیر سنوینجی، غمی، کدری
قاراتلیق گئجه‌سی، ایشیق سحری
یاراسی، مرهمی، بالی، زهری
نه گۈزل دونیادیر بیزیم دونیامیز

گۈیلردن آسیلیب گونش، آی، اولدوز
بیر زامان گئجه‌دیر، بیر زامان گوندوز
هر قیشین دالیجا یتیشیر نوروز
نه گۈزل دونیادیر بیزیم دونیامیز

موختلف شکیلده یارانمیشیق بیر
 بیر قاش، بیر گۆز، بیریمیز بنیز
 بیر زامان داملائیق بیر زامان دنیز
 نه گۆزل دونیادیر بیریم دونیامیز*

شکیل لر یارانیب جورا با جورا
 بیرسی دوم آغ‌دیر، بیر زیل قارا
 حیرانام بو گۆزل یارانمیشلارا
 نه گۆزل دونیادیر بیریم دونیامیز

بو باغی یارادان الوان یارادیب
 لاله‌نین یانیندا قالدان یارادیب
 هر شییی یتر به یتر میزان یارادیب
 نه گۆزل دونیادیر بیریم دونیامیز

بیر زامان اوجالیر بختیمیز بیریم
 بیر زامان تورباغ‌دیر تختیمیز بیریم
 اوزانیر، قیسالیر واختیمیز بیریم
 نه گۆزل دونیادیر بیریم دونیامیز

دونیادیر ظالمین جانینی آلان
 دونیادیر مظلومون قئیدینه قالان
 بو دوغرو دنیایا کیم دئییر یالان؟
 نه گۆزل دونیادیر بیریم دونیامیز

—*

جهان چون چشم و خط و خال و ابروست

که هر نقشی به جای خویش نیکوست

«شیخ محمود شبستری»

دونیادیر بخش ائدیر بیزه حرکت
آیاغا حرکت، دیزه حرکت
تورپاغا، چومورا، توزا حرکت
نه گؤزل دونیادیر بیزیم دنیامیز

وارلی یا وئرکن واری، دؤولتی
یوخسولا بخش ائدیر دادی، لذتی
وصالین قارشیندا قویور حسرتی
نه گؤزل دونیادیر بیزیم دنیامیز!

آمان دیر، آمان دیر، آمان دیر، آمان
شادلیغیز کدره اوغرویان زامان
بو گؤزل دنیایا دئمه یین یامان
نه گؤزل دونیادیر بیزیم دنیامیز

گؤزلویون گؤزلسه، دنیامیز گؤزل
سؤزلویون گؤزلسه، معنایمیز گؤزل
داغیمیز، باغیمیز، صحرایمیز گؤزل
نه گؤزل دونیادیر بیزیم دنیامیز!

دونیادیر بولبولو باغلایان باغا
دالغانی دنیزه، دومانى داغا
«ناظر»ین قلبینی قارا تورپاغا
نه گؤزل دونیادیر بیزیم دنیامیز

گنجه‌لر

ای قودورقان گنجه‌لر، هار گنجه‌لر
ای پاخیل گوزلری تک، دار گنجه‌لر
سن منیم آلدین الیمدن گونشی
ائله‌دین آغ گونومو تار گنجه‌لر
نقه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

ای قیران وارلیغیلا الفتیمی
باغلایان یوخلوغا ماهیتیمی
سنه یاغدیر مالییام نیفر تیمی
تقدر جاندا جانیم وار گنجه‌لر
نقه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

ای دوشن تنکه نفسلر سنده
بوغولان سینده ده سسلر سنده
اییلن ناکسه کسلر سنده
قان ایچن دنولره اوخشار گنجه‌لر
نقه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

ای کی سندن گونش آواره اولوب
شافاغین گوزلری قانیله دولوب
سندده ایستک بوغولوب غم دوغولوب
ای دار یسقال گنجه‌لر، تار گنجه‌لر
نقه‌سی ایت کیمی موردار گنجه‌لر

یوخودان ای اویادان کینه‌لری
سیندیران بیر به بیر آئینه‌لری
داغلایان محنت‌ایله سینه‌لری
ائيله‌ین خالقیمیزی خوار گئجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گئجه‌لر

ای چاتان کامینه ویرانلیقدان
اولان آسوده پریشانلیقدان
نه گورویسن بو قودور قانلیقدان
نفرته، ذلته معیار گئجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گئجه‌لر

ای بیزی درده گرفتار ائيله‌ین
یولو کجلیغلارا هموار ائيله‌ین
وارلیغین عرصه‌سینی دار ائيله‌ین
اولاسان درده گرفتار گئجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گئجه‌لر

من سنین ظولمتینین خسته‌سی‌یم
سحرین جان‌ایله دلبسته‌سی‌یم
گونشین یایراغینین دسته‌سی‌یم
سنه بیر گون اولارام دار گئجه‌لر
نفه‌سی ایت کیمی موردار گئجه‌لر

شئھلی سحر

بیردن یوخودان اویاندی بختیم
سسئلندی کی: یاتما دور سحر دیر
ظلمت داها یئتدی انتهایه
دورا موسم نصرت و ظفر دیر
محو اولدو قارانیلیغین سپاهی

دوردوم آیاغا نه گؤردوم آلاہ!
آغ گون یاییلیبدی داغلار اوسته
شئھلی سحرین یاشیل باغیندا
بولبول اوخویور بو داغلار اوسته
هر لاله الینده بیر صُراحی

گؤردوم داها وار نه غم نه حسرت
جوشماغدا دیرائلر ایچره شادلیق
نه بند بویوندا وار نه بنده
شادلیق دی کی بخش ائدیر، آزادلیق
شنلیک ده پلنگ و مور و ماهی

هر بیر کسه کی گوزوم ساتاشدی
گوردوم اونو من ملک طبیعت

دولموش چیچه‌یه گوزنده، شوگی
قلینده نه کینه وار نه نفرت
بیرلیک ده سفیدیلن سیاهی

وئرمیش ال - اله گؤزه‌ل جواناتلار
هورا سسی دولدوروب دیاری
یشر تیتره‌مده قدملریندن
تکرار ائل‌مکده بو شعاری
نه شهنه بیز ایستیریک نه شاهی

بو منظره‌نی گؤرنده «ناظر»
بیر دن بیر طبع گلدی شوره
شته‌لی سحر آدلی ماهنی لارلا
دولدوردو اورک‌لری سروره
شاعرلری حفظ قیل ایلاهی!

منده معنا هانسی؟*

گۆزلریم یوللارا قالدی حئیران
آغلارام، آغلارام آیریلیقدان
اؤدلو وۇلقان کیمین گۆزلیمله
داغلاری، داغلارام آیریلیقدان

ای وطن! ای محبت چیراغی!
سن منیم شانلی غلویتمسن
شوکتیم، عزتیم، افتخاریم
قدرتیم، قوه‌تیم، جراتیمسن

ای صفا ای ستونج ای عطوفت!
سنسیز افسرده‌دیر جان دیاری
گر صفا اولماسا جانلار ایچره
نیلرم بیر بتله روزگاری

سن طبیعت دؤداغیندا جاری
شهد و شکر کیمی بیر بۇلاقسان
سن قۇلوم، سن گوجوم، سن توانیم
سن قارانلیق گنجه‌مده چیراقسان

آشيانيم يانيب هيچر اؤدوند
بولبولم، سيز لارام دار قفسده
دار قفسلرده دوشسم آياقدان
سسيلم آديني سون نفسه

نتيلرم من بهشت و قصوري
ياكي حوريله قيلمانی سنسيز
هر گولون، گولشنين جانی سنسن
نتيلرم باغ و بوستانی سنسيز

بیر قوشام درد - حسرت باغیندا
ظولم آلی آیری سالدی گولومدن
دؤندو آیلار دیشیلدی ایللر،
من ولی دؤنمه‌دیم سئوگولیمدن

ياتمايان اولدوزام، صوبه دوغرو
گؤز تيکيب متصل «ناظر» م من
ايسته سن جان اگر، ايسته، ليک
ايسته سن قان اگر حاضيرم من

سن منيم ای وطن وارليقيمن،
گول - چيچکلی، فزحلی باغیمسان
اختياريم، اوميديم، قراريم،
ذيره‌لرده گونش بايراغیمسان

نئی کیمی سیزلارام آیریلاندان
سن کیمی مهربان دلبریمدن
منده معنا هانی؟ - چونکی نصفیم،
آیریلیب نصفه دیگریمدن

لعت او، لعت او باغیانه
باغی اؤدلاردا یاندیردی یاخدی
باغداکی قوشلارین خان - مانی -
یاندی اؤدلارا، او دوردو باخدی

نوه م «روشن»ه

سن منیمسن

سن منیم قدرتیم، اقتداریم
سن منیم عزتیم، اعتباریم
سن منیم گول - چیچکلی باهاریم
سن منیم قونچالی گولشنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

ای آدی ثبت اؤلان ایزلریمده!
قوتیم، قدرتیم دیزلریمده!
ائل سنی ایزله‌یر سوزلریمده
سن منیم لاله‌لی کؤوشنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

سن گولنده گلر شوره بولبول
شوريله باشلایار رقصه سونبول
ای منی سن غزل‌ساز ائدن گول!
سن منیم سولمایان سوئسنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

سن گونش سن سحر لیلرینده
سن شکرسن عؤمور ساغرینده
سن غزل سن سینهم دفترینده
سن ایشیق پایلایان روشنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

حوسنوده گون کیمی بی مثل سن
لفظده عین - قند و غسل سن
هر گوزه لدن گوزل! سن گوزه لسن
سن شیرین آرزولار مسکنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

من قارارلیق گنجه نوره محتاج
کؤکله نین بیر سازام شوره محتاج
جذبّه موشتاقیام طوره محتاج
سن منیم وادی ایمنیم سن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

نئیلیرم من بو دونیانی سنسیز
نئیلیرم باغ رضوانی سنسیز
نئیلیرم بو تنی، جانی سنسیز
سن منیم هم جانیم، هم تنیمسن
سن منیم، سن منیم، سن منیمسن

ای اومودلار گویوندن باخان آی!
آرزولار دوشلریتدن آخان چای
عالمی بؤلسه لر خلقه پای پای
هامی عالم بیلیر سن منیمسن
سن منیم، سن منیم، سن روشتیمسن

کسمه آياق مندن

يانمیشام، يانمیشام واللاه
سن اولالی اوزاق مندن
چولغاييب سينه‌می غملر،
آيريلاندان ناحاق مندن

گل نظرден منی آتما،
هر کسه قاش - گوز اؤناتما،
قۇل کیمی يادلارا ساتما،
يادا يانماز چيراق مندن

اوره ييمده جوشور ایستک،
آچمیشام قۇینومو گون تک،
بری گل! ای گوزو گویچک،
ایسته ایستی قۇجاق مندهن

افشان ائت زولفو، سونبول تک!
خندان اول، خندان اول گول تک!
اؤخو سينه‌مده بولبول تک
نغمه‌سندن، قۇلان مندن

ای ساچی دسته ریحان!
اؤلموشام حوسنونه حئیران،
نه اولار سنده آی جئیران!
توتاسان بیر سوزاق مندن!

ای گۆزەل، سرور نۆرستە!
تئلی دستە، بۆیو بستە!
دۇداغین اۆپمەدە ایستە!
بیر جوت اۆدلو دۇداق مندن

یۇخدور ای مهربان ئئیلیم!
غیرسن* هئچ کیمە ئئیلیم،
بیلیمیرم - بیلیمیرم ئئیلیم
سن گزنده اۇزاق مندن

«ناظر» - ین آرمانی سنسن،
دردینین درمانی سنسن،
جسمی سنسن، جانی سنسن،
کسمه، کسمه آیاق مندن

گۆرنه گوننه سالدین منی

خۇمار، خۇمار باخان گۆزهل!

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

عشق اؤدونا یاخان گۆزهل!

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

یاشیل چمنلر مارالی،

آغ اوزونده قارا خالی،

مندن اولاندان آزالی،

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

هاچان دوشرسن خاطیره،

پیر - پیر آخار اشکیم یثره،

اؤللم - دیریللم مین کره،

گۆر نه گوننه سالدین منی

اوره ییمه وۇردون یارا،

یاخدین یانار، آلۇولارا،

دای اؤلموشام لاپ بیچارا،

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

نه سن یارامی بیتیرن،

نه من سندن ال گۆتورن،

آغلاییر رنگیمی گۆرن،

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

قۇران قۇروب بو قۇدوغونو،

هرکس اۇلا یار وۇرغونو،

آخیر اۇلار غم یۇرغونو،

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

«ناظر» کیمی هئچ پروانا

جان وئرمه دی یانا - یانا،

بلشمه دی، ناحق قانا،

گۆر نه گوننه سالدین منی؟

بۇلگو

هئچ ییلمیرم، ندن اوشاق چاغیمدان،

بۇلگو آدین ائشیتجکین آغلاردیم

آنام ییزه پای بۇلنده هر زامان،

قهرلەنیپ، ایچین ایچین آغلاردیم

منجه، حیات بۇلگو دئییل، وئرکی دیر،

داغ دۆشوندن آخیب گلن چای کیمی

چای دئییلن هامی نین دیر بیرلیکده،

اوزو هیچ کیم بۇلەییلمز پای کیمی

کاش!

بو آیریلیق یارادان داغلاری آشاردیق کاش!

ایکی دنیز کیمی با هم قوجاقلشاردیق کاش!

ایکی دنیز کیمی یوخ بیر آخان شلاله کیمی

ستونجیله گنجه - گوندوز آشیب داشاردیق کاش!

قوجاقلاشیب ایکیمیزده دوداق - دوداق بیرگه

گیرایلی لار اوخویوب، قوشمالار قوشاردیق، کاش!*

* - ۸ هیجالی شعره «گیرایلی» و ۱۱ هیجالی شعره قوشما دئییه رلر.

(مضمونو فارسجادان)

قبیر داشی

قبیر داشیمدا یازین: بوکؤچن مسافرایدی
اؤمودلاری تالانان بیر غریب مهاجرایدی
وفا اؤلورسا خیانت، یازین: خیانتکار
ریا اؤلورسا دیانت، یازین: بوکافر ایدی
سؤروشسالار: ندن اؤلدو؟ یازین: یازیق یاندى
سؤروشسالار: نیه یاندى؟ یازین: کی شاعیرایدی
سؤروشسالار: هارالیدی؟ آدی - سانی نه ایدی؟
دئیین: شرفخانالیدی، شرفلی «ناظر» ایدی

بزک

آی اولدوز دئيلم چيرکين گنجه‌نين

قاپ - قارا اوزونه آغ کيرشان ياخام!

آلاولو گونشم خصلتيم بودور،

گنجه‌نی کؤکوندن يانديريب ياخام!

فاصله سالما

هرگز دئمیرم:

بوینوموزا سلسله سالما،

یاکی بیزی مجنون‌کیمی دیلدن - دیله سالما!

تکجه دئمیرم:

قوی لیینی لبلریم اوسته،

بوندان داها چوخ اورتامیزا فاصله سالما!

دهر آپار منی

گونشه بنزه‌ین الینی اوزات

وفاسونبولویم..

دهر، آپار منی

سنسیزلیک غمیندن قویما سارالام

معیت گولویم...

دهر آپار منی

«پروین»ه اتحاف

ییلیمیرهم تات‌دیر، تاتاردیر، تورک‌دور، اصلین‌سنین
هرنه دیر آنجاق گولوم! دنیاده یوخ میثلین سنین

من اؤنو سنوهرم، او منی

ياز آچار قوينونو بولبوله قارشى

بولبولون كئچنده ياز، اورده گيندن

من يارى سئوهرم، يارسئوهرمنى

اينانمير، سوروشسون اؤز اورده گيندن

شرفلى شرفخانا

ديل اؤيره ديب، بؤيودن، مئهربان آنام سنسن

شرفلى، شانلى دياريم شرفخانام سنسن

قیزیل بالیق

بیر بولور کاسادا بیرى بیر نوروز،

یئنیلیک اؤغروندا وارلیغین اوزور

بیری ده قارقا تک لشلر اوستونده

اوتوروب ساپلارا قابیرقا دوزور

دوغوم

آجیدان، شیریندن دؤغولور حیات،

طبیعت بئله‌دیر، حکمت بئله‌دیر،

غوصه‌سیز یاشاییش، حسرتسیز عؤمور،

قۇخوموش گؤل دئییل، بس دئیین، نه‌دیر؟!

عدالت

اومندن سؤز وشدو...

عدالت نه دیر؟

من ده ائشیتیمیشم آدینی...

دئدیم.

دئدی کی...

دئیرلر: شیرین دیر آنجاق

گۆره سن کیم دادیب دادینی؟...

دئدیم.

من گره‌ک قالام

من گونش کوزویم...

یاراشماز منه

باغ‌کیمی سارالام

گول‌کیمی سولام

«گره‌ک» له یازیلیب وارلیغیم منیم؛

من گره‌ک یاشایام،

من گره‌ک قالام

اوره ییم جان آتیر سنی گورمه‌یه

یاشادیق بیر عؤمور ایکی گۆز کیمین
یاشادیق یان بایان چین به چین
سن منه تامارزی
من سنه حسرت،

بیردوار آیردی سنیلن منی
گوزو دار بیر دوار، پاخیل بیر دوار
کجه‌نی گونوزو اللرده کرکی
نقدر چالیشدیق
نقدر چاپدیق،

بو پاخیل دوواری، بیتخاییلمدیک
بیر بوداغ اوستونده ایکی قوش کیمین
اوز - اوزه اوتوروب باخاییلمدیک

اوره ییم جان آتیر سنی گورمه‌یه
چاغیریر بو یورغون گوزلریم سنی

بونو بیل گوره لیم نچه کی ساغام
یئنه ده جان آتیب بویلاتا ساغام
یئنه ده، آدینی چاغیرا ساغام
اوره ییم جان آتیر سنی گورمه‌یه
گوزلریم داریغیر سنی گورمه‌یه

اُونوتما میشام

منی بیر عؤمر اُونوتدون
اُونوت، اُونوت... آما
سئوینجه، سئوگی‌یه، عشقه، وفایه، آند اؤلسون
آ، خوش باخیشلی مارال!
من سنی اُونوتما میشام
گنجه، گونوز یولونو ایزله‌ین خیالیمدا -
اینانمیشان خبر آل،
من سنی اُونوتما میشام
همیشه خاطیریمین گۆزگوسونده حاضر سن
همیشه خاطره‌تک دؤرموسان خیالیمدا
و سن آ، دلیندیم!
وئرنده ال - اله با هم گزنده یادلاریلا
منی ده بیر یادا سال
من سنی اُونوتما میشام
سنی اُونوتما میشام
اُونوتما میشام...

قورخو

بیر به بیر منی آتدیلار،
منی یالقیز قۇیدولار،

اؤمود،

آرزی،

جوانلیق،

عشق، و...و...

آدا!

هامی خائین ایدی

هامی مندن اوز دؤندردی،

آما یوخ!

تکجه بیرسی، منی آتمادی،

بلی

تکجه بیرسی

مندن اوز دؤندرمه‌دی،

آخی،

اونلا بیرگه دؤغولدوق،

بیرگه بوی آتدیق،

بیرگه یاشادیق،

بیلیرسینیزمی او وفالی سیرداشیمین آدی ندیر؟

قورخو،

بلی

قورخو،

اوشاقلیق چاغیندان ایندی یه دک -

اؤنلا یاشامیشام،

اؤنلا بوی آتمیشام،

آغریلاریمی اؤنا ییچیلدیمیشام

ایپک یاغمور

من بیر غزلخوان بولبولم
سن شتهلی گولزاریم منیم
خندان اولاتدا لبلرین
چهچه وورار تاریم منیم

سنسن یگانه گوهریم
سنسن ایشیقلی اختریم
سنسن شیریندیل دلبریم
نازنده دلداریم منیم

سنسن صنوبر منظریم
شمشاده، سروه بنزه‌ریم
سنسن زوروم، سنسن زریم
سنسن بوتون واریم منیم

سن ایلک یازلاردان گوزل
من بیر خزان وورموش غزل
سنسن دوداغیمدا غزل
سن دیلده گفتاریم منیم

سنسن جلالیم، شوکتیم
سن اقتداریم، قدرتیم
سنسن بوتون حیثیتیم
وارلیغدا معیاریم منیم

سن یشنگی گوللر دسته‌سی
من اسکی هیجران خسته‌سی
هر دردیله و آلاه خوشام
اولسان پرستاریم منیم

قوللاری باغلانمیش قولام
تؤهمته یانمیش یوسفم
سلطانلارا باش ایمدرم
اولسان خریداریم منیم

سولغون، سوسوز صحرالری
رضوان هاوالی اتیلرم
بیر آن ایپک یاغمور کیمی
اولسان هارا داریم منیم

سن هاردا یاریم اولماسان
جنت جهنم دیر منه
اودلاردی گولزاریم منیم
سن هاردا دلداریم منیم

سنسیز، یاریمجان بیر قوشام
قان ایچره پر - پر اولموشام
وارلیق نصیبیندن بوشام
سن اولماسان یاریم منیم

من «ناظر»م الهامیمی،
آلام دوداغیندان گوزل!
شیرین دوداغین تک اودور
شیرین دیر اشعاریم منیم

یوسفلره زیندان گۆزهل

راهب‌لره تجرید خوش
جانان کئچن عاشیقلره
زاهدلره رضوان گۆزهل
لعل‌لپ جانان گۆزهل

عقل اهلینه تدبیر خوش
مجنونلارا زنجیر خوش
وعظ اهلینه تقریر خوش
یوسفلره زیندان گۆزهل

گۆز وار گولو زار ایسته‌بیر
بایقوشلارا ویرانه خوش
بولبوللره بوستان گۆزهل
گۆز وار گولو زار ایسته‌بیر

سئومز پری لر کینه‌نی
خقاشه ظولمت گوشه‌سی
عفریتلر آئینه‌نی
قوئقنوسا آتشدان گۆزهل

هر کتلی بو مئیخانه‌ده
کیملر دئییر پیمانه خوش
بیر نوع‌ایله سرمست اولور
کیملر دئییر پیمان گۆزهل

مجنونه ساماندان دئمه
ساحیللره آسوده‌لیک
ایویه درماندان دئمه
دریالره توفان گۆزهل

«جمشیده» وئر جام جمی
«ناظر» کیمی ذوق اهلینه
«اسکندر» آئینه‌نی
طعم‌لپ جانان گۆزهل

نئچه دۆردلۆک «ماهنی» باباطاهر دن نضمین و ترجمه

رؤیا

<p>قیزیل قووش داغ دۆشوندۀ اۆلدو پریپر دئیردین نوبهار اۆلدو زمستان سمانین سئوگی آتشگاهی سؤندو گوموش، گلزاره گؤیلردن الندی چمن نازندۀ اۆلدو قونچا طنناز چالیب لایلا یاتیپ گولر چیچکلر فلک سود چشمه‌سی اتمیشدی جاری یارین رؤیاده بیر عاشیق گؤروردو دؤداغی قونچا زولفو دسته دسته باهار اۆلدو نندن پؤزدون قراری گولوم من نئیلم سن سنیز باهاری؟*</p>	<p>گنجۀ شاهینی گؤیده آچدی شهر سکوتۀ دالدا لاندی باغ و بستان قارا بیر اۆرپه‌یه یئر - گؤی بوروندو ولی بیردن او اۆرپک پاره‌لندی گلین لر تک آی - اۆلدوز ساتدی لار ناز صبا سیردی ایپک یوزغان دۆشکلر دئیردین او یاشیل گلزاره ساری ساچین او چشمه‌ده سونبول هؤروردو دئییردی: ای بلای جان خسته «اؤزون وصله قرار ائتدین باهاری هامی ایستر گول آچسین نؤروز اؤلسون</p>
--	--

<p>قاریشدی خشمینه ناز و کیرشمه نه عللتن گلیسن آه و زاره؟ شرار آتشی پروانه دؤزسون بلالر زینت اهل ولادیر اگر پروانه‌سن، پروا - نه لازیم؟</p>	<p>بو سؤزلردن او دلبر گلدی خشمه دئدی: ای بی‌نوا ای بختی قاره گرک عاشیق اولان حرمانه دؤزسون محبت اهلینه قسمت بلادیر اگر اهل ولاسن، لا نه لازیم؟</p>
--	--

-*

بهار آمد دلم در انتظاره
 بهار عاشقان دیدار یاره

خودت گفתי که وعده در بهاره
 بهار هرکسی عید است و نوروز

اگر قُتنوس اؤلوسان یان همیشه
اگر قیس اؤلوسان لیلی پسند اول
اگر دلداده سن دل، داره باغلا
اگر سینه‌نده داغ وار آچ نیشان وئر
اگر ایوب اؤلوسان صبری خوشلا
ذبیح اؤلدو آدین، یوکسل مینایه
آخیتدی گؤزلریندن اشکِ آلین
«غم عشقین بیابان پرور ائتدی
دئییرسن دؤز، دئییرسن دؤز عزیزیم!

او لحظه دان یثری بیردن سؤکولدو
دئدی: رخسارینا آخدیقجا قان یاش
ندنکی غایب اؤلدوقدان نیگاری
ائله داغلار کیمی باشین چن آلدی،
ائله غم آتشسی چکدی زیانه
ائله مجنون کیمی صبری تالاندی،
ائله بیر حالته دوشدو او محزون،
ال آتدی خرقه جیردی، اؤلدو «عریان»
گزردی دیلده ناله کوه و دشتی
یارین زلفو الینده تاری اؤلوموش
«ساجین اؤخشار قاراللیق شامه دلبر!

پریشان عاشیقین قلبی تۆکولدو
گنجهم صبح اؤلماییدی یارب ای کاش
پریشان اؤلدو روز و روزگاری
خزان وورموش چمنلرتک سارالدی،
ائله بولبول کیمی گلدی فغانه،
ائله غم دالغاسیندان چالخالاندی،
ائله اؤلدو پریشان و جیگرخون،
قویوب اوز چؤلله نالان و گریان
اوادلو ناله‌لر آدلاندی: «دشتی»
دئیردی: او جفالردن یؤرولموش
منی سالدین عجب آلامه دلبر!

اگر یاریم دئییل سن بس نه‌دن دیر؟
 دییه‌رلرکی او صحرا گرد نالان
 ائله ائتدی جانین آتشدن بریان
 ائله دلداده‌لیکده کامل او‌لدو
 دئیردی جان وئرنده تورپاق اوسته
 «نیگار تازه خیزیم هارداسان بس؟
 دئدین جان وئرمه‌سن عاشیق دئییل سن
 گلیرسن هر گئجه رؤیامه دلبر!»^(۱)
 وئریب سئودا یولوندا عاقبت جان
 کسی او‌لدو حالینا آتشدن گریان
 کی سر تا پا آلولاندی کول او‌لدو
 حنین سسیله او بی‌کس سؤن نفسه
 خومار گؤز سورمه‌ریزیم هارداسان بس؟
 وئیریم جان عزیزیم هارداسان بس؟»^(۲)

-۱

دو زلف‌سوت بود تار ربابم
 ته که با مو سرباری نداری

-۲

چه می‌خواهی از این حال خرابم
 چرا هر نیمه شو آیو بخوابم

بچشمان سرمه‌ریز موکجایی؟
 دم مردن عزیز موکجایی؟

نیگار تازه خیز موکجایی
 نفس بر سینۀ طاهر رسیده

«سر خود بر سر آن خاک نهاد

دردم از شوق لقایش جان داد»

«جامی»

وصال خلوتی

«مرشدِ کاملِ اربابِ جنون»	اؤلان آشفته لئلا، مجنون
ائشیدیب لئلاتین اؤلک خبرین،	عارضه ائتدی روان اشک‌ترین
گزدی گؤزدن آخاراق قاتلی یاشی،	اییله‌یه - اییله‌یه تۇرپاغی، داشی
بلکه‌ده مدفن لئلاتی بیل،	اؤردا دلدارایله دیدار ائلییه
بیر یثره یئتدی‌کی، یاتدی نفسی،	گؤردو قالخیر گۆیه جان رایحه‌سی
بیلدی‌کی، مدفن، جانان اؤرادیر،	یعنی آرامگه جان اؤرادیر
خلوت وصلی مهیا گؤرجک،	اتوی خالی، یاری تنها گؤرجک،
عشق دریاسی گلیب‌دیر جوْشه	جان‌کیمی قبری باسیب آغوشه
امن - آرام تاپارکن اؤزونو	دوشه‌نیب تورپاغا، یؤمدو گؤزونو
گؤزونو یؤمدو نفسه‌دن دوشدو	لئلا لئلا دئدی، سس‌دن دوشدو

«هست آیین دو بینی ز هوس

قبله عشق یکی باشد و بس»

«جامی»

قبله گر کدیر بیر اؤلا

نازیزله عشوه‌لی بیر جانانه،
دوزولوب دؤوره‌سینه عشاقی،
سانکی آی، سئیز - تماشایه دوروب،
خیل عاشیقلره باخدیقدا پری،
کی دۆلوب اشک نیازیله گۆزو
آغاران ساققالا گۆز یاشی آخیر،
سؤیله‌ییر: ای سنه قۇربان جانیم،
قۇجایام، درد و بلا یۇرغونویام،
قامتیم هرچه، کماندیر گۆزه‌لیم!
قۇجایا باخدی جوان جانانه،
ایسته‌دی تا بیله عاشق می‌دیر او؟
بارماغین تۇتدو، اشارت قیلدی،
قوجا قۇیدوقدا او ائیوانه قدم،
نازیزله پوسته‌نی قاتدی شکره،
باشینی قۇوزاگیلن بیر یۇخاری
کی او آیدیر، من اؤنون بنده‌سی‌یم،

آستاجا قۇیدو قدم ائیوانه
هامیسی گۆرمه‌گی‌نین مشتاقی
باشینا زهره، زحل حلقه وۇروب
گۆردو بیر پیر پریشان نظری
دایانیب الده عصا، دیلده سۆزو
حسرت‌ایله او پریسایه باخیر
منه‌ده بیر نظر ائت، جئیرانیم!
او آلا گۆزلی‌نین وۇرغونویام،
سینه‌م عشقینده جواندیر گۆزه‌لیم!
گۆرمه‌دی سانکی اؤنو مردانه
عهدی دوز، ایلقاری صادق می‌دیر او؟
قۇجانی ائیوانا دعوت قیلدی
باشقا بیر یاری نشان وۇردی صنم
دئدی او پیر پریشان نظره:
باخ او ائیواندا دۇران یاره ساری!
اۆلدوزام، حوستوده شرمنده‌سی‌یم

اؤزوم آما اونا مُشتاقم من	دلری‌الیقدا ولو طاقم* من،
داها باخماز من بی میقداره	هانسی عاشیق باخا او دلداره،
ووردو بیر سیللی اؤنو سالدی یثره	قوْجا باخماقدا او طسنازتره،
مکتبِ عشقده ناکامیل اؤلان!	دئدی: ای هر صنمه ماییل اؤلان!
نئجه مومکون داها اغیاره باخا؟!	بیر باخیش عاشیق اگر یاره باخا،
عشقده قبله گرگ‌دیر بیر اؤلا	کؤر او گؤز هر صنمه ناظر اؤلا،

«چون میسر نیست بامن کام او

عشقبازی می‌کنم با نام او»

مجنونون یئرده مشق انتمه‌سی

گۆردو مجنون دۆشه‌نیپ تۇرپاغا، زار
وۇرور اۇز سئوگیسینی یئرده رقم*
اوزونه سئل‌کیمی گۆز یاشی آخیر
بئۇیله آشفته ندنسن مجنون؟
صۇرتین گاه قیزاریر گاه سارالیر؟
اۇلور آشفته دمادم حالین؟
ائدیسن - سئۇیله نەدن اندیشه؟
کیملره عرضه - شکایت یازیرسان؟
چکیسن یئرده کیمین صۇرتینی؟
نئیله‌ییم؟ دوشدوم اوزاق لیلادن،
اوزه گۆزلردن آخان قانیم‌ایله،
آدینی یازماقیلا عشق ائدیرم
دیریم سئوگی‌سی‌نین نامینا من
حاش لکە چکەم ال آدیندان

گونلرین بیر گونو بیر ناقه سوار
گۆز یاشی جوهری، مژگانی قلم
هر زامان یازدیغی مکتوبه باخیر،
دئدی: ای دلشده دشت جنون!
نه اۇلوی‌دور بئله قلبین چابالیر؟
نییه تئز - تئز پۇزولور احوالین؟
دوشموسن بئۇیله نەدن تشویشه؟
نییه تۇرپاقلارین اوستون جیزیرسان؟
ائدیسن شرح کیمه محنتینی؟
دئدی: مجنون یاناراق سئودادن
چاره‌سیزدن سر مژگانیم‌ایله
تۇرپاق اوسته آدینی مشق ائدیرم
یئتمه‌دیم سئوگی‌لیمین کامینا من
اۇتودولسامدا اۇنون یادیندان

«الهی توبه کردم توبه اولاست
ز هرکاری که غیر از عشق لیلاست»

تکجه لیلا منه بسدیر

پُخته مجنونه دئدی زاهد خام:
ای دوشن تاب و تبه سئودادن!
آتش عشق ایله یانمیش جانی!
ای چکن نوردن ال، ناری توتان!
عشق ائوین کعبه مقصود ائیلهین!
ای اولان هر ایکی دونیاسی تباہ!
اولماییب عشق شریعتده مُجاز،
اوز چـئویر بارکه داداره!
بلکه تانری سن اوچون بخشش ائده
آغلادی مجنون ائشیتجک بو سؤزو،
اوزونو تئوتدو سماواته ساری،
چکدی بیر آه، گلیب داده، دئدی،
- ای گونو آخ، گنجهنی تار ائلهین!
ای یازان یار گوزونه عشوه و ناز!
یاندیران آتش سئوداده منی!
ای قیزیل گوللری خندان ائلهین!
عاشقه عشقی ائدن شهد روان!
ایندیکی، یاندی جانیم سئودادن،
قلیمی عشقیله، اسدیر یارب!

ای یانان آتش حسرتده مدام،
اودلاتان بارقه لئیلادن!
چؤللرین شهره‌لی سرگردانی!
تانریدان اوز چئویریب، یاری توتان!
اؤزونه لئیلینی معبود ائیلهین!
ائتدیکی جمله خطا جمله گوناہ!
عقل حق جلوه‌سی‌دی عشق مجاز
تئویه ائت آج آغیز استغفاره!
طفله جریمینی بخشایش ائده
ایسر نئیشان‌کیمی دؤلدوردو گوزو
الترین قوززادی بیردن یوخاری،
باشلادی ناله و فریاده، دئدی:
منی لئیلایه گرفتار ائلهین!
عاشقه قسمت ائدن سؤز و گداز!
باغلايان طَـرَة لئیلاده منی!
بولبولو باغدا غزلخوان ائلهین!
ایچدیرن بال یئرینه مجنونا قان!
دؤنه‌ییلیمیر اوره‌ییم لئیلادن،
تکجه لیلا منه بسدیر یارب!

«كاین طلسم بسته مولاست این»

پاسان كوچه لىلاست این»

مولوى

مجنونون ايتى اۆپمەسى

بىرىسى گۆردوكى، مجنون غرىب	جان كىمى بىر ايتى آغوشە چكىب
گۆز ياشىلا يۇيلاق ال - اوزونو،	اۆپورو گاه دوداغىن گاه گۆزونو
گاه نوازش ائله بىر اللرىنى	گاه ايله دارايىر تىللرىنى
گاه باسیر سینه سینه قارشىلاير	تۆزونو آلماق اوچون گاه يالاير
گاه تۇمار چكەمدە دىر ال - قۇلونا	فىرلاتىر گاه ساغىنا، گاه سولونا
دۇلاتىر باشىنا پروانە كىمى	چكىر آغوشىنا ديوانە كىمى
دۇدى: اى عقلى آتیب، عشقى تۇتان!	شرم ائله، شرم ائله آلاھدان اۇتان!
ايتى كافرا! ائله آغوش ائله مە	حۆكم اسلامى فراموش ائله مە!
ايت يئىر هر لىشى، هر مۇردارى	اونو مۇردار يارادىب دىر تارى
عقلى اۇلماز سىچە نىك و بدىنى	گۆز اۇنوندە يالايار مقعدىنى
مۇمن إلحادايله سازش ائله مز	نجس العىنە نوازش ائله مز
چكىدى مجنون جىگرىندن بىر آه	دۇدى: اى مسئلەدن ناآگاه!
بو، محبت ائوى نىن وارلى دىر	ئىلامىن درگاهىنن حارسى دىر
بو منىم دردلىرىمە محرم دىر	اۇلسا جانىم بۇئا قۇربان، كم دىر
دونيانىن گر مەنە وئرسن كۆكۈنو	وئرمەم دونيالارا بىر توكۈنو
نازلى ئىلاتىن ايبى بۇندان اسير	اۇلموشام قۇللۇغونا بۇندان اسير
بو مەحبەت باغىنى تر گولودور	بو منىم سىئوگىلىمە سىئوگىلى دىر

آند اولسون

شکوفه‌یه، چیچده‌یه، لاله‌زاره آند اولسون
 یاشیل طبیعت، رنگین بهاره آند اولسون
 سئوینجه، سئوگی‌یه، صدقه، صفایه، سئودایه
 اوره‌ک دئیونتوسونه، انتظاره آند اولسون
 آنا دؤشونده او بالدان شیرین سوده سوکند
 آنا اوزونده او نورلو وقاره آند اولسون
 غروره، غیثرت، عهده، وفایه، ایلقاره
 شهامت، شرفه، اعتباره، آند اولسون
 جوان - جوان سارالان آغزی باغلی قونچالارا
 سوسوز - سوسوز قورویان شاخساره آند اولسون
 عدالت اوسته قولو باغلانان شهیده قسم
 وطنده ایتگین اؤلن بی‌مزاره آند اولسون
 دؤشونده گولر آچان نامور ایگیت بالایا
 حماسه خلق ائله‌ین نامداره آند اولسون
 «جمیله بو پاشایا» قهرمان «لومومبا» - یه
 خروش خلقه، صفِ کارزاره آند اولسون
 اوناکی شهیدیمی ایچدی شوکران زهرین
 اوناکی رقص‌کنان چیخدی داره آند اولسون
 اوناکی دوشمن الیندن سو ایچمه‌دی، اؤلدو
 او اؤن تعهده، سؤن اقتداره آند اولسون
 اوناکی امضالادی عهدینی قیزیل قانی
 اوره‌کله وئردیکی قول - قراره آند اولسون
 «زبور»، «توراتا»، «انجیله»، «یشت»، «قرآن»
 آیا، گونه، فلکه، روزگاره آند اولسون
 نه قدر اؤلمه‌میشم آی منیم گؤزل وطنیم!
 اونوتمارام سنی پروردگاره آند اولسون

گرفتار اولسون

هم الین هم قلمین تورکجه یازان! اوار اولسون
 سنه مولا علی هر یئرده نگهدار اولسون
 تورکو غیرتلی شهامتلی ایگیدلر دیلی دیر
 قویمایین جان سیزه قوریان بئله دیل خوار اولسون
 کیم اونوتسا دیلینی دینینی اصلیتینی
 یاشاماغلیق بئله بیر ناخلفه عار اولسون
 صف چکیب گول دایانار باشقا گولوستانلاردا
 نه روادیر بو قدەر باغدا بیزیم خار اولسون؟!
 بیغیشین داغلاری داشلیقلاری هموار ائله یک
 تا وطن مولکو سراسر گول و گولزار اولسون
 بولبول آواز اوخوسون قونچا آجیب گول گولسون
 باغ طراوتلی بوداغلار دولوسو بار اولسون
 یول سالین شعرایله عرفاتلا اوره کدن اوره یه
 بلکه عرفاتلا سعادت یولو هموار اولسون
 بند اغیاری آچین سئوگیلیمین بوینوندان
 قویمایین کؤنلونو آزرده اغیار اولسون
 وئرمه یین غیر الینه زولف خم اندر خمینی
 نئجه مومکون دی پری دیوه گرفتار اولسون
 منی مین درده گرفتار ائله ییب خطیندن
 اونو بو خطّه سالان درده گرفتار اولسون
 بیزکی شیرین لیته مین کره قوریان دئمیشیک
 نه روادیر یادا بیگانه یه او یار اولسون
 یاد و بیگانه یارین قدرینی حاشا بیلمز
 «قیس» لازیمدی که «لیلا» یه خریدار اولسون
 هانسی ظالم آیریب عاشیقی معشوقوندان
 گؤروم آلاه ایکی دونیادا دل افکار اولسون

ساقیا!

ساقیا! گۆتور جامی، دۇرما، باشلا جوۆلاته،
 وئرگیلن مئی اوستن مئی، ییخ بو خلقی یان - یانه
 اۆدلو جامی فییرلاتدیر، اۆد وۇروب آلاولاتدیر،
 هۇشو ریشه‌دن یاندیر، عقلی ائیله دیوانه
 شور عشق اۆلان یترده، عقل و هوشه رخصت یۇخ،
 قۇیما، قۇیما یۆل تاپسین، بزم اۇسه بیگانه
 دوشموشم یامان درده، تۆک پیاله‌یه «دورد» و
 وئرگیلن ایچیم، دردیم، بلکه یستدی درمانه
 جان اتوی قارانیلیق دیر مئی چراغینی یاندیر؛
 تا مگر ایشیقلا تسین، باده‌دن بوکاشانه
 نسوح عشقه دریاده باده بادبان اۆلسا،
 توش گلر نه تشویشه، باش آیر نه طوفانه
 باده‌دن دۆلان سینه کینه‌دن اۆلار خالی،
 محو اۆلار قارانیلیقلار، گون گلنده مئیدانه
 دۇرما، آل اله جامی، تۆک شراب گولقامی،
 قاتما، قاتما هر خامی، سن بو جمع مستانه
 تلخ دیر شراب، آما اهل شُربه* شیریندیر،
 یانماق اۆلماسا نیلییر؟ چیلچیراغی پروانه

* - اهل شرب = ایچگی اهلی، مئی ائچن

مئی کمالِ اینساندیر، مئی فروغِ ایماندیر،
مئی صفا وئیرر روحه، مئی جلا وئیرر جانه
زاهد! اگر ایچسن مئی، عقل آتین ائدرسن پی*
سنده اوز قویارسان هئی، من کیمی بیابانه
بیرجه جورعه نوش اتسن سنده من ایچن مئیدن،
منبر اوسته پایلارسان گونده خلقه پیمانه
منده بیر زمان سن تک، عقله، هوشه آلتاندیم
جمع لرده شمع اولدوم، اولکه لرده فرزانه
عقل دفترین بوکدوم، زُهد خرقه‌سین جیردیم،
دیلبیریم آچان گوندن لیلرینده مئیخانه
تا او نازلی دلدارین مئی سوزر دؤداغیندان
اؤلسه، مئیدن ال چکمز، «ناظر» شرفخانه

ژاله‌لر مینجیغی

منه درد خوشدور اگر هامی یا درمان خوشدور
وصل عاقل‌لره خوش عاشیقه هیجران خوشدور
هانسی پروانه ییتر وصله دوشر گؤزلردن
ژاله‌لر مینجیغی عاشیق دؤشونون زینتی دیر
لاله‌لر باغری اؤلا هر نه قدەر قان خوشدور
قصر و معموره‌لری زاهد خوشنامه وئیرین
عشق بدنامی اؤلان قیسسه بیابان خوشدور
خسته ساحل‌لره ساکت یاشاماق اویغون‌دور
دریالاردان دؤغولان دالغایا طوفان خوشدور
سؤیله «السَّجْنُ أَحَبُّ»* بؤشلا زلیخا دئیینی
یوسف عشق اؤلانا گوشه زیندان خوشدور
«ناظر»ین سئوملی بیر دلبر جانانه‌سی وار
اؤلا مین یؤل بئله بیر دلبره قوریان خوشدور

* - اشاره دیر قرآن کریم ده یوسف سوره‌سینین ۳۳نجی آیه‌سینه «رَبِّ السَّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي»

قیزیل پئیمانہ

باغلی دیر جانیم منیم بیر نازنین جانانہ یه
جوت دؤداغیندان سوزور جان جوهری هر ثانیه
گؤرسن ای واعظ منیم بو طرفه افسونکاریمی
سؤن قویارسان خالقی هر افسون ائدن افسانیه
یورما بیجا بیئینیمی منع ائتمه سئودادن حکیم
خیری یؤخ هئچ مرهمین مجنون کیمین دیوانیه
نئیلیرم جام طهورو* اورداکسی کؤنلوم منیم
باغلایب پئیمانینی مؤحکم قیزیل پئیمانیه
من که اولدوم اوز شیرین دیل یاریمین دلبسته‌سی
تاکسی وار جانیمدا جان باش ایمرم بیگانہ یه
کیم دئییر؟ پروانه‌نین یؤخ شمعیله هئچ نیسبیتی
باغلی دیر پروانه شمعه شمعه ده پروانیه
«ناظر»ین اشعارى اولموش هر نظردن بی نظیر
شیوۀ شیواسی بنزهر «سید شیروانی»یه

* - جام طهور = پاک ایچگی، بهشت ایچگی سی

وفا

اوره‌کده‌کی داغیمی لاله گؤرسه، قان آغلار
ائشیتسه قصه‌می بولبول، چکر فغان آغلار
من او قانادلاری یانمیش هزار دستانم،
کی حالما باغ ائدر ناله، باغبان آغلار
منم او قدی بوکوک، قونچاسیندا سولموش گول،
کی سرو گؤرسه منی قان ائدر روان، آغلار
دئمه‌کی: کیمدی گؤره سروین آغلاماقلیغینی؟!
آخی او آغلاسادا، قونچادان نهان آغلار
او شمعدیرکی گؤزو یاشلاتیب زیانه چکەر،
ولی وفالیدی پروانه، بی زیان آغلار
سازاقدا پرپر اؤلار گول، چکر فغان بولبول،
حیالی قونچا ولی اؤز ایچینده قان آغلار
گؤزومو یاشلی گؤره‌نده آماندی سارسیلما!
بولود، چیچک یاشا دؤلدوقجا بی آمان آغلار
آچاندا آغزینی «ناظر» نوایه بولبول تک،
قارال دؤیر باشا، نئ‌سیزلایار، کمان آغلار

امید جوانه‌لری

قاریش - قاریش گزیرهم بی‌نیشان کرانه‌لری،
قدم - قدم اؤپورم قویدوغون نیشانه‌لری
اگر عؤمورکیمی گتتدین یاشیل بهاریم تک،
قاییت،کی یاردی سینهمده امید جوانه‌لری
همیشه سیزلادی کونلوم دمیر قفسلرده،
گل، ایندی ساز ائیله‌ییم، سئودیکین ترانه‌لری
او اودکی روشن ائدیسن منیم ضمیریمده،
هنوز قاخمادادیر گؤیلره زیانه‌لری
گل ای چیچکلی بهاریم، قیشین الیندن آل،
بو قائلی قمچیلری، اؤدلو تازیانه‌لری
بها، نه گولشنه قائل اؤلانلارین، نه گوله،
گول عشقی اؤلدو، منی ییخماغا بهانه‌لری
عروس شعریمه* یوخدور نظیره هئج یاندا،
خصوص زولفونه عشقین چکنده شانلری
گؤرنده آه چکر «ناظر» شرفخانه -
قورو بۇداقلارین اوسته، بۇش آشیانه‌لری

* - عروس شعریمه = شعریمین گلینینه، بزمنیش شعریمه

کۆچن بهاریم

بیر آتلی کئچدی بو یولدان، یئرینده ایز قالدی،
کیم ایزله دی اوتو آنجاق، گۆزوندە تۈز قالدی
گونش کیمی منە بیر یول اۆتەرگی ائتدی نظر،
آلولار ایچرە یاخیلیدیم، سینەمدە کۆز قالدی
بیر آندا ایتدی گۆزومدن، آخان ستاره کیمی
خیالدا، خاطیره سیندن همیشه سۆز قالدی
آخان ستاره دئییلدی، کۆچن بهاریمیدی،
گۆزومدن ایتسەدە، دائیم یولوندا گۆز قالدی
چۆخ ایستەدیم دالسینجا قاچام، دئیم: گئتمە!
دیزیمدە اۆلمادی طاقت، دلیمدە سۆز قالدی
منیمدە آرزى بۇداغیم یاز اۆلدۈ دۆلدۈ دنە،
ولی آچیلما دی هرگز، شکوفە سیز قالدی
غم ائتمە، داملا دامارکن ایتەر، باتار، «ناظر»!
دنیز، دنیز دۇغولویدور؛ دنیز، دنیز قالدی

سنسئیز

سن گول کیمی دوشلرده گزیب گولمده من سیز
من یترده خزل تک چورویوب اولمده سن سیز
سن قوتچالاتان یاز سایاغی ناز ائلمکده
من «چنلی بئلم» گورمه میشم باشیمی چن سیز
سنسئیز من او پروانه کیمی یاخما دایام جان
سن شمع کیمی قاهقا چکیب گولمده من سیز
حسنون گتیریب «ناظر» شوریده نی شوره
بولبول اؤته بیلمز گؤزه لیم! باغ و چمن سیز
گل - گل اؤلورم ساچلارینی سَر سینم اوسته
قویما قالا نعثیم قورو یترلرده کفن سیز

سنسيز ليک

ال اوسته گوزگو تک گزمک، يقين ييل دوزلوگومدندير،
گونشلردن اؤپوش درمک، کدورتسيزليگيمدندير
بوی آتديقجا اوزوندن بيتگی لرتک آيريلار اينسان،
منيم قۇرخوم اساساً آیری دوشمک اؤزلوگومدندير
تماماً کایناتی ان گؤزه‌ل خلق ائيله‌يب خالق،
گؤز آنجاق کؤرسه چيرکینلیک، گوناھی گؤزلوگومدندير
سیغیشماز سئوگی معناسی نه عُمَاندَا، نه اُرمَاندَا،
چوخو آزليقدا حصرائتمک، داريسقال سؤزلوگومدندير
ييليرسن چوخ زامانلاردير، چکيب منلیک لر ال مندَن،
اوره‌ک چيرپینتی‌سی، گؤز یاشلاری سنسيز ليگيمدندير

بیرگون

بیرگون سحر دریچه‌سینی آچدی نازیله،
گۈزلر آسیلدی‌لار آتسه‌ییندن نیازیله
من بیر طرفده دۇرموشودوم، بیر طرفده یار
دورموشدو چورلو قیش ائله ییل گوللو یازیله
سینه‌مه تیت‌ره‌ییردی اوره‌ک اضطرابدن،
اؤل سترچه تک‌کی، او‌وسون اؤلا شاه‌باز ایله
هتی ایسته‌ییردیم اؤنلا اؤلام بلکه قؤل - بۆیون،
عیناً او جورکی سؤسن اؤلار سرو نازیله
آما او آرزو گۈیلری‌نین پارلاق اؤلدوزو -
آخدی، یئنه بو‌راخدی منی سوز و سازیله

مرتضی علی عشقی

عۆمور قاتاری اۆنومدن کئچیر شتاب ایله،
 باخیشلاریم قاچیر آردینجا اضطرابیله
 بئله کی باش - گۆزومه دن دوشوب، دۆمان چۆکدو،
 وداع ائتمه لیم ائیله بیل، شبایله
 اجل دالیمجا گزیر، قۇرخورام گلیب، تاپسین،
 اودورکی رنگ ائدیرم باشیمی خضایله
 نه دیلده تاب و توان وار، نه گۆزده اشک روان،
 غم آتشینده یانیر سینه اتهایله
 اوره ک دؤسوتولری مۆزکیمی سوموکلریمی،
 ائشیر، دئشیر، داغیدیر، سعی بی حسایله
 هوشوم، باشیم داغیلیدیر، ملامت ائیله مه یین،
 اگر گۆزوم سر آبی چاشیر، سرابیله
 ائله اولوب ایچریم شۆر و شۆقدان خالی،
 حبیبده سئچه بیلمیر منی حبایله
 همیشه دل نگرانم، همیشه آشفته،
 کئچردیم گونومو دائیم عذابیله
 طرب بهاری سۆووشدو، تعب قیشی دوشدو،
 هله او شاق کیمی من اۆنورام ئرابیله
 شراب وئرمه ساقی! بو دردلره هرگز -
 علاج ائیله مک اولماز، مگر، شراب ایله

تَعَلُّل ائيله‌مه، تئز - تئز، دامیز بوغازیما مئی
شرار سینه می سؤندور، شراب نایيله
شراب ناب نه‌دیر؟ - مرتضی علی عشقی،
به جز* بو باده دانیشما! من خرابیله
دامیز بوغازیما بیر دَره، تاکی دَره‌کیمی،
اوچوب سمایه، اولوم همدم آفتایيله
دامیز بوغازیما بیر جورعه تا اولوم سرمست،
قویوم ترابه باشی عشق بو ترایيله
حایفکی ییلمه‌دی «ناظر» جوانلیغین قدرین،
کئچیرتدی عؤمرونو بیهوده خورد و خوابیله

* - به جز = باشقا، بجز بوباده = بوا یچگی دن باشقا

غریبه دن نه کوسوم؟

اؤتون یولونداکی اؤز جانیمی تباہ ائله‌دیم
 عجب وفاسیزیمیش وای! نه اشتباه ائله‌دیم
 اوشاق‌کیمی باغیب اؤیدوم او خاللی شاهماره
 عؤمور صحیفه‌سینی سریرس سیاه ائله‌دیم
 نهاندا «یار حرامی»، «شریک راهزنی»
 غریبه دن نه کوسوم‌کی قبیله‌م اؤلدو سبب
 تقدیری ساده دلییدیم نه قدری خوش باور
 اؤتوکی وئردی بادا بیر به‌بیر اومیدلریمی
 منم او شمع که هرگز چاتانمادیم گونشه
 نه دردیمی بیلن اؤلدو نه ناله‌می ائشیدن
 او شاعیرم که شرفدن هیج‌الهنر شعریم
 نه شهدی حنظلله قاتدیم نه کوه‌کاه ائله‌دیم
 گوناھیم عشقدیر اؤلسا، بیر عشق‌دن باشقا
 نه بیر خطایه یاناشدیم نه بیر گوناہ ائله‌دیم

*- (یار حرامی) = اوغرونون یولداشی (شریک راهزن) یول کسه‌نین شریکی و (رفیق قافله) قافله‌نین یولداشی

(دلیل راه) یول گؤستریمی

** - ویل چاهی = جهنم‌ین قویوسو

تۇولاندىم

دريغا گىردش گىردون كىچ رفتاره تۇولاتىدىم
اۇشاق تىك سادەلىك دىن خالىى بىر شاهماره تۇولاتىدىم
جواهر آختارىدىم بى بها خارايه تۇش گىلدىم
گىول آردىنجا گىزىدىم بى مروت خاره تۇولاتىدىم
كۆپوشموش ايلغىمى بىر دالغالى درياه بىنزىدىم
گۆزوم كۆر! بىلمەدىم افسون افسونكاره تۇولاتىدىم
كۆنول هر ياره تاپشىردىم عدوى جانىشكار اولدو
قىدىم هر يانه قويدوم من خيانتكاره تۇولاتىدىم
گهى ديوانه لر تىك نارى بىر نۇر ائىله دىم تصوير
گهى پروانه لر تىك نۇره باخدىم ناره تۇولاتىدىم
نسىم دىلگشا ساندىم چىمن بىر ياد ائىدىن يادى
ياز اىستردىم ولى پايىز محنت باره تۇولاتىدىم
آتام آدم كىمى تقديره باخ بىر بوغدايا خاطر
ال اوزدوم خىلدىن ابليس بدكرداره تۇولاتىدىم
بو ظلمت خانه ده گۆز سىچمه دى نامرديله مردى
اودرو بعضاً دنى اغياره بعضاً ياره تۇولاتىدىم
نه مست ايچره صفا گۆردوم، نه هوشيار ايچره يكرنگى
گهى بىدمست بىدمسته، گهى هوشياره تۇولاتىدىم

قۇیما آماندی چۇخ انتظار منی

نه بخت ییخدی، نه طالع، نه روزگار منی،
 بو حاله سالمادی و آلاسه مگرکی یار منی
 منه حریف دئییلدی، نه یئل، نه سئل، نه قلک،
 گؤرون ییخیب نئجه راحت او ظولمکار منی!
 نه محنته باش آیردیم، نه غصه‌یه، نه غمه،
 او بیله قدیمی بوکدو، او ائتدی زار منی
 دندیم‌کی: چاره‌سیر اولسام، او چاره‌ساز اولاجاق،
 اندر بو جور نه بیلیردیم غمه دوچار منی
 دؤش اوسته زیوریدیم، داییمآ ال اوسته عزیز،
 آیاقلار آلتدا او ائتدی، ذلیل و خوار منی
 اؤتنده باغ و چمنده هزار دستان تک،
 سئوردی قونچا منی، گول منی، بهار منی
 گلنده شوره جوشاندا ترانه سینهمده،
 باساردی باغرینا سوسن، اؤپردی نار منی
 دؤلاند اگولشن طبعیم شکوفه‌یه، چیچمه‌یه،
 ائرددی قونچالی گؤزلر شکوفه‌بار منی
 ایچردی بیرجه ایچیم کیم شراب شعریمدن،
 دئیردی: کسمه آماندیر! ییغیر خومار منی
 مگر دؤیاردی گؤزوم سئیر سرو و سوسندن
 مگر یؤزاردی نئی و چنگ و عود و تار منی
 نه ثروته باش آیردیم، نه زیوره، نه زره،
 صمیمی گؤزلریدی ائیله‌ین شیکار منی

همیشه جمعه شمع و همیشه صدرده بدر،
 نه خوش یاراتمیشدی، حسی کردگار منی!
 نه هیچ ساناردیم اولار نوئلر بدل نیشه،
 نه فیکر ائدردیم ائدر غصه لر فگار منی
 خوشا! خوشا! او زمانلارکی، ائيله ییردی قضا،
 مراد مرکینین اوستونه سوار منی
 خوشا، خوشا، او زمانلارکی، ائيله ییردی قده،
 اُغورلو بختیم ایله شاد و بختیار منی
 خوشا! خوشا! او زمانلار هم آشنا، هم غیر،
 بو بختیار بیلردی، او کامکار منی
 خوشا! خوشا! او زمانلارکی کامه چاتماقدا،
 نه مثیل آتاردی، نه رغبت، نه اقتدار منی
 غریبه غافیل ایدیم، آه! بیلمه میشدیم آه!
 کی بیر زمان آتاجاق گؤزدن اعتبار منی
 بوگون او گوندو الهی، کی مانجاناقلاردا؛
 هم اهل کینه سیخیر، هم ده روزگار منی
 بیر آن اوره ک چابالیر، گاه نفس دوشور تنگه،
 گاه اؤلدورور قوجالیق گاه بوغور فشار منی
 توتور نه طالع الیمدن، نه بخت اولور یاریم،
 سئویر نه تاب و تحمل، نه اختیار منی
 تاپان کیمی غم و محنت، تاپیر جانیمدا قرار،
 گؤرنده صبريله طاقت ائدیر فرار، منی
 اومود قدم به قدم هئی اوزاقلاشیر گؤزدن،
 ائشیر، دئشیر، داغیدیر عجز و انکسار منی
 جانیم بوغازیما یئتدی، اجل یئتیش داده!
 یورولموشام داها قویما چوخ انتظار منی

آیدین سحر

باخدیم بیر عؤمور یوللارا بخت اولمادی یاریم
 یاریم گله تادینجله بو قلب فکاریم
 یار نیسگیلی، یاد سرزنشی ائیله کوشوتدو
 نه الدهه دؤزوم قالدی نه سینهمده قراریم
 ال چکمه‌دی بیر آن یولونو گؤزلهمدن، گوز
 گوز دوشدو آیاغدان یئنه‌ده گلمه‌دی یاریم
 او شمع‌کیمی اولمادا هر بزمده خندان
 پروانه‌کیمی یاندی منیم جان نزاریم
 نشتیرچی گؤزومدن سوزولن قان یاشا بیر باخ
 نشتیر بوقدر وورماکی قانسیزدی داماریم
 حسرت باغینین قول - قانادی، سینمیشیام من
 اودلاندی یووام، سولدو گولوم، کؤچدو باهاریم
 رنگیم سارالار قونچالاری شاخا چالاندا
 قدیم بؤکولر قامتینی بؤکسه چیناریم
 باغلاندی دیلیم، سیندی بئلم اؤنداکی مندن
 یادلارکیمی دوندردی اوز، اوز ایل و تباریم
 شمع گجه‌نی صوبه کیمی یاندیم آلودا
 اوز قوردوغوم اود اولدو منیم دیبده مزاریم
 آما یئنه آیدین سحرین «ناظری» یم من
 قوریاندی اونون مقدمینه دار و نداریم

تلاطم‌لو دریا

آماندیر باغبان رحم ائت، آیسیرما بولبولو گولدن،
کی گولدن آیریلان بولبول، اؤلر اللرده نیسگیلدن
منم گول وؤرغونو، گولشن اسیری، قۇنچا دلبندی،
قفسلرده عؤمور سورره‌م، اؤلونجه دوشمرم دیلدن
چمندن ال چکیم حاشا! گولو ترک ائیله‌ییم هرگز!
سؤروش سارسیلمايان پشیمانیمی شوئریده بولبولدن
حدیث عشقیمی مجنون‌کیمی دیوانه لرده‌ن سؤز
نه شیخ ذوالمکاریمدن، نه پیر بوالفضائلدن
گولوم! بو بولبول شئیدا وفایه باغلی دیر، باغلی،
جانیندان ال چکر، آما محال‌دیر ال چکه گولدن
یؤخومسا الدهه هیچ زادیم، بوکولمز قد آزادیم،
بو درسی منده اؤیرندیم خورامان سرو و سونبولدن
سئوهر «ناظر» تلاطم‌لی، یاشیل، اؤلدوزلو دریانی،
قاچار داییم سکوته دال‌دال‌اتمیش خسته ساحیلدن

ماهنی‌لی چای

نقصان‌دی سینه یازسام اگر حسنوده آی‌سان
سن آی گونو گویچک یارادان خالق تائی‌سان!
مئی نشسته‌سی، روح نغمه‌سی، جان جوهری سن‌سن
سن گوللو چمن، قونچالی یاز، میوه‌لی یای سان!
سنسیز دیریلیک کلمه‌سی معنا تاپا بیلمز
سن گوزده ایشیق، دیزده توان، سینده‌ده های سان!
شانین کیچیلر، یازسام اگر باغ ارم‌سن
قدرین آزالار، یازسام اگر حوریه تائی‌سان!
باش سینده‌ده قویسان آچیلار قونچالی کونلوم
«اولدوزلو دنیز»، «شهلای سحر»، «ماهنی‌لی چای» سان!*

«ناظر» یاراداندا یئنی لفظیله غزل‌لر،
فهم اهلی بیلر سن یئنی‌لیکده اونا پای‌سان

*- اولدوزلو دنیز، شهلای سحر، ماهنی‌لی چای هر اوجوده شاعرین کیتابلارینین آدی

گۆزه‌لیم!

قۇنچاتک آچ دۇداغین، گول، گۆزه‌لیم!
تاكۇنول باغی آچا گول گۆزه‌لیم!
سن چیچکلرله دۆلو گولشنسن
منده بیر نغمه‌لی بولبول، گۆزه‌لیم!
هارداکى گول سارالا، بولبول اۇلر
اولسه بولبول، سارالار گول گۆزه‌لیم!
بیزی خالق یارادیب بیرلیکده،
بیر جانیق، بیر بدنیک، بیل گۆزه‌لیم!
حئیفدیر - حئیف، بو بیرلیکله قالاق -
سن منه، من سنه نیسگیل گۆزه‌لیم!
بد نظردن قۇرویان قۇللاریمی
ائله بۇینوندا حمایل گۆزه‌لیم!
«ناظر»- ی یاخشی نظر باز ائله‌دین -
ای لبی قۇنچا، شیرین دیل گۆزه‌لیم!

عشق حدیثی

دیلمن قورباتینام مطرب دایانما یاردان سؤیله
سیم اوسته زخمه‌نی گزدر منه دلداران سؤیله
جاهان افسانه‌دیر جانانه سیز، تا الده فرصت وار
بیر اؤزگه گفتگو ائتمه او افسونکاران سؤیله
منی هرچند بیمار ائیله ییدیر چشم بیماری
بو بیمار یئنه اول نرگس بیماران سؤیله
بو یئرده بوشلا «ایجاز» ی باشارسان باشلا «اطناب»
«تسلسل» دن دانیش «ترجیع» له «تکرار» دان سؤیله^(۱)
خالیندان دیء خطیندن دیء گؤزوندن دیء سؤزوندن دیء
قاشیندان دیء ساچیندان دیء او گول رخساردان سؤیله
شکر دیر لبلری گیسولری بیر دسته سونبول دور
پریشان بولبوله گولدن دانیش گولزاردان سؤیله
او سروین اعتدالیندان عیار معدلت سیندی
عدالت آختاران خلقه او دوز معیاردان سؤیله
جاهان کؤهنه‌لسده عشقین حدیثی بیلکی کؤهنه‌لمز
اؤلونجه «ناظر» یاردان دانیش دلداران سؤیله

۱- ایجاز، اطناب، تسلسل، ترجیع، تکرار ادبیات دا علم بدیع صنعت لریندن

اولدوزلو دریا

اوزون گیسولری یلدایه بنزر	منیم بیر سئوگیلیم وار آیه بنزر
باخشیدا نرگس شهلایه بنزر	آغیزدا قوتچایا، صورتده بدره
بوغازی شیشه مینایه بنزر	بوخاقین گؤز سئجه‌نمز اینجه‌لیکدن
بهمینه لاله حمرايه بنزر	ائدن قان باغریمی لعل لبین گؤر
گؤزو اولدوزلو بیر دریايه بنزر	باخیشلار اوی‌نایاندا گؤزلرینده
بولورین سینه‌سی سینایه بنزر	تجلاسی ایشیق‌لاندیردی طورو
حقیقتده اوزو رؤیايه بنزر	تاپیب جان گرچی اوندان هر حقیقت
مسلمان اولسادا ترسایه بنزر	نه ترک جور ائدر نه بئذل رحمت
قیامت قوزایان غوغایه بنزر	وؤرار اؤد یان‌دیرار آفاقی عشقی
دئدی - اؤد یاغ‌دیران سؤدایه بنزر	دئدیم یاریم نیه بنزر قلم یاز!
فلاطون آختاران دنیايه بنزر*	گؤزه‌للیک‌دیر، گؤزه‌للیک‌دیر، گؤزه‌للیک

خومار گۆزونه

چکندە سورمه، منیم دلبریم خومار گۆزونه
جاھاندا ھر نہ قدەر ناز وار، جوئمار گۆزونه
بیلمیرم کی، بو ایشده نہ سیرر و حکمت وار
کی ھرکیم اوزیه اوز اؤلسا، گۆزو تومار گۆزونه
ائله او گۆی پری سین اینجه خلق ائدیپ تارسی
گۆرندە طلعتینی ھر کؤنول اومار گۆزونه
آمان کی، بیر باخیشی اؤددو جملہ وار - یوخومو
نہجه اؤ غورلو دوشور، دؤغروسو قومار گۆزونه
جمالہ باخ کی اورە ک‌شانہ تک اؤلور شان - شان
چکندە نازیلہ کیپریکلری، تومار گۆزونه
او نازلی دلبرہ بیر تکه من وۇرولمامیشام،
کی، وار وۇرولموشو بیعد و بی شمار گۆزونه
بیر اؤزگہ منظرہ «ناظر» نظارہ ائیلہ مہیبہ
او لحظه دن کی، باخیب بیر باخیش خومار گۆزونه

غوغالی دونیا

یا گۆزهل رخسارینی آی تک هویدا ائتمه‌سین،
یا یازیق عاشیقلری، هر یئرده روسوا ائتمه‌سین
یا لبی اؤیرتمه‌سین پنهان ائدم جان سیرینی،
یاکی پنهان سیریمی گولدوکجه، افشا ائتمه‌سین
یا جنون زنجیرینی یۆنومدان آچدیرسین منیم،
یا دئسم، مجنون‌نام هئچ یاندا، حاشا ائتمه‌سین
باغیریمی یا دلمه‌سین غافیل گزن آهوکیمی،
یا دوشوب بیر گوشه‌ده اؤلسم، تماشا ائتمه‌سین
وارسا، بو هیجران طاقّت سوزه درمان ائیله‌سن
یۇخسا، اؤلدورسون، ملامتدن محابا ائتمه‌سین
«ناظر»یم، عشقین عجب غوغالی بیر دونیاسی وار،
حقّی وار سؤد آختاران عشقیله سؤزودا ائتمه‌سین

نۇلسون؟

گولندە، قوتچالار گولشتندە خندان اولماسين نۇلسون؟

بىخاندە، متجمد گۆزلردە طوفان اولماسين، نۇلسون؟

او مرمىر دۇشلر اوستوندەن اولاتدا چشمەلر جارى

اوركەدە شوقى شۇرپ آب حيوان اولماسين، نۇلسون؟

تعالى الله! * يىزىم يارى، نە گۆيچەك خلق ائديب تارى

كۆنول بو طرفە رفتارى، گۆروب قان اولماسين، نۇلسون؟

گۆزەلدير عارضى گولتك - مارالدا گۆزلرى گۆيچەك

صنوبر، قەدىنى گورچەك، خورامان اولماسين، نۇلسون؟

آچاركن زلفدن بىندى، قاتاركن پوستەيە قىندى

گۆرن بىر بۆيلە دلبىندى، ھۆسران اولماسين، نۇلسون؟

عسىلدىن لىلرى شىرىن، سەردن طلعتى سىمىن

اۋتون «ناظر» سۆروب لەلەين، غزلىخوان اولماسين، نۇلسون؟

یازیب

هر قدهر عِشوه و ناز اولسا قلم یاره یازیب،
هر قدهر سوز و گداز اولسا، من زاره یازیب
هارددا وار ناز و ادا، جور و جفا دونیاده،
هامیسین یاره وئریب، سینهلری یاره یازیب
ساچینی، قاش - گوزونو قاره چکیب لئیلانین،
قیسی مجنون ائیله‌ییب، آغ گونونو قاره یازیب
سرو تک قامت دلداری خورامان ائله‌ییب
خِیَل عاشیقلری منصورکیمی داره یازیب
او زمان دلشده‌لر بختی نگونسار اولدو،
کی اوره‌ک سیرینی اول زولفِ نگونساره یازیب
نئيله‌مک، چاره‌ندیر؟ یازی یازان اولدن،
گولو زیبا یارادایب، بولبولو بیچاره یازیب
الوان - الوان گول آچار کیم نه بیلر گولشنده،
نیه‌بس غمزه‌نی بیر نرگس بیماره یازیب؟
«ناظر» یم اهل نظر شاد یاشاماز عالمده
اؤنلاری کِلک قضا دریدر - آواره یازیب

«يَا رَبِّ سَائِلَةٌ يَوْمًا وَقَدْ سَأَلْتُ»

«أَيِّنَ الطَّرِيقِ بِحَمَامِ الْمِنْجَابِ»

عرب شاعری

انتظار

منیم کیمی باشی سئودالی یاردان دؤیماز،

دؤداغی نغمه‌لی بولبول باهاردان دؤیماز

محالدیر قویام آلدن او زولف افشانین،

کی ذوق اهلی رها آبشاردان دؤیماز

بیلنمیرم ندیر عیلت! دؤداغین اؤپدوکجه،

کؤنول او لعل لب آبداردان دؤیماز

گؤزه‌للیک عاشیغیام، عشوه‌لر خریداری،

بئلیم بوکولسه، گؤزوم سئیر یاردان دؤیماز

کیم ایچسه باده اؤنون چشم می گساریندان،

إلی قیام قیامت خوئوماردان دؤیماز

عجب بلادی بو سئودا، غریبه درددی بو عشق،

دوشن بو درده داها آه و زاردن دؤیماز

ائله اؤترگی باخیشلار ییخار کؤنول ائوینی -

کی گؤز اؤلونجه باخار، انتظاردان دؤیماز

دئدیم: قوجالیدی حاییف «ناظر»ین، باخیب گولدو،

دئدی: - قوجالسادا، شاعیر، نیگاردان دؤیماز

ناره بنزرسن

شیریندیر لیلرین بیر ئنگ شکر یاره بنزرسن
گۆزه لیک گولستانیندا گولن گولناره بنزرسن
خرامان قد دینی بیرگون خیالیم ائیلهدی تصویر
کؤنول سسلندی بَه بَه بَه، نه خوش رفتاره بنزرسن
سنی گۆرچک باخیشلار آسلانار گۆزلردن اولدوز تک
گولوم اعجاز ائدیرسن؟ یاکی افسونکاره بنزرسن؟
کئچنده خاطیریمدن جان اولار لبریز عطریله
معطر عنبره یا گوللو بیر گولزاره بنزرسن
او اینجه تئلرین له آسلایاندا داره خلق ایچره
تسرحم ائتمه یین اعجوبه بیر طراره بنزرسن
گۆزه لسن، نازنین سن نازلی سان هئچ یاندا مثیلین یوخ
تعجب دیرکی بعضاً نوره بعضاً ناره بنزرسن!
نظردن «ناظر» ی آتدین آتارکن قول کیمی ساتدین
رقیبه قاش گۆز اویناتدین نه ظالیم یاره بنزرسن!

پروانه هاردا دیر؟

عشق آتشی ازله قیزیشدیردی جانیمی
آخیردا اؤد وۇروب تالادی دۇدمانیمی
بیر دلبرین ساتاشدی گۇزوم آی جمالینا
بیر باخماسی داغیتدی بوتون هست و نیستیمی
بیر گولمه‌سی کول اتدی بوتون اُستخوانیمی
هرکس گۇرور بو رنگ رخ زعفرانیمی
مین یۇل آلولو اؤددا قانادسیز کول اولموشام
یۇخ حاجتی نصیحتہ دیوانہ عاشیقین
ای شیخ قیل و قال ایله یۇرما روانیمی
گۇرسن اگر او دلبر شیرین زبانیمی
سؤیله: منی چوروتسن اگر غصّه‌دن چوروت
آما چوروتمه دردین آلیم آرمانیمی!
من «ناظر»م وفا یۇلونون غم کشیده‌سی
قۇیدوم سنین یۇلوندا بوتون مال و جانیمی

کی شعر ترانگیزد خاطر که حزین باشد؟
یک نکته از این معنی گفتیم و همین باشد
«حافظ شیرازی»

بولبول آزاد اولماسا

«شاعرین شعری شاد اولماز خاطیری شاداؤلماسا»
شورولا چهچه وورانماز بولبول، آزاد اولماسا
هر باغا گولشن دئمزلر اوردا گول، شن قالماسا
هر چمن گولشاد اولانماز اوردا گول، شاد اؤلماسا
غوصه‌دن، غم‌دن اینان‌کی دونیادا قالماز اثر
داش اوره‌ک جلا‌دایله بی رحم صیّاد اولماسا
حوسنو عالمگیر اولانماز هتج شیرین‌دیل دلبرین
«بیستون» لاریونتایان غیرتلی فرهاد اولماسا
هانسی موسادیرکی اولسون آینالی ال صاحیبی
خضر دانادان اونا ارشاد و امداد اولماسا
«ناظرین» اشعاری اولماز هر نظردن بینظیر
شعرده صاحب‌نظر عرفاندا اوستاد اولماسا

«گر تیغ برکشد که محبّان همی زخم

اول کسی که لاف محبّت زنده منم»

«سعدی شیرازی»

یاریندان آیریلان عاشیق

اگر اویناتسا شمشیرین دئسه کیم ترک جان ائتسین؟

او ساعت سؤیله‌رم من، من اینانمیر امتحان ائتسین

جانیمدان کئچمیشم، منصور تک داره خریدارم

اناالحق سؤیله‌ین عاشیق گره‌کدیر بذل جان ائتسین

شکایت ائيله‌ییم یارب گؤزوندن هانسی دیوانه؟

کی قویمور عشق سیررین بینواکؤنلوم نهان ائتسین

آچیر اسراریمی سیریر ائدیر افسانه هر یاندا

منی پیوسته ایستیر خوار و رسوای جهان ائتسین

دئیین مندن او شیرین سؤزلو، شهلا گؤزلو دلداره

منی صهبای عشقیندن نولارکی کامران ائتسین؟

چاتار باشیم سمایه، عرش اعلادن خراج ایستر

اگر گیسوی افشانین باشیمدا سایبان ائتسین

فلک! یار سینهمی! آما آیرما نازلی یاریمدان

یاریندان آیریلان عاشیق نئجه تاب و توان ائتسین؟

من ایستردیم یتیم کامه، ولاکن تلخکام اولدوم

رقیبین باغیرینی آلاّه گوروم بیر پارچا قان ائتسین

قوجالدین «ناظر»! شوکر آلاها طبع جوانین وار،

سنی شاید جوان طبعین جاهاندا جاودان ائتسین

یورولماز چای

الا سئودالی عاشیقلا منیم بیر آی جمالیم وار -
 کی مشکین خط و خالیندان مشوش بیر خیالیم وار
 آدی داغ تک صلابتلی، دهنیز تک شانلی، شوکتلی
 آی اوزلو، گون محبتلی بُوتِ حوری خصالیم وار
 صنوبر قد رعناسی، اوزون زولف دلآراسی،
 گؤزونده جان تمناسی، دوداغی اوسته بالیم وار
 بهشته، حورویه، قیلمانه، قصره احتیاجیم یوخ،
 منیم کی دلبر حوری خصالِ بی مثالیم وار
 شیریندیر، سانکی جانیمدیر، آخان جسمیمده قانیمدیر،
 وصالی آرمائیمدیر، فراقیندان ملالیم وار
 اگر باش ایسته‌سه وئرم، اگر جان ایسته‌سه لَبیک،
 نه اولسا امری، فرمانی، منیمده امثالیم وار
 گونش تک گون به گون آرتیر جاهاندا شهرتی، نامی
 نه حشمتلی حییم وار، نه خوش منظر مارالیم وارا
 ازله بیر ایچیم ایچدیم اونون صهبای عشقیندن
 الی صبح قیامت سینهام ایچره شور و حالیم وار
 چیخا هیهات اولسمده، وصالین شووقو باشیمدان
 یورولماز بیر چایام دریايِ عشقه اتّصالیم وار
 محبت چشمه‌سی بیر چشمه‌دیر اوند اوزال اولماز
 منیم بو چشمه‌دن دائم شراب لایزالیم وار

نصیحت ائیله‌مه ناصح منه عشق و محبتدن!

نه وعظه اشتیاقیم وار، نه مثیل قیل و قالیم وار

کتابی، دفتری گزمه! دلیل آختارما مدلوله

سوروش مندنکی عشق آدلی دوشومده آل میدالیم وار

منم «ناظر» بودور آرزیمکی اولسام وصلینه نائل

اونا بذل ائیله‌یم هر نه‌کی الده جان و مالیم وار

معرفت

چوخلاری اودلاردا پر یاندیردیلار آما ندهن،
قالمادی عشق عالمینده آد مگر پروانه‌دن؟
معرفت دن «هابیل» ین قوریانلیغی مقبول اولوب
یوخسا «قابیل» ده تَقَرَب خواه ایدی جانانه‌دن*
باشینی کرکی له هرکس یارسا اولماز «کوهکن»
تکجه بیر زنجیر آیرماز عاقلی دیوانه‌دن
شیخنا! بیر بیئله مخلوقات افسون ائیلمه
کیم گؤروب آخیر خئیر افسونولا، افسانه‌دن
هرکسین «ناظر» کیمی ناز آشینا دلداری وار
باغلاماز اغیاره بئل اومماز وفا بیگانه‌دن

*-تَقَرَب خواه = یاخینلاشما ایسته‌ین

روح رایحه‌سی

پروانه کیمین کیم چکه ال بال و پریندن
حاشا کی داها باش گؤتوره خاکِ دریندن
بیر یول ائله دین هر کسه کی لبلری خندان،
بیر عومر آخیتدین اوزونه قان جیگریندن
ائتدین بئله کی سن منی مجنون بیابان،
هردن خبر آل خون جیگرِ دریدریندن
سن سیز دیری‌یم؟، من ده بو بیر درده دؤزوم یوخ،
اؤلدور منی قورتار دیرلیک دردسیریندن،
یا ائيله قارا ساچلارینی باشیما افشان،
روح رایحه‌سی قوی سوزوله مشکِ تریندن
تاپدیم دیرلیک چشمه‌سینی من کی لبینده
جان شهدی آخید لبلرینین چشمه‌لریندن
«ناظر» قولونو ائیلسه بوینوندا حمایل،
آلاه قورویار بصدنظرین بد، نظریندن

رِسَام «نقاش»

رِسَام! آل اله قلمی بیر نیگار چک،
ساغ - سول چيگینلرينده ايکي آبخار چک
بئزه‌تگیلن مارال گؤزونه نازلی گؤزلرين،
غَمَاز چک، بلای جهان چک، خومار چک
قاشین کمان، دوداغینی گول، آی عذارینی،
زولفون کمند عشق کیمی تابدار چک
بیر سود گؤلو مجسم ائله آغ بوخاغینی،
شیرین دوداغینی چکین، آبدار چک
قدّین اوجا، دانیشماسین آز، کوسمه‌سین اوزون،
جورون آغیر، جفالرینی بیشار چک
رنگ خیاليله بویا قاپ قاره خالینی،
اِقلیم آفتابده بیر شام تار چک
باد صبا آچاندا اونون بند زولفونو،
دشت خُتن غزالینا باخ، مشکبار چک
گیزلین چک آشنالرينه، سالسا بیر نظر،
آما رقیب ایله گولوشون آشکار چک
یلدا کیمی اوزالتسان اوزالت شان هیجیرینی،
وصلین چکنده حسرتيله، انتظار چک
القَصّه، سوسن و سمن و یاس و لاله‌دن،
باغ خلق ائله، بهشت یاراد، لاله‌زار چک

قوریان اولوم او معجزه‌گر ماهر آلله

بیر گوشه‌ده منیم کیمی بیر دلفگار چک

ساپ ساری رنگ ایله اوزونو زعفران کیمی،

ابر بهاره‌باخ، گؤزونو اشکبار چک

یار دامنینده آللرینی التماسده،

بیر ظولمولر یورولموشو، بیر ظولمکار چک

شمع جمالینا اونو گزدير طواقده،

پروانه تک کول اولماق اوچون بیقرار چک

اولسا، باشیندا ساچلارینی سایان ائله،

بیر بنده نحیف ایله بیر شهریار چک

القصة سال نظر بیر اونا، بیرده «ناظر»

بیر تابلودا خزان ایله با هم باهارچک

بیر باخیش

بیر نیگاریم وار پریشان باغیریمی قان ائیله‌ین
زولفتوک افکاریمی داییم پریشان ائیله‌ین
صبریمی تاراج ائدهن، الدن آلان آرامیمی،
عشقی، مجنون تک منی رسوای دؤوران ائیله‌ین
شمع تک هر بزمده اغیارینا خندان اولان
قونچا تک لبخندینی عشاقه پنهان ائیله‌ین
بوینوما زنجیر آسان دیوانه‌لر تک گزدرن
قتلیمین فرمانینی هر یئرده اعلان ائیله‌ین
بیلیمیرم بو دلیری کیم وار دلآرام ائیله‌سین؟
بیلیمیرم بو کافری کیمدیر مسلمان ائیله‌ین؟
وای! نه خرمنلر کی ستودادن توتوب اود، یاندیلار
وای! نه دریالر کی عشق اونلاردا طوفان ائیله‌ین
کهریایه اوخشایار حسرت غویاریندان اوزوم
هارداسان ای تورپاغی یاقوت و مرجان ائیله‌ین؟
بیر باخیش بو درده دوشموش کؤنلومون درمانی دیر،
«ناظر» یم آما هانی بو درده درمان ائیله‌ین؟

نفیلر؟

لیین خندان اولاندا، باغیریمی قان ائیلهمز، نئیلر؟
بویون سئیران ائده‌نده، سروی حئیران ائیلهمز، نئیلر؟
شلاله ساچلارین افشان اولاندا مرمر اوستوندن،
هوسلر ژاله‌سین دؤشلرده مرجان ائیلهمز، نئیلر؟
او دریا گؤزلرینده جزر و مد هئی دالغالاتدیقجا،
اوره‌ک چیرپیتتیی سی سینهمده توفان ائیلهمز، نئیلر؟
سنین هر کیمسه لعلیندن امه بیر جورعه جان شه‌دین،
حدیث سلسبیل و آب حئیوان ائیلهمز، نئیلر؟
سنین گؤلزار حوسنونده دورار هر گؤز تماشا‌ییه،
گؤز اورتمز خُلدان یا ترکِ رضوان ائیلهمز، نئیلر؟
یاناغین بنزه‌بیر ناره، ساچین بیر قیوریلان ماره،
بیررسی سینهمی بریان، بیرری قان ائیلهمز، نئیلر؟
اؤپوشلر قونچاسین درمه‌ک لییندن هرچه موشگولدور،
ولی چوخ موشگولو بیر غمزه آسان ائیلهمز، نئیلر؟
منه کونج قناعته، فقط دل‌بسته‌لیک بس‌دیر -
کی موری گنج استغنا، سلیمان ائیلهمز، نئیلر؟
او شمع عارضه «ناظر» کیمی هر کیم نظر سالسا،
جانین پروانه تک اودلاردا بریان ائیلهمز، نئیلر؟

زنجانی «کریم زعفری»ه اتحاف

جانیمی آل گشت

سنسیز نه‌یه لازیمدی بو جان، جانیمی آل گشت،
بیر جامی‌کی، مئیدن بوشالا، داشلارا چال گشت
سینه‌م ائوی، گۆز یوردو، اوره‌ک مولکو سنین‌دیر،
مئیلین هاراسا اوردا قوناق بیر گئجه قال گشت
یورغون، قوروموش، شاختا ووران بیر بوداغام من،
نیلفرکیمی آج قوللارینی بوینوما سال گشت
بیر قلبی سینیق، توز بوروموش سازه شییه‌م،
گل وارلیغیمین نغمه‌سینی سینه‌ده چال، گشت
وار ایستجی کیمی سینه‌ده بیر قیرمیزی لعلم
ایتجیمه‌سه آل، تاخ دؤشونه، دؤشده میدال گشت
هرگز دئمیرم گئمه، کی تقدیره نه تدبیر؟
آما گئدین، من یازیغین فیکرینه دال گشت
بیر بیت یازیب «زعفری»کی، عین غسل‌دیر،
گل - گل دادیزیم لبلرینه، لبلری بال گشت
«ای کبک خرامان گلین کبک مثال گل،
ای گۆزلری گۆیچک، گئدین مثل مارال گشت»
«ناظر» او یول اوستونده دوران سائله بنزهر
بیر بوسه تَصَدَّق وئر اونا، کؤنلنو آل گشت

آرزولار گولشنى

اونداكى ساچلارى نين سونبولو افشان اولدو،
لاله‌تك چوخ سينه‌لر قان ايله الوان اولدو
قاشيني گۆرمه‌ك اوچون چيغدى تماشايله هلال،
اريسيپ خجلت ايله پرده‌ده پنهان اولدو
گون گۆروب طلعتيني، گۆيده اولوب سرگردان،
آي باخيپ صورتينه، يئرله حيران اولدو
آرزولار گولشيني گزمه‌ده، شاعير كۆنلوم،
عطريني گولدن آليب، بولبول دستان اولدو
تكجه بير من دئييلم، فره‌دى فره‌اد اوستن،
قالادى اونداكى شيرين لبي خندان اولدو
واي نه فرزانه‌لري چكدى جنون زنجيره،
هارداكى زولفو اونون سلسله جنبان اولدو
ييلميرم وجهي ندير؟ كيم اونا تاپشirdى كۆنول،
من كيمي آخر اونون قسمتي حيرمان اولدو
كيم دئيه‌ر: «ناظر»ى بيچاره ائدن طالعي دير؟
يوخ، اونو درده سالان اورتادا هيچران اولدو*

* - قاراباغ محاربه‌سيندن دئدرگين دوشموش بير هيچران آدلى قادينا باكى دا يازديم.

کیم نه بیلیر؟

هرچه یوخدور سنه تاي جور و جفا ائتمکده،
گؤزليم! منده تکم عهده، وفا ائتمکده
شمع و پروانه کیمی شهره دؤورانیق بیز،
سن جفا، منده سنه جانی فدا ائتمکده
من اگر سوز دل و اشک نیازيله خوشام
سنده هرگون منه مین ناز و ادا ائتمکده
من تکم لیلرینی سیرر بقا اومماقدا،
سنده تک، اومدوغوم آمالی فنا ائتمکده
تکجه بیر من دئیمیرم بلکه دئیر کلّ جهان:
- یوخ تایین قامت عشاقی دوتا ائتمکده
اولما سروین ساتاشیب گؤزلری بیر یاندا سنه؟
کی باشی گونده قالیب گؤی ده، دوعا ائتمکده
ایندی کی اوخلامیسان، گل سورو، آردینجا آپار!
نه گؤروسن منی قان ایچره رها ائتمکده؟
«ناظر»یم، کیم نه بیلیر حکمت رسام ازل -
نه ایمیش قامت بالانی بلا ائتمکده؟!

ناخیشلی قالی

شمیمی یاسمنه، آل یاناغی لاله‌یه بتزر
دوداغی مرجانا، زولقو اوزون شلاله‌یه بتزر
جوشاندا دالغالی دریا کیمی گۆزونده باخیشلار
گۆزو شرابیله دولموش بولور پیاله‌یه بتزر
چکنده شکلینی شاعیر غزلده اینجه قلم‌له
یاشیل ایپکلی چمن‌ده گۆن غزاله‌یه بتزر
او خوش شماییلینه بیر به بیر سالاندا نظاره
خیال الیه توخونموش ناخیشلی قالی‌یه بتزر
سوراندا لعلینی «ناظر» سونجیله آخان اشکی
ماراقلی قوتچالار اوسته شافاقلی ژاله‌یه بتزر

یاراشیق

هرقدهر سن ائدسن سینه‌لری قان، یاراشار
منده گونده دیم: جان سنه قوریان! یاراشار
ای گؤزللیک باغینین قونچالانان مرجانی!
خندان اول! قونچایا لعل‌لپ خندان یاراشار
قارا زولف آلتدا گوزه! ائیلمه پنهان اوزونو
کسی قارائلیق گئجه‌یه ماه نمایان یاراشار
اوکی هر حوسنوده ممتاز ائله‌دی «ئشیلاتی»
بیلدی کی «قیس» کیمی بیدله حرمان یاراشار
هرکسین قامتینه بیر جوره دون بیچدی فلک
کیمه بیر ساده گئیم کیمسه‌یه الوان یاراشار
دئمه‌یین عاشق دلسوخته هر بو‌الهوسه
تکجه پروانه‌یه بو نسبت شایان یاراشار
کوهکن شهرتی هئج عاشیقه زیبنده دیییل
بیر فقط فرهادا دنیاده بو عنوان یاراشار
هر داریسقال گوله سؤز آچما تلاطم‌لردن
کسی گئیش دالغالی دریالره توفان یاراشار
اونداکی گؤزلریمی ائیلهدی خونبار فلک
بیلدی کی لاله حمراه قیزیل قان یاراشار
دئمه‌یین «ناظر»-ین احوالی پریشان اولدو
بید مجنون اوزونه زولف پریشان یاراشار

قذدی بوکولمز چینار

سازى آغوشه چکيب نازلانسان ساز اولماز
 قونچانين چکمه‌سهر نازيني طئاز اولماز
 گولوم! آچ لبلرينى گول، دولا قلییم چيچه‌يه
 بولبولون، سولسا گولو، ديل - داماغى ساز اولماز
 توت اليمدن دايانيم ريشه‌مه قالغيم يوخارى
 داياقسيز بوى آنان سرو، سرافراز اولماز
 منم اوز گولشنيمن قذدی بوکولمز چينارى
 حورمتم هرچه قوجالسام چوخالار، آز اولماز
 خرس اتديکجه منى مين يئنى شوو ال - قول آتار
 ايننانين لعل مسيحه‌ه بو اعجاز اولماز
 اينجه حشيمدى منيم شعرى ممتاز ايله‌يين
 اينجه حش اولماسا شعر اينجى‌سى ممتاز اولماز
 قيسنا فيکريله عزيزيم بو قدر يازما اوزون
 سئرحه اوج آلسادا همعرضه شهياز اولماز
 شاعرين طبعى گرکدير جوشا عثمان ساياغى
 يوخسا قيش بير نچه گول آچماغلا ياز اولماز
 «ناظر»م ائيله‌ميشم عومرومو وصلينده تباه
 آلماسام يارىمى آغوشه کيفيم ساز اولماز

هیجران

سویله‌دی: هیجران چتیندیر؟ یاکی، ترکِ جان چتین؟

سؤیله‌دیم: جانیم سنه قوریان اولا، هیجران چتین

سنله هرگون مین‌جه یول جان وثرمک آساندیر منه،

ااتا سنسیز اؤلسم، عزرائیله وثرهم جان چتین

بیر به بیر هر موحتی هر دردی ائتدیم امتحان،

گؤرمه‌دیم آلاه بیلیر، هنج دردی هیجراندان چتین

آغلادیم: وصلینله گل هیجرانه درمان ائیله‌یه‌ک

گولدوکی: بو درده لقمانلار ائدر درمان چتین

تا گؤزو غماز دیر، تا قاشلاری آشوبگر،

اکیلرم من عشق سررین سینده پنهان چتین

خال قارا، گؤزلر قارا، ساچلار قارا، قاشلار قارا،

بیر قوشون کفار ایله اله قالا ایمان، چتین

هر وصالین «ناظر» شهریتلیگی هیجراندا دیر،

اولماسا هیجران بیلر یار قدرینی، اینسان چتین*

آماندیر

قاشین کیمی عاشیقلری‌نین قدّی کماندیر،
 بسدیر! بو قدهر قدّیمیزی بوکمه، آماندیر
 سنسیز بو چمنزارده ای سرور روائیم،
 هر سرور روان وار گوزونون یاشی روان دیر
 نه سوسن آچیر آغزینی گفتاره، نه بولبول،
 سونبول ساچینی یولمادا، نرگیز نیگران دیر
 هر بیر پیچهمی دیندیریرهم غملی، کدرلی
 هر قونچانی دیللندیریرم سینه‌سی قان دیر
 هر گول دانیشیر، قصّه دیر غصه‌لریندن،
 هر لاله آچیر، سینه‌سینین داغی عیان دیر
 هر بیر یانا گوز گز دیریرهم، چن دی، دومان دی،
 هر گوشه‌یه اوز دؤندیریرهم آه و فغان دیر
 من یازی سنین خاطیرینه آریلامیشدیم،
 هر یازکی، نه سندن سؤز آچا، چورلو، خزان دیر
 هر قیرمیزی گول، هانسی یاشیل دونلو چمنده -
 سنسیز اولار خندان، گوزومه عین تیکان دیر
 سن اولمایاسان، جنت اولار عین جهنّم،
 آما سن ایله دوزخیمیز باغ جنان دیر
 گل - گل دها قورتار منی سنسزلیک الیندن!
 قویما یانا حسرتده جانیم، قویما آماندیر!
 هر چندکی «ناظر» قوجالیب، دوشدو نظردن،
 آما هله‌ده سینه‌سی عشقینده جوان دیر
 شاعیر دیر اوره‌کلرده گزه‌ن شعرایله باهم،
 شاعیر دئیلن جسم دئیل، جوهر جان دیر

اولا بیلمز

کیم عشق اودونا یانسا گولوم شاد اولابیلمز؛
سئودالی اورهک غصه‌دن آزاد اولا بیلمز
چوخ داهی‌لری خانه خراب ائیلهدی سئودا،
هرکس ایچه بتو باده‌دن آباد اولا بیلمز
کیم ائمه‌سه شیرین لبینه عهدینی محکم،
مین کرکی وورا باشینا، فرهاد اولا بیلمز
یارین یادینی یاد ائله، یاد ائیلهمه یادی،
یادین یادینی یاد ائله‌ین یاد اولا بیلمز
آلغیش سنه «ناظر» غزلین اینجی دیر، اینجی
هر کسده بئله گنج خداداد اولا بیلمز

جوانلیق باهاری

گر آلسا روزگار ایسمن، قراریمی
 آلساه بیلیرکی وئرمم الدن نیگاریمی
 کیسوی تابدارینی هرگز بوراخمارام
 هرچند ائيله ییدی قارا روزگاریمی
 کؤنلوم باغیندا آرزوی نهالی چیچکله نیر
 زاهدکی دانلاییر منی - اوز دوندر عشقندن
 ای کاش یار گلیب دولانا غنچه زاریمی
 من تک اسیر عشق اولاجاق کؤرسه یاریمی
 بیر تار یوخ جانیمداکی یار اوردا اولماسین
 تئل - تئل گزین اینانمیسینیز بود و تاریمی
 باشیم یارین، جانیمدا یارین، وارلیقیم یارین
 وقف ائتمیشم یارا هامی دار و نداریمی
 ایسترسه اولدوره منی ایسترسه ساخلایا
 تاپشیرمیشام او سروره اؤز اختیاریمی
 مین عشق و اشتیاقیله هر شامی صبحه دک
 تیکدیم یولا بو دیده شب زنده داریمی
 باشیم آغاردی قاش آغاریب صبح آچیلما دی
 گون چيخمادی کی روشن ائده شام تاریمی
 جانیم چيخینجا کؤز تیکرم یاری کؤزلهرم
 یاسه مبدل ائيله مریم انتظاریمی
 گرچه قوجالمیشام بو امیديله قالمیشام
 بلکه گوروم دوباره جوانلیق باهاریمی

وصال نغمه‌سی

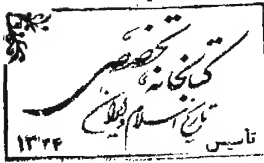
شیرین اولوب، ماراقلی اولوب روزگاریمیز
گول گولدو، قونچا گولدو، قورولدو باهاریمیز
ای دل دور آچ دیلک قاپیسین، بوستانه باخ!
گور بیر نئجه چیچکله دولوب لاله‌زاریمیز
بیر یاندا سوسن ایله شقایق قوجاقلاشیر
بیر یاندا وئرمیش ال - اله سرو و چیناریمیز
بیر یاندا سازیمیز سؤز آچیب حسن یاردن،
بیر یاندا وصلدن دانیشیر عود و تاریمیز
بیر یاندا منی تۆکور قده‌جه پیر میکده،
ایچدی‌کجه اود توتوب آلیشیر پود و تاریمیز
اولدوزلو دریادیر گؤزوموز اشک شوقدان
سئودالی سینهمیزده محبت شراریمیز
گول باشلایب تبسمه، بولبول ترنمه،
جان پرده‌سینده نغمه چالیر نغمه‌کاریمیز
باغ جینانه طعنه وورور آذر اؤلکه‌سی
مُلک سبایه فخر ساتیر شن دیاریمیز
حسرتله بیر عؤمور گؤزوموز باخدی یوللارا
شکر آلاها یئتیشدی باشا انتظاریمیز
یوللار آچیلدی، گلدی وصال، اؤتدو آیریلیق،
چیخدی گونش، یئتیشدی سونا شام تاریمیز

هر شهریده یارین سۆزودور دیلرین سۆز،
آما حایف که اورتادا یوخ شهریاریمیز
مندن دئین او شعر و ادب پادشاهینا
دور یاتما ای قرار دل یتقاریمیز!
دور سینهلرده دالغالاتان اشتیاقه باخ!
دریا اولوب او گؤزدن آخان آبشاریمیز
دور باغچامیزدا گؤر نئجه ایلشدی مئیوه‌ید
سن، اشک چشمیله سواران شاخساریمیز
دور تورپاغین کرامتینی سؤیله گوللره،
تورپاقلار آلتدا یاتما بؤیوک افتخاریمیز!
یار دردیدی سنین سایاغین دردیی «ناظر»ین
دور بلکه درمان ائیله‌یه بو درده یاریمیز*

* - ۱۳۷۱نجی ایلده آذربایجان جمهوروسو استقلال تاپاندان سونرا آستارا سرحدیندن ایرانا گلن قوناقلارا فی‌البه‌داهه یازدیم و اوخودوم.

يالان يازدى

گؤزونون کاتیبی سینه‌مده منیم،
عشقینی حشره‌دک قالان يازدى
او بلا قَدَّینی، آخار ساچینی،
عاشیقی غم‌له سالان يازدى
آیری کیپریکلرین، کمان قاشینی،
ائولری ائيله‌ین تالان يازدى
سوردو هر کیم او بال دودغیندان،
دئدی: ایمانیمی آلان يازدى
بیر بئله تورکو ترک ائدر «ناظر»؟
يازدى کیم ترک ائدر، يالان يازدى

«حکیمه بولورو» یا جاواب

اورکده انتظاریم وار

بوغولموش چن کیمی هرچند روز و روزگاریم وار
 ولی اولدوزلو سینه‌مده عشیق شاهواریم وار
 محبت بزمگاهیندا صاباحی ایزله‌ین شمع
 کی بیر گوزده شراریم وار، بیرینده آبخاریم وار
 گوزوم بیر گوللو گولشن‌دیر، نولار، گل بیر تماشایه،
 نئجه گور اشک شووقومدان چیچکلی لاله‌زاریم وار
 دیلک‌لر قونچاسی بیر - بیر آغیز آچماقدا، گولمکده
 اومودلار، آرزولار باغیندا باریم وار، نوباریم وار
 اگر «لیلا» سی وار «قیس» ین اگر «شیرین» ی «فرهاد» ین
 منیمده بیر اوزون تئلی، شیرین دیللی نیگاریم وار
 آییلمز قامت‌ایله دورموشام محراب عشقینده
 «تولا» دن نصیبیم وار، «تبرا» دن تباریم وار
 او گوندن کی کونول اولدو او دلدارین خریداری
 نه بیر دزه شکیبیم وار، نه بیر لحظه قراریم وار
 دئیرلر وصلین آختارسان گرگ هیجرانه صبر ائتمک
 دئیین آخر مگر صبره اوره‌کده اختیاریم وار
 اونون اوغروندا آل چکدیم بوتون دار و نداریمدان
 بیر آنجاق عشقی دیر عشقی، اگر دار و نداریم وار

تمنّاسی بولونمز بو، بؤلونموش سیننده هرگز
آجل ده دورسا قارشیمدا، کی تیغ جانسکاریم وار
نه قورخوم دالغاردان وار، نه قارقیش یاغدیran قیشدان
گئنیش دریاکیمی سینهمده سارسیلماز وقاریم وار
قفسلندی، یئنه باغلی قفسلر ایچره سسلندی
اودور قوشلار آراسیندا بیر اؤزگه اعتباریم وار
آیاقدان دوشسه ده جسمیم، هوسدن دوشمه ییب کؤنلوم
اؤلومده قورخودان گلمز، باخین نه اقتداریم وار
آدرونام! ناامید اولما! اؤتر بو غصّه لی هیجران
گلر بیرگون گؤررسن کی صفالی روزگاریم وار
بو قارسیلیمیش گولوستانیم دولار بار دگر باره
اگر اؤلکه‌مده ایللردیر خزان وورموش باهاریم وار
عدالت پنجه‌سی بیرگون قیرار زنجیر بیدادی
بو معنایه طییعتدن دلیل آشکاریم وار
گره‌کدیر لاله‌لر یانسین گول آچسین قونچا دیللنسین
منیم تا بوستانیمدا سنین تک نغمه‌کاریم وار
«حکیمه» باجینین شعری له «ناظر»! مطلبه سون قوی
«یاخین دوشمز آجل چونکی اوره‌کده انتظاریم وار»*

دوزلو شرفخانه

داغلادیم عشق اودونا، سینه‌می پروانه‌کی‌می،
 هسلده یار ساناییر، عشقیمی افسانه‌کی‌می
 اوکی اؤز یارینا بیگانه‌دی، بیگانه‌یه یار،
 دئییرم: کاش منی‌ده فرض ائده بیگانه‌کی‌می
 آی آمان، بیر گؤزلین گؤزلرینه دوشدو گؤزوم،
 کی منی سالدی بئله چؤلله دیوانه‌کی‌می
 باغلادیم اونداکی پیمانیمی شیرین لبینه،
 دوشموشم الدن اله، باده‌لی پیمانه‌کی‌می
 سینه‌مه هر باخیشی تیری وورور تیر اوستن،
 قلبیمی هر گولوشو شان، شان ائدیر، شانه‌کی‌می
 نه اومود وارکی، چاتا وصلینه دیوانه‌کؤنول،
 نه دؤزوم وارکی، دؤزه‌م هیجرینه فرزانه‌کی‌می
 عشقیمیمن دفت‌ترینین اولی‌ده شیرینسه،
 دالیسی غصّه‌لی بیر قصّه‌دی پایانه‌کی‌می
 من گونئی وورغونویام هر گنجه‌نی صوبحه‌ده،
 آلهرم گؤز یاشیمی دامنه‌ دوردانه‌کی‌می
 گزمیشم هر نه‌دهر اؤلکه‌لری، گؤرمه‌میشم،
 نازلی تبریز‌کی‌می، دوزلو شرفخانه‌کی‌می

نازنده ایرانیم

- سؤیله‌دی: دنیاده یوخدور نیزه مۆگانیم کیمی،
سؤیله‌دیم: یوخدور اونا آماج اولان، جانیم کیمی
سؤیله‌دی: اولدوزلار ایچره ماه رخساندیر اوزوم،
سؤیله‌دیم: عیناً منیم بو اشگِ رخسانیم کیمی
سؤیله‌دی: هر کیم گۆره، لعلِ لبِ خندانیمی؟
سؤیله‌دیم: باغری اولار چاکِ گریبانیم کیمی
سؤیله‌دی: باد صبا افشان ائندنه زولقومو؟
سؤیله‌دیم: تپتیره اوره‌کلر، قلبِ لرزانیم کیمی
سؤیله‌دی: قاشیم کماندیر، سیررِ عشقیمدیر نهان،
سؤیله‌دیم: خم قدیم ایله، آو پنهانیم کیمی
سؤیله‌دی: ساچلاریمی بیر گون پریشان ائیلسم؟
سؤیله‌دیم: عالم اولار حالِ پریشانیم کیمی
سؤیله‌دی: بیر آرزادا صهبای عشقیمدن دانیش،
سؤیله‌دیم: هر عضوده جاری اولان قانیم کیمی
سؤیله‌دی: سؤیله گوروم، هیجرانی آلا نهیله‌سین؟
سؤیله‌دیم: بیخسین ائوین، بو قلبِ ویرانیم کیمی
سؤیله‌دی: سن سئوگیمی قلیینده بسلرسن نتیجه؟
سؤیله‌دیم: گۆزلرده کی یاقوت و مرجانیم کیمی
سؤیله‌دی: هئچ یشده یوخ «ناظر» کیمی شیرین سخن،
سؤیله‌دیم: یار اولما وار، نازنده ایرانیم کیمی؟

عشق الیفباسی

ایمدن صبری می آلدی، آیاقدان سالدی سئوداسی،
 باشیمدان چیخمایر، نئیلیم، او دلدارین تمناسی
 اومار هرلب اونون سورسا، دوداغیندان سوزن بالی،
 تومار هرگؤز، اونون دورسا اؤنونده قد رعناسی
 هانی بیر بیله نورسته، بویو بسته، تئلی دسته،
 ائندن عشاقی دلخسته، لب لعل شکر زاسی؟
 قارار، صبره، تابه اولموشام بیگانه خطیندن،
 تباه اوللام ایمدن توتماسا، خال دل آراسی
 خورامان اولسا، گولزار محبتده ایف قدی،
 صف اندر صف اولار محو تماشا، عشق الیفباسی
 اینان جتتده ده بیله صفالی گولعذار اولماز،
 قهزیل گول تک اولا عطری صنوبر تک تماشاسی
 اونون هر تار زولفوندن، آسيلمیش مین کؤنول بیردن،
 فقط «ناظر» دئییل بولبول کیمی گولشنده شئیداسی
 او شیرین لب نگاره کیم منیم تک بیر نظر سالدی،
 پیریشان زلفوتک آخیر پیریشان اولدو دونیاسی

نصیبیم

نه شادلیقدان، بهرلندیم، نه کام آلدیم جوانلیقدان،
 بئزیکدیم، تنگه گلدیم بو بهرسیز زندگانلیقدان
 اومودسوزلوق بیابانیندا اوخلانمیش شیکارام من،
 اجل تئز گل، بو سرگردانی قورتار نیمه جانلیقدان
 دولاننام چؤلده آواره، اوره‌ک یاره، جیگر پاره،
 تاپیلیم دردیمه چاره، یورولدوم باغریقانلیقدان
 گیللیک ائتمرم هئچ یثرده بختیمدن، کی بختیم ده -
 منیم تک ال - آیاغی باغلانیب دیر ناتوانلیقدان
 ائله دهشتلی بیر توفان دوشویدور بو بیابانه،
 کی اصلاً قوردولا اینسانی سچمیر گؤز، قارانلیقدان
 نده‌ندیر بیلمیرم آلا، دیلک‌لر گولستانیندا،
 بوداقدان قونچالار بیر - بیر سولور ناکامرانلیقدان
 گولستان خسته، بولبول خسته، سونبول خسته، گول خسته،
 او ائو بریاد ائده‌ن بایقوش‌دا دویمور نوحه‌خوانلیقدان
 بوتون باغ و چمن اود توتدو، الوان گوللریم یاندی،
 نصیبیم بیر اووج کول اولدو یالتیز باغبانلیقدان
 تعجب ائیلهمه «ناظر»! سنین هر یثرده اشعارین،
 گؤزوندن چاغلایان یاش تک، روان اولدو روانلیقدان

مسیح‌الر ائده‌ن معجز

یاراشماز یاشماق آلتیندا گۆزه‌ل‌ر استار اولسون؟
گۆزه‌ل! یار ظولمتی آیدین صاباحیم آشکار اولسون
سنی خلق ائتمه‌دن منظور اگر منع تماشا‌دیر
نه حاجت قاش گۆزون گویچک دوداغین آبدار اولسون
بوتون عالم بیلیر گول آپریه‌ر اورپک‌لر آلتیندا
سنی هر کیم گولوم خوار ائيله‌دی عالمده خوار اولسون
عیان قیل لعلِ مستورو آخیت جسمیمده جان شه‌دین
مسیح‌الر ائده‌ن گره‌ک‌دیر آشکار اولسون
امان‌دیر قویما‌یین زاهد کیمی بی ذوقو رضوانه
کی قورخوم وار او نعم‌المستقر بنس‌القرار اولسون
ازلدن عشقیله عقل اورتاسیندا کشمکش‌لر وار
او ایستر شور و شوق اولسون بو ایستر آه و زار اولسون
عاشیق! دور سازی کوکلندیر، کوکوندن کین - کدر یان‌سین
مغنی تاری دیللندیر، کی غم‌لر تار - مار اولسون
سازاق وورموش گلستاندا تیکاندان باشقا بار اولماز
آل - الوان گوللر ایستیرسن دایان - دوز نوبهار اولسون

پشیمان ائیلرم بیرگون

سراسر نظم آفاقی پریشان ائیلرم بیرگون
 ییخیب ظولمون دونه‌ردین خانه ویران ائیلرم بیرگون
 سئل اوللام کیشنه‌ییب باش قاوزارام غیرت قوجاغیندان
 سوسوز صحرالری جوششلی عئمان ائیلرم بیرگون
 آخیش قارشیندا قهریله دایانسا هانسی هوندور داغ
 دیییندن لاغلا دیب خاک ایله یکسان ائیلرم بیرگون
 سکوتون کؤلگه‌سی دوشسه، جاهانی سالسا جنبش‌دن
 یئل اوللام چیرپینیب دهشتلی طوفان ائیلرم بیرگون
 خروشان ایلدیریم‌لار تک بولودلار سینه‌سین یارارام
 گونش شوقیندان آفاقی درخشان ائیلرم بیرگون
 فلک‌دن قورخمارام تقدیردن بیر ذره پاکیم یوخ
 قضایه باخمارام موشگول‌لر آسان ائیلرم بیرگون
 تیکان بیتیش علفزار ایچره قانداک باشقا بار اولماز
 بوقان قوخلو بیابانی گلستان ائیلرم بیرگون
 وطن معجونویام الله‌نه کی دار و نداریم واز
 نیگاریم ایسته‌سه اوغروندا قوریان ائیلرم بیرگون
 حیا ائت چرخ گردون! «ناظر»ه بیر بیله کج باخما
 سنی آخیر بو کجلیکدن پشیمان ائیلرم بیرگون

سینیق یئلکن

بوغولموش سینده قات - قات قالاتمیش موشکولوم واردیر
کیمه اظهار ائدیم یارب! کی باغلاتمیش دیلیم واردیر
سوزارمیش قوتچایام مین - مین ماراقلی نوبهار اولسا
منیم هرگز اوزوم گولمز اورکده نیسگیلیم واردیر
سینیق یئلکن کیمی طوفانلی عثمان ایچره سرگردان
نه بیر یئل قالغیر ایمداده نه اؤنده ساحلیم واردیر
یادیرغانمیش اومودلاردان آسیلمیش تاره تیمثالیم
کی هیسلی، توزلو تاریمدا بمیم یوخدور زیلیم واردیر
نه قارداشدان وفا گوردوم نه یولداشدان نه سیرداشدان
وفاسیز آرخاداشلاردان بوکولموش بیر بتلیم واردیر
فلکدن هرکسه بیر سئوگیلی دنیاده پای دوشدو
منیمده دردلی سینمده غم آدلی سئوگیلیم واردیر
دوننده ایل فرحلتیم کی شوکر آلاها ایل دؤندو
ولی گؤررم کی قارشیمدا هر ایلدن پیس ایلیم واردیر
بو سولموش گؤلشنیم «ناظر» دلار بار دگر، باره
سنین تک تادیاریمدا شیریندیل بولبولوم واردیر

خاطیره

قوراندا خاطیره‌لر آشیانه سینه‌مده،
وررار دیواره جوانلیق جوانه سینه‌مده
یادیم دوشجک ار خوش لحظه‌لر، شیرین آنلار،
اولار شلاله تک اشگیم زوانه سینه‌مده
کؤنول باغیندا ائده‌نده دوداغینی تصویر،
چکرلر اودلو هوسلر زبانه سینه‌مده
عزیزدیر منه عشقین صدقلی اینجی کیمی،
اودورکی بسله‌ییم، عاشقانه سینه‌مده
نولار، نولار؟ یاز اولایدی دیواره شور ایله،
گلیب، قونوب، اوخویاردین ترانه سینه‌مده
ایتان‌کی، سنسیز اولاتدان بو دؤزمه‌یه‌ن اوره‌ییم،
توتور اوشاق کیمی هرگون بهانه سینه‌مده
سوروشسالار: نییه قَدّین کمان اولوب «ناظر»؟!
دئیین کی: عشق اوخو ائتدی کمانه سینه‌مده

کیم دئییر عؤمروم بیتیب؟

اوج آلان قارتال کیمی، گؤیلر مکانیمدیر منیم
 ذیروهلر عتقاسییم، قاف آشیانیمدیر منیم
 من او داغ قلینده گیزلنمیش آلولار کانیم
 خشمه گلسم گؤزلریم آتشفشانیمدیر منیم
 دالغالار ساللار کیمی سرت اولسالار، قورخوم نه دیر؟
 بیر یورولماز قایقم، حق بادبانیمدیر منیم
 چاغلایان، سئلر کیمی، گؤز یاشیمین وار جوششی
 آتشین وولقان کیمی آه نهانیمدیر منیم
 وحشتیم یوخ، اودلار ایچره یاخسالار «نمرود» یلر
 بوت یئشان ابراهیم اود گولستانیمدیر منیم
 قوی منه دوشمن یاخیب تهمت، یاراتسین افترا
 یوخسا، بوندان باشقا دوشماندان گومانیمدیر منیم؟
 چیرپینار داییم اوره ک سینه‌مه ایران عشقینه
 بو گؤزه‌ل اؤلکه بیلین روح و روانیمدیر منیم
 پارچا - پارچا دوغرانا، یوردومدان آیریلماز کؤنول
 نازلی آذربایجان معناده جانیمدیر منیم
 ایمه‌رم باش هئج زامان عفریت استبداده من
 اصل حریت مقدس آرمانیمدیر منیم
 قویمارام زنجیر استعمار قوللار باغلانا
 شاهیدیم تاریخده «ستارخان» یمدیر منیم

ستل آخا، شمشک شاخا، توفان قوپا دیکسینمەرم
آذرستان اوغلویام غیرت نشانیمدیر منیم
«ناظر»م اشعاریمایا قیمت وئرن جوهر دئییل
بیلکه گوزلردن آخان قایناقلی قانیمدیر منیم
بیر زامان، سولسامدا ریشه‌مدن بیتر مینلرجه گول
کیم دئییر: عؤمروم بیتیب کؤچمک زامانیمدیر، منیم؟

آختارما

اورکده ایشله‌ین درده، دولتما، چاره آختارما!
منیم یارهم کیمی هنج بیر اورده کده یاره آختارما!
بیتز هر بیر یارا آتما اورده کلر یاره‌سی بیتمز
بو درد لاجلاجه هنج طبییدن چاره آختارما!
اؤلومدن نوشدارو گلسته‌ده، سهرابی قورتارماز
ساغالماق، آشنادن زهر ایچن بیماره آختارما!
گر ایستیرسن ییغا بالتا یثره سرو سرافراز
اؤزوندن دسته سال، ییهوده آهن پاره آختارما!
منی هیچکس ییخانمازدی، ولی بیر آشنا ییخدی
عزیزیم باشقا بیر ایضاح بو گفتاره آختارما!
وفا اتدیم جفا کؤردوم، عدونی آشنا کؤردوم
صفانی کیمیا کؤردوم؛ گزیب، بیچاره آختارما!

دیلمی کسمه

گولوم، منی بو قدر ائتمه خوار، خار کیمی،
 یارالییام، یاراما مرهم ائیله، یار کیمی
 بئله کی غمکش و غمخوار روزگار ائله‌دین،
 آماندی قامتیمی بوکمه، روزگار کیمی
 بسلکش ائیله‌میسن ائیله اختیارین وار،
 گوزوندن آتما فقط صبر و اختیار کیمی
 نئچه کی سینمه ووردون اوخ اوستن اوخ، سوز یوخ
 باری سوراغیما گل، اوخلاتان شیکار کیمی
 باشیمی کس، جانیمی آل، قانادیمی سیندیر،
 دیلمی کسمه قوی اؤلسم اؤلوم هزار کیمی
 یاش اولدو ال - اته گیم آل بویالی اشگیمدهن،
 الینده جام لبالب توتان خومار کیمی
 چوخ انتظار چکیب، بیلمه‌میشدیم ائو داغیدان،
 جهاندا اولمازیمیش صبر و انتظار کیمی
 نولار کی؟ نازیله بیر گون بو باغلی پنجره‌نی،
 گوله، گوله آچاسان صبح نو بهار کیمی
 اوره ک دیارینی سرشار شوق و شور ائده‌سن،
 چیچکلی بوته کیمی، گوللو شاخسار کیمی
 قوجاقلاشیب یاشایاق قول - بویون، یاشیل، بیرگه،
 عطیرلی سوسن ایله بویلاتان چینار کیم
 او منی سوزهن باخیشیندیرکی «ناظر» زاری
 ائله‌دی شهره هر شهر «شهریار» کیمی

بو مسته

تا وئردی چشمِ مستین پیمانله‌ر بو مسته
ائتمز داها کفایت میخانه‌لر بو مسته
تا حلقه - حلقه زولفون بوینومدا سیلکلندی
حیران باخیب گولورلر، دیوانه‌لر بو مسته
بیر یول لیپندن اوپدوم مین یول یانیب کول اولدوم
میهوت و مات اولولار پروانه‌لر بو مسته
ال چک جفادن، ال چک دوشدوم داها آیاغدان
رحم ائت کی رحم ائدیرلر بیگانه‌لر بو مسته
زنجیره باغلی - باغلی گزديرمه هر دیاری
قوی طعنه وورماسینلار فززانلر بو مسته
فتانه گؤزلریندن «ناظر» اولاندان افسون
ائتمز اثر عزیزیم! افسانه‌لر بو مسته

زمانه فیتنه سی

منی مبتلا ائده ندن غم عشقه نازلی یاریم،
 نه قالیب الیمده صبریم، نه اوره کده اختیاریم
 گوزونه گوزوم دوشندن، اوره ییم دؤنویده قانه،
 قارا ساچلارین گؤرندهن، قارالیبدی روزگاریم
 او چیخاندا سئیره آی تک، التیر گوزومدن اولدوز،
 او گولنده قونچالارتک چیچه یه دولور باهاریم
 ائله دالبادال سوزهر می، او خُم لبالبیندن،
 کی ایچن دییر: باشیمدان ندن اوچماییر خوماریم؟
 هانی بیله نازدانه، بیله فتنه زمانه؟!
 کی الیندن آسمانه، چیخا داییم آه و زاریم
 هانی بیله زولفو دسته، بویو بسته، آغزی پوسته؟
 کی وورا اوخو اوخ اوسته، یانا قلب داغداریم
 جانیمی شراره یاخدی، دایانیب اوزاقدایاخی،
 باخیبان منیمده آخدی، اوزه اشک پر شراریم
 دئدیم آه! یاندی سینهم، دئدی: دورما- دورما سؤندور
 اودو سؤندوره - دئدیم: نه؟ دئدی: لعل آیداریم
 دئدیم اودلارا یاخار، نه؟ دئدی: آتش محبت،
 دئدیم: اتولری بیخار، نه؟ دئدی: عشق جانشکاریم
 منی دردلره نه سالدی؟ دئدی چشم و خط و خالیم
 تب و تابه سؤیله دیم: نه؟ دئدی: زولف تابداریم

اؤزون ائيله چاره یارب، داها قالماييب اوره کده،
نه وصالينا اميديم، نه فراقينا قراريم
اوره ييم چوخ ايسته ييردي ائده سير عشقي پنهان،
ولي سالدی آشکاره، ايکي چشم اشگباريم
گنج صبحه دک گؤزومدن، اوزه شمع تک آخار ياش،
کي سحر دريچه سيندن، گوله گون کيمي نيگاريم
دئيبن او حبيبه سالما، بئله «ناظر»ی نظردن،
اؤلورم آماندی قويما، اؤله گؤزده انتظاريم!

گنتسن گنت

دئمیرم گتتمه، منیم فیکریمه قال، گتسن گنت
طاقتیم هیجرینه یوخ، جانیمی آل، گتسن گنت
سئوکیسیز، سئوکیلی سیز سینه نه لازیمدی منه؟
گل بو بوش شیشه‌نی آل، داشلارا چال، گتسن گنت
ایندی کی ای گوزو گویچک، منی ترک ائتمه لیسن!
بیر قاییت باخ دالینا، عین مارال گتسن گنت
بیلیسن، «ناظر»ه سنسیز یاشاماق فاجعه‌دیر!
رحم ائله، رحم ائله، گل جانیمی آل، گتسن گنت

دار و نداریم

عؤمور بالدان شیرین‌بیر بلله‌دیر، دلدار اؤلان یرده
 زَهَرلی دامالاردیر حسرتِ دیدار اؤلان یرده
 نندن کام آلماسین دلداده‌لر شیرین دوداغیندان؟!
 کیم ائتمز میلِ شکر، لعل شگربار اولان یرده؟
 آماندیر! قویما داردا بوندان آرتیق خیل عشاقی،
 کی قوزغون اوینایار آصلاته میدان دار اؤلان یرده
 سوزارمیش شمع تک بیر آه‌ایله قلییم اؤلر سنسین،
 ولی گؤز یاشلاریم وولقان اؤلار سن یار اؤلان یرده
 سینمه‌ده بسلرم جانیم کیمی مین عالمین دردین،
 سنین بیر یول او دلبر گؤزلرین دلدار اؤلان یرده
 گولوم! کس باشیمی، یار سینمه‌می، آل جانیمی، اولدور
 آماندیر قدیمی سیندیرما هئی، اغیار اؤلان یرده
 منم هر پرده‌ده مین ماهنی گولدن ساز ائدن بولبول،
 قفس‌ده اؤتموشم عؤمروم بویو، گلزار اؤلان یرده
 بهار اولدو نندن بس بو سازاقدان قارسیلان بختیم،
 دویاره یوخلادی، باد صبا بیدار اؤلان یرده؟
 عزیزیم! «ناظرین» - ین دار و ندارِ تکجه عشقیندیر،
 اونو دا سن دئسن، قوریان ائدر، ناچار اؤلان یرده

منیم جئیرانیم

نیازیم غیره یسوخدور، دلبر جانان اولان یثرده،
نه حاجت شمعہ وار، خورشید نورافشان اولان یثرده
دانیشما قونچادان، گولدن، سؤز آچما قند - شگردن،
منیم دلداریمین شیرین لیبی خندان اولان یثرده
نه یاز افسانه لئیلادن، نه صحبت ائیلہ شیریندن،
منیم جئیرانیمین آی حوسنونه حئیران اولان یثرده
نه عاقیل لر کی اود توتدو، کول اولدو بیر کیچیک قوردان،
آماندیر، دورمایین عشق آتشی وولقان اولان یثرده
دئمہ دونیاده هر درددن چتیندیر آیریلیق دردی،
وصال آسان اولار، تسلیم جان آسان اولان یثرده
دئیین جئانانیم بسدیر، داها اغیاردان ال چک،
نه حاجت غیره وار، عالم سنه قوریان اولان یثرده؟
نظردن «ناظر»ی آتما، یادا، بیگانه‌یه ساتما!
رقیبہ قاش گؤز اویناتما، اورک لر قان اولان یثرده

«هیدجی» دن استقبال

کوهنه یارا

باغلادیم کؤنلومو تا لعل لپ جانانه
 او قدر آغلادیم اودلاردا کی یتدیم جانه
 بیر باخیش باخدیم او افسون ائلیین گؤزلینه
 بیر عومور ائیلهدی دیللرده منی افسانه
 اوزونه صویح دئدیم اولدو قارانیلق گونوزوم
 گؤزونه دریا دئدیم سالدی منی توفانه
 بونه غوغادی کی احراری چکیر زنجیره
 بونه ترسادی که هئی رخنه سالییر ایمانه
 آچیری لیلرینی هوشو ائدیر سرگردان
 ائشیری ساچلارینی عقلی سالییر زندانه
 گئجه‌نی صویحه قدره آه چکیب آغلامیشام
 بلکه حسرتلی گئجه‌م تئز یتیشه پایانه
 نازلی دلداریملا فرصت دیداریم اولا
 چکه‌م آغوشوما لعلیندن آلام پیمانه
 واعظا! کهنه یارا وعظیله درمان اولماز
 دردی بیل، مرهمی تاپ، سؤنرا چالیش درمانه
 سنده باخسان یاریمین می سوزولن گؤزلینه
 ائده‌جکسن بیلیرم مسکیننی میخانه
 یاکی ایچسن بیر ایچیم لیلرینین شهیدیندن
 اولاجاقسان منه تاي آند ایچرم قرآنه
 «ناظرین» شعرینه الهام وئرن «هیدجی» دیر
 قوربانام تورپاغی مرجان بئجرن «زنجان»ه

نیگاریمسان سن

ایرم یادلارا باش اورداکی یاریمسان سن،
آسَرم هارداکی سینه‌مده قراریمسان سن
نیلیرهم گلشن فردوسی کی بیر لحظه‌ده، مین -
باغ جنت یارادان گوللو بهاریمسان سن
لبلرین بیر به بیر اؤلموشلری احیا ائله‌ییر،
شعبده باطل ائدهن معجزه کاریمسان سن
باغلادی عشق اوزومه اوندا قاچاق یوللاری کی
گیزلیجه قاش - گوزون آندیردی شیکاریمسان سن
بوروسه باشینی دا ذیروهللی داغلار کیمی قار،
یئنه غوغالی حیاتی‌مدا وقاریمسان سن
غزلیم اینجی کیمی سینه‌لرین زیوری‌دی،
چونکو شعریمده شعور ایله شعاریمسان سن
اتمه‌ییم عشقینی گوهر کیمی پنهان نه ائدیم،
آخی دنیاده منیم دار و نداریمسان سن
«ناظر»ی آتسا نظردهن هامی بیگانه کیمی،
دئیجه‌جک دیر یئنه هر یئرده نیگاریمسان سن

بوغوشما

یار ووردو سینمه یارا هیر - هیر، هیریلدادی
گۆز یاشلاری عذاریمه شیر - شیر، شیریلدادی
هانسی طیبیه شرح ائله‌دیم حال زاریمی
فوراً دیزین قوجاقلادی زیر - زیر، زیریلدادی
خالق آغلایردی حالیمآما عجب بوکی
زاهدده گورجگین منی میر - میر میریلدادی
غیضیه سویلدی دئمه‌دیم: ال چک عشقدن
عشق اهلی گورموسن هامی خیر - خیر، خیریلدادی؟
هئی قیرها قیر عربچه دئدی، عشقی پیسله‌دی
بعضاًده فارسی جامنه، قیر - قیر، قیریلدادی
ویر - ویر ویریلدادی او قدر قبح عشقدن
بینیم داهایا موتور کیمی دیر - دیر، دیریلدادی
عرض ایله‌دیم آقا! گورمسن سنده یاریمی
عقلین گوررسن اونداکی فیر - فیر، فیریلدادی
گوررن کی قالمیسان ائله بیر جرجنکاره
قالخاندان قول قیچین هامی جیر - جیر، جیریلدادی
زاهدله من بوغوشماداکي اولدر نصف شب
پروین چراغی پوقلدی خور - خور، خورولدادی

آنا

سوزولور شیرین دیلیندن آنا روحومون غذاسی
 نتیبه دینمیسن؟ دانیش، دیین دیلینین اولوم فداسی
 من ایله دانیش کی دولسون یئنه بو شکسته، شوره
 گتیرر پالاتی شوره آنانین شیرین نواسی
 آچیلار اورک عزیزیم! سن آغیز آچیب گولنده
 نئجه کی ائدر شکوفا گولو بولبولون غناسی
 اؤره‌ییم دولار سونجه هله‌ده ناغیلاریندان
 جانیمی نوازش ائیلر هله لایلایین صداسی
 آنا جان! اومیدیم، عشقیم بو جهاندا تکجه سنسن
 و او بال سوزن دیلیندیر هامی دردیمن دواسی
 منی بیر ده آل قوجاقه یئنه سینهن اوسته یئر وئر
 کی ائسر سنین دوشوندن منه جنتین هاواسی
 آنانین تبسموندن اوشاق اویره‌نر تبسم
 آنانین گولوشلریندن گولوشه دولار بالاسی
 آنا! سئوگی لر حدیثین دئمک اولماز آیری دیلده
 قورولوب سنین دیلینده منیم عشقیمین اساسی
 یازیلاندا عمر باقی ظولومات ایچینده (خیضه)
 یازیلیب سنین لبینده منیم عومرومون بقاسی
 قازیلیب بهشتین آدی آنا جان آیقین آلتدا
 یازیلیب رضایتینده اولو ریمین رضاسی

سنی سئومک اوسته یاندیم بئله بوسبوتون کول اولدوم
نه دئمک ازلدن عشقین قویولوب بوجور بناسی
منی سندن آیری سالماز نه اولوم نه دار نه زیندان
چالیشیر کیم آیری سالسین ناگهان اولوم جزاسی
بوتون عشقلر یئترسه آنا بیر گون انتهایه
سئنین عشقین عزیزیم اولا بیلمز انتهایه
آنا بیر ده گؤزلرین آچ ائله (ناظر)ه نظاره
گئده تاکی سینه سیندن غمین آلکی ایللی پاسی

باهار

گونشین گویلره آل بایراغی یوکسلمه‌ده‌دیر
گنجه‌نین باغیرینی غیرتلی سحر دلمه‌ده‌دیر
قارا قیشدان بیر عؤمور گولشنه قارقیش یاغدی
یئنی دن خسته چیچکلر هامی دیرچلمه‌ده‌دیر
سارساغان، قارقا باغین کؤکسونو اتمیشدی یارا
یارا بیتمکده‌دی، جان آغریسی دینجلمه‌ده‌دیر
«ناظر» یم آچ کؤزونو عبرتیه ائیه نظر
گور نجه باغچالاری یئل، سوپوروب سیلمه‌ده‌دیر

نسیمی دن استقبال

بد نظر

عارضین آیه سهردی سنین
طلعتین طلعت قمردی سنین
دیشلرین اینجی، لیلرین یاقوت
بوغازین تونگی نی شکردی سنین
دولدورویسان جهان‌ی عطریله
ساچلارین اولماشک‌تردی سنین؟
فته یاتماز جهاندا والاهی
گوزلرین تاکی فته گردی سنین
ال کسیر، قول سالی، آیاق پیلیز
قاشین خنجری دو سر دی سنین
نقدر ایله سم سنی توصیف
یئنه وصفینده مختصردی سنین
سنی تاپدیم مرادیمما چاتدیم
«ناظر»ین گورنه بختوردی سنین
قولونو بکونونا حمایل ائله
دوشمین چونکو بد نظردی سنین

عاشق

طریق عشقیده ترک سر و جان ائیلیر عاشق
بوتون دار و ندارین بذل جانان ائیلیر عاشق
چکر شاهین کیمی قیها طناب و داردان قورخماز
اناللق فاش ائدیپ داراوسته جولان ائیلیر عاشق
سارالمیش رنگیله بیر گون گیررسه بزم اغیاره
اوزون بابک کیمی قان ایله الوان ائیلیر عاشق
سوسوز جان وئرسه ده پیمانه دوشمندن قبول ائتمز
بو طرزیه وفای عهد و پیمان ائیلیر عاشق
اوکی عاشق دئییل (ناظر) چتین جان یاندرار خلقه
جانین جانانینا قوریان چوخ آسان ائیلیر عاشق

سرنوشته باخ

پیاخلدی آلالو اودلارا بیر بی‌وفا منی
 ائتدی بو جور شکسته منی بی‌نوا منی
 سیندیردی قول - قانادلاریمی یاردی باغیریمی
 آل قان ایچینده ائیلهدی جانسیز رها منی
 گول تک عزیزایدیم کی او گولدن گولاب آلان
 گوزلرده خسارتک ائیلهدی بی‌بها منی
 اوّل دیلیمی کسدی بوکوب سونرا قدیمی
 مین فن‌ایله او فتنه‌گر ائتدی فنا منی
 صدقیله من ائدرکن اونا جانیمی فدا
 او مکريله هوسلره ائتدی فدا منی
 آخر نه جور گهلئیلگ ائدیم غییردن سنه؟
 بیر یئرده کی گتیردی جانا آشنا منی
 تقدیره باخ، تصادفه باخ، سرنوشته باخ
 هاردا «خبر» غم اولسا، سنچر «مبتدا» منی
 قیمتلی خالچایام نه ائدیم؟ دست روزگار
 ائتدی آیاق‌لار آلتدا بوگون نغنا منی
 یوخ، یوخ شیکایت ائیلهمه‌رم روزگاردان
 رنگین ریالر ائیلهدیلر بوریا منی
 من «ناظر»م وطن یولونون غم کشیده‌سی
 یارب بو غم‌دن ائیلمه هرگز جدا منی!

وطن سنسن

او گوندن کی اوزاق دوشدوم او شیرین دیل نیکاریمدان
 بستزیکدیم وارلیغیمدان تنگه گلدیم روزگاریمدان
 اگرچی لاله تک باغیریم قان اولدو فرط فرقتدن
 یئنه عشق آتشی قالغار بو قلب داغداریمدان
 گؤروم یارب! شرار هیجردن قلبی کباب اولسون
 منی هر کیسه کی آیری سالیب یار و دیاریمدان
 نه قدری ایستیره‌م چیخمیر یادیمدان یادی دلدارین
 سوروش گراشمیسن باور بو چشم اشگباریمدان
 سوزارمیش قونچادیر بیر آن شکوفا اولماییر کؤنلوم
 کوسوم بیلیم کؤنولدن یا بو بخت ناکاریمدان؟
 خزان وورموش آغاچلار تک نه‌دن اوز باشیمی یولموم؟
 سارالدی صورتیم آیری دوشندهن نوباهاریمدان
 نه تنها اشک چشمیمدن یئر اهلین چولقاپیر محنت
 گؤیون اولدوزلاری مورگو وورانماز آه و زاریمدان
 منیم یاریم کسی آفاتی منور ائیله‌ییب گون تک
 نه‌دن محو ائیله‌میر ظولمت غبارین شام تاریمدان؟
 وصال اولماسا قسمت وئرین رخصت چیخیم داره
 دار اوستوندهن آلم عطرین کئچیم دار و نداریمدان
 بؤلوندو بینوا قلییم بؤلونموش اولکم اوغروندا
 نئجه قاورانماسین حسرت غویاری پود و تاریمدان

سوروش احوالیمی اودلا یوواسی اودلاتان قوشدان
آلیشسین بــند - بــندین قــصــه اندوهباریمدان
داها گۆز یاشیمین سیرینده قان یاشلی آرازدان سور
ارتایدا «بختیار» یمدان، بو تایدا «شهریار» یمدان
چکرلر ماهرانه نقشینى شیرین غزللرده
یازارلار بیر عؤمور گۆزده دایانمیش انتظاریمدان
وطن! گولدن باهاردان «ناظر» ین منظوری سنسن، سن
گۆزهل آدین سوزهر بال تک کلام آبداریمدان

هر گوله شقایق دئمرم

عشقی ایلنجه بیلن کسرلره عاشیق دئمرم
هر گوله باغری دا قان اولسا شقایق دئمرم
کسیم اله کیرکی آلا، داغ یارا، فرهاد اولماز
هرکسه طالب عذرا اول، وامق دئمرم
عاشق صادق اودور اوینایا دار اوسته باشی
یوخسا هر بر الوهوسه عاشیق صادق دئمرم
غیر پروانه کی جان وئرمهسه آرام اولماز
هئچ کسی منصب عاشیغلیغا لایق دئمرم
«ناظر» م آینا کیمی سینهمی پاردا خلا مشام
اؤلهرم اگری یه دوز آلچاغا فاتق دئمرم

موسیقی

عاشیقین کؤنلونه آرام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 محفل انسی دلآرام ایله‌ین موسیقی‌دیر
 نغمه جان جوهری، روح نشسته‌سی، وارلیق سسی‌دیر
 دیریلیک بزمینی گولقام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 بولبولون چهجه‌ی‌دیر قونچانی خندان ائله‌ین
 سرو طنازی دلآرام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 اورداکی قونچا دوداغلار دایانار صف در صف
 بوسه‌نی بوسه‌یه پیغام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 یاشایش اولسا سئویندیرمه گیله سئومک‌لیک
 سئوگی‌دن خلقی شیرینکام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 آخیجی شعری که جوهرکیمی جانلاردا گزهر
 شاعیرین قلیینه الهام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 مطربا آل سازی چال! کؤنلومو شادان ائیله
 کی منیم دردیمی آرام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 میضرابی سینه‌ده گزدر کی اوره‌ک مولکوندن
 دفع هر غصه و آلام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 ائتدی حق اونداکی داوده «مزامیری» عطا
 دئدی؛ چال! ابلیسی ناکام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 سازی بیهوده حرام ائتمه‌دی زاهد، بیلدی
 کی اونو خلق آرا بدنام ائله‌ین موسیقی‌دیر
 عاقبت «ناظر»ی‌ده سازلا شیکار ائتدی صنم
 بیلدی‌کی دامه اونو رام ائله‌ین موسیقی‌دیر

میللی شاعر

روحوم دیریلر بور بۇداغی گوللو گۆرنده،
قلییم آچیلار کۆشنى سونبوللو گۆرنده
رنگیم سارالار آغلایارام قان ایچریمده،
هر آغزی یوموق قونچانی نیسگیللی گۆرنده
یاریم دایانار گۆز لیمین پنجره سینده،
هر یرده شیرین دیللی اۆزون تئلی گۆرنده
«ناظر» اۆیونر میللتینه ماهنی یازاندا،
میللت سئوینەر شاعرینی میللی گۆرنده

«بختیار واهابزاده» معلمه اتحاف

حسرت

قالمیشدی گوزوم آن اوزون ایللر سنه حسرت،
سن بيلمه ایچیرتمیشدی نه قانلار منه، حسرت!؟
خوش لهجه‌لی بولبول نه گرک باغلی قفسده -
بیر عوثر قالا نسترنه، سوسنه حسرت
یسیخ آیریلیغین سددینی ای شانلی وصالیم!
قویما قالا بوندان سورا کوتلوم، سنه حسرت
آلاها گوره غم‌لی فراقین تمیلین قاز!
حیرمانی گؤتور، قوی قالا اهریمنه حسرت
حسرت قانیمی ایچدی یوز ایلدن بری، منده -
قائین ایچهرم گر گوزومه گؤرسنه حسرت
اولدوز گوزو تک گؤزله میشیک شانلی باهاری
یاز گل‌مه‌ده‌دیر قویما آسه گؤلشنه حسرت
داغلار بیتیره‌ن گؤل چیچکی شعله‌سی قارسار
نفرت اودونو سالسا بوگون کؤوشنه حسرت
«ناظر» دیله‌بیر ائل - اویامیز بختیار اولسون
تا وار یاشاییش، قسمت اولا دوشمنه حسرت

آمان سندن

گولوم! آچ گول دۇداغین گول! کی گولسون گولستان سندن
جفانی - جوړو ترک ائيله کی اولدوم باغری قان سندن
ساتاشدی تا گۆزوم روخسارینه، غمدن آمانیم یوخ
منی بیر ناوک موگان ایله ییخدین، آمان سندن!
سینمده اوینایار داییم گۆروش شوقوندان اولدوزلار
ندن کۆنلومده حسرت وار زمین تا آسمان سندن
آیاقدان دوشدو گۆز بیر بیله صبر و انتظار اؤلماز
الیمدن توت کی، اؤد توتدو آلیشدی خانمان سندن
عزیزیمسن، نیگاریمسن، بهشتیمسن، باهاریمسن
دایانسا دیزلریم بیر گون، آلاز قلییم توان سندن
فقط چؤللرده، داغلاردا، ده‌نیزلرده حدیثین یوخ
قولاغ و ترسک، ائدهر صحبت، کران تا بی‌کران سندن
کهی «لیلا»، کهی «عذرا»، کهی «شیرین» مثالیندا
هره بیر لفظده یازمیش شیرین بیر داستان سندن
سراسر مولکِ دنیانی دؤلاتدیم، گزدیم آردینجا
کی جانسیز جانیم اؤلسا آلام بیر ذره جان سندن
سۆلو، ساغی سؤراغلاشدیم، سوروشدوم آد - سانین دان
نه تاپدیم آد - سان سندن، نه اولدوم کامران سندن
دوباره ائيله‌دیم رجعت، سنی کۆنلومده آختاردیم
نه گۆردوم، جمله اعضایه جوړشور هر لحظه، قان سندن
اؤدور داییم سنی «ناظر» سؤراغلار پود و تاریندا
واراقلار هر تئلین هر یول، تاپار مین مین نیشان سندن

شاعر «آغلار» نین شعرلری نین جاوايیندا

وطن ترانه‌سی

کیمین کی اولسا منیم تک جاهاندا یاری، گۆزهل
کئچر همیشه اونون روز و روزگاری گۆزهل
معال دیر کی بیر اۆزگه نیگار باغلایا بئل
او عاشیقین کی اول یاری خوش نیگاری گۆزهل
نه یار، او یار کی گونشدن اوزو خراج ایستر
جلالی، کبکبه‌سی، قدری، اعتباری گۆزهل
نه یار، او یار کی گۆزهللیک شیکارگاهیندا
آلی اوغورلو، اوخو بی خطا، شیکاری گۆزهل
نه یار، او یار کی گولنده اوره ک دونر قانه
ساتاندا غمزه آلاز الدن اختیاری گۆزهل
نه یار، او یار کی گۆزو، قاشی کیریگی گۆچک
دوداغی، بال سۆزو خوش، قددی گول، عذاری گۆزهل
کشیده قامتی قامت دئییل قیامت دیر
دوروشو ناز، گوروشو سئومه‌لی، وقاری گۆزهل
خیال کیلکی چکیب سانکی اینجه گۆزلرینی
کی گۆز گۆزهل و گۆزوندن سوزن خوماری گۆزهل
آچاندا آغزینی نورس چیچک کیمی گولوشه
نېسمی ائله‌یر هر گۆزهل باهاری، گۆزهل

آپاردی بیر باخیشی هست و نیستیمی الدن
باخین گؤرون نئجه اوینار گؤزو قوماری گؤزه‌ل
اینان کی ایسنده‌دک ایتدای خلقتدن
منیم یاریم کیمی خلق ائتمه‌ییبدی تاری گؤزه‌ل
اونون غمینده بئله یاندی بی‌نوا گونلوم
بو اود نه اوددو خدایا اونون شراری گؤزه‌ل
سوروش‌سالار نه دیر آدی؟ بو دلبرین «ناظر»!
دئن وطن، کی‌داشی، تورپاغی، غویاری گؤزه‌ل
وطن - وطن دئیهره‌م تا جانیمدا جانیم‌وار
وطن ترانه‌سی شیرین وطن دیاری گؤزه‌ل
بو شعر «آغلار» یازدیم کی گون به گون اولسون
هم انسجامی ماراقلی، هم ابتکاری گؤزه‌ل

شهریارین وفاتی مناسبتیلہ

او لحظه دن کی منیم نازلی یاریم آیریلدی،
توان و طاقت و صبر قراریم آیریلدی
آمان! کی گؤزلریمین یاشلاری آمان وئرمیر
نحوولوم اوزولوب اختیاریم آیریلدی
دئییردی لر کی اولومدن چتیندیر آیریلماق،
ندن بوگون بئله راحت نیگاریم آیریلدی؟
سازاق دوشوب چمنه، اولما بولبولوم سوسدو؟
پاییز ییتیشدی مگر نوبهاریم آیریلدی؟
گویو دومان بورویوب پارلاق اولدوزوم باتدی؟
ائل افتخاری اولوب اعتباریم آیریلدی؟
بئله کی غم بورویوب یاسلاری بنوشه لر
ماراقلی قونچالاریندان هزاریم آیریلدی؟
آچیلمایر اوره ییم اولما یار دیاریندان
غزلده شوهره اولان شهریاریم آیریلدی؟
دئیین سه تاره بئله غم نواسینی چالما!
دایان، دایان کی منیم بود و تاریم آیریلدی
باخین گؤرون نئجه «حیدریابا» تۆکور قان یاش
آلی بئلینده دئیر: نامداریم آیریلدی
باشی دومانلی اوره ک قانلی، گؤزلی یاشلی،
«سهند» ناله چکر: اقتداریم آیریلدی
قلم الیمده تۆکور قانلی یاش، دئییر: «ناظر»!
منیمده مونس شب زنده داریم آیریلدی

«نزهت تبریزی نین بیر شعرینه جواب»

یازدیم

شاعیریم! قصدمی من غوصدلی عنوان ایله یازدیم،
سؤزومو پرده‌ده اول سئوگیلی جانان ایله یازدیم
گاه زلثیخا کیمی پرده گؤتوروب اورتولو سیوی،
حوسن محبوسی اولان یوسف کنعان ایله یازدیم
گاه مُدهد کیمی الهام آلاق، سئیر و سفردن،
شوکت دولت بیلقیسی سلیمان ایله یازدیم
گاه شیرینیمه ال تاپماق اوچون داغلاری یاردیم،
دردیمی داغدا گزه‌ن بیر دهلی جئیران ایله یازدیم
گاه مجنون کیمی لئیلایه دئیهرک، چؤللری گزدیم،
عشق اسرارینی گنجینه و دیوان ایله یازدیم
گاه دوداقلاردا بیان غم عشق اولمادی مومکون،
الی قسولتوقدا دوروب دیدۀ گریان ایله یازدیم
قورودو چشمۀ چشمیمده اگر جوهر اشکیم،
قلمی آلدیم اله، جوهر بی جان ایله یازدیم
هر بیر عنوانی بو گؤزلرده کی یاش ایله یازارسام،
وطن عنوانینی باغیریمداکی آل قان ایله یازدیم
قونچانین باغری قان اولدو، دوداغین آچما ماغیندان،
من بو سیوی او گولوستانداکی باغبان ایله یازدیم
او خودوم شعرینی «وارلیق» دا، گؤزه‌ل «نزهت» تبریز!
بو نئچه بیتنی سنه حال پریشان ایله یازدیم

گوزهل!

قانلی کیرپیک لریمی ائیلهمیشم شانه گوزهل!
گل وروم شانه او گیسوی پریشانه گوزهل!
سوپوروب جان ائوینی سیلمیشم ای مونس جان!
گل کی قوریاندی جانیم سن کیمی جانانه گوزهل!
گل قدم قوی گوزومه چونکو سنین خاطرینه،
بزه‌نیب قیرمیزی مرجانلا بو کاشانه گوزهل!
سئومه‌سن گوزلریمی خلوت سینه‌مده اوتور
بو عیمارت‌ده نه یاد وار نه ده بیگانه گوزهل!
مین کره یاندی پریم شوق وصالیندا سنین
سن کیمی شمع هانی من کیمی پروانه گوزهل!؟
انتظارین ائله‌دی «ناظر» بیچاره‌نی زار
گل! داها یوخ دوزوموم محنت هیجرانه گوزهل!

هر گۆزلدن گۆزل

مظهر حسن لم یزلسن، سن
معدن شربت و عسلسن، سن
سنه چاتماز گۆزترین حوسنو
هر گۆزلدن! گۆزل اگۆزلسن، سن
دوداقیمدا قصیده اولساندا
گۆزلیمدن آخان غزلسن، سن
گون کیمی بی نظیر و بی همتا
آی کیمی فرد و بی بدلسن، سن
«ناظر»ین یاز کیمی آچار اوره گی
سینه سینده نوایه گلسن، سن

یاد سئوگی لر

سن آیریلالی سینمه غم لر قالاتیبیدیر
گل، گۆر نئجه سنسیز اوره ییم پارچالانیبیدیر
گل، گۆر نئجه یاد سئوگیده ال چکمه یه خاطیر
سینه مده اوره ک نئهره کیمی چالخالانیبیدیر!
سۆز آچما منه، بیرده داها اوچمادان، ای شمع!
چو خداندى منیم قول - قانادیم قارسالانیبیدیر
مئی نشته سی بیهوده بو مئیخانه ده ن او ماما،
ایللردی کی پئیمانه سینیب، مئی جالانیبیدیر
سنسیز نئجه صؤحبت ائله ییم من دیریلیک دن،
جان آیریلانیب اوندا کی یار آیریلانیبیدیر
قوی «ناظیر» ی سالسین یاد - ی بیگانه نظردن
اؤلمه ز اوکی اؤز سئوگیسینه آرخالانیبیدیر.

گۆی قندیلی!

اود توتدوم. آلولاندیم، آلیشیدیم، کوله دۇندوم
دۇندوم کوله آما یئنه آردینجا سوروندوم
سئودا اودو یاش قالماق اوچون خاطیره لرده
یاندیجا، گۇزومدن سوزولەن یاشه بوروندوم!
گۆی قندیلیم! سینەده سۇنمەز، آلوایلە،
بیلەم نیه دان اولدوزوتک، یانمادا سۇندوم؟!
هر چنداؤزومو ایتکین اوفوقلرده ایتیردیم،
لاکین سنی تاپدیقا گولوم بیرده سئویندیم
دوشمان منی بیر خیرداجا قور سانسادا، سانسین،
بیرگون گۇره جک پۇهرەلەنن آتسه دۇندوم
بیرجان، بیراورەک، سینەدولو آرزو، - دیلک لر،
آما حاییف اولسون آرادان یاری بۇلوندوم!

«امریکادا یاشایان ایرانلی شووینست لره خطاب»

تورک اوغلو

تورک اوغلو یام عالمده منیم آد - سانیم وار
آتمام دیلیمی هر نه نقدر جاندا جانیم وار
من تورکم آنام تورک - آتام تورک - بابام تورک
«قورقود» دده دن ایستی داماریمدا قانیم وار
بیر بیئله منه باخما حقارتله عزیزیم!
تاریخده منیم یئددی مین ایللیک نیشانیم وار
سن آذری آدی ایله منی آزموده داییم
غافیل کی منیم تانری کیمی ساخلایانیم وار
من آذری اولسام دا دیلیم تورکودو، تورکو
حشمتلی ائلیم، گوجلوقولوم، علوی شانیم وار
قویمام داها بپرده قورولا رسم - خلافت
«بابک» کیمی مین لرجه بوگون قهرمانیم وار
قویمام داها عصمتلی «سارا» م چایدا بوغولسون
غیرتلی نه چوخ ایندی منیم «خان چوبان» یم وار
من اوز دیلیمین ورغونویام، سانما سینمده
بوندان داها بپر باشقا منیم آرمانیم وار
ایرانلی یام، ایرانلی دیلیم تورکودو، تورکو
آتمام دیلیمی هر نه قدر جاندا جانیم وار

تبریزیم

شانلی، شوکتلی دیاریمسان منیم اعتباریم، اقتداریمسان منیم
 دوغروسو دار - نداریمسان منیم ای کؤنول مولکونده سلطان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!
 آی - گونه فخر ائیلیر اولدوزلارین حور - غیلمانه باش ایمز قیزلارین
 مرحبا! گوللو - چیچکلی یازلارین مرحبا! باغ گلستان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!
 سنده‌دیر اعزاز، و اجلالیم منیم علوی بختیم، شانلی اقبالیم منیم
 سن ساز اولسان سازدیر احوالیم منیم پوزغون اوللام پوزغون اولسان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!
 ایزله‌یر تاریخده‌کی ایزلر سنی سیزلاییر سازلارداکی سؤزلر سنی
 داردا قالسام گؤزلریم گؤزلر سنی جسمیمه ای بخش ائدن جان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!
 «شمس»ی ای سرخیل اوتاد ائلیین «مولوی»نی عشقه منقاد ائیلیین
 «بید»ی^(۱) مجنون «سرو»ی^(۲) آزاد ائیلیین شمع ایمان، شمس عرفان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!
 سینهن اوسته‌بسله‌دین مین، مین «خطیب»^(۳) مین ادیب و مین طیب و مین لبیب^(۴)
 ای آلان هر قابلیتدن نصیب ای اولان هر حوسنه میزان تبریزیم!
 تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

۱- بید = سویود آغاجی

۲- سرو = سرو آغاجی

۳- «خطیب» خطیب تبریزی، ابوالعلائی معری نین شاگردی

۴- «لبیب» = عاقل، داهی

وار «همام» یم تک سخندانین سنین «صائب» و «پروین» و «قطرانین» سنین
عرشه یوکسلمیش آدین - سائین سنین ای وئرن هر ساحده سان تبریزیم!

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

آدلیم - آدلیم بختیارلار سنده دیر نغمه کارلار، بسته کارلار سنده دیر
گؤن پااغلی شهریارلار سنده دیر تورباغی ای لعل مرجان تبریز

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

سن بئجردین قوچ - ایگید اصلانلاری بسله دین قوینوندا «ستارخان» لاری
سسله دین حوریتنه اینسانلاری وئرمه دین بیداده میدان تبریزیم!

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

سن آلولاریوردو اودلار کانی سان آذرستان مولکونون سلطانی سان
شعریمین هر بندنین عنوانی سان کیمده وار بیر بیله عنوان تبریزیم!

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

ای منی عشقیله یولداش ائیله یین! سینه می آل قانیلا یاش ائیله یین!
«ناظر»ی، ناظرلره باش ائیله یین سن کیمی جاتانه قریان تبریزیم!

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

ایندی کی اوغلون دوشوب غربتله توش گلیب خیفتله، ذلتله
دینجکین معروض اولور تهمتله ائیله بیر بو درده درمان تبریزیم!

تبریزیم، ای جانِ جانان تبریزیم!

آذربایجان

دنیادا وارکن آذربایجان وار اولسون
دوستانلاری ذلیل اولسون خوار اولسون
آقام «علی» گوروم اونا یار اولسون
قوریان اولاق تورپاغینا داشینا
پرواناک دور دولتاق باشینا

دردین آلمم اردبیلین زنجانین
موغانداکی نازلا گزن جئیرانین
آچاچی دان آشیم گلن کاروانین
قوریان اولوم ساوالانا سهنده
داش ماکسی یا بازارگانا مرنده

قوریان اولوم میانایا سراپا
ماراغایا مییاندایا بینایا
هشترینی فلک قویما خارابا!
قوی اولکەسی چیچکلنسین گوللنسین
کۆرپه‌لری شیرین - شیرین دیللنسین

اورمویانین قاداسینی آلایدیم
کاش اولایدی قول بوینونا سالایدیم
بیر توزکیمی آتیه‌بنده قالایدیم
تانری گوروم نازلی خویون سالماسین
درد و بلا جانلارینا سالماسین

قوریان اولوم توفارقانا، گووگانا
شـبـبـسـتـرـه، صوفیانا، وایقانا
شیندوارا، کوزه‌کنانا، دریانا
بـۆـلـلـو - سئیلی سالام - دعا هامی یا
یوردلار گۆز و نازلی شرفخانایا

قوریان اولوم کلیبره اهره
سایین قالا، خرمدره، ابهره
بـیـرـیـرـیـنـدـن اوزاق دوشن ائللره
گئئدین دئین: آستارایا، خالخال
گلین وئره‌ک داغلار کیمی دال دالا

صبا یئلی هۇروکلرین هۇر گیلن
کئچ اوتایا دیلداریمی گۆرگیلن
گۆز یاشیمی سووقات اونا وئرگیلن
دئنه - قلییم سندن اولوب ناییران
ذهل اولسون سنی مندن آییران

چوخ ایستهرم شکى شیروان گۆزه‌لین
اودور آتدیم اته‌ینه سۆز آلین
گۆزلردن چکه بیلمز گۆز - آلین
نه گۆزلدیر آذربایجان گنجه‌سی
سیخدی منی آیریلیغین پنجه‌سی

شانلی تبریز اۆلکه‌لرین گۆزودور
دیلمیزین گئجه - گوندوز سۆزودور
بهشت اگرا ائشیتیمسن اۆزودور
سازاغینین هر بیر یئرده آدی وار
یئمیشینین آغیزلاردا دادی وار

آنا یوردوم اۆلکهلرین وقاری
جانان کئچن قهرمانلار دیاری
سازى سۆزلو شیرین دیللى سه تارى
دامارلاردا آخیب جوشان قانیمدير
تبریز منیم اوره ییمدیر جانیمدیر

اودور منى سۆز آتينا میندیره
اودور منى مین دیل ایله دیندیره
دیل لر سوسان زاماندا دیللندیره
سۆز اویره دن اشاره لر آندیران
ناغیل دئییب کنایه لر قاندران

بئله دیلیم، بئله شانلی دیاریم
سازیم، سۆزوم، قوچ کوراوغلوم، نیگاریم
تاریخ بویو حیثیم وقاریم
آما ندن انودورام دیلیمی؟
باغلا بیرام اوزگه لره بئلیمی

گلین! گلین! داشلیقلاری سوووشاق
سنلر کیمی بیر - بیرینه قوووشاق
اگری فلک دوز دئمسه بوغوشاق
آهای! گلین آییق اولاق یاتما یاق!
ال بیر اولاق قارا گونه باتما یاق

شیطان آییق اینسانلارا باتانماز
اینسان اولان ائل غمیندن یاتانماز
محبتی اوره ییندن آتانماز
محبت دن داش ارییه ر موم اولار
عداوت دن سورمه گۆزده قوم اولار

نه دن گره ک غم دیشینی قیساق بیز؟
بیر گوشه ده دیزه چؤکوب میساق بیز،
هم قان اودوب هم ده اونو قوساق بیز
آرزی - دیلک قانادلارین آچاق گل!
ماوی گؤیده قانادلایب اوچاق گل!

اؤلکه میزده نیفاق بذرین اکن لر
عداوتین دابانلارین چکن لر
حاق دانیشان دوداقلاری تیکن لر-
اؤل منیم باغلادیلار دیلیمی
سونرا منیم سیندیردیلار یئلیمی

آییردیلار بیر - بیریندن ائل لری
قالدی ائلین اورکده نیسگیل لری
باغلی ایکن اصلاتلارین اللری*
آیی لاری اویئاتدیلار صحنه ده
دورو سؤیو لیللتدیلر ده نه ده

نه باکیمیز پاییز اولسا قیش اولسا
یئر - گوی بوتون غم اولسا قار قیش اولسا
گول - چیچه یین رنگی سارالمیش اولسا
قیش اولماسا پاییز اولماز یاز اولماز
ساز اوره یی سیزلاماسا ساز اولماز

پاییز چیخار قیش قورتارار یاز گلر
یاز گلیبن عشوه گلر ناز گلر
ناز نه قده رگلسه یئنه آز گلر
قیزیل گونش قاش - گؤز آتار گوللره
گول سپه لر عطرینی سونبوللره

* - باغلی ایکن = باغلی اولا، اول

بیرگون گلر قاراگونلر آغ اولار
شن وطنیم گول - چیچکلی باغ اولار
باغچامیزدا سالخیم اولار تاغ اولار
اؤلکه دادار دادینی آزادلیقین
عرشه چیخار هله‌سی شادلقین

آنلا بیرام سنین اوره‌ک سؤزونو
اودور «ناظر» بوردان اؤپور گؤزونو
آما اوستادا چوخ قوروما اؤزونو
«آدام اؤلر دیللرده بیر آد قالار
«یاخشی پیس‌دن آغیزدا بیر داد قالار» *

پارچالانمیش اورهک

اوره‌ییمده دریا - دریا سؤزوم وار
یار اوزونه حسرت قالان گؤزوم وار
بیر شیکارام بلنمیشم قانیما
هارا قاجیم؟ تورپاق اوسته ایزیم وار

یارالی‌یام، یارالی‌یام، یارالی
یار - یولداشدان آرالی‌یام، آرالی
شیکارچی نین گؤروم الی شیل اولسون
قوردو قویوب شیکار ائدیر مارالی

آللاه، آللاه! آمان، آمان ظولومدن
آیری دوشدوم بولبولومدن گولومدن
او داش اورهک جگأدیما یالوارین -
یاری گؤروم اوندان سونرا اؤلوم من

پاییز یئلی باغچالاردا اسنده
گول سارالار بولبول آغلار چمنده
اؤز حالیمآ غلاماییم نئله‌ییم؟!
آرزی گولوم پر - پر اولدو درهنده

بیر عؤموردور منیم گؤزوم یاردادیر
اوزاق دوشدوم هئچ بیلیمیرم هاردادیر!
عاشیق اگر نوحون عؤمرون یاشاسا
زنجرده‌دیر، زینداندادیر، داردادیر

ایوای آللاه یار اوره‌یی داش اولدو
داییم ایشیم ای وای اولدو کاش اولدو
ایسته‌دیم کی سنه یازام دردیمی
گؤز یاشیمدان کاغیز الدهه یاش اولدو

ایستر یارا اوره ییمی اوخلا - یار
دئته - تئز اول اوخلا گوزهل! اوخلا، یارا
قوربان اولوم کیپر یگنین صفینه
بیر داناسی مین اوره یی اوخلا یار

یئنه تارچی اله آلیپ تار چالار
سیملر اوسته زخمه گزه ر یار چالار
اودلو آهیم دریلاری کول ائیلر
نیسکیللریم اؤرک لری پارچالار

منیم اؤلکم دره لی دیر داغلی دیر
چشمه لی دیر باغچالی دیر باغلی دیر؛
منی هئچ کیم آیینماز یاریمدان
اوره ییمین بندی اونا باغلی دیر

نه اوجادی دام - دوواری قالاتین
سسی گلیمیر اورا گئدیپ گله نین
گؤروم آلاہ پارچالاتسین اوره گی
بیر اوره یی ایکی یئره بؤله نین*

ارمنی ایله دؤیوشن آذربایجان عسگرلرینه اتحاف

ای آذربایجانیم آصلانلاری، آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش

ای یاخان معرکه‌ده آتشه دوشمانلارینی،

یاغدیران یاغی‌لارین باشینا عصیانلارینی،

وطن اوغروندا وئره‌ن جانلارینی، قانلارینی

تالایین یاغی قودورقانلاری، آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

ای اره‌نلر اره‌نی، قهرمان عسگرلریمیز!

فتح و نصرت یارادان نوجوان عسگرلریمیز

بابک عصیانلی، جوانشیر نشان عسگرلریمیز،

بویایین آل قانا مئیدانلاری آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

بئله‌کی قانلی دؤیوشلرده سیز اعجاز ائدیسیز،

قدرتی جرأتی «داشناک» لارا ابراز ائدیسیز،

آذر ائولادینی هر یئرده سرافراز ائدیسیز،

سیزه‌ای معرکه سلطانلاری آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

ای ساچان عالمه نور گؤیده کی قنديل یاساغی،

کافره یورش ائدین «طیر اباییل» سایاغی

یاندیرین «اېره‌نین» قومونو «سجیل» سایاغی،

محو ائدین کینه‌لی شیطانلاری، آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

قویماين «صهیونوزون» سیرداشی «داشناک» یاغینی

بولویا موردارا بو آبیده‌لر تورپاغینی،

کینه‌لر آتشیله اودلویا وارلیق یاغینی،

اؤلایمین شیرکیمی دوشانلاری، آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

یولدادیر نوروزوموز، ساومالییق چیلله‌لری،

باغلاییب زر گونشه، فتح و ظفر پلله‌لری،

باساریق باغیریمیزا گول قوغولوگولله‌لری

برکیدین بیرلیگه ایمانلاری آلقیش! آلقیش!

آنامین قهرمان اوغلانلاری، آلقیش! آلقیش!

«ناظرم» آرزولارام صلح اول، امنیت اول،

سینه‌لر ایچره صفا، سئوگی، صمیمیت اول

نه عداوت تۆژه نه دنیادا، نه نیفرت اول،

فتنه‌گر ابلیس اوله، بلکه جهان راحت اول

فتنه‌لر دوغمایا عصیانلاری، آلقیش! آلقیش!

کینه‌لر بوغمایا انسانلاری، آلقیش! آلقیش!

وطنیم آی وطنیم

ای منیم شانلی دیاریم، اوره ییم جان و تنیم!
وطنیم، آی وطنیم!
گلشنیم، گوللو باهاریم، سمنیم، یاسمنیم!
وطنیم، آی وطنیم!

سنده دیر شوکتیمیز، جراتیمیز، عزتیمیز
شانلی علویتیمیز، قدرتیمیز، قوتیمیز
جان تاپیب سنله بیزیم دونیادا حیثیتیمیز
باغلی دیر سنده کی ماهیته ماهیتیمیز
کیمدی سنسیز دئییه وار قایدا حیاتیمدا منیم؟
وطنیم، آی وطنیم!

باغلییام، باغلییام ایلقارینا من، جانیملا
عشقینی بسله یرم سینده ده وجدانیملا
سولفون اولسان، سنی شادان ائده رم قانیملا
سیله رم صورتینه توز قونا، مۇگانیملا
ای قاشی قاره گؤزو قاره منیم سیم تنیم!
وطنیم، آی وطنیم!

ای زمر دکیمی سونبول لرایله ساچی اولان،
لبلری شکر یله، دؤشلری شهید یله دولان،

ای بوتون طاقتیمی بیر باخیشی الدن آلان،
سینه‌مین سازینا هرکیریپگی مین زخمه چالان!
اؤزو شیرین، سؤزو شیرین بُتِ شکر دهنیم،
وطنیم، آی وطنیم!

سن‌کیمی سؤیله کیمین گوللو چیچکلی داغی وار؟
یام یاشیل کؤشنی وار، جتّه بنزر باغی وار؟
آب زمزم سایاغی چشمه‌سی‌نین قاینای وار؟
قیرمیزی - قیرمیزی مرجان بشجره‌ن تورپاغی وار؟
ای صنوبرلی باغیم، سبز و خرامان چمنیم،
وطنیم، آی وطنیم!

مرحبا اولسون آی - اولدوز کیمی پارلاق شانینا،
مرحبا ذیروهرلی فتح ائلده‌ین قافلانینا،
«ثقة الاسلام»نین قانلا یازان پشیمانینا،
شائلی «شیخ ممد»ینه شهره‌لی «ستارخان»ینا،
ای شهامتلی اره‌نلر بشجهریب بسله‌یه‌نیم،
وطنیم، آی وطنیم!

هارددا وار سن کیمی اقبال جهانگیری اولان
بو قدەر اورمانینین تولکو بوغان شیرلی اولان،
قانلی شمشیری اولان، قان تورهدن تیری اولان،
قهرمان بابکی، غیرتلی جوانشیری اولان
ای کؤتلمز پولادیم، قدّی بوکولمز چُدنیم
وطنیم، آی وطنیم!

سن گۆزوم، سن به به ییم، سن اوره ییم، سن جانیم
سنسن آرزیم، دیله ییم، آرمانیم، ایمانیم
سنین آدینلا دامارلاردا جوشار آل قانیم
سنه قوریان اولوم ای شانلی آذربایجانیم
ای شیرین لایلا چالیب بال کیمی دیل اؤیره ده نیم
وطنیم، آی وطنیم!

«ناظر» م، گلیمیشم افغانه فراغیندا سنین
تاپمیشام چشمه حیوانی دوداغیندا سنین
گۆرموشم روضه رضوانی یاناغیندا سنین
اؤلسم آرزیمدی اؤله م ایستی قوجاغیندا سنین
باخیشین تلقین ائدیپ ساچلارین اولسون کفنیم،
وطنیم، آی وطنیم!

قاضی

امن و آسایش اولار قاضی‌ده ایمان اولسا
دولیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

قاضی‌دیر بئندهن آزاد ائله‌ین اینسانی
قاضی‌دیر بنده چکن بوینو یوغون شیطانی
قاضی‌دیر روضه رضوان ائله‌ین نیرانی
قاضی‌دیر معدلتین دکه‌سینین میزانی*

خلق راحت یاشایار قسط‌ایله میزان اولسا
دولیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

قاضی‌نین سایه‌سی باشلاردا خدا سایه‌سی‌دیر
قلمی، ظولمتی محو ائتمده نور آیه‌سی‌دیر
دینی تحکیم ائله‌ین، جوهرینین مایه‌سی‌دیر
قاضی‌نین محکمه‌سی جامعہ‌نین پایه‌سی‌دیر

لرزه ارکانه دوشر محکمه لرزان اولسا
دولیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

اولین حادثه‌کی ائیلده‌دی خلقتده ظهور
دور دولار محضر داداریده عفریت ایله حور
اولین رأی تاپیب عرش‌ده تشریف صدور
آیه رجم ایله تفکیک اولونوب نار ایله نور

اوخیون الله اگر مصحف و قرآن اولسا
دولیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

* - دکه القضاء = حضرت علینین کوفه‌ده قضاوت اتوی

قاضی کی عادل اولا رتبه آلا ر داوردن
حؤکمو توشیج اولونار محضر پیغمبردن
باغلانار ساغ قولونا گؤز نظری حیدردن
حؤکمونو یازماق اوچون منشی گلر گؤیلردن

او ملکدن باش اولار واقعاً اینسان اولسا
دونیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

وای! او وقتدن کی قضاوتده او بیداد ائله‌یه
ناروا رأی‌ایله خاطیرلری ناشاد ائله‌یه
عدلی بریاد ائله‌یب ظولم اتوین آباد ائله‌یه
دوغرونو بنده چکیب اوغرونو آزاد ائله‌یه

نجه راحت یاشایار صاحب وجدان اولسا
دونیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

هائسی قاضی شرفی، غیرتی، وجدانی آتا،
کج اولار، آیری یازا، روشوه آلا، دینی ساتا،
راه بطلانی توتا مطلب و مقصوده چاتا،
یاکی آزدیرماق اوچون حقیقه ناحقی قاتا؛

بتله بیر قاضی‌یه نیفرین اولار لقمان اولسا
دونیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

قاضی واردیرکی اونون دُرجه یوخ ایمانی
نه شرافتدن آلیب بهره نه وار وجدانی
ناروا رأی‌یی وورار بیر - بیرینه دونیانی
امری اود، حؤکمو آلو، ناییره‌دیر فرمانی

تشنه‌دیر قانه ایچر هر نه قدەر قان اولسا
دونیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

قاضی کوفه* کیمی غائله برپا ائله‌یر
مظلومون قانین ایچیپ نفسینی ارضا ائله‌یر
گۆرسه پول فوری حسین قتلینی امضاء ائله‌یر
پوللویا آرغا دورا پولسوزا حاشا ائله‌یر

داغیدار خالقین ائوین هاردکی امکان اولسا
دوئیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

ناظرا هاردکی بیر قاضی اولا آزاده
مسند حکم و قضاده اولا یوسف زاده
مظلوما آرغا دورا پاک یاشایا دونیاده
اونو هر کیم چاغیرا تئز یئتیشه امداده

یثری وار جان بئله بیر قاضی‌یه قوریان اولسا
دوئیا عدل‌ایله دولار عدل‌ایله دیوان اولسا

قلم

قلم‌دیر ملّتی بیدار ائدهن خواب جهالتدن
 قلم‌دیر قورتاران اینسانلاری قئید اسارتدن
 قلم عَظْم رمیمه جان وئرهن عیسی‌بن‌مریم دیر
 قلم موسای عمران دیر سالار فرعونو قدرتدن
 قلم تعریف ائدر نمرودو، دقیانوسو، شدّادی
 قلم ایضاح ائدر مظلوملارا کئچمیش جنایتدن
 قلم ییرتار حجاب حیلہ‌نی، تزویری، سالوسی
 قلم‌دیر ائیلہ‌ین تفکیک ناحقّی حقیقتدن
 یازا آزاده‌لردن سرر قامت قهرمانلاردان
 یازار توفانلی عصیان‌دان یازا قانلی شهادتدن
 بوغار دیوی، قووار اهریمنی، دارتار شیاطینی
 قیرار بندی ائدر اینسانلاری آزاد اسارتدن
 قلم بیچاره‌لردن ال توتار، ظولمون قولون باغلار
 کوشولدار ظالیمه توفان کیمی دولفون جسارتدن
 قلم‌دیر معو ائدهن زوری، زری، تزویری تسلیمی*
 قلم‌دیر قورتاران اینسانلاری جهل و ضلالتدن
 آلا و تک، ایلدیریم‌تک، دالغاتک، دهشتلی توفان‌تک
 نسوتا دونیایی وحشت ائیلہ‌مز اندیشه وحشتدن

بیخار، ییرتار، خاریلدار، قیشقیرار، قهرایله شاققیلدار
 قلم دریادی هییتدن، قلم داغسیر صلابتدن
 یاشیللیق گولشیننده بوز چیچک تک هنج زامان سولماز
 کولکده، قاردا، قیشدا، شاختادا، دوشمز طراوتدن
 گنجه گلجک یاتار گؤزلر، باتار سسلر، بیتر سؤزلر
 قلم یاتماز، یورولماز، بهره‌لنمز استراحتدن
 آیاقلار سست اولاندا یاکی ال - قول باغلانان یترده
 قلم قالغار آیباغه خلقه سؤیلر استقامتدن
 قلمدن صاف اولار سینه، قلمدن محو اولار، کینه
 قلم قیمت وئرر دینه، قلم سؤیلر محبتدن
 قلم تقریر ائدر انجیلی، توراتسی، اوستانی
 قلم قویماز دوشه آیات قرآنی تلاوتدن
 مباحی، واجبی، مندوبی، مکروهی، بیلر دیکمی،
 قلم سؤز آچماسایدی خیر و شردن، حل و حورمتدن؟
 قلمدیر گزیدیرن اینسانی اوجسوز کهکشانلاردا
 قلمدیر دریمایان آفاقده سیئر و سیاحتدن
 قلمدیر آندیران «بقراطه»، «ذیمقراطه» اسراری
 قلمدیر دولدوران «سوقراطی»، «افلاطونو» حکمتدن
 قلمدیر چاندیران عرش علایه «ابن سینانی»
 «شفا» تعلیم ائدن مخلوقه «قانون» طبیعتدن
 «ارشمیدوسی»، «جالینوسی»، «بطلمیموسی»، «زینونی»
 قلمدیر ائتدی دونیاده پلند آوازه شهرتدن
 «چخوف»، «ژان ژاک رویو»، «ویکتور هوگو»، «برنادشاو»، «گوته»
 قلمدن عالمی دولدوردولار علم و فضیلتدن

قلم سحر ایله «لبخند ژوکوندا» ویردی جان مایه
کی صنعت عالمی سرگشته و گیج اولدو حیرتدن
بوخاکی فجرتک ائیلر حکایت صبح صادق‌دن
بلورین سینه‌سی مهتابه ناز ائیلر لطافتدن
قلم قاشلارینی رسم ایلین رشامه آلتیشلار
کی اول نقش خیال انگیزه جان وئردی حقیقتدن
یاراتدی کلکله «ارژنگ» ده مانی عجائب‌لر
عجائب‌لر که آی باخدیقجا اسکیلدی خجالتدن
نبوت ادعاسی باشلاییب «ارژنگ» اعجازی
قلم‌دن باشقا کیم‌دیر ادعا ایتسین نبوت‌دن؟
قلم ممتاز ائدیپ انواع و اجناس ایچره اینسانی
بشر مشمول «کرمنا» اولوب فن کتابتدن
قلم‌دیر مرکب طبعی سماده قالدیران اوجه
قلم‌دیر «ناظرین» شعرین ائدن شیرین سلاستدن
قلمداشلار آماندیر قویمایین دوشسون قلم‌الدن
قلم دوشسه آیاغدان کیم توتار آل بوجماعتدن؟

قیزلاریم

قیزلاریم، آی قیزلاریم!
ایشیقلی اولدوزلاریم!
قلم وثرین من یازیم،
کئچن گونومدن یازیم؛
شرح ائله ییم حالیمی،
اوشاقلیق احوالیمی؛
من ده بیرگون سیزکیمی -
اوشاق ایدیم، اویتاردیم
اود، قلییمده یانارکن
ساماوار تک قایناردیم
آتیلاردیم، دوشردیم،
بوزلاردا سوروشردیم
هئچ بیلمزدیم غم ندیر،
غم ندیر، ماتم ندیر؟
منیم آنام مرد ایدی،
دوشمنی نامرد ایدی،
کار - کاسییا یار ایدی،
حاققا مددکار ایدی
ظالیم ایله ائشردی،

ظولم ايله آللشردی
مسمه نندم، فرشته،
کیوانی‌دی هر ایشده؛
یوخسوللارین دایاغی،
محببتین اوجاغی،
عصریمیزین مریمی،
کندی‌میزیم ائل غمی،
کرامتین معدنی
عطوفتین خرمنی،
عصمتی زهراکیمی،
رأفتی دریاکیمی؛
اوره کده بول غصه‌لر،
ییلردی چوخ قصه‌لر
هردن قوش تک اوچاردیم،
سینه‌سینه قوناردیم
دؤشونده یئر وئره‌دی
دادلی ناغیل دئیهردی،
اونوتما‌رام هئچ زامان -
اونون شیرین سؤزلرین
آنلایان آنلار، ییلر،
اونون - درین سؤزلرین:
- «بیر اینه‌ییم واریدی،
پدیده یتری داریدی
چیخار تدیم سووارماغا،
سوروشدو، قئیچی سیندی...»

هاچان ییزیم اۆلکده،
 یاغیش چوخ آز یاغاردی،
 کار - کاسییین ناله‌سی،
 گۆیلره قاوزاناردی
 هرکس اله بیر قاشیق،
 بیردانا جام آلاردی،
 داغلار اوسته باخاردی،
 قاشیق جاما چالاردی
 دولدوراردی گوزلری،
 دئیهردی بو سۆزلری:

- «چۆمچه خاتین نه ایستر،
 آلاهدان یاغیش ایستر
 قارداغین بولودو.
 یتمیلرین اومودو،
 آلا، ییزه یاغیش وئرا
 دئملمیز قورودو»

خالام اوغلو مش نبی،*
 خوش آداسی، خوش دبی
 قور - قوهوما مهربان
 اجنبی یه اجنبی

*- نبی خالاوغلوم ایدی، آتنام دربان لیدی آلتینچی کلاسی دربان دا خالاوغلوم گیلده اوخودوم او رحمت لیگین ساوادی یوخودو آما چوخ ساوادلر لاردان اوستونجه دوشونردی منیم علی معجزین اثرلری ایله تانیس اولما او باعث اولدو او رحمت لیگین اینسانی خصلت لرینی چوخ آز آدامدا گورمک اولار.

عمّه قیزی «پرنساء»*

سرو و صنوبر نساء

ارمنی بادیمجانی -

سئومز او سرور نساء

«تئللی به ییم»** خان قیزی،

خان قیزی، اعیان قیزی

طالع ائده بخته ور،

دونیادا اوغلان، قیزی

«خدیجه» خانیم «تیل» لی دیر،***

آخ، نه شیرین دیللی دیر

دار قفسده تک یاشار،

گؤر، نئجه نیسگیللی دیر

«شاختا قیزی» خان ننه^(۱)

هر سؤزو «قوریان سته»

قوللتوغوندا قوردالی،

ایسته مه لی، سئومه لی

*- پرنساء عمّه قیزی بیر مؤمنه قادین کی یوخسول اولارکن هیچ کیسه به باش ایمه زدی او تاماتا (گوجه

فرنگی) نین آدی گلنده اورهی قالخاردی

** - تئللی به ییم رحمت لیک محمدخان رفیع نین قیزی منیم عمی مین حیات یولداشی ایدی کی سون گونلرینده

کدرلی یاشایشا توش گلدی (کبری عم قیزی مین آناسی)

*** - خدیجه خانم (یا تئللی خالا) بیر یوخسول قادین کی کیسه سی یوخدو بیردار کومه ده چوخ

چتین لیک لرایله حیات سوروب دونیادان کوچدو.

۱- بیلجی و مهربان بیر قادین کی چوخ ناغیل لار بیلردی و من بوکیتابدا گلن فولکلورلارین چوخونو اوندان

اویره نمیشم.

قاه قا چکیب، گولردی،

باخیب منه، دئیردی:

- «رضا بالا بیر قوش ایدی،

باغچایا قونوموش ایدی،

کوراوغلو گورموش ایدی

اوخ ایله وورموش ایدی...»

منیم گؤزه‌ل یوردومون -

آدی، شرفخانه‌دیر

یوردلار هامی بیر یانا،

منیمکی بیر یانه‌دیر؛

صدق و صداقتده‌تک،

وفاده بیر دانه‌دیر؛

دونیا‌دا یوخ‌دور تایی،

دوستلارا مردانه‌دیر

شرفخانا آدلی‌دیر:

«شالاح» لاری دادلی‌دیر؛

گولبه‌سری، قارپیزی،

قازی‌اغیسی، یارپیزی،

لاله بنیز قیزلاری،

ضیالی اولدوزلاری،

ایسته‌مه‌لی شوگیلی،

بال کیمی شیرین دیلی،

کرخاناسی، بره‌سی،
داغی، داشی، دره‌سی،
چیچکلی، بار - باغچاسی،
صفالی، دریاچاسی،
ناخوشلارا داواسی
مریضلره شفاسی
کند دئمه‌یین شه‌ردیر،
گوللری، مین ته‌هر دیر؛
چو‌خدور اگر، پولسوزو،
آزدی ولی، یولسوزو
«حضرت‌قولو» زونوزلو*
سۆزلری دادلی، دوزلو
«میرزاغا» - نین دوکانی،
اولموش اونون مکانی
پاریل‌داردی گۆزلری،
دئیه‌ردی بو سۆزلری:
- «آدین نه دیر؟ - حاق علی،
گئت، دارا بیر ساققالی
بیر حاجی باققاله باغ
گۆر نه سویور چاققالی

* - حضرت‌قولو ضیالی بیر اینسان‌کی زونوز شهریندن کوچموشدو و شرفخانادا یاشایاردی و خامنالی میرزا آق‌انین توکانی اونون اوتوراق یریددی.

آدین نه دیر؟ - میرزادا،
آنلاماز اول دونیادا!
آنلایان حسرت قالار،
دونیادا هر بیر زادا

آدین ندریدوللا
اٹششکی ترسه چوللا
ایستیر ایشین دوز گله
یا سئید اول یا موللا

آدین نه دیر؟ - اردشیر،*
قولاقلارین ترپه شیر؛
هاردا اولو بول اولسا
شیللاق آتار میرده شیر

آدین نه دیر؟ - خان - پاشا،
اویما یارا، یولداشا؛
پول لاری دولدور جییه،
دونیادا راحت یاشا

آدین نه دیر خانباچی
دوغ ایکی اوغلان باجی!
اکبره کیشدان اؤیره ت
اصغره توولانباچی

* - مکتب دوستوم اردشیر لطفی کی اوشاق چاغیندان ایندییه دک اونلا گندیپ - کلمه واریمیز.

آی مَشْه‌دی آی حاجی،
باخما بئله قیقاجی،
گیجلیک ایله هیزلیکین
دونیادا یوخ علاجی

سارا! سورا! سریه!
گئدین دئسین پریه،
پری دئسین قیزسه
قیزس دئسین زریه
دعا ائده ک قیش چیخا
قار قیرولار اریه
هامار، هامار دامالار
آخیب دولا دریه
سئل کیمی آخا - آخا
ساللاری ییخا - ییخا
دوشمانلاری آپارا
دوستلاریم باخا - باخا

سنده آپولدار کیشی!
بوشلاگیلن ایش میشی
وئر ریایا پوللاری
چک کتفینی یای - قیشی
دیل - داماغی چاغ ائیله!
اؤزگه یترین باغ ائیله!
پاییزدا باس قیله‌نی!

کباب پیشیر فیله‌نی!
اتی، یاغدا چوخ قوور!
قوورماسان اییله‌نی
آدام داماخلی یاشار،
بیلنده هر حیلنه‌نی

بیر اوره‌ییم او تایدا،
«قتی قالاه - قتی قالا»
بیر اوره‌ییم بو تایدا
«قتی قالاه - قتی قالا»
سورا (صغرا) بوغولدو چایدا
«قتی قالاه - قتی قالا»
«بیر قوشوم وار بو بویدا
قتی قالاه - قتی قالا»
بو سۆزلری قیزلاریم!
من دئمه‌سم، ائل دئیهر
اسکندورین بوینوزون،
ئل دئمه‌سه، یئل دئیهر

قاطما باغلاما...

«راویان روایت و اخبار
ناقلان حیکایت و آثار»*
بئله نقل اتدیلر روایتده
اولدو بیر شاه بیر ولایتده
یوخودو اوردا چونکو بیر داهی
قوش اوچوردوب سئچردیلر شاهی
قوش ائدردی او خلق بدبختین
سرنوشت حکومتین تعیین
قوشودو اوردا رهنما خلقه
چاره‌ساز و گره‌گشا خلقه
درده دوشسیدی هانسی بیچاره
قوشدان ایستردی دردینه چاره
بیری قالسایدی یا تحیره
چاره تاپمازدی جر تطیره
اوخو قرآنی تا تطیرنا
سنی ائدسین بو مطلبه دانا
بو سبیدن عموم اهل بلاد
توپلاشیپ بیر یثره کیشی - آرواد،

هامی سی پیشنه‌اد ائدیب طیره
 کی چنخا آسماندا بیر سیره
 تا مگر انتخاب ائده شاهی
 سئچه یئرده خلیفه‌ الاهی
 لاجرم بیر قوش اولدو آماده
 بوراخیلدی گویه او ائتاده
 قوش قانادلاندى انبساطیله
 آجدی بال و پرین نشاطیله
 یوکسه‌لیب، یوکسه‌لیب اوزاقلاندى
 ماوی گویلرده بیر ماراقلاندى
 قانادین بیغدی نازیله آندی
 بیر حامامچی باشیندا اگلندی
 او نگون بختی نیکبخت ائله‌دی
 صاحب ملک و تاج و تخت ائله‌دی
 دوندو بیردن ایشیق‌لیقا گئجه‌سی
 آرتدی بیردن جلال و کبک‌ه‌سی
 گونو - گوندن اوجالدى اقبالی
 پوللار اوسته چکیلدی تمثالی
 مسند اقتداره ال تاپدی
 عزت و افتخاره ال تاپدی
 ته‌نیت‌لر دییلدی مقدمینه
 منقبت‌لر یازیلدی اوردینه
 کیشی - آرودا بویوک - کیچیک یکسر
 اولدولار او امیره فرمانبر

او دیپردی، کمینه شاهم
 بو دیپردی، غلام درگاهم
 او دیپردی پری مددکاری
 بو دیپردی، تاری نگهداری
 بیرری هئی یالواراردی آلاسه
 ائده اولادینی فدا، شاهه
 او بالاسین ائدردی قربانی
 کی اول تاج و تختی طولانی
 هره بیر جور او شانلی سلطانین
 بسله یپردی اورکله فرمانین

«سلطان دئدی: من شاهلیقا لاییق دییلم»

آما سلطان دئدی: نجابتدن
 بنده‌نی عفو ائدین بو خدمتدن
 چونکو بو منصبه یوخ عاداتیم
 یوخدو شاهلیقدان اطلاعاتیم
 جاهلم ملکین انتظامینه، من
 لشکرین مشقینه نظامینه، من
 دُرّه‌جه جنگه آشنا دییلم
 علمه، فرهنگه، آشنا دییلم
 بیلمره‌م علم اقتصاد ندیر؟
 داور و دادگاه و داد ندیر؟
 نه چیخار مالیاتیدان باشیم
 و نه صلح و ثباتیدن باشیم

نه واریمدی سیز ایسته‌یین ادیم
 نه‌ده معلوم‌دور حسب - نسیم
 اولورم عرض ائدهم خجالتدن
 قاچمیشام آتمیش ایلدی خدمتدن
 ایکی ایل تکجه گتمیشم درسه
 اودا هرزادی آنمیشام ترسه
 دانیشاندا سوزومو تتر آزارام
 الیفی دائیم گولوف یازارام
 منکی عومرومده ییلمدیم باری
 ندیر آیین مملکت داری؟
 نتیجه بو مسنده سوار اولاییم؟
 سیزه سلطان و شهریار اولاییم؟

«ملت سلطانا دئدیلر:»

دئدیلر: ای امیر عالیجاه!
 ای ملک عرش و آسمان خرگاه
 قورخمایین ایش ییلن وزیریز وار
 موشکولو حل ائدن مشیریز وار
 مکر و حیلته خبره‌دیر خبره
 شیطنت‌لرده نخبه‌دیر نخبه
 شیطان اولموشسا آن بویوک شتاد
 اونا شتادلیقی او وئریمیش یاد
 سیزه تعلیم ائدهر او هر فندی
 فندی، آفندی هم پدافندی

انتظامه سالار روسوماتی
سهل و آسان ائدهر صعوباتی
قویماز او کهنه کار باتدبیر*
دوشه بیر ذره اضطرابه امیر
حاضیر اولسا وزیر خدمته
موشگولوز حل اولار مین البته

«شاه وزیری ایسته‌دی»
او زامان ایسته‌دی وزیری، امیر
گلدی، فوراً حضور شاهه، وزیر
عرض قیلدی او شاه جمجاهه:
ندیر امریز غلام درگاهه؟
عبدِ خدمتگزار درگاهم
چاکر و مخلص شهنشاهم
بویورون هر نه وارسا فرمانیز،
ائده اجرا بو خیردا دریانیز

«سلطان وزیره دئدی»
دئدی: ای جمله ایشلره آگاه
اولموشام هرچه من بو ملته، شاه
اما یوخدور امیرلیکه چیخاریم
جبه‌یه، تاج - تخته یوخ اویاریم
قورخورام بیر کسیله من دانیشام

اشتباه ایلیم سوزومده چاشام
یتسه آسیب ملک و مملکت
دیلم راضی من بو سلطنته
«وزیر دئدی»

دئدی ای شهریار یا عزت
ای قدر قدرت و قوی شوکت
قبله گاه! هر ایشده وار چاره
اذن و ترسز بو عبد مکاره
آسارام بیرایپ انشینیزدن
او گهریار بیضتینیزدن
ساخلام بیر الیمده من اوجونو
سالارام بیضه سمتینه گوجونو
پایی تختیزده ساکت ایلده شهرم
اشتباه ائدجکین اییی چکهرم
ایپ چکیلجک کی ترپه شر بیضه
فیضدن ال چکین، دولون غیضه
بوراخارکن او یترده گفتاری
گیج - مبهوت ائدرسیز اغیاری
واقف اولماز حریف سریمیزه
بلکه اعجایبله باخار او بیزه
چرخاریب انصرافی بنیندن
آسدی بیر قاطما بیضه تنیندن
وزیر اگلشدی پای محملده

بیر اوجون آلدی ساخلادی الده
شاه منصبده برقرار اولدو
صاحب شأن و اقتدار اولدو
شادلیغیلا کتچردی ایامی
دوره‌سینده کنیزی - خدامی

«شاهها بیر ائلچی گلدی»
ناگهان باشقا بیر ولایتدن
شاهها بیر ائلچی گلدی غفلتدن
بعد از آنی کی ایله ییب تعظیم*
پادشاهه اندیب اوزون تقدیم**
ایسته‌دی او ضیالی فرزانه
انده شاهدان سؤال، رندانه
اولا وضع خزانه‌دن آگاه
سهم و سود و سرانه‌دن آگاه
بو سبیدن توتوب اوزون شاهه
سویله‌دی او امیر جمجاهه
ای خداوندگار با تدبیر!
ای ائدن مورو، مار پشه‌نی، شیر!
سنه قوریان! ائشیدیم آهسته
پوسته‌نین قیمتی گندیب اوسته
بئله ییلمم بو ایل بحول الله

*- کُرنش ائدن دن سوزرا

** - اؤزنو تانیدیردی

پوسته موسته بول اولسا انشاالله
 اولاجاق عایداتنیز سرشار
 اندهجک سیز چتینلیگی هموار
 ائشدیب پوسته آدینی سلطان
 پوسته تک اولدو لبلری خندان
 قوندو فوراً دوداغینا لبخند
 ائله بیل کی - قاتیشدی پوسته یه قند
 ایستدی شرح ماجرا قیلسین
 بعضی اسراری برملا قیلسین
 قاطمانی ساخلا میشدی الده وزیر
 کی چکه مطلبی چاشاندا، امیر
 گلدی گفتاره او صفالی پاشا
 اورتادا آما ایسته بیردی چاشا
 چکدی فوراً وزیر قاطمانی
 ائله بیردن چیغرتدی سلطانی،
 ائلچی نین اوستونه هارای چکدی
 دئدی قاج گئت، دایانما «دای چکدی»
 ائلچی جان باسدی قورخودان ائشیکه
 بنزه یه ردی سویا دوشن پیشیکه
 یازیغین کی توتانماییب فندی
 بلکه «دای چکدی» دن گوجلنددی
 الی بوش اوز دیارینا قایدیب
 محضر شهریارینه قایدیب
 شاها تقدیم ائدیپ گزارشین

بیر به بیر شرح وئردی گورموشونو
 چونکو «دای چکدی» دن آچیب صحبت
 بورودو شهریارینی وحشت
 فوری فرمان وئریبکی اهل نظر
 توپلاشا بارگاهدا یکسر
 هامی توپلاشدی چون شتاینله
 شاه سوروشدو چوخ اضطرابیله
 ای اولان هر اومورده خبره
 علم و فضل و کمالده نخبه
 دیین ای صاحبان فهم و شعور
 کی‌بو «دای چکدی» دن ندیر منظور؟
 منی نالان ائدیپ بو «دای چکدی»
 خانه ویران ائدیپ بو «دای چکدی»
 دوشموشم اضطرابه دای دای دان
 حسرتم خورد و خوابه دای دای دان
 ائله بو کلمه قورخودوب گوزومو
 قورخورام کی خرابلایام اوزومو
 خیره لر مجبور اولدولار شوره
 باشلا ییلار تفحص و غوره
 او دئدی: اینجی دیر عباراتی
 بو دئدی، اینجه دیر اشاراتی
 او دئدی لاپ گوزل دیر ایماسی
 بو دئدی چوخ دریندی معناسی

بیرسی سویله‌دی: گوزل‌دی سوزو
بیرسی سویله‌دی: اوزل‌دی اوزو
بیری فاز قاندی مطلبی بیری نول
بیری ساغ بیلدی سلطان‌ی بیری سول
الغرض هر بیری بصد تقریر*
شاه‌ا «دای چکدینی» ائدیپ تفسیر
تازا سلطان‌ی آلتیش ایله‌دیله
عقل و فهمین ستایش ایله‌دیله
مرد حتم‌ا مرد سال اولدو
صاحب عزت و جلال اولدو
حاکم اولدو امور مملکته
ووردو مهر ثبوت سلطنته
یاشادی دودمان‌ی دنیاده
بیر عؤمور شهریار و شهزاده
قصه‌میز بوردا چاتدی پایانه
یاشاسین ناظر شرفخانه

پیشیک ایستیر پلنگ اول

بیر ناغیل یازمیشام کی گولمه‌لیدیر،
اوخویوب دقتیله بیلمه‌لیدیر
واریدی بو حکایه دیل‌لرده،
اتیله‌دیم شعریميله پرورده،
تاکی اوندان حال اهلی حال آلسین،
عقلی ناقص اولان کمال آلسین،
نکته‌لر وارکی، مست اولار هوشیار،
یاتان اینسانلاری ائده‌ر بیدار،
قویون ایندی سوزو ائدیم کوتاه
مطلبه باشلایم «بعون الله»

واریدی بیر پیشیک بیزیم کتده،
روزگاری کئچردی عسرتده
دردی اولموشدو بیر قالاق یازیغین،
ایش - گوجو گونده آغلاماق یازیغین
آج - سوسوز ائوده بسکی قالمیشدی،
رنکی زفران‌کیمی سارالمیشدی
گوزونون دائماً آخاردی باشی،
آجلیغیندان گیجه‌لله‌نردی یاشی
صاحبی بیر عجوزه عورت ایدی،

اؤزو محتاج مختصرات ایدی
 اوجاقی سرد و کلبه‌سی بی‌نور،
 «لیس فی البیت غیر عقرب و مور»*
 قاری‌نین بشیله اولسا احوالی،
 پیشیگین کؤر نه جور اولار حالی
 الغرض، بیرگون ائوده آیلشدی،
 چؤمبه‌لنتی چؤکوب فیکیرلشدی
 باشینی قارزادی سماواته،
 عجز ایله باشلادی مناجاته
 دئدی:

ای روزی پایلایان تاری!
 نه دیر آخیر بو خفت - خواری،
 یاشارام دائماً رذالتده،
 سؤوارام عؤمروم ملالتده
 بیرجه یول دؤیمارام یاوانلیقدان،
 تنگه گلدیم بو زندگانلیقدان
 منی‌ده گؤجلو ائت شیکار ائله‌ییم،
 اوزوم اوز، دسترنجیم ایله یثیم
 قشیددهن، بندهن اولوم آزاد،
 یاشاییم عین سوسن و شمشاد
 بونلاری سؤیله‌دی او دل ساده،
 عزم و جزم ایله اولدو آماده،

* - ائوده عَقْرَب و قاریشقادان باشقا بیرزادیوخودو

گتدی بیر جنگل ایچره اتدی کمین،

یتره سیندی اوغورلادی نفسین

آلتینا بیغدی ال، آیاقلارینی،

پیرساییب شوئلادی قولقلارینی

ناگهان گلدی بیر خورولتوسسی

تنگه دوشدو او بیکسین نفسی

ساغ، سولونا باخاندا بیچاره،

گوزو دوشدو پلنگ خونخواره

کی اتدیپ پنجه‌سینی آماده،

حمله ایستیر انده او ناشاده

اٹله بیر قورخو اوز وئریب پیشی‌یه،

بینوا آزچاقلدی قان ایشیییه

یازیقین قلبی یاتدی هیبت‌دن،

زاغ زاغ اسدی یثرینده وحشتدن

گوزلری اشک عجزایلن دولالی،

روزگاری گوزونده تاراوالالی

فیکرینه یئتدی فوری بیر چاره،

اوز چئویردی او شاه خونخواره

عرض اتدیپ:

«ای شهنشه بیشه!

نه‌دی فرمایشین بو درویشه؟

امر اتدین هر نه وارسا فرمانیز

انده اجرا بو خیردا دریانیز

بویورورسوز کیمین آلام جانی‌نی

یا تۆکه‌ام هانسی ناکسین قانینی
 بوغونا چکدی بیر پلنگ الینی،
 دئدی: آرتیق دانیشماکس دیلینی
 اولسا امریم بودور کی کامه یتتم،
 سنی بیر لقمه‌ده تناول ائدهم
 جئنه‌دن گرچه خیلی لاغرسن،
 آما مین جئیرانا برابر سن
 هم بویو بسته‌سن هم ایسته‌م‌لی،
 اؤرگین، بوورگین، اتین یشم‌لی
 هر نه کی اینجه بئل توتوب یشمیشم،
 سنه‌نای اینجه‌لیکده گؤرمه‌میشم
 پیشیکین رنگی آتدی بو سؤزدن،
 ائیله‌یب گؤز یاشین روان گؤزدن
 دئدی:

- «رخصت بویور اؤیوم گؤزونو،
 هانسی بیر اووچو اولایار اؤزونو
 سنیله اصل - نسلیمیز بیر دیر،
 شیر یا خیردا یا بؤیوک، شیردیر
 من ده سن تک پلنگ ایدیم بیرگون،
 تیز چنگ و زرنک ایدیم بیرگون»
 دئدی:

«پس قالمیسان ندهن بو حالا،
 اولمایا دوشموسن ایسال - میسالا؟
 یاتالیق یاتمیسان می جانسیزسان؟

یاکی باش یارميسان کی قانسيزسان؟

بلکه ده سنده جور - جوجوخ چوخدور

یشمه گه ائوده دن - دوشون یوخدور؟

دئدی:

- «یوخ اینسان آدلی بیر حیوان،

منی سالدی بو حاله قارداش جان!

تا اونون چنگینه دوچار اولدوم»

اریدیم خوار روزگار اولدم

دئدی:

«گؤستر منه او اینسانی،

ناکسین جانینی آلیم آنی

ائله چنگیمده من اوغوشدوراییم،

ائله بیر یول دامارلارین قیراییم،

کی داها بیرده ائتمه سین جرأت،

سیزه ظلم ائیله یه او بد فطرت

پیشیگین قلبی تاپدی تاب و توان،

گؤزو بیر جوتجو دوشوب او زامان

دئدی:

- «شاهها بو دور همان دشمن،

جور با جور حیللرده صاحب فن

اؤزونه آد قویویدو نوع بشر،

ایش لری فیتنه دیر عمل لری شر

داها بوندان خطرلی بیر حیوان،

ائتمه ییب خلق، خالق سبحان

یارادیب‌دیر بو حیلہ‌نی، یالاتی،
 ایتہ زنجیری، ائششکه پالاتی
 باریتی، ساچمانی، تورو، تله‌نی،
 ماشانی، قونداقی، گئدہ - گله‌نی
 اونا آسیب وورسا بیر حیوان،
 «اقتلو المودی» نی ائدہر عنوان*
 دسته - دسته قیرار او حیوانی،
 شیر، بیری، پلنگی، جئیرانی
 زهر ایچیردہر قاریشقایا، موشہ،
 رحم ائتمز گرازہ، خرگوشہ
 توپوغو، جوجہ‌نی کباب ائله‌یر،
 ظولم دن اتولری خراب ائله‌یر
 کئچی‌نی، اوغلاقی کسر قوریان،
 ائدہر اتولادینا بلاگردان
 اود ووروب اودلایار یازیق ایلانی،
 اؤلدورہر دسته - دسته میغمیغانی،
 اویناداندا الی گلن - گئدنی
 قالایار دونقوز اوستہ کرگدنی
 ایشی اولموش خیانت و حیلہ،
 زینقیروو باغلایار آتا، فیله
 گوزو دویماز گئجه - گوندوز اتدن،
 دانیشار دائیماً عدالتدن،

* - اقلو المودی قبل ان یودی: بوتون اذیت‌چی‌لری اذیت ائتمه‌میشدن قاباق اولدورون.

الغرض، بویله بیر ستمکاره،
گلمه‌ییب روزگار غداره»
ائتشدیب چون بو سؤزلری قافلان
اوز توتوب جوتجویه دئدی او زامان

«دئی ندن سالمیسان بو حاله بونو
جومدورویسان بوجور ملاله بونو؟!
زار و بیمار و مضطر ائيله میسن،
بئله مسکینی لاغر ائيله میسن؟»
دئدی جوتجو:

- «نه دیرسنه ریطی،
اولما واردیر دماغینین خبطی؟!»*
اونو موم تک اریتمیشم سنه‌نه؟
زار و بیمار ائتمیشم سنه‌نه؟
نه ایشین وار اوچاقدی بو لاغر،
بورا عدلیه دیرمی، سن داور؟
یوخسا سن حافظ منافی سن؟
یا «حقوق بشر» مدافی سن؟
«لویون» سان و یا «فری ماسیون»،
کی ائدیرسن بوجور ایزولاسیون
اولما وار حوکمون الله داوردن؟
یا جوازین «هلال احمر» دن؟
«عفو بین الملل» مُمکنلی سن؟

یاکی اصلاً بولار دئییل، دلی سن؟»

دئدی:

- «ای مکر و حیلدهده ماهر،

ظولموو جورو خلایقه ظاهر!

ایندی گل ترک قیل و قال ائله‌یک،

بوردا جانانه بیر جدال ائله‌یک!»

جوتجو فوراً آپاردی آل فنده

باشلادی ماهرانه لیخنده

دئدی: «قارداش باغیشلا بیلمه‌میشم

کوجوم ائوده قالیب کتیرمه‌میشم»

باخدی بیر جوتویه ساری، قافلان

غیظیله وئردی قویروغا جولان

دئدی:

«تترگنت گتیر! درنگ ائله‌مه

یا چکیل عرصه گاهی تنگ ائله‌مه!»

دئدی:

- «البته کی کتیرره‌م من

قورخورام سن مصافی ترک ائده‌سن»

دئدی:

- «ترک ائتمه‌رم، پلنگ نره‌م،

جنگ امرینده صاحب هنرم»

دئدی:

«هرگز ایتمارام سؤزونو

عمی جان، یورما بی جهت اؤزونو!

قول شیر و پلنگه عبرت یوخ،

بیر تیجی قومده صداقت یوخ

چون کی قانونو سایماسیز سیزلر،

سیزه هرگز اینانماریق ییزلر

ایسته سن اعتماد ائدهم بنده،

وئر اجازه سنی چکیم بنده!

بئیله محکم کی بندی آچمایاسان،

بوراخیب رزمگاهی قاچمایاسان»

الغرض رام ائدیپ او حیوانی

چکدی زنجیره او پریشانی

ائله کی محکم ائدی ال - قولونو،

باغلایب هم ساغینی، هم سولونو

جوته قوشدو، یثری دولاندیردی،

یازیقین بیرجه یول اییین قیردی

دوشدو بیر حاله کی او بیچاره،

آه و زار ایله گلدی گفتاره -

دئدی:

- «آی جوتچو، باشینا دولانیم!

جوتو دای سورمه کی تالاندی جانیم!

گؤزلریم چیغدی، چاتلادی حدقه،

منی قیل اهل بیتینه صدقه!

بیلیرم مجرمم خطاکارم

هر جزایه دئسن سزاوارم،

باش وئریب چوخلو معصیت مندن
شرمسارم، خجالتم سندن!
آزمیشام عقلدن، آداملیقدان،
دوشموشم بو یولا نادانلیقدان،
محضریتمده جسارت ائپلمه‌میشم،
وحشی‌ام، رسم و راهی بیلمه‌میشم
بئنی بوش آنلاماز بیر حیوانم
هر خطا اتمیشم پشیمانم
ایندی گل، لطف ائدیپ، باغیشلا منی،
منده اولدوم پیشکجه، بوشلا منی!
«ناظرا» سنده مطلبی بوشلا،
احسن الخالقینی آلتیشلا!

رباعیلر (دۆردلوکلر)

هرچند گره‌ک کی مرد و نامرد اؤلسون،
عشق اهلی گرکمز اؤلسه بی درد اؤلسون؛
اؤلسه‌نده سوسوز، سو ایسته‌مه نامرددن!
بو رسم دی: «مرد ایگیت گره‌ک مرد اؤلسون»

قویما سنی گردیش زمان اؤلدورسون،
قوی عشق الهنه آلیب سنان اولدورسون،
خیفتلی اؤلوم روا دئییل جو مرده
سوقراطی گره‌کدی شوکران اؤلدورسون

قوزغون‌لاری روزگار سیریس بوراخیر،
خوش نغمه‌لی بولبولو قفسلرده سیخیر،
آهویا دئیین آیین شایین اوتلاماسین!
«بیر داغداکی، اؤز تیشه‌سی فرهادی ییخیر»

اویما - آ - بالا، بو فیتنه‌گر دؤورانه!
آلدانما گولوم، یول آزدیران شیطانه!
بو دونیادا کی‌مسه قالما یییدیر، قالماز،
بیر قالسادا، یاخشیلیق قالار اینسانه

ناباب جماعت ایله دوشمز ناظر،

بدعاقبت ایشله گیریشمز ناظر،

بیر جورعه سو اولسا دردینین درمانی،

نامرد آدامین الیندن ایشمز (ایچمز) ناظر

✱

یادلار یاغینا اومان چراغ یانمایاجاق،

غیرتلی ایگیت اوز اصلینی دانمایاجاق،

بیهوده گولوم اوزون قولاق حئیوانه،

یاسین اوخوما، او قانماییب، قانمایاجاق

✱

باخ، باخ، منه، مبتلای درد آختارسان،

قلبی یارالی، عارضی زرد آختارسان،

بیهوده دولتما دریدر هر پانی

ویجدانلی ایگیت، شرفلی مرد آختارسان

✱

دؤرد اللی قوجاقلاما، اوغول دونیانی،

یوخ هنج کیمه بوردا قالماغین ایمکانی،

بشش گون بیرینی بوقاری مهمان ائلیر

آخیردا بوغار، او بینوا مهمانی

✱

دور عیش و طرب دوباره بنیان ائلدیک!

هیجران یارادان بنانی ویران ائلدیک!

گول درمک اوچون گلیر گلستانه نیکار

دور جانیمیزی یولوندا قوربان ائلدیک!

گاه جانیمی اودلارا یاخیرسان، نئیلیم؟
 گاه اوخلاری سینمه‌مه تاخیرسان، نئیلیم؟
 پروانه کیمی حزین - حزین جان وئیرم،
 سن شمع کیمی دوروب یاخیرسان، نئیلیم؟

توت ال - قولومو، بوخولا دیوانه کیمی
 یاندیر پریمی آلولا پروانه کیمی
 کول ائت کولومی ساور گیلن دریالارا
 ترک ائتمه منی آماندی بیگانه کیمی

بعضی یاشایار جهاندا راحتلیک ایله،
 بعضی کئچیرر عؤمور - گونو سرتلیک ایله،
 هر جور یاشاییرسان آی بالا، سن ده یاشا،
 آمما یاشاما، آماندی، نامردلیک ایله

سئودانی ایشیقلی بیر چیراق ساندیم من،
 ایستیردیم ایشیقلام، آلوولاندیم من،
 هنج بیلمزایدیم کی، شوگی چیلغین کؤزوموش،
 بیلدیم او زمان کی، بوسبوتون یاندیم من

زنجریر وفایه باغلییام، چاره، نه دیر؟
 لاله کیمی قلبی داغلییام، چاره نه دیر؟
 سن گونده رقیب ایله دئییب - گولمکده،
 غیر از بوکی، من قان آغلايام چاره نه دیر؟

ای داد! خیانت آتشیندن یاندیم،
نامردلیک اودوندان اود توتوب، اودلاتدیم،
بیر یترده کی آشنا قان اود دوردو منه،
بیگانه نه ائپله میشدی دوشمان ساندیم

هر کیمسه کی خودپرست و خودخواه اولسا،
دئتله عومور سورهر ولو شاه اولسا،
نه فایدا، اولاق تیکان کیمی عؤمرو اوزون،
گول تک یاشایاق، ولو کی کوتاه اولسا

عجب بازاردی بو دنیا

بو دونیایین دئسیل باقی نه ادباری نه اقبالی
نه بیر رنگده قالار رنگی نه بیر حالدا قالار حالی

یازیندا گول چیچک رنگین قیشیندا قار - کولک سنگین
بوگون دلخوش صاباح غمگین قورولموش بیله منوالی

گۆزَن یوخدور وفا اوندان تاپان یوخدور صفا اوندان
رجا ائتمه عطا اوندان کی زهریله قاتار بالی

بیرینی قاوایار عرشه بیرینی ائندیرر فرشه
داغیلماقدان اولار نئشه اولومدن سازلاشارحالی

پوزار بیر آندا دارانی، بوغار سَس سیز سلیمانی،
یئئخار سام نریمانی ذلیل دهر ائدر زالی

بیله تقدیر اولوب آنجاق بو ترسه فیزلانان میرزاق
اوجانی ایله سین آلقاق دنی نی ایله سین عالی

عجب بازاردی بو دنیا بوتون آل - وئرجی لر بوردا
گلرلر پیکری عوریان گئدرلر اللری خالی

نـدن بـیلمـم بـو طـرزیـله؟	بو مهمانخانه فرش اولموش
بـیر اـئودـه مـین ایـپک قـالی	بـیر اـئودـه بـیر جـیریق یـورغان

بـئله دـونـیایـه آلدانما	اگر آزاده سن «ناظر»
أرح مـن فـکرها البـالی*	دع الدنيا دع الدنيا

مرحوم «یحیی» نین کۆچمگین

اونونجوایل دؤنومو مناسیبتینه

بو اردبیل دی

بو اردبیل دی کی بیتیش باغیندا سونبولر

چمنلرینده اوترلر نوالی بولبولر

بو اردبیل دی کی لبخنده آچسا لبلرینی

آچار شکوفه، یاتار لاله‌لر، گولر گولر

بو اردبیل دی کی دولسا بولود کیمی قهره

باتار عزایه قودوزلار اُسر عزازلر

بو اردبیل دی کی هیجا گونونده اتولادی

سپاه «ابرّه» یه هر بیر «ایایل» لر

عدولرین باشینا یاغدیرار آبایلی

او سنگ و گلدن اولان صنعی اودلو سجیلر

بو اردبیل دی کی یازدی «حسینه» غمنامه

بو اردبیل دی کی گوزدن روان ائدیپ سئلر

بو اردبیل دی کی وئردی جلال دینه جلا

یازیب حسینون ابوالفضلینه فضائلر

بو اردبیل دی کی هر گوشه سینده ایرانین

یانیقلى مرثیه‌سی اولدو نوغل محفلر

اونون وار «اثلجی» له «عاصم» کیمی ستاره‌لری

کی آسمان فضیلتده بدر کاملر

«سدیف» و «یحییوی» و «شاهی» و «سختور» تک

ادب جهانینه تقدیم ائدیپ شیرین دیل لر

«مؤذنی» اوچا گول دسته سینده چکسه اذان

نماز عشقه دورار صف به صف مهلل لر

بو اردبیل دی گونش هر یانا ساچار بوردان

فلک بو یئردن آسیب آسمانه قندیل لر

بو یئرده منزل جانانه باغلاتیب محمل

بو یئرده عشق آسیب بئل لره حمایل لر

شراب له بَزَه نر محفلینده ساغرلر

چیچکله، گولله دولار گولشنینده زنبیل لر

گوز آچ موغانینه باخ! گور نئجه آییق گؤزیله

ایترکین اولدوزومو داییم ایزله ییر ائل لر

تأمل ائت «صفی الدین» دیاری دیر بوردا

ائدیپ نه عاقل و فرزانه لر تأمل لر

بو یئردن ایسته مدد هر نه موشکولون اولسا

علی و آل علی دن آچیلدی موشکول لر

فدا اولوم آدینا ای دیار عشق و صفا!

گؤروم کی تاپمایاسان هیچ زامان تزلزل لر

سنین جمالیه «ناظر» بو گؤزده کی ببه ییم

سنین جلالینه ناطق آغیزدا کی دیل لر

مراغالی و احسانی، نین دونیادان کۆچمک مناسبتله

دونیا

«ناظر» یسم اعبرتيله ائيله نظر دونیائی!

یوخدو بو دونیادا غمسیز یاشاماق ایمكانی

هاردای بیر قیرمیزی گول اولسا دَرر دست اجل

هیجردن درده سالار بولبول خوش الحانی

بو همان دونیادی کی مرده ائدهر عرصه‌نی تنگ

آما نامرده وئیرر بیر نچه گون میدانی

بو همان دونیادی دؤورانی وئیرر نادانه

مانجاناقلاردا سیخار نادره دؤرانی

بو همان دونیادی کی علم و هنر صاحیبینی

ائیله‌یر دشت غم و حادثه سرگردانی

بو همان دونیادی دیوانه‌لرین آجدی الین

تاکی فرزانه‌لره باغلایالار بهتانی

بو همان دونیادی فضل اهلین ائدهر گوشه‌نشین

شهره شهر ائلییر بی‌هنر و نسادانی

بو همان دونیادی کی تولکونو اصلان ائلییر

دار قفسلرده بوسغار تولکو بوغان اصلاتی

بو همان دونیادی کی رحم و عطوفت تانیماز

گونده مین - مین بنی آدم‌دن آلاز قریانی

بو همان دنیادی هنج کیمسه‌یه یانماز اوره‌یی
 نه اوشاق ناله‌سی آنلار نه آنا افغانی
 بو همان دنیادی بیر ذره دومانلیق گورسه
 بیرتاجاق قورد کیمی بیچاره یازیق اینسانی
 بو همان دنیادی‌کی گولشنی تاراجه چکر
 عندلیبین اوره‌یینه یارادار حیرمانی
 شهدی زهر ایله بو مگاره قاتیب خلقه وثره
 مکر «ابلیس» ایله تأسیس اولونوب بنیانی
 توپو یاسه چئویره شنلییی راویلایه
 ائیله‌یر جمعی پراکنده پوزار سامانی
 اختر بختینی بیرده باتیرار دامادین
 گلننن آینه غم رختی ائدهر ارزانی
 یاری یاردان آیرار عاشیقی معشوقوندان
 هاردا آرامش اولا اوردا سلالار توفانی
 گورسه هر یئرده فرح باشلا یا جاق فیرتانانی
 تاپسا هر یئرده صفا قوروز یا جاق بحرانی
 قویما ییب وصلت «شیرین»ه یتیشسین «فرهاد»
 «قیس»دن آیری سالیب قبرده ده «لیلا»نی
 باغلی‌دیر دایره‌سی شادلیقا قلییم سایاغی
 امری اود، حؤکو آلا، نایره‌دیر فرمانی
 ای جاوان! بو قوجا دنیایه آهای باغلاما بئل!
 بو قاری دامه سالیب سن کیمی چوخ بُرنانی
 آت باشیندان هوسه شهوتی چک زنجیره
 نفسینن آل قاباغین سال یادا وانفسانی

آلاجاق وار یوخونو اوغرو دوروب گردنده
 ای کی سیم و زرایله دولدوروسان انبانی
 بیرتاجاق دیر سنی درویش اولاسان یا سلطان
 بو قودوز ییرتیجینین چوخ ایتی دیر دندانی
 بو شیکارچی نه فقط قوردلاری صید ائتمده دیر
 بلکه مین - مین سینه سی آغ، آلا گوز جئیرانی
 هامی نی عرصه ده مات ائتمده دیر بو لیلاج
 آتینی چاپدیراجاق گورسه ده جک جولانی
 فیلینی اویناداجاق اوچدوراجاق قلعه لری
 طرفه العینده شاه مات ائده جک سلطانی
 نه فقط نوحولا ذوالنونه وفا ائیله مده دی
 بلکه ووردو یثره جمشید و انوشیروانی
 سالدی تختدن نه سلیمانیه داودی فقط
 بلکه فرعون کیمی هئیره هر حیوانی
 آلدی الدن نه ارسطولری سقراطلری
 بلکه اونلار کیمی مین لرجه بویوک لقمانی
 هانی خاقانی دئیهن گوز آراشا قصرلری؟
 تاپا او قصرلره ایچره یاشایان خاقانی
 قیصر روم هانی دولت تیمور هانی؟
 هانی خسرو هانی گوندن باج آلان ایوانی؟
 داغیلیب گتدی هارا دبدبه دقیانوس؟
 نه اولوب هاردا قالیب کبکبه ساسانی؟
 نه تاپارسان داها بیرده «نرون» ی «کارتیرین» ی
 نه گوررسن داها ضحاک ایله چنگیزخانی

نه اولویلار او دمام قان ایچن جلدلار
 چوخونون دونیا قانین ایچدی ایچرکن قانی
 آساجاق دونیا اولوم سلسله سین بویوندان
 آل سلجوق اولایا سلسله اشکانی
 باخ کتابلاردا یازیلیمیش او شیرین قصه لره
 او شیرین سؤزلر اوغول عاتیل ائدهر نادانی
 گوردو اوو چوندا سوا یچمگ ده اولار میش مومکون
 کاساسین چالیدی داشا «دیوژن» یونانی
 بیر قاری ایستهدی درمان اولومه «بودا» دن
 دئدی: بو دردین آنا، تک اوزودور درمانی
 چوخ حدیث لرده بویورموش بیزه ده پیغمبر
 «عالم آخرته کورپو بیلین دونیانی»
 دنیا بیر مزرعه دیر اوندا بیتن حاصل لر
 یئتیرر منزیلینه یولدا قالان دهقان
 ائدهجک پیک اجل هر قاپینی دق الباب
 «آنک میّت»ه باخ آنلا گولوم! معنائی
 هانسی ساعتده کی چوخ شاد اولاسیز یا غمگین
 گئدین اوندا دولانین فیکریله قبرستانی
 بیر باخین تورپاغین آلتیندا قالان سینه لره
 گؤرون آخیر هارادیر آرزیلارین پایانی؟
 اهل دونیایه ملک گونده دئیهر گؤی لردن
 دوغولون اولمگه آباد ائله یین ویرانی
 الفرض بیر بئله دونیایه نه بئل باغلامالی
 کی قوناق ساخلایار آخیره بوغار مهمانی

پس گلین چشم بصیرت‌له باخاق بیر لحظه
عقلی حاکیم ائله‌ییب ناظر ائدک وجدانی
«کُل مَنْ» آیه‌سینی سورة الزّٰمن‌دا
اوخیوب قسطیله برپا ائلیه‌ک میزانی
نه روادیر نچه گون بوردا قوناقلانماق اوچون
تسولاتاق شیطانا یاددان چیخارداق رحمانی
نه روادیر بو آز عمریله عزیز دوستلاریمیز
اوزاداق آرزى‌لاری قیسسالاداق ایمانی
چالیشاق بلکه بو دار دونیادا اینسان یاشایاق
ننجه‌کی عؤمرو بوجور وئردی باشا «احسانی»
اونون اؤلکم‌لییی اهل ادبی ائتدی غمین
«ناظر»-ین ده اوزونه ائتدی روان عثمّانی
لاله‌نین سینه‌سی قان اولدو قارا گئییدی «نسیم»
ماتمه چولغالادی نسترنی ریحانی
روی‌لر «نون» اولورو یاکی «الف» قوی اولسون
چوخ الف‌لر نون اولوب یوخ سؤزومون نقصانی

قونجاسیندا سولان گول: مهدیه ملک پور اوچون

آمان دونیا

گلدی، کئچدی یالان دونیا
کئچمیشلردن قالان دونیا
نه تئز گلدی، نه تئز کئچدی
منی درده سالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

کروان کیمی کئچر گئده،
ووروب، ییخیب، بیچر گئده،
گؤزه‌للی سئچر گئده،
ائولر ائدر تالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

مین - مین گؤزه‌ل بالا درغار،
بیرجه - بیرجه توتوب بوغار،
قان ایچمکدهن مگر دویار؟
ظالم بوجان آلان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

اوندا اصلاً باخان گولمه،
اوزوندن گؤز یاشین سیلمه،
چالار، خیردا - بؤیوک بیلمه،
چالاغان تک چالان دونیا
آمان دونیا، آمان دونیا!

او ایـللری، بو آیـلاری،
 او قیشلاری، بو یایلاری،
 سالار همیشه وایلاری،
 هر ائوده وای سالان دنیا
 آمان دنیا، آمان دنیا!

آیـری سالان ائـلیمیزدن،
 قامچی ووران بـلیمیزدن،
 هر نه وئـریب، الیمیزدن -
 آخر توتوب آلان دنیا
 آمان دنیا، آمان دنیا!

یار اوزونه وئـره صفا،
 وئـرمز اونا مهر و وفا،
 ایشی - گوجو جور و جفا،
 غم - کـدري کالان دنیا
 آمان دنیا، آمان دنیا!

نه تئز بوغدون گول بالامی
 ساچلاری سونبول بالامی
 نازلی شیرین دیل بالامی
 گؤروم اؤلسون بالان دنیا!
 آمان دنیا، آمان دنیا!

بو باغ گول له دولار بیر گون،
 آچان گوللر سولار بیر گون،
 «ناظر» - ی ده اولار بیر گون -
 آلاز بو جان آلان دنیا
 آمان دنیا، آمان دنیا!

بومباردمان

باخدی نه بیر گوزدن آخان یاشیما،
 یاندی نه بیر باجیما، قارداشیما،
 بومبالاری تۆکدو منیم باشیما،
 باشیما گۆر گلدی نه لر بومبادان،
 اولدو وطن زیر - زَبر بومبادان

«سام عمی»* نین غائله‌دیر پیشه‌سی
 (تهلوکه‌دن) دایر اولار نشته‌سی،
 کاش قورویا قان سوموران ریشه‌سی،
 اتدی ییزی قانلی جیگر بومبادان،
 اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

«صدام» اگۆندردی او طیاره‌نی
 تانکی، توپو موشکی - خمپاره‌نی
 چکدی اودا ملت بیچاره‌نی،
 یاندی بوتون کند - شهر بومبادان
 اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

بومب قاییران! مین کره لعنت سنه،
 لعنت و نفرین و شماتت سنه،
 نثیله میش‌ایدی بشریت سنه؟
 اود توتوب اودلاندی بشر بومبادان،
 اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

* - «سام عمی» منظور آمریکادیر.

نفتیله بنزین وثریریک سیزلره
بومبا، راکت گوندریسیز بیزلره،
لعت اولا سیز کیمی دینسیزلره،
خیردا، بویوک چکدی ضرر بومبادان،
اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

سیزکی چیخیرسیز گۆیه ویراژیله،
فانتومولا، میگ ایله میراژیله،
یترده آخیر گۆز یاشی پمپاژ ایله،
کورپه اوشاق قالدی ملر بومبادان
اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

سؤیله اوغفریت ستمکاره‌یه،
باغلاما بئل موشکه خمپاره‌یه،
تانکیله، نارنجکه، طیاره‌یه،
یوخ سنه ذره بهر بومبادان،
اولدو وطن زیر و زیر بومبادان،

ظولوم ائله‌ین شاهلاری بیز قوروموشوق،
بورنونو شاهزاده‌لرین اووموشوق،
کینه‌لی شیطانی توتوب بوغوموشوق،
ایله‌مدریک خوف، خطر بومبادان،
اولدو وطن زیر - زیر بومبادان

ای بشری حقلرینه جامی‌لرا
یوروش ائدیر یوردوما صدکام‌یلر،
باشیمیزا عین «ویتنام»‌یلر،
یاغدیریر آمریکا شرر بومبادان،
اولدو وطن زیر و زیر بومبادان

ایگید اوغلان

ایگید اوغلان جنگه گئدیر
دوشمانی تار و مار ائدیر
فتح و ظفرلر یارادیر
یاشا، یاشا ایگید اوغلان!
جانلار اول سینه قوریان

ایگید اوغلان جانان گئچر
خائن لارین بونون بیچر
قیزیل قانان شربت ایچر
یاشا، یاشا ایگید اوغلان!
جانلار اول سینه قوریان

ایگید اوغلان چک ماشانی
مرز لردن وور آشانانی
بوغ خانانی، اولدور پاشانی
یاشا، یاشا ایگید اوغلان!
جانلار اول سینه قوریان

سن اولکهنین قهرمانی
دؤیوش لرین قوچ اصلانی
پهلوانلار پهلوانی
یاشا، یاشا ایگید اوغلان!
جانلار اول سینه قوریان

وطنیمین گؤزو سنسن
عشق اودونون کؤزو سنسن
اورهیمین سؤزو سنسن
یاشا، یاشا ایگید اوغلان!
جانلار اول سینه قوریان

محمد مصطفیٰ (ص) پیغمبرین وصفینده

ایشیتلاندی جهان بدر رخ زیبای احمدن
جلا تاپدی اورهک آیینه‌سی نور محمدن

محمد کیم؟ - وجودی رحمة للعالمین یعنی
محمد کیم؟ - رسول الله، خیر المرسلین یعنی
محمد کیم؟ - امین خلوت روح الامین یعنی
مقام قاب قوسینه چاتان رفرفشین یعنی
همان تشریف اوحینایه لایق حیّ سرمدن

محمد کیم؟ - همان معمار قسط و عدل و آزادی
محمد کیم؟ - همان محو ائله‌ین تبعیضی، بیدادی
محمد کیم؟ - همان بریاد ائدهن طاغوتی، الحادی
محمد محتشم رهبر، محمد محترم هادی
اولان خستم رسالت مَهرونه شایسته ایزددن

محمد کیم - همان حرّیته ارشاد ائدهن رهبر
محمد کیم؟ - همان بتخانه‌لر بریاد ائدهن رهبر
محمد قول‌لاری زنجیردن آزاد ائدهن رهبر
قیزین مدفون ائدهن ویجدانسیزا فریاد ائدهن رهبر
یرانی ردّ ائدهن، اوز دؤندهرن مُرتاب و مُرتددن

محمد کیم؟ - همان دلخون اولان دنیا طلبلردن
مصیبتلر چکن «بوجهل» لردن، «بولهب» لردن
مداماً قان اودان شرک و ریایه منتسبلردن
اولان آماج حقد و کینه بوسفیان نسب‌لردن
دولان دائم مبارک سینه‌سی آلام بی‌حددن

محمد اول یتیم کی شهریار ملک خلقت دیر
او افس کی کیتابی مشعل راه هدایت دیر
کلامی زبده عرفان حدیثی لب حکمت دیر
اونون دینینده تقوا تکجه معیار فضیلت دیر
اونون شرعینده یوخدور اییضین هنج فرقی آسوددن

قمر منشق اولوب طاق هلال دلریاسیندان
شرفلندی شرف شمشیر شاه لافتاسیندان
حیا چکدی خجالت عصمت خیر انساسیندان
دؤزوم زینهاره گلدی صبر و حلم مجتباسیندان
گول آچدی باغ حریت شهید کربلا سیندان
ملک لر قالدیلار حئیران بو مجموع متجددن

محمد کیم؟ - عقولی مات ائدهن دین «قویم» یندن
شعور اهل معنای گیجهلدن «لام» و «میم» - یندن
بوتون خلق اللهی حئیران قویان «خلق عظیم» یندن
آچان یول خلد طویایه «صراط المستقیم» - یندن
ائدهن خلقی رها توحید ایلله نار مغلددن

اونون تک مهربان رهبر، صمیمی پیشوا اولماز
اونون آئینی تک دوز گونلوگه دوز رهنما اولماز
اونون شرعینده شرک و کذب و تزویر و ریا اولماز
اونون وصفینده «ناظر» هرنه یازسا انتها اولماز
یازانماز قطره محدود اقیانوس ممتددن

علی عشق نغمه‌سی

دوچار اولاندا غمه سسله شاه مردانی
آچار علی‌نین الی باغلانان معمانی
اؤرکده دردین اؤلاندای علی - علی سسله
دیء دردینی علی‌یه اوندان ایسته درمانی
علی‌نی کافر اگر سسله‌یه یتر داده
نه نوعیله او فراموش ائدر مسلمانی
تاپیلمایدی تاپیلماز علی کیمی مولا
یاپیش علی انگیندن دولانما هئچ یانی
علی دی کان کرامت، علی دی باب نجات
علی دی قاصد اول، قصیده ثانی
علی دی نیّر اعظم، علی دی نور دُجی!
علی دی صبح منور، شهاب نورانی
علی زلال عطوفت علی گلاب صفا
علی عصاره روح و حقیق رنّانی
علی نشید محبت، علی چکامه عشق
علی غزال تغزل، سرود روحانی
ابوتراب علی‌دی، ابوالعجائب علی
علی دی دفتر عشقین ایشیقلی عنوانی
گر اولماسایدا علی اولمازیدی کون - حیات
علی محبتنه حق، یاراتدی دنیایی

آناسی، فاطمه بنت الاسد آتا، عمران
بو نسبتیله دیییرلر علی عمرانلی
وئریبدی جایزه حق اوز حرامسراسیندا
علی‌نی فاطمه‌یه، مریمه مسیحانی
مقامه باخ بو شجاعتده شرزه شیر دمان
فقری بیکسی گورجک آچاردی دامانی
چکردی باشلارینا ال آلاردی آغوشه
توکردی گوز یاشینی باشلایاردی افغانی
اؤره‌گی دردلی ولی دردین ائیلزدی بیان
تاپاندا خلوت یئر آغلایاردی پنهانی
آخاردی عارضینه گوز یاشی شلاله کیمی
ولی سیلردی گوزوندن گورنده زهرانی
سیلردی چونکو بیلردی ملول اولار زهرا
اؤزوندن گورسه نشان ملال مولاتی
وئردی ابن سبیل طعامینی انا
حسینیله حسنه مهر ائدردی انبانی
ائدردی سائله خاتم عطا، رکوعینده
گورن هانی بئله حاتم، بئله سلیمانی؟
لباس وصله‌لی نعلینی وصله‌لی یارب!
یاماخلی جامده بیرکس گوروب می‌سلطانی؟
قلم دایان کی علی وصفینین نهایتی یوخ
محال‌دیر ائده توصیف قطره، دریانی
ائله بو مصرعی ناظر دوباره حُسن ختام
علی‌دی دفتر عشقین ایشیقلی عنوانی

نیمه شعبان گلدی

صبحدم پیکِ صبا لیلری خندان گلدی
 سؤیله‌دی یاتما اویان نیمه شعبان گلدی
 دورما پیما‌نه‌لری ائیله مسلسل! دورما
 دورو قات دروه‌کی دردانه‌ دوران گلدی
 آج گیلان جانبِ گلزاره تماشا گؤزونو
 کی یاشیل گلشنه بیر قهرمیزی مرجان گلدی
 گولشن حوسنوده بو سبز قبا نورسته
 قونچا تک آچدی آغیز گول‌کیمی خندان گلدی
 نازيله قامتی بوی‌لاندی چمنزار ایچره
 بویونا سرو چمان یاسمن افشان گلدی
 گؤزلری بنزه‌ییری نرگس ناز‌آلوده
 زلفی سنبل، اوزو گول، قدی خورامان گلدی
 دور اوره‌ک اؤلکه‌سینی آیینه‌بندان ائله‌یک
 ایندی‌کی جان ائوینه سئوگیلی جانان گلدی
 عالمی طلعتین نورو ایشقلاندیردی
 ظولمتی محو ائله‌ین مهر درخشان گلدی
 هدهد شهر سبا مؤده آپار بلقیسه
 چیخ تماشایه کی حشمتلی سلیمان گلدی
 دم‌جانبخش دئییر: عیسی مریم‌دیر بو
 ید بیضاسی دئییر: موسی عمران گلدی
 ائله‌کی بختی ایشیق‌دیر اوجا‌دیر اقبالی
 سانکی یوسف‌دی کی جان ملکینه سلطان گلدی

ظلولومات ایچره گزیب آبییات آختارما
 بو ایشیغلیقدا روان چشمه حیوان گلدی
 «سوشیانت» اولدو عیان «کیش اهورایی» ده
 «اهرمن» قاچدی نیایشگر یزدان گلدی
 سویلهیین «پره‌مییه» ماه برهما منظر
 شرقدن بارقه‌تک اولدو نمایان گلدی
 قوم «بودایه» دئیین خسرو بودا طلعت
 بودور اینیندن آسیب خلعت عرفان گلدی
 شیخ «قدیسه» دئیین رجعت عیسی اولدو
 پیر «خاخامه» دئیین منجی دوران گلدی
 بو همان شهر فضیلت‌دی هانی افلاطون؟
 کی گۆره مسند عدله نجه شایان گلدی
 توکدویو طرح‌لره قامتی معیار اولدو
 چکدییی رسم‌لره قاش گۆزو میزان گلدی
 سویلهیین گۆزلری یاشیله دولان عشاقه
 قوروموش جسم‌لره آغلاماین جان گلدی
 بودور او فاطمه‌نین معدن غیرت اوغلو
 ظالم و مظلوم آرا ائتمگه دیوان گلدی
 بودور او شیرخدا شاه ولایت بالاسی
 ظلمکارلار ائوینی ائتمگه ویران گلدی
 مژده اولسون سیزه ای قانه باتان شاهدلر
 خلف قائم سالار شهیدان گلدی
 شایگان قافیله‌لر شاعیره ایراد اولماز
 اورداکی طبعی اونون ستل‌کیمی جوشان گلدی

ترجیع بند ملمع

مَعَاذِی، مُلْجائی، حُجِّی، وَلائی	حَسْبِیْ یَا طَیِّبِ یَا رَجَائِی
وَمَنْ جَرَحِی یُدَاوِی؟ یَا دَوَائِی!	جَرِیْعٌ مِّنْ سَهَامِ الْوَدِّ یَدْعُوکِ
تَسَلَّلْتُ بِأَنْوَاعِ الْبَلَاءِ	طَرَحْتُ فِی الْهَوَى خَلْقِی وَزَنْدِی
فَهَا جِسْمًا خَضِیْبًا بِالدِّمَاءِ	أَذَا أَحَبِّتَ تَلْقَانِی قَتِیلًا
فَهَا رَأْسِی یَدَوِّرُ فِی السَّمَاءِ	إِذَا أَحَبِّتَ أَنْ تَلْقَانِی بِدِرْأِ
إِذَا قُلْتُ «الْبَلَاءُ لِلْوَلَاءِ»	أَقْبِلْ خَاضِعًا کُلَّ الْبَلِیَّةِ

«تَرَکْتُ الْخَلْقَ طُرًّا فِی هَوَاکَا»*

«وَأَبْتَمْتُ الْعِیَالَ لَکْنِ أَرَاکَا»

غبار کوی تو خاکسترم باد	فروغت آتش افروز یرم باد
الهی بی تو زخم نشترم باد	اگر شهد است و شربت زندگانی
زشهد و انگبین شیرین‌ترم باد	ولکن با تو زخم تیغ و خنجر
همه ارزانی آن سرورم باد	هر آنچه دارم از جان و تن و سر
تهی از باده غم ساغرم باد	چو غمخوارم توئی هرگز مبادا
فدا خواهی علی اکبرم باد	عطا خواهی علی اصغرم گیر

«تَرَکْتُ الْخَلْقَ طُرًّا فِی هَوَاکَا»

«وَأَبْتَمْتُ الْعِیَالَ لَکْنِ أَرَاکَا»

دئدین: قان ایچره جولان ایله ائتدیم	دئدین: صحرانی آل قان ایله ائتدیم،
دئدین: جان بذل جانان ائله ائتدیم	دئدین: اوزقوی منای عشقه قویدوم

* - بو بیر بیت ابن فارض دن دیر.

اونو لب تشنه قوریان ائيله ائتدیم	دئدین: بیر خیرداجا قوریانلیغین وار
قیزیل قان ایچره غلطان ائيله ائتدیم	دئدین: اکبرکیمی در گرانسی
الین قانيله الوان ائيله ائتدیم	دئدین: قاسم گئندنه حجله گاهه
دئدین: سرو خرامان ائيله ائتدیم	علمداری کنار نهر علقم
یتر آچ سینهنده مهمان ائيله ائتدیم	دئدین: زیتب گلنده نعشین اوسته
دئدین: ترتیل قرآن ائيله ائتدیم	جداده خیزران یارمیش دوداغلا

«تَرَکْتُ الخَلْقَ طُرّاً فِی هِوَاکَا»

«وَ اَیْتَمْتُ العِیَالَ لِکُنْیَ اَزَاکَا»

حسینم کشته راه عدالت	حسینم شاهد بزم شهادت
حسینم ائتمه یمن بیرحمه بیعت	حسینم وئرمه یمن بیداده میدان
حسینم قویمایان ناپاکه قیمت	حسینم اولمایان نامرده تسلیم
حسینم یاغدیran عفرته نفرت	حسینم باغلایان عشقیله پیمان
شریحی ایله یمن مغفور امت	یزیدی ایله یمن ملعون دوران
منم دردانه بحر ولایت	منم پرورده دامن زهرا
بنای نهضتم محو رذیلت	اساس مکتبم ظلمت ستیزی
نگهدار رفاق و عدل و عزت	نگهبان وفاق و مهر و زی
بیردم دل، ندادم تن به دلت	حسینم از سر و از جان و از دست

«تَرَکْتُ الخَلْقَ طُرّاً فِی هِوَاکَا»

«وَ اَیْتَمْتُ العِیَالَ لِکُنْیَ اَزَاکَا»

بهمن آیی نین ایگرمی ایکی سینین مناسبتینه

تعالی لله کی قیش چیخدی خزان کؤچدور باهار اولدو
 آچیلدی قونچا، گول گولدر، طبیعت لاله زار اولدو
 نسیم جانقزا اسدی هوا عنبر نثار اولدو
 چمن ده بولبول شیدا دمسادم نغمه کار اولدو
 کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو

دیگردین عرش اعلادن یثره بیر تازہ جان گلدی
 بنفشه باشلادی رقصه سماعه ارغوان گلدی
 سروره یاسمن دولدو نشاطه ضیمران گلدی

بو یاندا لاله لر جامین کؤروب نرگس خومار اولدو
 کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو

نندن دیر بیلیمیم اما گلیب یاز ماه بهمن ده
 سنین تک بو ایشه مبهوت و حیران اولموشام منده
 قولاغ ویرسن آچیر بولبول بو سیرری باغ و گولشنده

دئیریر شام سیه گتندی کؤزه ل فجر آشکار اولدو
 کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو

بوگون جان جلوه گاهیندان درخشان اولدو ایرانلی
 آلووتک، ایلدیریم تک، آتش افشان اولدو ایرانلی
 آجیغلی سئل کیمی بیردن خروشان اولدو ایرانلی

بوگونلر گولله گوللندی بوگون خونخوار خوار اولدو
 کونول یوردو چیچکلندی صفالی روزگار اولدو

بوگون کرد و بلوچ و لر و ئریبلر ال اله باهم
 سالیلار جانتینا شاهین هراس و ولوله باهم
 دوداغلار اوسته اگلشدی سرود و هلله باهم

افقدن زرگونش چيخدی قارائلیق تار و مار اولدو

کونول یوردو چيچکلندی صفالی روزگار اولدو

بوگون مینلرجه غیرتلی مسلمان گلدی فریاده

نوا تبدیل اولوب شوره فغان تبدیل اولوب داده

عدالت لشکری غالب اولوب غیریت بیداده

قازیلدی ریشه‌سی کفرون کرامت برقرار اولدو

کونول یوردو چيچکلندی صفالی روزگار اولدو

بوگون غیرت سماسیندان ایشیق بیر ایلدیرم چاخی

ریانی، کفری، طاغوتی، کؤکوندن یاندیریپ یاخی

شهادت لر شهائیندان شقی لر اولدوزو آخی

حجاب خوف ییرتیلدی شهامت آشکار اولدو

کونول یوردو چيچکلندی صفالی روزگار اولدو

بوگون مین - مین انا الحق سؤیله‌ین چيخمیشدی داراوسته

باسارکدی باغرینا یئر سریداری سریدار اوسته

جوماردی خلق مظلوم و ستمکش ظولمکار اوسته

غنی دار و نداریندان چکردی ال ندار اوسته

قوجا سبقت آلاردی نوجواندان کارزار اوسته

آخان قائلار یازاردی افتخاری افتخار اوسته

باخان بو منظره «ناظر» تعجبده دچار اولدو

کونول یوردو چيچکلندی صفالی روزگار اولدو؟

بابالارین وصیتتی

دوشوب بیر کنده بیر قوردون گذاری
 او کتنده گوردو بیر ناخوش حماری
 غبار غم اوتورموش عارضینده
 اولوم آثاری دیرجه‌لمیش گوزونده
 ائله خرگزه‌ییب بیچاره حیوان
 کی توتسان بورتونو فوراً وئرەر جان
 گوروب یوخ بیکسین طاق‌ت جانیندا
 گوزونو زیلله‌دی زول - زول او زاره
 ائدیپ هر بیر بودون مین یول نظاره
 بو باخماقدان آجیقلاندی او خسته
 دؤنوب بیر نحو ایله ساغ بؤورو اوسته
 زاریلدار کن دیردی بویله قوردا
 کیم آزدیردی سنی آی قوردا! بو یوردا!
 تئز اول! تئز یانیمی تئزلیکجه ترک ائت
 نه ایستیرسن جانیمدان دور ایتیل گئت!
 باشینی ساللامیشدی قورد آشاقه
 دئدی آلتدان تیکرکن گوز اولاغه
 ائشیتیمیشدیم: مریض احوال اولوسوز
 زمینگیر و پریشان حال اولوسوز

اورکده گون به گون آرتیر ملالیز

باشیزدا وار خیال ارتحالیز

اودور گلدیم شتاب ایله بو کنده

کی تا سیز دار فانی دن کؤچنده

سینه زده چؤمیلتی ایله شم من

مبارک نعلیزی ییرتیب دئشم من

اجازه وئرمه ییم هر آغزی موردار

کی اولسون لیش - لوشوزدن بهره بردار

بو سؤزلردن دوشوب ائشک هراسه

آچیب آغزین بناچار التماسه

دئدی: ای مهربان! ای بنده پرور

مرام پاکینه قریان برادر!

منیم کی فعلاً اؤلمک نییم یوخ

بو تئزلیکده خیال رحلتیم یوخ

نه میّت وار نه حلوا ایندی بوردا

یقیناً گلمیسن سهوا بو یوردا

گؤرورسن تاب، توانیم یوخ جانیمدا

دئم - غم - غصه لی سؤزلر یانیمدا

بیلیرسن بیر عؤمور چکدیم ضلالت

بو خلقه ائیلهدیم هرگونه خدمت

آغیر یوک لر آپاردیم دینمه دیم هیچ

خطردن، خوفدن دیکسینمه دیم هیچ

عوضده جور باجور توھین ائشیددیم

ائتندن «هش» میتندن «هین» ائشیددیم

دئدی: آج قورد بو واجب امر اوچون من

تقاعد تاپمیشام آنجاق ایشیمدهن

یقین بیل یانینی ترک ائتمه گیم یوخ

سنی پئسگیرنمه یینجه گئتمه گیم یوخ

تئز اول هئی حسن خدمتدن سؤز آشما «آچما»

چئویر اوز قبله‌یه آرتیق دانیشما

بدندهن هر قدره تئز چیخسا جانین

او اندازه اولار یونگول روانین

اوزان آنجاق منی لنگ ائتمه چوخ - چوخ

جوجوقلار مستظردی فرصتیم یوخ

منه مرحوم بابام‌دان دیر وصیت

«که فرصت را غنیمت‌دان غنیمت»*

«قآنی شیرازی» دن استقبال

پلتک‌لر مناظره‌سی

نقل ائدیر راوی کی، برحسب تصادف بیر گون،
 قوجا، پلتک کیشی‌نین بیر جوانا دوشدو گؤزو
 دئدی قو قوریان او اوللام او شه شهلا گؤزونه،
 ای گؤزه‌للیک‌ده به بنزهر آآیا گول بنیزی!
 رو - رو روخساری زی زیبا ره - ره رفتاری خوش
 گؤ - گؤ گؤیچک حرکانی گؤ گؤزه‌ل جست و خیزی
 طه طراوتده سو سونبول، له لطافتده، گو گول
 دوداقیندا بابالی، که کلامیندا، دوزو
 گؤ - گؤ گؤرموم هه‌هه هرگز قوقو قونسون اوزونه
 به‌بلاتین، مه‌ملاتین، جه‌جفانین توتوزو
 بی - بی بیر یول سو سوروشسان نه اولار حالیمدان؟
 نه‌نه‌ده‌ن‌دیر ساسالیپسان نه‌نظردن بی‌بیزی؟
 نوجوان سؤیله‌دی: سه‌سن مه‌منی لاغ ائدسین؟
 ای قه قزوين دا دابان داشی‌کیمی چیرکین اوزو!
 گوگوتوندن، وو - وو ووررام ائله بیر کارلی تپییک،
 کی گؤره‌رسن قا قارانیلق گئجه‌تک آغ گونوزو
 آآ آلیسی - آآ آلتیمیشش، یی‌یی یئتمیش ایلدیر،
 په‌په پلتک‌دی له‌له لفظیم شاشا شاهیددی یوزو
 نوجوان سؤیله‌دی: شو شوکر اول. او خالقه کی،
 بی بی جور خه‌خه خلق ائيله‌دی هر جوقتموزو
 مه‌مه من‌ده په‌په پلتک سه‌سه سن‌ده پلتک،
 قوی نا «ناظر» ده په - په پلتک قوقوشا شعریمیزی

اسباب غنا و اسباب زنا

بیر زورناچی نین دوشدو یولو مسجده بیرگون
 تا ائيله یه بیر میت اوچون فاتحه خوانی
 زورناسینی گیزلتمیشیدی گرچه جییینه
 اما اوجونو گوردو اؤنون مُلّا فلانی
 قیشقیردی کی ای مُلحد لامذهب بی دین
 نه اوزله گتیردین بورا اسباب غنانی؟
 ائتدین حرم حضرت معبودی ملوٹ
 پامال ائله دین حورمت آیین خدانى
 هم احمد مرسل اوره یین درده گتیردین
 هم دیده سی گریان ائله دین آل عباتی
 القصه ائله زورناچینی قویدو فشاره
 تا الدن اؤنون کوچدو بوتون صبر و توانی
 ال آتدی یاپیشدی آقانین.....
 سیخدیقا چیغیردیردی او شیخ الفقهانی
 غیض ایله دئییردی: من اگر مسجده بیر یول
 اسباب غنا حمل ائله سم جیبده نهانی،
 سن بس نییه دیرماشدیرسان گؤز قاباغیندا
 هرگون نئچه یول منبره اسباب زنانی،

چال توتەیی

ائیلەمیشدی بیرى عزم عتبات،
ایستەیردی هامى اوندان سوقات،
او دئییردی: منە سجادە گتیر!
بو دئییردی: منە لبادە گتیر!
ایستە یردی بیرى فیروزە اوزوک
هامیسی نیسیە، فقط ضریعلی خان -
چیخاریب وئردی کی: - «ای ساققالی چال!
مومکون اولسا، منەدە بیر توتک آل»
مشدی نین دوشدو پولا چونکو گۇزو،
سؤیلەدی ضریعلی خانە بو سؤزو:
ائلەدین سن اؤزونە مال توتەیی،
«ایندى دەن ضریعلی جان! چال توتەیی»

یاهاالما

بیری حقیر فقیری قوجاقلاردی بیر گون،
دئدی: کئفین نئجه دیر آی «حاجی خدابنده»!
دئدیم: داداش! نؤکرون «ضیفم اوغلو ضریعلی» دیر،
و بیرده کی حاجیلقدان خجالتم، بنده
دئدی: جانیم سنه قوریان آ «کل ممد قلی خان»،
هوشوم باشیم داغیلیب آند اولا خداونده
دئدیم کی: عرض ائله دیم بنده خالی «ضریعلی» یم،
نه «کل ممد قلی خانم» نه «حاج خدابنده»
دئدی: آ «مشدی ظفر» آند اولا آدین «صفره»
تانیدیم ایندی جَقَر* سن بویور گئدک کنده

قیزیم و سپیده‌یه:

سپیده بالام

همیشه آرزو لایاردیم پایاض دون آیینده
سنی ده بخت ائوینه گؤندهرم «سپیده» بالام!
بوگون حقیقته چاندی اورده کده کی آرزوم،
قویورسان عشق ائوینه سن قدم، «سپیده» بالام!

کئچهر، گئدهر بو شیرین لحظه لر، بو خوش آن لار،
دوباره خاطیره لر هر باهار دا گول لهنه جک.
من اولماسامدا، منیم سئوگیده ن دولان طبعیم،
عاشیق لارین سازینین تئلرینده دیلله نه جک!

بوگون وئرین ال - اله سئوگین ایله بیرلیک ده،
چیچک له، گول له، ماراقلاتدرین حیات سارایین،
یاشیللیقی یاردان تانریدان آلین ایلهام
یاشیل جوانه وورون، بویلاتین، یاشیل یاشایین

قناری لرکیمی بیرگه وئرین قاناد - قانادا،
سئوینجیله قورون ائو، سئوگی لر بوداغیندا،
نتجه کی سروایله سوسن عومور سورهر باهم
عومور سورون اوسایاق سیزده سئوگی باغیندا

و بیرده حورمتینی بسله یین ائلین - وطنین
بیلین کی ائل غمینه قالما یاندا یوخ غیرت
وطن شرف دی شرف آنما یانلارا نفرین!
وطن ناموسدو ناموس بیلمه یه ن لره لعنت!

قیزیم نرگیزه

نرگیزیم

آلاھین لوظفویار اولویدو بوگون،

نرگیزیم بختیار اولویدو بوگون.

سنوگی دریاسی باشلاییب جوشه

ایکی قلب ایچره عشق ائدیپ ریشه

بولبولو گول چکییدیر آغوشه،

ایکی یار کامکار اولویدو بوگون،

نرگیزیم بختیار اولدور بوگون

ایکی سئودالی قوش قاناد به قاناد،

اٹله بیر عشق ائوین بوگون بونیا

ھامی اقوام خرم و دیلشاد،

نه گؤزهل روزگار اولویدو بوگون،

نرگیزیم بختیار اولویدو بوگون

بار ایلاھا عروس و داماده،

ائت سعادت یولونو آماده.

شاد و خوشبخت قیل بو دونیاده،

نئجه کی برقرار اولویدو بوگون،

نرگیزیم بختیار اولویدو بوگون

ای قیرمیزی مرجان!

بیرگون نه اولار سن اولاسان گول کیمی خندان
ای سئوگیلی جانان!
منده دۆشه‌نم تورپاغا قارشیندا وئره‌م جان
جانیم سنه قوریان!

چو خندان وورولوب اول گول - ی خندانه بوکؤنلوم
عشقینده اولوب دور دلی - دیوانه بوکؤنلوم
قویما اول غم‌دن بئله ویرانه بوکؤنلوم
گول، گول گؤزه‌لیم! ائيله سینیق قلییمی شادان
ای قونچه‌ی خندان!

سنسن آخی دنیاده منیم دار - نداریم
آرزوم، اومودوم، آرماییم، صبر - قراریم
زومرود چمنیم، شن چیچه‌ییم، گوللو باهاریم
سنله ائده‌رم وارلیغیمی عالمه اعلان
سنسيز هئچدم ای جان!

سنسن منه اتحاف ائله‌یدن: شانلی حیاتی
سنسن گتیره‌ن اویناغا اویلاغدا قیرآتسی
سنندن آلیپ ایلهام «نسیمی» له، «نباتی»
سنسن جانیمایا جاری ائده‌ن: حکمت و عیرفان
ای دلیلر - ی جانان!

سنسن آنامین لایلاسینی یاده سالان دیل
قورقود باهامیزان بیزه ایرئته قالان دیل
سنسن اورده‌ییم پرده سینته زخمه چالان دیل
سنسن ائلیین «ناظیر» ینی بولبول داستان

ای قیرمیزی مرجان!
جانیم سنه قوریان

آنایوردوم «دریان»

دریانیم، آی دریانیم سن اوریم، سن جانیم
قوی سنه فخر ائیله‌سین شانلی آذربایجانیم

یام یاشیل «میشو» ون وار «میشو» اوسته اووون وار
«مئردکو» ون دوم - دورو سهرین «خودنکو» وون وار

«پئشته» نی دومان آلیب «کافتارالی» ین قوجالیب
بیلیمیرم ائیلیمیزده کیم قیریلیب، کیم قالیب!

«ئوسور» آخا - آخا وهریانی یئخا - یئخا
قورخورام سندن اوزاق غریتده جانیم چیخا

یادلار ایچره یادین وار هر اولکده آدین وار
«میکائیلی» «مهدی» تک غیرتلی اوولادین وار

دولانمیشام هر یانی آمریکانی، آلمانی
آتمامیشام هیچ زامان آنایوردوم دریانی

اورمیه دریاچه‌سینه! خطاب

شانلی ائل شاعری ناظر!
او خودوم اورمو خطابین
گۆز قباغیندا آچیبسان ائلین ارکانلی کتابین
گۆنئین داغ گۆنشیندن یاییلار گۆن لپه‌لرده
میشوون باغ - مشه‌سیندن، آغنا یار گۆی تپه‌لرده
یارادار آغجا بولدولر توره‌در دادلی گۆی اوتلار
بشجرر بوغدا دنیندن جانا قوتلی قاووتلار
اودسالار خاطریمزده،
نزهتین کۆنلۆ نۆ اودلار

نه گۆزل طنطنه‌لی
دادلی سۆزۆن وار
کۆرۆنۆر اینجه باخیشسان
دئیم آنجاق
کی گۆزۆن وار
سئچمیسن کئچمیشیمیزدن
دالاشیقلی ایشیمیزدن
هئی قرنوب کوچموشوموزدن
بللی دیر قان اورگۆنده
اوگئیش اورمیه دریاچه‌سی تک

بیر دنیزین وار

سس وئرلرسنه توپ تک

هامی ائل لرده جوانلار

اوجوشان قیرمیزی قانلار

دئلی قانلی وورغونلار - ساوالانلار

گینه یار، یار دیلین آنلار

داملار سئل اولور آخر

آغ بولودلاردا دومانلار

کیر یخار تولکو - سوسار بایقوش

آخیردا آزیلر باشی ایلانلار

قورد الیندن گئچی نین شنگیلی آزاد اولور آخر

یغیشار گئیرلی پیچیلتن اوجا فریاد اولور آخر

دکتر عزت الله رزاقی (ترهت تبریزی)

ناظر معلم

دویغو یئلکنینی گۆیه قالدیریر
سۆزدن اۆردو قوزوب، آلاي آلدیریر
پاسلاتمیش قابلارا قالای سالدیریر

ال قۇلون وار اۇلسون ناظر معلم
باغ - باغچان بار اۇلسون ناظر معلم

گونئیده دوغولوب، گونئی تک ایستی
ائله کچ باخاندان اینجیدی کوسدور
چکیلیر گۆیلردن سیس، دومان، تۆستو

یۆردومدا پارلاییر «اولدوزلو دنیز»
ددم قورقود گلیر، دۆزلور قمیز

فیضولی بابام تک ارچ دیلده یازیر
غم ایله آتیشیر، غمه گۆز قازیر
یسودونا شرفدیر، گونئی ناظر

وطن اۆز اوغلونا افتخار ائدر
اوغوللار وطنی بختیار ائدر

وطن گولزاریندا گوللری آچار
یاییلار هر یانا اۆز عطرین ساچار
«قاراداغلی» ساتقین، یالتاقدان قاچار

جانان سنوهر دوغما دیلین ناظریم
اونوتماز اۇلسون، ائلین ناظریم

شاعر جعفری (قاراداغلی)

اوستاد «ناظر»

اوستاد ناظر! هاوا یئنه قارالدى
قارا یئلر اسدی، گؤلر سارالدى
دونیا منیم نظریمه دارالدى
باشیم یئنه غم دیزینه قویولدو
اۆرگیمین باشی گئنه ازیولدو
شهریارا اجل طبلی چالیندی،
بیر وئرگی‌یدی، وئرلمیشدی، آلیندی
چوخلار منیم کیمی بئینی قالیندی
سن تانیردین «شهریاری» شهریارا
شهریار تک شیرین سۆزلو، بختیارا
فلک ایندی شهریارى آپاردی
شیرین سۆزلو گولعداری آپاردی
ایچیمیزدن اول نیگاری آپاردی
سۆز سنین دیر: شهریاردان آد قالدی
سۆز لریندن آغیرلاردا داد قالدی
فلک ووردو شهریارا داشینی
دۇمان آلدی حیدر بابا باشینی
یاناقلارا سۆزدوردو گۆز یاشینی
حیدر بابا شهریارا آغلادی
«آغلار» یندا اوره‌گینی داغلادی.

وورلموشام من «ناظره» اورکدن

ال چکمرم الیم اولسا بیلکدن

یان ساوشام قلییمده کی دیلکدن

من قویمارام حیدر بابا قوجالسین

یابانجی لار گلیب اوندان باج آلسین

شرفخانه‌لی شاعیر «آغلار» دان

قویمارام سن اوله سن، ناظرم احوالووه قارداش

آذربایجانین سؤز اوستاسی اولان م. م ناظر شرفخانه‌ای کرج شهریندن بیر مدت بوندان ایرلی بیر پوئیم اورمی دریاچه‌سی نه خطاب یازیشدی و بو شعر ی ایلک دفعه ده وارلیق درگی سینده چاپ اولدو و یاییلدی.

مراغالی رضا پاشازاده اورمی دریاچه‌سی طرفیندن ناظر شرفخانه‌ای جنابلارینا بیر شعرین جواب وئردی که اورمیه‌نین فردای ما آدلی ژورنالی نین اختیاریندا قویولدو.

قویمارام سن اوله سن، ناظرم احوالووه قارداش

دوشمه بیر لحظه نفسدن، سنه اولام یئنه سیرداش

ده‌لی توفانلا گلیب من سنه اولام یئنه یولداش

قولومو بوینووا سلام

گوزووین یاشی نی سیللم

باش قویوب سینه و تن اوسته یئنه ده دردوی بیلم

سنی گوزه اولو سالماق؟

فکرووی باشیدن آتماق؟

اوغول ار آتسا آتاسین، آتا آتمازدا بالاسین

منیم ایستگلی بالام، بال دوداقیم، ائیل دایاغیمسان

سن محبت می نین ساقی سی، جوشقون ایاغیمسان

صفا باغین سوواران اولکده قاینار بولاغیمسان

اثل او یامی قورویان الدهه قلم، گؤز اویاغیمسان

عشقی مین باغچاسی نین زیتتی گوللر بوداغیمسان

دوشانین باشی نی از مکده ده الدهه ناجاغیمسان

سن داماریمده گه زن ایستی قانیمسان، توانیمسان

یاتساسینمده منیم هر تقدیر لاله یاناقلار

قوجاقیمدا یئر آچا هر نقدر شانلی قوناقلار
 ده‌نیزیمده یوونا هر نقدر قونچه دوداقلار
 ساحیلده قورا قیزلار گنجه - گوندوزده اوتاقلار
 عشقیله یاندرالار هر گنجه اون مین ده چراقلار
 اونلارا باخمارام اوغلوم کی منیم سنده گوزوم وار
 بو حیات ایچره منیم سنله اوغول تکجه سوزوم وار
 آیریلیقلاردا مگر، ای گوزلیم منده دوزوم وار؟

سن کی عشقین باغی نین بیردلی جیرانی سان اوغلوم
 به‌زه‌ین باغی میزین سونبولو، ریحانی سان اوغلوم
 اورمی دریاچه‌سی نین دالغالی توفانی سان اوغلوم
 سن شرف ذیروه‌سی نین قافلانی، اصلانی سان اوغلوم
 سن سهند اولک‌ه‌سی نین شمشکی، وولقانی سان اوغلوم
 آتاوین جانی سان اوغلوم
 ده‌لی توفانی سان اوغلوم

سنین آردینجا منیم هر گنجه افغانیم اوجالدی
 آیریلیقلاردا آتان گل گیل‌ه‌ گورسن نه قوجالدی
 غمی غم اوستن اسیب غمده دیرکی باج آلدی
 شیرالیندن ده تاج آلدی
 اودیر عالمده اوجالدی

قویما غملر سینهن اوستونده یئنه یئر سالا قارداش!
 دوشمانی قووگیله قویما...
 گله ایمان آلا قارداش!

آچسا یول باغیما دوشمان پوزاجاق بوستانیمی
 اود ووروب یاندیراجاقدیر یئنه‌ده دستانیمی
 سینه ایچره گویه قاوزار، یئنه‌ده افغانیمی
 سوندوره وولقانیمی

قارا کهریز سویونا باخ سینهام اوستونده رواندیر
ایستی قاندیر داماریمدا ابدی روح و روان دیر
خسته بو جانیمه جاندیر
منه ده عشقی عیاندیر
اورمی نین باغلاری نی گور نئجه رنگین گول آچیبیدیر
گولشنی بولبول آلیب باغداکی بایقوش دا قاجیبیدیر
قارا ظلمت قوتاریب ایستی گونش نوری ساچیبیدیر
قیز گلین بخته وراولموش
پیس گونون رنگی قاجیبیدیر

قاراقیش عومرو قوتاردی یشنه رنگین بهار اولدور
قاراقوز قونلارا بوگین حیات آخیرده دار اولدو
دوشمانین رنگی سارالدی نئجه گور حالی زار اولدو
ادیبن مولکونه ناظر بو سیاق شهریار اولدو
دوگونن سینده گونلوم دیر عجب بختیار اولدو
سنی گورمکده دوشمانلاریمیز شرمسار اولدو
عوموروم شن بهار اولدو

ساحلیمده دایانوب دیر مشوین سلسله داغی
گوننی یین باغچاسی دولموش گوله هر یشرده بو داغی
شیندوراین آخیرری دور تکین اینجه بولاغی
دولدورور قیزلاریم اونداندا هله گوللو چاناغی
قهرمان اوغلو مون الله واری دیر باده ایاغی
طسی نین سودلری اوستونده دوروب دیر هله یاغی
بو صاباحدیر گله جک قورخما شرفخانه شالاغی
قیز گلینلر به زیب بایر اما گل گورنه اوتاغی
گیردکان، فخری یلن ده به زیب تاختا تاباغی

ساچیرری نوری نی ده اولکهمیزه عشق چراغی

خوش سوزون اولدو منیم سینهدده کی دردیمه درمان

آیریلیقلاردیر ائدن گوز یاشیمی چشمه جوشان

اورگیم چوریه‌سی بو غم‌له چگیر هر گنجه افغان

بند و زنجیریده افغان ائله بیر اولکهدده اصلان

گمیریر بندی قیرار زنجیری، آزاد اولو قاندان

بو فلاکتده مصیبتده دایان اولما پریشان

بیلیرم واردی کرجده سنه خواهان

سنه جانانه دی یاران

آنانین جانی اولاسن تکی جانانینه قوریان

بو سوزون نشتر اولوب ائیلهدی بو سینهمی آلتان

بو سوزو بیرده ائشیدسم ائده‌رم اولکهدده توفان

سالارام شمشکی اورمانلارین ایچره اولو سوزان

اله‌سم گوز یاشیمی ائیلهرم اورمانلاری عمان

ائده‌رم دونیائی ویران

ائده‌رم دونیائی ویران

طغیان ائدسم یئخارام داغ تک اولان داشلی حصاری

قاینایب داشسام اگر من یئخارام گوجلو دیواری

دالقامی جوشدورام آنجاق سونه‌جک ظلم فناری

آغنایب شورسوویلان آخسام اگر اولکهدیه ساری

اریده‌ر سینه‌وین اوستونده کی قاری

گوز یاشیم دوشسه سهنده سو اولار قارلی پاپاقی

گوجلو ستلر اولو جاری

یخیلار ظلم حصاری

آغلاما رحم ائيله قارداش سنی تاریم

آغلاییب رحم ائله آغلایمانی
 گویلره قویما سالیم سینده ده آهی
 سالماییم اولکده قوی اودلو شراری
 اوحدی شهرینی ناظر اوزونه خوش وطن ائيله
 پوزولان عومر باغین گل بورادا شن چمن ائيله
 گل قلمداشلاری یشغ باشورا ترک محن ائيله
 شهد شکرله بو یورد ایچره ده شیرین دهن ائيله
 گول چیچک باغلارینی گل گیلده سن انجمن ائيله
 بورانی خوش وطن ائيله

سن کرچده حرجی بوشلا سته آرخادیر «آذر»
 عضوولؤوی یاندیری «آتش»
 دوداقوندا آچار ازهر
 ساپلاقین خوش سوزودیر مرواری مرجانلارا بنظر

ناظرا، وورما رضا یاره‌سینه سن داخی تشتیر
 جوشدو طبعیم قوشو آجدی بئنه ده گویلره شهر،
 وورا دوشمانلارا خنجیر
 ماوی گویلرده چه کر قیهانی
 باشلارینه افسانه‌نی هر دم
 دئییه ناظر سته آلتیش!
 یاشا دوستوم!
 یاشا دوستوم!
 سته آلتیش!

(موشح) استاد ناظر آدینا

ایسترم کۈنلۈمدە کی عشق و محبتدن یازام
بیر شریف اینسانه حدسیز مهر و اولقتدن یازام
سۇسماسا طبعیم، اۇنون حُسن و کمالیندان دئییم
هم ضمیمیرینده اۇلان دیندن، دیانتدن یازام
تیکمیشم گۈز دفتره، سۇیلور قلم بارماقلارا:
منده مۇشتاقم بو مدحی قصد قیرتدن یازام
احسن اۇل یارین وجودینده اۇلان شخصیت
هم اوره کده خلقتنه چۇخ عشق و حۇرمتدن یازام
دوشموشم تشویشه کی، یارب، بو عاجیز طبعیل
من اۇنون شأنینده نه نحویله عزتدن یازام
ناروا اولماز اۇنو مافوق اینسان سۇیله سم
یا ملک سیرت، ضیالی بهر جماعتدن یازام
آذرستان اۇلکە سینده فخر خاص و عام دیر
ایسته سم باب مفاخر یاکی شۇهرتدن یازام
ضالیم باش اگمه ییب، مظلوملارا آرخا چیخیب
اول قده رکی، عاجیزم وصفین شجاعتدن یازام
رسم - دونیادیر «سدید» اوستاده حۇرمت، آما من
آزدی بو اوستاده حۇرمت بی نهایتدن یازام
جواد حاج حسین (سدید) تیر آیی ۱۳۷۳ - کرج

تورکجه شعرلری
ناظر شرفخانه‌ای نین
تورکجه شعرلری

«ناظر»

ازهلدن دۆشوب سن، داشقین سئل لره،
زحمتلر چکيب سن، بۆتون ائل لره،
قوجالدين، دوشدودن قارا تئل لره،
ياييلدي، شهرتين، هر ياندا «ناظر»،
تيريزده، اؤرمودا، تهراندا «ناظر»

انتديگين خيدمتلر، يتيشمير سايا،
گۆنشين نؤر ساچير اولدوزا، آيا،
اؤره گين بنزهير دالغالي چايا،
عاقيل لر سئويرلر، يۇلوو «ناظر»،
آليرلار ساغيوي، سۇلوو «ناشر».

سهنده، ساوالان بۇيوک داياقدير،
عينالي ياتمايب ميشو ازياقدير،
قارارنقو آخيري، آراز ساياقدير،
سن ائلي سئويرسن، ائل سني «ناظر»
بيخانماز، دالغالي سئل سني «ناظر»

قىزىل، مين ايل قالا اصلين ايتيرمز،
شۇرانلىق هئچ زامان چيچك بيتيرمز،

هر قارا تیکانلیق بۆلبول یتیرمز،
بیر گۆل سن، گۆنئیین باغیندا «ناظر»،
قارتال سان، میسون داغیندا «ناظر»

سیلدیریم قایادان، داغدان یازیرسان،
قیرمیزدان، قارادان، آغدان یازیرسان
دنیزدن، مئشه‌دن، باغدان یازیرسان
یورولما! ال‌لرین قوریانی «ناظر»،
دردلیر، دردینین درمانی «ناظر».

غفلتده یاتانلار، اویانسین گره‌ک،
جهالت قانینا بویانسین گره‌ک،
اینسانلار آلاها دایانسین گره‌ک،
گئدسینلر هر زامان دۆز یولو «ناظر»،
آتسینلار، دوتیادا ساغ - سولو «ناظر».

«صمد»م اۆره‌کده وار اۆدلو کۆزوم،
دۆشمانلار باغیرینی یانديرار سۆزوم،
وقالی دۆستلارا قوریانام اۆزوم،
بۇ خسته کۆنلومون شفا‌سی «ناظر»
مجلسلر زیتتی، صفا‌سی «ناظر»

پیر طریقت

ما دردکشان جام دردییم همه
با نفس پلید در نبردیم همه
تا پیر طریقت است ما را ناظر
در وادی عشق ره‌نوردیم همه

در مدح کسی قلم به کف نگرفتم
با تیر سخن دلی هدف نگرفتم
درج صدف سینۀ ناظر نارم
بس طرفه گهر گزین صدف نگرفتم

علمی که تکبر آرد و خودخواهی
باری ندهد ترا به‌جز گمراهی
از فرط تواضعش چنین جای گرفت
«ناظر» به دل «آذر» و «آذرشاهی»

می‌نوش که پایه جهان بر باد است
دل رنجه زچور دهر کز بنیاد است
از درد و غم فراق جانان تا حشر
این جان ستم کشیده در فریاد است

مهدی مازندانی «آذر»

بیرکیچیک هدیه عزیز دوستوم

(استاد ناظر شرفخانه‌ای) اوچون

شنلیک بو اولکه دن گونو گوندن اوزاقلانیر

غم‌دیر کوروکلو سینمه (ناظر) قالاقلانیر

گول چوخ‌دو باغ لار ایچره ولی قرب - قدری یوخ

هر یثرده دسته دسته گورورسن آیاقلانیر

مظلومون آهی دوتمادی ظالیم یثرینده دی

کیم‌دیر گورون او اللری دالدان دراقلانیر

دورما اوزاقدان هموطنیم وئر الین منه

سنلن منیم خطرگونو اولکم دایاقلانیر

ظلمت کیمیندی یولاریمیز بیر ایشیق سالین

هر کیم دیسه اینانما اوزاقدان چیراقلانیر

چاخماق دوزوبله دورومه ایندی وطن‌نیمی

ال ویرما اورد دوتا ائله بیل قورجاقلانیر

هر یثر تایییدی توسعه وار شغل - صنعتی

اما ییزیمکی هی یامانیر هی یاماقلانیر

وارلیق همیشه حفظ ایلیر نفسین عزتین

محتاج اولاندا اینسانا انسان یالاقلانیر

گئج - تنز بوتون بولاقلاتا جاق اولکه میز گنه

یاغماقدادیر بولودلاریمیز قاشق‌باقلانیر

جهد ایلکمک گرگ‌دی جوشوب دالغالانماقا

هاردا سو قالسا فورو گورورسن جاباقلانیر

عومورون کیتابی گون گله شیرازه دن چیخیر

چک‌دیکجه بیر نفس اودا سسسیز وراقلانیر

چوخ ایستیرم که بیثرده غفیل‌دن گلن قوناق

ناظر گلنده زنجانا اوستان ماراقلانیر

احمد صادقی (زنجان)

شرفخانه، شرابخانه

دئدیم: او «ناظر» شیرین لب سخندانه
 شرابخانه هاجاندان اولوب شرفخانه؟
 دئدی: شرابی مقدس یثری مقدس دیر
 او کیم بو یثرده شراب ایچدی اولدو فرزانه
 شرابی عاقل ایچر عقلینی ائدهر کامل
 روا دیل و ترهسن بو شرابی نادانه
 دئدیم: حرامی، حلالی قاریشدیر ائيله مباح
 دئدی: کی بیر بئله می گلمییدی زنگانه
 دئدیم شراب طهور و گتیر گلین ساقی!
 دئدی کی پیر گئدیب می یتیبیدی پایانه
 دئدیم او می کی اوزومدندی عقلی زایل ائدر؟
 دئدی: که شرع اونو نهی ائدیب مسلمان
 دئدیم: بو یثرده مسلمانلیقیما شکیم وار
 دئدی: بو مسئله‌نین ریطی یوخدور انسانه
 یوخوندو طاقت اگر «زعفری» چکیل کنار
 آماندی باده گسار اولما گیرمه میدان

رحمتلیک «کریم زعفری» رنجان

گۆزل شاعیر

گۆزل شاعیر! گۆزل قلم وورورسان
مظلوملارین آرخاسیندا دورورورسان
سنه قوریان هاردا مجلس قورورورسان،
سال منیمده اوردا سوزومو «ناظر»!
من سنه تیکمیشم گوزومو «ناظر»

هونو سوزون من آنلاییب قانینجا
توت الیمدن من ده کلیم یانینجا
کلتمه سم سورونرم دالینجا
من «دونمز»م دئدیگیمدن دونمرم
عشق اودونا «ناظر» اولسان سونمرم

یعقوب محمدی - (دؤنمر)

منی تانییرسان

تا اولکده سیز تک سخنورلروار
یاراناجاق اولکه میزده افتخار
اتل، شهریارین عطرین سیزلردن آلا
اوخو آنا دیلین گوللو یازیندا

«ناظر»! منی تانییرسان آدیمدان
اورک دردی ییلنیر فریادیمدان
شیرین سوزون هئج واخ چیخماز یادیمدان
یادینا سال کرج «آذر» مجلسین
دئدین «انزاب» بوراخما آنا دیلین

غلامرضا انزاب و انزاب

دیلی باغلی بولبولرین دینه‌نی

چیچک - چیچک، شعریتین چؤلونده،
ماتدیم - ماتدیم ایمکله‌ین گونومده،
شعرین - سؤزون اوسونلاری دیلیمده
ییر قارتالی اوچان گۆردوم اؤنومده

قاناد آجیب ذیروه‌لری قوجوردو،
اوچوشوردو کۆلگه‌سنیده لاچین لار
باش اییردی او مؤحتشم لاچینا
قاپار قایا، سیلدرملار دومان - قار...

باخیشیندان بایاتیلار آخیردی،
گولوشوندن بویلاتیردی قوشمالار،
نفسیندن گرایلی لار قوخوردو،
دوشونجده‌سی مین مثنوی لیک باهار

هر کلمه‌سی نئچه ماهنی، ترانه
جمله‌لری: «اصلی - کرم» بویلاری
خیاللاری: چنلی بئلی چن لده‌دن،
عشقه سبالان کوروغلونو نیگاری

قارتال دئمه قارتاللارین قانیندا،
ياشاييشين سیرلی سؤزو جؤهری
اوچوشونو اوندان آلمیش شلاله،
حثیران قويموش اوچوشونا گؤیلری

ال اوزادیب پنجره نین دالیندان
توزلو آیین قوبارینی آلیردی
اونون اینجه دویغوسونا، عشقینه،
عشق اوزوده توموردو مات قالیردی

آددیلیردی غزل لیرین شهرینی
تانیش ایدی دؤنوم لره - تین لره،
قایتاریردی کاروانینی زامانین،
قصیده لی، مثنوی لی گونلره

آددیملاری اوخشا بیردی کتچمیشی،
شبستره قایتاریردی مؤعجوزو
شهریارین خان ننه سین آیلدیب
گزدیردی خوشکنایی - تبریزی

کتچمیشیمین گؤیلری نین قاتیندا،
یوکسه لیردی تاریخیمده اوچوردو
خیال قونماز ذیروه لرден آشراق،
قانادینی زامان بویو آچیردی

دیلی باغلی بولبوللرین دینه‌نی
حاقلی ائللین حاق سوزونون دایاغی
ایکیدلیگین، مروتین لنگری
شاه ختایی اردوسونون قوچاغی

نیظامی‌نین، فضولونون داوامی،
شهریارین شرفخانا «ناظر»ی
سارای ائدیپ شعر آدلی یووامی
صداقتی قاتیپ قانا «ناظر»ی!

آیدین تبریزی ۱۳۸۲/۶/۱۸

«ایضاحلار»

آب = سو	آل میدال = قیرمیزی میدال
آب حیوان = آب حیات، دیریلیک سویو	آل یاناق = قیرمیزی اوز
آبدار = سولو	آلو = اودون شعله‌سی
آبشار = شلاله	آلودا یاخماق = شعله‌ده یاندرماق
آتش‌فشان = وولکان	آماج = هدف
آخیش = جریان، گئدیش	آن = لحظه
آخیجی = روان	آندیرماق = آنلاتماق
آراماق = آختارماق	آندیردی = قاندردی، آنلاتدی
آراشا = آختارا	آنی = فوراً، بیر لحظه‌ده
آراشماق = آختارماق	آهیل = قوجا
آرامگه = آرام اولان یئر، دینجله‌ن‌یئر	آینالی ال = ید بیضا، موسی پیغمبرین معجزه‌سی
آرامش = توخداق	ائل غمی = ائلین قئیدینه قالان، ائلین غمینه قالان
آرخا = کومک، پئل	ابابیل = ابرهه قومونون باشینا داش یاغدیران
آرخاسیز = کومک‌سیز	قوشلار
آرد = دال، فارسجا (دنبال)	ابتکار = یارادیجیلیق
آرمان = آرزو، اومود، هدف	ابر = بولود
آزاده = آزاد اینسان، حرّ	ابر بهار = یاز بولودو
آسمان = گوی	ابر نیسان = لئسان بولودو
آسیب = ضرر، زیان	ابلیس = شیطان
آشیان، آشیانه = یووا	ابو تراب = تورپاق صاحیبی حضرت علینین لقبی
آشفته = پوزغون	ائنا = زامان
آصلان = شتر	ابیض = آغ
آغوش = قوجاق	احرار = آزاده اینسانلار
آفتاب = گؤنش	احیا = دیریتمک
آفند = حمله، هجوم	اختر = اولدوز
آل = قیرمیزی	ادبار = دال چئورمک
آلای = قوشون	ارتحال = کوچمک
آل قان = قیرمیزی قان	آردم = لیاقت

ارزانی = باغیشلاماق، اوجوزلوق	إِلَّا = مگر
استبداد = دیکتاتورلوق	إِلَادئیرم = آیریرام
استخوان = سوموک	التَّهَاب = اؤدون زبانه چکمه‌سی، اؤد
استغفار = توبه ائتمک، باغیشلانماق	پوسگوروشو
أَسْکَى = کهنه	الحاد = کفر
أَسْمَک = تیترمک	اللشکم = جنگ ائتمک، دعوا ائتمک
اسمه‌رم = تیتره‌رم، تزلزل تاپمaram	الم = درد، جمعی آلام
اسود = قارا	إِلَى = دک، تا
اشتباه = یانلیش	إِلَى صوبح قیامت = قیامته‌دک
اشتیاق = علاقه	إِلَى قیام قیامت = قیامت قیام ائدینجه، قیامت
اشک = گۆز یاشی	قۇرولانادک
اشک عجز = عاجزلیک گوز یاشی	امتثال = اطاعت ائتمک
اشکبار = آغلار، یاش توکر	امک = ایش، سعی
اشک پرشار = ان اودلو یاش	امور = امرین جمعی، ایشلار
اشک شوق = ایسته کدن و فرحدن آخان یاش	أَنَا الْحَق = منصور حلاجین سؤزو
ائتمک = ساواشماق، جدال ائتمک	ان = چوخ، لاپ
اعتدال = اویغونلوق	أَن اوزون = چوخ اوزون
اعجاب = تعجب	انبان = داوارجیق
اعجایبه ناظر = تعجب له باخاراق	انبساط = اوره‌یی آچیقلیق، شادلیق
اعجاز = معجزه ائتمک	انتظام = نظم
أَعْجَوِیْه = تعجب‌لندیرن، حیران ائدن	أُنْثِیْن = بیضه‌لر، خایالار
اعضا = عضولر	انتها = سون، آخر
اغیار = بیگانه‌لر، غیرین جمعی	اندوه = غوصه
افسرده = پۇزغون	اندوه‌بار = غوصه‌لی
افسون = جادو	اندیشه = قورخو، فیکیر
افسونکار = اؤسونچو، جادو ائله‌ین	انسجام = شعرین بوتونلوگو، بیر پارچالیغی
افشا = فاش ائتمک، عیان گؤستمک	انکسار = سینیق‌لیق، سنقینلیق
افشان = داغینیق	اؤتدو = اوخودو، ساووشدو
افشان اولماق = توکولمک، داغیلماق	اؤتمک = کئچمک، اوخوماق
اقبال = اوزگتیرمک، اوغور، طالع	اؤتن گون = کئچن گون
اقبال جهانگیر = عالمگیر طالع	اوتوشمک = کئچمک، سؤوشماق
اقلیم = دیار، اولکه، مملکت	اؤدلو وولقان = آتشین آتشفشان
اقلیم آفتاب = گونش اولکه‌سی	اؤرپک = پرده، اورتوک

اورنگ = تخت، مسند	بئزیکمک و بئزیمک = تنگه گلیمک
اؤرمان = مئشه، جنگل	بئس القرار = پیس او توراق، «جهنم»
اوزلوک = ماهیت	باد = پئل
اوشقون = ریواس	بادبان = پئلکن
اوغرندا = اونا خاطیر	بار = میوه، یوک
اوغورلو = مبارک، خوش یمن، طالعلی	بارقه = اؤد
اولکه = آبادی، اقلیم، دیار، منطقه، سرزمین	باشقا = اوزگه
اولو = بویوک، اصل نسب، ایل	باغ ارم = جنت باغی
اونوتماق = یاددان چیخارتماق، فراموش ائتمک	باغری قارا = بیر نوع دریا قوشی، قازا بنزر
اؤوسون = افسون، جادو	باغلی ایکن = باغلی اولا
اویغون = مناسب	باک = قورخو
ایز = نیشانه، آياغین یترده قالان نیشانه‌سی	بهر = دریا
ایزلمک = آياغینین رد دین توتماق	بحول اله = آلاهیین گوجو ایله
ایزی لاسیون = آيیرماق، سئچمک	بخشایش = باغیشلارما
ایضاح = تفسیر، توضیح	بد = پیس
ایلغیم = سراب	بد ذوق = ذوقسوز
ایلقار = عهد، پیمان	بدر = اون دؤرد گنجه لیک آی
ایلنجه تفریح، شوخلوق	بدکردار = ناجنس
ایل و تبار = قوم و قبیله	بذل = باغیشلاماق، بخشش
ایمداد = کومک ائتمک	بذل ائتمک = باغیشلاماق
ایمکان = ممکن لیق	برادر = قارداش
اینجار = سون دوزوم	بربط = بیر نوع ساز
اینجاریز = لاپ ناتوان	برپا ائتمک = قورماق
اینجه = ظریف	برملا = آشکار، آچیق
اینچی = جواهر	بره = پندر
ایما = اشاره	بزم = محفل، مجلس
اؤتەرگی = سرعتله کئچن، لمحہ، فارسجا گذرا	بصیرت = آيیق لیق (چشم بصیرت، داهی لیق
اؤده مک = ادا ائتمک، بورجونو اؤده دی یعنی	گؤزو)
بورجونو ادا ائله دی	بلد = شهر
اؤز لوک = اصل، کوک	بلاد = بلدین، جمعی، شهرلر
اؤز لوگوم = اصلیم، کؤکوم، ذاتیم	بلا کشیده = باشی بلالی، بلاکش
اؤن = قابق	بلاگردان = بلانی قایتاران
اهل بیت = عائله، ائو آداملاری	بئلہ = لقمه، تیکه

بیجا = یئرسیز، گره کسیز	بم و زیل = زیر و بم، قالین سس و اینجه سس
بیدار = اویاق	بناچار = ناچاراً، چاره سیزدن
بید = سویود آغاجی	بند = ایپ، باق
بید مجنون = دلی سویود، بیر چششید سویود	بنده = قول
آغاجی	بنده پرور = سرور، آقا، قول سئوهر
بیر کره = بیر دفعه	بنیان = قورولوش، اساس
بیر لیک = باهملیک، وحدت	بنیز = صورت، اوز
بی زبان = دیلسیز، دیلله نمه بین	بوالفضائل - ابوالفضائل، فضیلتلر آتاسی، اوستون
بیشمار = سانسیز، حسابسیز	اینسان
بیشه = جنگل، اورمان	بوالهوس = هوسکار، لاهالی آدام
بیضتین = خیالار	بوت = گۆزل، بت پرستلر ایلاهیسی
بی کران = قیراقسیز، بوچاق سیز	بوت حوری خصال = حوری خصال بوت
بیلمه یین = سئوداسیندا اؤزونو ایتیرن، آنلاماز	بوته = بوداغ، بوت
بیمار = سایرو، خسته	بوخاق = چنه نین آلتیندا هیلالی شکیل یئر
بیمثال = تابسیز، مثال سیز	بوریا = حصیر
بی مروت = مروتسیز	بوسبوتون = تماماً، تام، هامیسی
بی مقدار = قیمت سیز، دگر سیز	بوستان = باغ
بی نشان = نیشانه سیز، بلیرتی سیز	بوسه = او پوش
بی وقفه = دایانمادان، لایتقطع	بولا = تاپا
بی همتا = تای سیز	بولگو = تقسیم، قسمت، پای
بی هنر = هنر سیز	بویا = رنگ، بویاق دا دیه رلر
بولوم = قسمت	بویو بسته = خوش اندام
پشگیر تمه ک = داغیتماق	بها = دیهر، قیمت
پاره = جیریق، بیرتیق، پارا	به جز = باشقا
پایان = سون، آخیر	بَهَر = حصه، پای، فایدا
پایانه کیمی = آخیره ک	بهرلن سین = بهره آپار سین، فایدالان سین
پایی تخت = تختین آیاغیندا، آستیندا	بَهَرلنمه = فایدالانماق
پخته = پیشگین	به عینه = عین اؤلان، کاملاً بنزه یین، اؤزو اؤلان
پخته مجنون = پیشگین مجنون، تجربه لی مجنون	بیاض = آغ
پدافند = دفاع	بی امان = آمان سیز، آمان وئرمه دن، آردیجیل
پراکنده = دئده رگین، داغیناق	بی بدیل = تای سیز بی مثل
پر = قاناد	بی بها = قیمتی اولمایان
پروا = قورخو	بیتمک = گؤورمک، قور تولماق، توکنمک

پرورده = بشچرمیش	باشاماق
پریسا = پری یه بنزه‌ین	تحیر = حیرت ده اولماق
پریشان = چاشغین، قاریشیق	تراب = تورپاق
پشه = میغ میغا	ترانه = ماهنی
پنهان = گیزلی	ترحم = رحم
پود و تار = اریش - آرقیش	ترسا = مسیحی، خیرستیان
پی = دال	ترگول = تازه گول، یثنی گول
پیدر = مدام، دالبادال	تشویش = اضطراب، توختاقسیزلیق
پی لمک = قول قیچینی قیرماق	تطیر = عربجه قوشولاکیمنی اوغورلو یا
پیر = قوچا، یاشلی	اوغورسوز بیلیمک
پیرمیکده = میخانا باشچی سی	تعالی الله = اوجادیر تانری، آلقیش کلمه لریندن
پیغام = سفارش	تعب = آغری، یورغونلوق
پیک = قاصد، ائلچی	تعلل = بهانه گلیمک
پیک اجل = اجل ائلچی سی	تعلل ائیلمه = تتر اول، یوبانما، بهانه گلیمه
پیکر = بدن، هیکل	تفخص = آراماق
پیمان = عهد	تفکیک = آیرماق
پیمانه = قدح، جام	تقاعد = اوتورماق
پیوسته = داییم	تقاعد تاپماق = بازنشسته اولماق
تاب = دوزوم	تقدیر = آلنین یازیسی، باشاگلجه
تابدار = قیوریم، مجعد	تقریر = بیان، سؤیله ییش
تاراج = غارت	تقلا = چالیش
تار = تئل	تلاطم = چیرپینتی
تاری = تانری	تلخ = آجی
تازه خیز = یثنی یتیمه	تلقین = اولویه سون سوزو تاپیشیرماق
تازیانه = شاللاق	تمل = بنا، بینوره، اساس، کوک
تأسیس = قورماق	تمغال = مغل، اوخشایش
تاغ = بو تا، کول، قارپیزین تاغی	تمنا = آرزی، ایستک
تانری = هامان تاری، آلاّه	تنگ = بوغازی دار کوزه
تیا: = هنج، پوچ	تنگ = دار
تبرا = اوزاق گزیمک، پیس آداملاردن و ایشلردن	توان = گوج، قوت
اوزاقلاشماق	توشلاماق = هدف توتماق
تب و تاب = قیزدیرما، اودا یانماق	توشلادی = دوزله دی، هدف توتدو
تجرید = تکلیک، مُجَرَدلیک، خالقدان کنار	توشه = بهر، خورد - خوراک

جزالانديران يئر	توشيع = امضاء
جير تدان = ائيل ناغيللاريندا بير ديرى باش	تولا = دوستلوق، محبت، تبرائين مقابلى
اوغلانين آدى	تونگو = جاوان اوکوز
چاغلماق = جوشماق	تولانباچى = بيرجور اوشاقلار اويونو
چاک = جيريق	تير = اوخ
چاق = کوک	تهنيت = مبارک اولسون دئمک، تبریک ائتمک
چاکر = قول، نوکر	تيز = ايتى
چاک گربيان = ياخانين جيريقى	تيزچنگ = ديرناقى ايتى
چالاغان = قارتال	توشمک = نفس نفس وورماق
چاناق = قدح، جام	ثبات = دايانيش، نظم
چاه = قوبو	ثنا = آلقيش
چشيد = نوع، جور	ثناخوان = آلقيشلايان، اؤيهن
چشم = گوز	جارى = آخار
چشم اشکبار = آغلارگوز	جام طهور = پاک شراب، بهشت ايچگيسي
چشم بصيرت = آييق گوز	جان رايحه‌سى = جان عطيرى
چشمه چشم = گوزون چشمه‌سى، ديريلک	جانشکار = اؤلدورجو، جانليني جاندان ائدن
سو يو	جاودان = هميشه ليک، دايمي، ابدى
چشمه حيوان = آب حیات چشمه‌سى	جاهيل = جوان، گنج، نادان
چن = چم، دومان	جته = بير چشيد شاه پالتارى
چنگ = جيرماق، آووج، بير چشيد موسيقى	جدا = آيرى
آلتى	جدال = جنگ، داعوا
چيخاراق = چيخا، چيخا، چيخماق حاليندا	جَزْجَنک = يئرینده قوروماق
حاجت = احتياج	جزم = قطع
حارس = گؤزه تيجى، قۇروجو	جست و خيز = آتليپ، دوشماق
حاشا = دانما، انکار ائتمه کلمه لرپندن	جفت = جوت
حاشا ائتمک = اسپرگه مک	جم جاه = جم شوکتلى
حاش لله = آلاھ ائلمه سين، پناه تانريا	چنان = جنت، رضوان
حساب = سويون اوزوننده کونهد شکيلينده	جنبش = حرکت
گؤرون سوقابارى	جوانه = تومورجوق
هيپ = دوست	جوشش = قايناق، جوشماق
هرامى = اوغرو	جومرد = جوانمرد
خزج = چينايلىک، مشقت	جهالت = نادانلىق
خزس = آغاچين قوللاريني قيچيلمک	جهنم = تاموق، سؤجلو آداملارى آخرتده

خانه = ائو	حریف = تن، رقیب
خانه ویران = ائوی یئخیلان	حُسن = گوزللیک
خبره = بیلیجی	حُشر = قیامت
خط = چاشقینلیق = اشتباه	حُشره دک = قیامته قدهر
خایه = بیضه، هامان خایا	حصار ائتمک = محصور ائتمک، حاصارا سالماق،
خجلت = خجالت	یئرلشدیرمک
خدا = آلا، تانری	حقد = حسد، کینه
خداداد = آلا، وئرمیش	حل = داغیلماق، آچیلماق
خدام = خدمتکارلار، خادمین جمعی	حل ائتمک = آچماق
خرامان = اوچا گئدیشلی	حقوق بشر = اینسانی حقوق لار
خرقه = بیر چشید گئسیم	حلاوت = شیرین لیک
خرگاه = خیمه	حلاوتلی = شیرین
خرگزلمک = داها چوخ چورومک	حمار = ائشک، اولاغ
خرگزله ییب = داها چوخ چورویوب	حماقت = آخماخلیق
خرگوش = دوشان	حمرا = قیرمیزی
خروشان = شاقیلدايان	حمایل = قدیم لرده بدنظردن قوروماق اوچون
خروش = نعره، قیها	بو یونا سالار دیلار
خریدار = مشتری - آلیجی	حنجره = بوغاز
خشم = آجیغ	حنظل = کیچیک قارپیزا بنزه یین بیر آجی میوه لی
خُصیه = خایا، بیضه	وحشی بیتگی نین آدی، جین قارپیزی
خُقاش = گئجه قوشو، یاراسا قوشو	حوسن = گوزللیک
خُفت = خوارلیق، یونگوللوک	حی = دیری
خلایق = یارانمیشلار، خلقین جمعی	حیات = یاشاییش
خُلد = بهشت	خیالی = اؤتانه جاق
خلیفه‌اللاه = یئر اوزونده آلاهیین نماینده سی	حیرمان = حسرت
خُم = کوپ	حیلت = هامان حيله، چارا
خَم = آییلمیش، آیری	خار = تیکان
خم اندر خم = دولاشیق، آیری بوروق	خارا = بیر چشید محکم داش، خارده ده دئیر لر
خمیده = ایریلمیش	خاک = تورپاق
خندان خلت = گلین طرفینن کوره کسه وئریلن	خاکستر = کول
خلعت	خالچا = قالیچه
خوار = ذلیل، باسیلمیش	خالی = بوش
خودخواه = اوزونو ایسته یین، مغرور	خانمان = ائو، یورد

خور = پیس، کوتو، یامان	دریغا = حئیف، افسوس
خورد = یتمک	دست = ال
خورد و خواب = یثیب یاتماق	دست اجل = آجلین الی
خورشید = گونش	دسترنج = ال قازانجی، ال‌امه‌یی
خوش الحان = خوش سسلی	دست روزگار = روزگار الی
خوش باور = تتر اینانان	دستار = عمامه
خولیا = اوزوندن بوشالماق	دستور = فرمان، وزیر
خون = قان	دشت = چول
خونبار = قان آخیدان	دشت خُن غزالی = خُن چولونون آهوسوکی
خونخوار = قان ایچن	گویگینه عطیری مُشک تولید ائدر
خیضاب = خیناایله بویاماق	دشتی = موسیقی هاوالایندان بیر
خیلی = چوخ، بوتون، جمله	دع‌الدنیا = بوشلا دونیانی
داد = عدالت	دق الباب = قاپی دویمک
دادار = باغیشلایان تانری، عادیل آله	دل = اورک
دادگاه = محکمه، عدلیه	دلآرا = اورک آچان
دار و ندار = وار - یوخ	دلسته = اوره‌یی باغلی
داریسقال = دار، داریشقان	دلسته‌لیک = اورک باغلیلیق
دالغا = موج، خیزاب	دلبدن = اورک باغلانمیش
دالغالی = موجلی، مَواج	دلدار = کونول ساخلایان، معشوقه، یار
دالماق = جومماق، قالماق	دلربا = اورک الدن آلان
دام = تور، تله	دلسوخته = اوره‌یی یانمیش
داملا = دامچی، قطره	دلشده = عاشق، وُورغون، اورک‌سیز
داملاجیق = آن کیچیک داملا، کیچیک دامچی	دلشده دشت جنون = جنون چُولونون اورک‌سیزی
دامن = اُتک	دلفکار = اورگی غم‌لی
داور = قاضی	دلگشا = اورک اچان
داهی = عاقیل	دل نگران = اضطراب‌لی
دبدیه = جلال، کبکبه	دلایل = یول گۆسترن، علّت
در = قاپی	دمادم = دالبادال
دَرَبَدَر = دیدرگین	دندان = دیش
درگاه = قاپی، دروازا	دن = آغارماق، یوغدا
دریاسا = دریا اولورسا، دریا دیرسا	دن دوشمک = تدریجی آغارماق
درنگ = یوبانما	دنی = آلچاق
دریچه = خیردا پنجره	دَنیز = دریا

دوتا = ایکی تانا	رخ = اوز، صورت
دورد = یاغین یا شرابین دیینه یاتانی «همان تورتا»	رخت = لباس
دوزخ = جهنم	رخشان = ایشیق لی
دوغرو = دوز، مقابل، طرف، گوندوزه دوغرو = گوندوزون مقابلینده	رخصت = اجازه، اذن
دویغو = حس، احساس	رخنه = نفوذ، دلیک، شکاف
دویغولو = احساسلی	رسومات = رسم لر، عنعنه لر
دویماق = احساس اتمک	رزم = جنگ، ساواش
دویوردوم = احساس ائدیردیم	رزمگاه = ساواش میدانی
دهشت = قورخو	رعنا = اوجا بوی، بیر نوع گول
دهشتلی = سهمگین، قورخولو	رعناقد = اوجا بوی
دیدار = گوروش	رفتار = داورانیش
دئدرگین = آوارا، سرگردان	رقص = اویناماق
دیده = گوز	رقص کنان = اوینا یاراق
دیده شب زنده دار = گجه لری یاتمایان گوز	رنگین = الوان
دیرچلمک = اوجالماق، شوکوا اولماق، اوزونو گؤستمک	رند = آییق، اویاق
دیله = اورکده	رندانه = آییق اویاق اولان کیمی
دیلمک = آرزو	روا = لایق، اویان، یثرلی
دیله بیر = آرزو یار	روان = روح، آخیجی، گندیشلی
دیوان = محکمه	روسوا = آبریسز، اوزونون سویو تۆکولموش
دیو = هامان دئو	روی = شعرین قافیه اولان حرفی
ذغال = کومور	رها = آزاد
ذوالمکارم = کرامت صاحیبی	رها اتمک = بوشلاماق
ذیروه = اوجالیق، داغین لاپ اوجا یثری، فارسجا ستیغ	رهنما = یول گؤستریجی
راز = سر، اورتولو سؤز	زاغ - زاغ اسمک = تیر - تیر، تیرمک
راهزن = یول کسن	زاهد خام = تجربه سیز زاهد
رایحه = عطیر	زای = ضایع، هتج
رجا = اومود	زبانہ = شعله
رجعت = قایتماق = رجعت ائیلهدیم = قاییتدیم	زبده = چکیلمش، شیره
رجلت = کوچمک	زبدۀ عرفان = عرفانین شیره سی، چکیلمش
	زخم = یارا
	زخمه = مضراب
	زخمی = یارالی

ستایش = آلقیش، مدح	زر = قیزیل
سَتلَجم = سویوق وورموش خسته	زفران = زعفران
ستمکاره = ظولمکار	زمستان = قیش
سجیل = قرآندا ایشاره اولان اودلو داش	زمین = یئر
سِحیرلی = سحر ائدن، افسونکار	زنجیر استعمار = استعمار زنجیری
سر = باش	زوال = ایتمین و قوردون اولاماسی
سراب = ایلغیم	زیبا = گؤزل
سر آب = سوقیراغی	زیننده = لایق
سراسر = باشندان باشا	زیر و زبر = آلت - اوست
سرافراز = باشی اوجا	زینگوله = سالخیم دان کیچیک اوزوم قولو
سربست = آزاد	زیور = بزه ک
سربسر = باشندان باشا	ژاله = شش، شبنم
سرّ = گیزیلی موضوع	سئوگی = عشق
سَرَباق = قالماق سرری، ابدیت سرری	سئوگی = یار، معشوق، دلبر
سرتاپا = باشندان آياغا	سئودا = عشق
سرت = مو حکم	سئیران = جولان، تماشا
سرتلیک = چتینلیک، صعوبت	سئیرانا چیخماق = تماشایا چیخماق
سرچشمه = قاینای	سارسیلماق = سست اولماق
سرد = سویوق	سارساغان = بیر جور قوش، قارقا عائله سیندن،
سرزنش = دانلاق	سارسیلما = ال - آيساغین سویوماسین، سست
سرشار = دولو	اولما
سروان = ساربان	سارسیلماز = وقارلی، تزلزل تاپمایان، سست
سرور = آقا	اولماز
سُرور = شادلیق	ساز = دؤزمه، صبر ائتمه - بیر نوع موسیقی آلتی
سرو سرافراز = اوجابوی سرو آغاچی	ساز ائيله مک = کؤکله مک
سزاور = لایق	سازاق = قارسالیان یئل
سعی = چالیشما	ساغر = قدح
سفید = آق	سال = هوندور داش
سلسبیل = جنت ده بیر چشمه نین آدی	سامان = یاشاییش، نظم، قورولوش
سلسله = زنجیر، دودمان	سان = شؤهرت، حساب
سَماع = صوفی لرین رقصی	سایبان = کولگه سالان
سما = گوی	سایل = دیلنیچی، سوروغواندن
سماوات = گؤیلر	سپاه = قوشون، اردو

سنسیزلیک = سندن اوزاق، سندن آیری اولماق
 سنگ = داش
 سنگ صبور = دوزوملو داش
 سنگین = آغیر
 سوار = مینیجی
 سوار ائیله مک = میندیرمک
 سود = فایدا، منفعت
 سوودا = قازانچ اوچون ائدیلن آل - وئر
 سود یولو = کهکشان، راه شیری
 سوز = یانما، یاخیلما
 سوزارمیش = سولغون، افسرده
 سوزدل = اوره ک اودو
 سوز و گداز = یانماق، اؤدلانماق
 سوسغون = ساکت
 سوسماق = ساکت اولماق، سوست اولماق
 سکوت = دینمه مک
 سوکوته دالدا لاندی = سکوته پناه آپاردی
 سوگند = آند، قسم
 سون = اخیر
 سون قویماق = باشا چاتدیرماق، بیتیرمک
 سؤن نفس = آخر نفس، اؤلوم عرفه سینده
 سه تار = موسیقی آلاتیندان بیریمی
 سیاه = قارا
 سیرداش = عیال، همسر
 سیزلاماق = ناله ائتمک، سیزیلداماق
 سیفیشماز = یئرلشمز
 سیلدریم = بویوک، اوجا
 سیلدریملی = اوجا بیر داغ که اونون باشینا
 چئتیخان أنه بیلمز
 سیم و زر = گوموش و قیزیل
 سیمین = گوموش کیمی، گوموش بویالی
 ستوینج = شادلیق
 شح = شبنم، ژاله

شاخسار = بوداق
 شالاخ = بیر چئشید قوهوندور، کی کال ایکن
 آجی، یتیشندن سونرا شیرین و عطیرلی دیر
 شام تار = قارانلیق گنجه
 شانلی = شوکتلی، جلاللی
 شانه = داراق
 شاهراه = اصلی یول
 شایان = لایق، اویاق
 شب = گنجه
 شب زنده دار = گنجه لر یاتمایان
 شباب = جوانلیق
 شب شره = شب چره، گنجه یمیشی
 شبیه = اوخشار، اوخشیان، بنزه یه
 شتاب = سرعت
 شراب = ایچگی
 شراب ناب = خالص ایچگی
 شرار = قور
 شرار آتش = اودقورور
 شراره یاخماق = اودلاردا یاندیرماق
 شرب = ایچمه، ایچیش
 شرر = اؤد، قور
 شرم = هیا، آبر
 شعبه = جادو
 شقایق = بیر چئشید لاله
 شقاوت = ظولمکارلیق
 شقی = ظالم، رحم سیز
 شکرزا = شیرین - شکر دوغان
 شکسته = سینیق، موسیقی دستگاهلاریندان
 شکوفا = آچیلان، شکوفا اولماییر کونلوم =
 کونلوم آچیلمایر
 شکوفه = آچیلان قونچا
 شلاله = آبشار
 شمایل = هیکل

صبح صادق = دوغرو سحر	شمشاد = بیر چنشیند آغاچدیر
صحرا = قورو چول	شمشک = برقی، شمشک شاخماق ایلدیریم
صحراگرد = چوللر آواراسی	شاخماق
صد = یوز	شمع عارض = اوزکی شمع کیمی یانار
صدر = باش	شمیم = عطیر
صدرمجلس = مجلسین یوخاری باشی	شن = خوش، گوزل، شاد
صدفلی اینجی = اورتورلو گوهر	شوخ = گوزل
صراحی = جام، قدح، ایچگی قابی	شور = مشورت
صرصر = پاییز یئلی	شوکران = سقراط ایچن زهر
صعوبات = چتینلیکلر	شوو = شوکه، نهال
صف اندر صف = صف - صف، ردیف - دریف	شهباز = شاهین، قرقی، قارتال
صلايت = عظمت، وقار	شهد = بالین سوزولموشو
صور = شیپور	شهر فضیلت = مدینه فاضله
صهبا = منی	شهره = مشهور
ضمیر = گیزی، اورک، باطن	شهره شهر = شهرین مشهورو
ضیالی = روشنفکر، داهی	شهره لی = آدلی، سانلی، تانینمیش
طاق = تک	شهریار = شاه
طاقت = گوج	شهلا = آلا
طالب = طلب ائدن، ایسته‌ین	شهنشه = شاهلار شاهی، همان شاهنشاه
طالب عذرا = عذرا یا وورغون، عذرانی ایسته‌ین	شهنشه بیشه = جنگل شاهی
طرار = جیب کسن	شِتاد = حيله گر، حقه باز
طرب = شادلیق، سئوینج	شیرین دهن = آغازی شیرین، شیرین آغیز
طرز = جور، نوع، نظم	شیرین زبان = شریندیل
طرفه = گوزل، یئنی	شیرینکام = آغازی شیرین
طرفه‌العین = بیر آن، بیر لحظه	شیطان = ابلیس
طره = هوروک، هورولو ساچ	شیطننت = شیطانلیق
طعم = داد، مزه	شیکارگاه = اولاق
طلعت = صورت، اوز	شینگی = یتملیک، بیز چنشیند وحشی بیتگی دیر
طناب = ایپ	شیوه = متود، رسم، یول
طناز = نازلی، گوزل	شیوه شیوا = گوزل یول، سئویملی عننه
طنازتر = دها گوزل، ان گوزل	شیبه = آتین قیهاسی
طولانی = اوزون	صبحه‌دک = صبحه قدر، صبحه کیمی
طهور = پاک، (جام طهور = بهشت ایچگیسی)	صبحه‌دوغرو = صوبحه طرف، سحره دوغرو

غزال و غزاله = مارال	طیر = عربجه، قوش
غلام = قول	طیرابایل = ابابیل قوشلاری
غمّاز = غمزه‌لی - سخن چین	ظولمکار = ظالم
غنا = آواز - شاد اوخوماق	عارض = اوز، صورت
غوبار = توز	عاقبت = آخیر، سون
غوبارلی بنیز = توزلو اوز	عالی = اوجا، اولو
غور = تحقیق، دیبینه جومماق بعضاً قایتماق	عالیجاه = ان جلالی
معناسیندا گلر یارا غورایله‌دی (قایتدی)	عجز = عاجزلیک
غیر = باشقا، بیگانه	عدو = دوشمان
غیر پروانه = پروانه‌دن باشقا	عرش = تخت
غیر سن = سندن باشقا	عزم = قصد، اراده
غاز = مثبت (الکتریسته اصطلاحی)	عذار = اؤز
فاتق = اوجا، اوستون	عروس = گلین
فرار = قاچما، قاچیش	عسرت = چتینلیک
فراموش = اونوتماق	عسل = بال
فیرتانا = بهران	عطوفت = مهربانلیق
فیض = افاده اتمک، بهره‌وثرمک	عطا = احسان
فرح - شادلیق	عظم = سوموک
فرد = تک، تنها	عظم رمیم = چوروموش سوموک
فرزانه = عاقیل، بیلگین	عظما = بؤیوک
فرش = یئر، قالی	عفریت = دئو
فرط = چوخلوق	عفریت استبداد = استبدادین دئوی
فرقت = آیرلماق	علفزار = اوتلوق
فرط فرقت = آیریلیغین چوخلوقو	علوی = اوجا، آسمانی
فروغ = ایشیق	عئان = اوکیان، اقیانوس
فری ماسیون = انگلیس طرفیندن آزادلیق	عندلیب = بولبول
بایداقینین آلتیندا گیزلین قروپون آدی	عنقا = سیمرخ، افسانه‌وی بیرقوش
فشار = سیخینتی	عود = موسیقی آلت‌لریندن
فرمانبر = اطاعتچی	عورت = قادین، آرواد
فغان = هارای، هاوار، ناله	عیان = بللی، آیدین، آشکار
فگار = پوزغون، غمگین	عیناً = ائله‌کی وار، عین اؤلان
فنا = یوخلوق	غدار = حيله‌کار، ظالم
	غائله = آشوب، شورش

قصر = سرای
 قصه = حکایه، ناغیل
 قضا = باشا گله‌جک، آلتین یازیسی
 ققنوس = بیر افسانه‌وی قوش‌کی دئیرلر اولنده
 اؤز یواسینی اؤدلار و اؤدلارین ایچینده اولرو
 اوز کولوندن باشقا بیر ققنوس یارانار
 قلمقاش = بیر نوع دریا قوشی
 قناری = بیر نوع بولبول
 قمیز = برچشید آت سودوندن قایریلان ایچگی
 قندیل = گویدن آسیلان چیراق
 قوجامان = پیر، بویوک
 قودورقان = طولمکار، قان ایچن
 قودوز = قان ایچن، خونخوار
 قوردالی = بعضی خسته‌لری درمان ائتمک
 اوچون، اونلاری قورد الیه دیسکیندیره‌دیلر
 قوزئی = گون توتمایان
 قوزغون = لاشخور، کرکس
 قوی شوکت = شوکتی گوجلر
 قهر = زور
 قیتلاشماق = تاپیلماق، چورک قیتلاشیب،
 تاپیلر
 قیرمیزی بادیمجان = گوجه‌فرنگی
 قیل و قال = دانیشیق، بیهوده صحبت
 قیله = قوورما
 قیها = نهره
 کاتب = یازیچی، دبیر
 کارزار = جنگ
 کاشانه = ائو، یووا
 کامکار = کام آلمیش
 کاه = سامان، سامان چؤپو
 کبکبه = شوکت
 کبک = کهلک
 کج = ایری

قیله = قویونون بویون اتینه دئییلرکی، کباب
 پیشیرمگه یاخشى دیر
 فیندیقا = بارماقلارین اوچونا یاخلمیش خینا
 «حنا»
 قئیسى = بیر چئشید اریک
 قنى قالا = بىر جور اویون‌دورکی اوشاقلار
 اویناردیلار
 قائل اولانلار = ایقرار ائندنلر، اینامی اولانلار
 قابارسا = قابار اولسا
 قابالاخ = بیرچشید اوشقون
 قادین = آرواد، خاتین، خانیم
 قارتال = عقاب
 قارسىلماق = پژمرده اولماق، یانماق
 قارشى = روبرو، مقابل، برابر
 قارشىلماق = نوازش ائتمک
 قارشیندا = -- برابرینده
 قاف = افسانه‌وی بیر داغین آدی
 قافلن = پلنگ
 قالقان = بیر چئشید اوت‌کی اونو حیوان یئمز
 قالا = قلمه
 قالای = قلع، روى
 قالى = فرش
 قامت = بوی
 قامت بالا = اوچابوی
 قایا = بویوک داش، صخره
 قاینق = سرچشمه، منبع
 قدح = ایچگی قابی، جام
 قدر قدرت = ان قدرتلی
 قدیس = مسیحی عالیم، خریستیان دینی رهبر
 قرآن = مسلمانلارین آسمانی کتابی
 قساوت = داش اورکلیک
 قسرى = جبرى
 قسط = عدالت

کرامت = بخشش	گراز = بیرچتشید جان‌وارا بنزهر حیوان
کران = قیراق	گردون = دووران، فلک
کران تا بی کران = اوجسوز، بوجاقسیسز	گریان = آغلار
کردگار = تانری	گرهکشا = دوگون آچان
کردگدن = لاشخور	گفتگو = دانیشماق
کرکی = تشه	گفتار = دانیشیق
کره = دفعه	گل = پالچیق
کشمکش = چک هاچک	گلزار = باغ
کلک = قلم	گلزار حُسن = گوزللیک باغی
کلک قضا = قضا کلکی، آلتین یازیلارینی یازان	کلین بارماغی = بیر چتشید اوزوم
قلم	کنج = جاوان، فارسجا خزینه
کمان = کمانچه، بیر چتشید موسیقی وسیله‌سی،	کنج استغنا = بی نیازلیق خزینه‌سی
یای	گوزگو = آینا
کمین = بوسان تیر - بیریرده اوزونو گیزلتمک	کؤل = استخر، حوض، دریاچا
کمینه = اسکیک قوللوغچی	کولشاد = اوره ک آچان
کوتاه = قینسا، گوده	کولمذار = گول اوزلو
کوچورمک = چئورمک، دوندرمک	گول فام = گول بویاسیندا اولان
کوکسو = سینه	گوونمک = فخر ائتمک
کونج = گوشه	گیزلیجه = گیزلینجه
کونج قناعت = قناعت گوشه‌سی	گیسو = ساج
کوه = داغ	گیسوی افشان = آخار ساج
کهلک اوتو = بیرچتشید بیتگی	گؤزکملی = لایق
کهنه = اسکی	گؤز لوک = گؤرمک وسیله‌سی، عینک
کهنه کار = تجربه‌لی	لاجرم = ناچاراً، چاراسیز
کیرشان = بیر چتشید زورکی قسادینلار اوزه	لاعلاج = چاراسیز، علاج سیز
یاخاردیلار	لاغر = آریق
کیش = آیین	لا یزال = توکنمه‌ین، ابدی
کیش اهورایی = اهورامزاد آئینی	لا = یوخ
کیشدان = بیر جور اویون	لبالب = آغزینا کیمی دولو
کیوانی = کدبانو	لُب = خالص
گردیش = دولانما	لُب حکمت = حکمتین عینی، خالصی
گداز = یانماق	لُب = دوداق
گذار = یول، گنجه	لبریز = دولفون

مزار = گور	لټیک = بلی، باش اوسته، هنج سوزوم یوخدور
مژگان = کیرپیک	لرزان = آشن، تیتره‌ین
مسکین = یازیق	لژیون = کروب، بیر مسیحی تبلیغاتچی فرقه‌سی
مستور = گیزلی	لعل = بیر نوع اینجی
مسند = تخت، اوتوراق	لعل لب = لعله اوخشار یا دوداق
مشکین = قارا	لعل مستور = گیزلینمیش دوداق
مشوش = داغیناق	لعل مسیحا = مسیح پیغمبرین دوداغی
مشیر = مشورتچی	لیل = بولانلیق
مضطر = بئچار، زاواللی	لیلتمک = بولاندیرما
مطرب = شاد ماهنی اوخویان، چالغیچی، رقاص	لیک = اما
مطلع = شعرین اول مصراعی	لیلاج = ماهر قومار باز
معدلت = عدالت	مار = ایلان
معموره = شهر، پایتخت، آوادانلیق	ماراق = هوس
مقدم = قدم	ماراقلی = هوسلی، هوسلندیرن، جذاب
مقطع = شعرین آخر مصراعی	مانعه = یولی باغلایان، سد ائلین
مقعد = یان، نشینگاه، اؤتوراندا یئره قویولان یئر	ماهنی = ترانه
مکر = حيله	ماهی = بالیق
مکاره = حيله گر	مبتدا و خبر = عرب ادبیاتینین موضوعلاریندان
ملال = غم، غصه	مجاز = حقیقتین مقابلی
ملامت = قاخینج، باشاچالما، قیناما	مُجاز = جایز، یاساق اؤلمایان
ملحد = کافر	مجرم = خطاکار، جنایت‌کار
مُلک = مملکت	مُحَابا = قورخو، چکینمه، ساغینما
مُثَل = نماینده	محال‌دیر = امک‌انسیزدیر، اؤلمایان ایشدیر
مملکت‌داری = مملکتی دولاندیرماق	محفل = مجلس، اوتوراق
ملوث = باتمیش، موردار لاتمیش	محفل انس = انشیت مجلسی
منجمد = دؤنموش	محنت = درد، چتینلیک
منجنیق = مانجاناق	محنت بار = درد یاغدیran
منجه = منیم نظریمه، منیم فیکریمله	محمل = تخت اوتوراق یئری
منصب = مقام	محو تماشا = تماشائین حیرانی
منع = قوروماق	مددکار = کومک، حامی
منع تماشا = تاماشادان قوروماق	مدلول = مطلب
منقبت = مدح، تعریف	مرد = کیشی
منلیک = منم‌لیک، غرور	مرزه = بیر چشید بیتگی

ناوک = اوخ	منلیک لر = منملیک لر، غرورلار
ناوک مژگان = کیرپیگین اوخو	منوال = قورولوش، عننه
نایره = اود	منیس = بیر چشید ساخسی کوزه
ناییران = نگران	میّت = اولو
نحیف = ضعیف، جانسیز	مته = دومان
نخبه = سئچیلیمیش	مور = آغاجین ایچینده ییئن قورد، مورپانه،
نخنما = لاپ کهنه پالاس و خالچاکی لریش و	قارینجا
آرقاشی گورسنه	مورگی وورماق = بیر آن یوخولماق، فارسجا
نر = ارکک = گوجلو	چشم نهادن
نزار = ناتوان، دوشگون	موش = سیچان
نشاط = شادلیغ	مہتاب = شافاق، آی ایشیغی
نصرت = فتح، کومک	مهمان = قوناق
نصف = یاری	مهمانخانه = مسافرخانه، قوناقلانا یثری
نظاره = باخماق	می گسار = می چکن، باده ایچن
نظیره = تایی، مثل	می آلوده = باده‌لی، باده‌ایله دولغون
نعم المستقر = یاخچی اوتوراق، «بهشت»	میر = امیر، شاه
نغمه کار = مغنی	میرخونخوار = قان ایچن شاه
نقصان = اسگیک لیک	میزراق = فیرقرا، فول
نکته = گیزی سوز	میلاخ = ائولرده دیره کلردن آسیلان اوزوم
نگون بخت = بدبخت، زاواللی	مؤذن - آذانچی
نگونسار = باش آشاغی، دونوک	ناآگاه = آنلاماز، بیلمز
نگهدار اولسون = ساخلا سین	ناب = خالص
نو = یثنی، تازا	ناباب = ناجور، اویمایان
نوا = موسیقی دستگاهلاریندان و سس و هابثله	نابکار = ظالم، خطاکار
روزی معنلاریندا ایشله نر	نادان = آنلاماز - جاهیل
نوازش = قارشیلماق	نادره = سئچیلیمیش
نوراقشان = نورساجان	نادره دوران = روزگارین سئچیلیمیشی
نورسته = یثنی یثتمه	نار = اود، آتش
نورس = یثنی یثتمه	ناز آشنا = نازلی، نازلا آشنالیق تاپان
نوش و نیش = شیرین، آجی	ناققا = نهنگ، اژدها
نول = منفی (الکتریسته اصطلاحی)	ناقه = دونین دیشی سی
نهال = شوکه	ناقه سوار = دوه‌یه مینن
نهاندا = گیزیلده	نامور = آدلی، سانلی

هیا = جنگ، دعوا	نهان = گیزی
هیاگونو = دعواگونو	نیاز = احتیاج
هیجر = ایرلیق	نیکبخت = خوشبخت
هیهاث = هرگز، ممکن دئیل	نیک و بد = یاخچی، پیس
یئلکن = بادبان	نیلفر = هامان نیلوفر، بیر چشید گول
یئنی = تازا	نیمه جان = یاری جان
یئنی لیک = تازالیق	وئرگی = هدیه، توحفه، ارمغان
یاتاق = مسکن، یووا	وارکن = وار اول، اول
یاخماق = باندیرماق	واقف = آگاه
یاد وئرک = اویره تمک	وانفساگونو = قیامت گونو
یادیرغاماق = یاددان چیخارماق، فراموش	وجه = علت، سبب
االله مک	وداد = محبت
یادیرغانمیش = اونودولموش، فراموش اولموش	وزیر = ناظر
یازگلیبن = بهار گله لی	وَر = وقار
یاساق = قدغن، ممنوع	ولا = محبت
یأس = اومودسوزلوق	ولی = آما، لاکین، دوست
یاشماق = قادینلار آغیزلارینا باغلایان پارچا،	ویل = وای، جهنمده بیر قویون آدی
یاشیل باش = بیر نوع اوردک	هیئوره = فایداسیز، دهشتلی
یاغمور = یاغیش	هامار - هامار = یاواش - یاواش
یالتاق = متملق	هاوادر = یاردیمچی
یالتاقلیق = تملق	هدهد = بو تو قوشو
یالنیز = فقط، تنها، یالقیز	هراس = قورخو
یاناتاق = اوزده گوزون آلتیندادیک یئر، فارسجا	هزار = بولبول، هزار دستان
گونه	هست و نیست = ولر یوخ
یکرنگی = بیر اوزلولوک، بیر بویالی لیق	هلال احمر = قیرمیزی آی پارا
یکسان = بیر جور، برابر	همدم = همنشین، همنفس
یلدا = چیلله گنجه سی، ایلین آن اوزون گنجه سی	همعرصه = تای، همرتبه
یوکسک = اوجا	هموار = صاف، دوز
یوکسلمک = اوجالماق، قاوزانماق	هوندور = بویوک، اوجا
	هویدا = آیدین، آچیق، آپ - آچیق

کتابدا گلەن «آدلار»

الف:

- آتش: علی آذرشاهی، آذربایجان تورکجه سی و فارس دیلینده، یازیب - یاراتمیش آذربایجانلی شاعیر.
- آچاچی: گوئی آذربایجاندا، میانا شهه‌ری ایله قیز کۆرپوسو اورتاسیندا بیر کند.
- آدم: اینسان، آدم، بشرین آتاسی، بیرینجی پیغمبر.
- آدی، بودی: آذربایجان خالق افسانه‌لرین آدلیم لارینین بیرسینین آدی.
- آذر مازندرانی: مهدی مازندرانی، آذربایجانلی شاعیر، «آرزولار چیچیمی» شعر توپلوسونون مؤللیفی.
- آراز: آذربایجانین تورباغینی، گوئی و قوزایا بۆلموش بۆیوک جای، ارس.
- آستارا: تورک دیلی بیر شهه‌ر گیلان اوستانیندا، و بیر شهه‌ر قوزئی آذربایجاندا.
- آغلار: صادق شناور، شرفخانالی شاعیر.
- آل سلجوق: ایراندا حاکمیت قورموش سلجوق اتولادی
- آل عبا: حضرت محمد (ص)، حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (ع)، ایمام حسن و ایمام حسین (ع).
- آیدین تبریزی: (سعید بذلی تبریزی) آذربایجانین چاغداش، شاعیری و ژورنالیستی.
- ابراهیم: پیغمبر. آدی: خلیل الله، بنی اسرائیلین بۆیوک باباسی.
- ابرهه: اصحاب فیل باشچیسی کی کعبه‌نی ییخماق اوچون قوشون چکمیش ایدی.
- ابن سینا: شیخ الریس شرف الملک ابوعلی حسین بن عبدالله سینا، عالیم و حکیم.
- ابن فارض: عرب ادبیاتی نین میصرلی، آدلیم شاعیری و فیلسوفو.
- ابن میمون: مسیحیت کلامینی ایسلام عالمینده تبلیغ ائدهن کلامچی.
- ابوجهل: عمر بن هشام محزونین کُنیه‌سی.
- ابوالعجائب: اوعجوبه‌لر آتاسی، حضرت علی (ع) نین و ایمام حسین (ع) - ین

- کنیه‌سی.
 عبدالعزى بن عبدالمطلب، حضرت محمد (ص) پیغمبرین عمیسی.
 زنگان اوستانیندا بیر شه‌هەر.
 ناظر شرفخانه‌ای شاعیرین ماراغالی دوستوکی «کرج» شه‌ه‌رینده
 یاشایاردی.
 محمد رسول الله ین لقبی.
 هیجری ۴- نجو عصرده قورولان گیزلی فلسفی تشکیلاتا وئره یلن آد.
 «مانی» نین کیتابی
 آذربایجاندا تورک دیلی بیر شه‌ه‌ر، صفوی لرین اوجاگی.
 ارسطاطالیس، یونان لی حکیم، ایلک معلّم، افلاطونون طلبه‌سی.
 یونان لی حکیم و ریاضی عالیمی - میلاددان اول یاشامیشدیر.
 آلساندر، مقدونیه پناشاهینین اوغلو - داریوشو شکست وئره ن
 سرکرده.
 پارت قومونون سرکرده‌سی، اشکانی حوکومه‌تینی تأسیس ائده ن
 سرکرده.
 ایرانین مرکزینده بؤیوک بیر شه‌ه‌ر.
 پلاتون سؤزونون عربجه‌سی، مشهور یونان لی حکیم مدینه فاضله
 کتابینین مؤلیفی
 ایرانین شومال حیصه‌سینده بیر داغ.
 ایراندا بیر داغ آدی.
 حضرت عیسا (ع) نین گتیردیگی ایلاهی کیتاب، مسیحی لرین مقدس
 کیتابی.
 بیر تؤوع خط، تورکلر اوخط ایله یازارمیشدیلا.
 گوئی آذربایجاندا گؤزل بیر شه‌ه‌ر و دریاچه آدی.
 زردشت پیغمبرین کیتابی بئش بؤلومه.
 گوئی آذربایجاندا قاراداغ ماحالی نین مرکزینده بیر شه‌ه‌ر.
 زردشت دینینده پیسلیکلرین مظهری، ایسلام دینینده کی شیطان.
 آذربایجانین ایستعدادلی شاعیری عباسعلی یحیوی کی اردبیلده
 یاشاییر.
 بنی اسرائیل پیغمبرلریندن
- ابولهپ:
 ابهر:
 احسانی محمد:
 احمد مرسل:
 اخوان الصفا:
 ارژنگ:
 اردبیل:
 ارسطو:
 ارشمیدس:
 اسکندر:
 اشکان و اشکانی:
 اصفهان:
 افلاطون و افلاطین:
 البرز:
 الوند:
 انجیل:
 اورخون:
 اورمو و اورمییا:
 اوستا:
 اهر:
 اهرمن:
 اثلجی:
 ایوب:

پ:

بابا طاهر عریان: سلجوقلار دؤورونون فارس دیللی شاعیری کی دو بییتی لری

مشهور دور.

بابک:

ایرانین آذربایجانلی سرکرده‌سی، خرم دین لرین باشچیسی.

باربد:

خسرو پرویز دؤورونده بیر موسیقیچی.

بازرگان، بزرگان:

تاجیر، سؤداگر، آلیش وئریشچی، و ایران - تورکیه سرحدینده بیر

شه‌هرین آدی.

برنارد شاو:

جرج برنارد شاو، ایرلنده دوغولموش اینگیلسلی شوخ طبع شاعیر.

بختیار واهاب زاده:

چاغداش آذربایجانلی بؤیوک شاعیر.

بطلمیوس:

کلود بطلمیوس، میلادی ایکینجی یوز ایلیکده یاشامیش عالیم

بقراط:

طب علمینین آتاسی، قدیم دؤورون آدلیم جراح‌لاریندان بیرسی

بینیس:

گوئی آذربایجانین گوئیینده، شبستیرین یاخینلیغیندا بیر شهر

بوجهل:

باخ: ابوجهل = عمر بن هشام محزون نین لقبی

بودا:

سید هارتا گائوتاما ساکیامونی، بودا دینین مؤسسسی

بولورو، حؤکومه:

آذربایجانین زنگانیندا دوغولموش، باکی‌دا یاشامیش خالق

شاعیره‌سی

بولهب:

باخ: ابولهب

بیلگه قاغان:

گوئی تورک آیدله‌لرینده آدی چکیلن ایلیک تورک خاقانلاریندان

بیناب، بناب:

گوئی آذربایجانیندا تبریز - مهاباد آراسیندا بیر شه‌هر

پ:

پاشازاده، رضا:

ماراغالی شاعیر

پشتته:

دریان قصبه‌سینده یئرله‌شمن بیر یئرین آدی.

ت:

تات:

باشقا دییاردان بیر یئرله‌شمن کؤچوب، ساکین اولموش بیر قوم. دیل و قوم

آدی

تاتار:

قوم و دیل آدی، تورک شاخه‌لرینده بیرسی

تان یوقوق:

گوئی تورک آیدله‌لرینده آدی چکیلن کتیه یازان، بیلگین و

تورک تاریخینین ایلیکین یازیچی‌سی

تبریز:	گوئی آذربایجانین مرکزی
تورات:	حضرت موسی (ع) نین کیتابی و یهودیلرین دینی کیتابی
تورک، ترک:	یئر اوزونون ان بؤیوک ملت لریندن، و - گؤزل و شجاع محاسیندا ایشله ندن کلمه.
توفارقان:	گوئی آذربایجانین ایندیکی: آذر شهر آدلانان شه هه ری
تیل:	بؤیور، و قابیر غا، سوموک، گوئی ماحالیندا یئرله شه ن بیر قصبه نین آدی.
تیغور:	ده میر، سمرقندین یاخینلیغیندا، «یاشیل شه هه ر» ده دوغولموش موغول قوشونلاریله مویاریزه آپارمیش، اونلارین تصرف ائتدیکلری یئرله ال تاپمیشدیر.

ث:

تفه الاسلام، میرزا علی:	تبریزین مشروطه دؤورونون عالیم لرینده ن دیرکی تبریزده عاشورا گونو آسیلدی.
-------------------------	--

ج:

جالینوس:	میلادی ۲- نجی یوزایللیکده یاشامیش یونانلی بؤیوک عالیم
جام جم:	پیشدادی شاه ی جمشیدین دونیانی گؤستره ن جامی!
جامی، عبدالرحمن:	نورالدین عبدالرحمن جامی (خاتم الشعراء) ایرانین ۹- نجی یوزایللیکده یاشامیش شاعیری
جعفری:	قارا داغلی شاعیر
جمشید:	پیشدادی پادشاهی
جمیله بوپاشما:	الجزایرین ملی قهرمانلاریندان
جوانشیر:	آذربایجانین ملی قهرمانلاریندان
جیرندان:	تورک ناغیلارینین کوله بویلو، هوشلو، تدبیرلی قهرمانی

چ:

چنگیز خان:	موغول شاه ی تموچین بن لقبی: ۶ و ۷- نجی هیجری یوزایللیکده
چنتی بئل:	تورک خاقلارینین ملی قهرمانی
چیچست:	کوراوغلونون سرکرده لیک مرکزی اولان بیر داغین آدی
	اورمییه دریاچه سینین اوستا کیتابیندا گلیمیش آدی.

ح:

شمس الدین محمد بن بهاء الدین شیرازی، لسان الغیب، بویوک شاعیر.	حافظ:
عریستانین ان مهم حیصه‌سی	حجاز:
شبیسترلی حوشین کورد، فولکوریک ناغیلارین قهرمانی	حسین کورد:
حسین بن منصور حلاج ۳- نجو هیجری یوزلیلیکده یاشامیش عاریف،	حلاج:
کی عقیده‌سینی ابراز ائتمک اوسته آسیلدی	
گوئی آذربایجاندا قاراجیمنین یاخینلیغیندا بیر داغ.	هیدر بابا:

خ:

یهودی‌لرین روحانیسی	خاخام:
هیجری ۴- نجو عصرده یاشایان خراسان تورکلری آراسیندا چرخان	خاص حاجب یوسف:
خاقانییه تورکجه‌سی ایله ایلک اخلاقی مثنوینی یازان بویوک متفکر و شاعیر	
تورکستان و چین شاهلارینین لقبی اولموشدور	خاقان:
۶- نجی یوز ایللکده یاشامیش شاعیریمیز.	خاقانی شیروانی:
گوئی آذربایجان شه‌هرلریندهن کی اردیل اوستانینا تابع دیر.	خالخال، خلخال:
شاه اسماعیل صفوینین تخللو‌صو.	ختایی:
زنگان اوستانین کؤنول اوخشایان بیر شه‌هری.	خرمدره:
کیانی شاهلاریندان بیرسی	خسرو:
پیغمبر آدی روایتلره گؤره حیات سوو اېچمیشدیر!	خضر:
گوئی آذربایجانین گوئی ماحالیندا دریان قصبه‌سینده بیر چشمه‌نین آدی.	خودونکوو:
گوئی آذربایجانین شه‌هرلریندهن بیرسی	خوی:
مشروطه‌دؤرونون قهرمانی، اصلی «خامنا» لی ایدی	خیابانی، شیخ محمد:

د:

۳- نجو هخامنشی داریوش کی ایسکندردهن شکست یتدی	دارا:
شوونیزم داشناکسیون پارتیاسینین طرفداری	داشناک:
گؤزل سه‌مالیک اولان بنی اسرائیل پیغمبری نین کتاینین آدی ذبور و مزامیر.	داوود:

گوئی آذربایجانین شبیستر یاخینلیغیندا گۆزل منطقه - و شاعیرین آنا یوردو	دریان:
تاریخین اوسطوره وی ظولومکار شاهلارینین بیرسی	دقیانوس:
آذربایجانین عاشیق هاوالاریندان	دیلغم، دیلغمی:
تهراندا بیر داغ	دماوند:
خواجه احمد یسوی‌نین منظوم اثری	دیوان حکمت:
یونان لی فلسفه عالمی، قناعت مظهری.	دیوژن یا دیوجانس:

ز:

ایشیق، آیدین، کوراوغلونون اصیل آدی	روشن
بورادا پیغمبرین معراجا گئدن آتی نظرده توتولمیدور.	رفرف
ایتالیا اولکه سینین قدیم آدی.	روم:

ز:

فردوسی‌نین شاهنامه سینده پهلوان روستمین آتاسی.	زال:
داوود پیغمبرین کیتاپینین آدی.	زبور:
زنگانلی شاعیر.	زغفری، کریم:
قادرین آدی، حضرت یوسفه وورولموش عزیز - میصرین حیات یولداشی.	زلیخا:
آذربایجان شهرلریندن بیرسی.	زنجان:
آذربایجانلی دیلچی، شاعیر و یازیچی.	زهتابی محمد تقی:
حضرت محمد (ص) ین قیزی.	زهرا:
ناهید، ونوس، یثر کوره سینه یاخین بیر سیاره، چیچک.	زهرة:
یونانلی فیلسوف	زینون:

ژ:

فرانسالی فلسفه عالمی.	ژان ژاک رسو:
ژوکوندون گولوشو، لئونارد داوینچی «ایتالیالی» رسامین مشهور اثری.	ژوکوند:

س:

- سپالاق: خیرالله حق بیگی، چاغداش شاعیر.
 ساسان، ساسانی: ایراندا حوکومت سورهن سیلسیله‌نین باشچیسی.
 سام: نوح پیغمبرین بؤیوک اوغلو، پهلوان روستمین آتاسی نین آتاسی.
 سام عمی (عمو سام): آمتریکا!
 سلماس: گوتی آذربایجان اسگی شه‌هرلهریندهن بیرسی.
 ساوا (ساوه): ایران شه‌هرلریندهن کی اهالیسی نین چوخ حیصه‌سی تورک دیل‌لی دیر.
 ساوالان: گوتی آذربایجانین یانار داغلاریندان بیرسی.
 ساهر تبریزی، میر حبیب: آذربایجانین گوجلو شاعیری، اوستاد شهریارین مکتب یولداشی.
 سایین قالا: (صائین قلمه): خرمدره ایله زنگانین اورتاسیندا بیر شه‌هر.
 سبا: شه‌هر آدی، ملکه «بولقیس» ین شه‌هری.
 ستارخان: آذربایجانین ملی قهرمانی، (ملی سردار).
 سدید: جواد حاج حسینی، شاعیر.
 شدیف: آذربایجانین مشهور مذهبی مدیحه چیسی.
 سربدار: اؤز ایسته‌یی نین یولوندا، جانیندان و باشیندان کئچمیش و ایراندا بیر سیلسیله‌نین آدی.
 سعدی شیراز: ایرانلی شاعیر، دونیانین گوجلو سؤز اوستاسی.
 سقراط: یونانلی فلسفه عالیمی.
 سلیمان: بنی اسرائیل پیغمبری کی دئدیک‌لره گؤره حیوانلارین دیلینی بیله‌رمیش.
 سوشیانت: زرتشتی‌لرین اینانجینا گؤره، بشریت ین قورتاریجیسی و سون رهبری.
 سهراب: شاهنامه‌ده پهلوان روستمین اوغلو.
 سهراب طاهر: باکی‌دا یازیب - یارادان گوتی آذربایجانلی شاعیر.
 سه‌روردی، شیخ شهاب‌الدین: لقبی «شیخ اشراق» اولان فیلسوف، حکمت اشراق مؤسستی.

ش:

- شاهی عسگر: اردبیل‌لی شاعیر.
 شبستری، حسین کورد: باخ: حؤشین کورده.
 شبستری، شیخ محمود: ایسلامی عاریف و عالیم، «گلشن راز» و «سعادت نامه» نین

مؤلفی.

- شبستری، میرزا علی معجز: آذربایجانین مشهور ساتیریک شاعیری.
شرفخانا(شرفخانه): گونئی آذربایجان شه‌هلیرندن و اورمو دریاچه‌سینین لیمانلاریندان.
هابثله: شاعیرین دوغوم یئری.
شُریح: یزید حوکومتی نین قاضیسی. حضرت ایمام حسین(ع) ین قتلینین امریه‌سینی ایضا لایان.
شریعتی، محمد تقی: ایرانین اسلامی عالیم و یازیچیسی.
شعوبیه: بیر گروپ کی عجمی عربدن اوستون بیلیردی
شکی: آذربایجانین آن قدیمی شه‌هلریندن.
شفا: بیر کیتاب بوعلی سینادان منطیق و فلسفه حاققیندا.
شمس مغربی تبریزی، ملا محمد: بویوک شاعیر و عیرفان اوستادی.
شوکران: زه‌هلری بیر گۆیه‌رتی دن دوزلمیش ایچگی، کی سقراط ایچمیشدیر.
شیخ محمد خیابانی: مشروطه دؤورونون تبریزی قهرمانلاریندان بیرسی.
شیروان: آذربایجانین قۇزئی ده یئرلشمیش شه‌هلریندن دیر.
شیروانلی، خاقانی: شاعیر، آذربایجانلی.
شیروانی، سید عبدالعظیم: شاعیر، آذربایجانلی.
شیرین: گنج‌هللی نظامی نین نظمه چکدیگی مثنوی ده «خسرو» و «فرهاد» ین معشوقه‌سی.
شیداء، یحیی: تبریزی اوستاد شاعیر، یازیچی، ژورنالیست.
شیندوان: شبسترین یاخینلیغیندا بیر کند.
شهریار: سید محمد حسین بهجت تبریزی، تانینمیش بویوک شاعیر.

ص:

- صائب تبریزی، محمد علی: تانینمیش بویوک شاعیر.
صابر، علی اکبر: آذربایجانلی بویوک ساتیرا شاعیری.
صدام، حسین: عیراق اولکّه‌سینین خلع ائدیلمیش پرئزیدئنٹی.
صدیق، دکتر حسین محمد زاده: تبریزی موپاریز شاعیر، یازیچی و بیلگیکی دانشگاه اوستادی.
صفوی زاده، سیدجعفر موسوی اردبیلی: شاعیر، آذربایجانلی دین عالیمی.
صفی‌الدین اردبیلی، شیخ صفی: صفوی لرین اولو باباسی.

صور اسرافیل: ایسرائیلین سورو، کی قیامت قوباندا اونون سسی ایله اولولر قبیردهن
باش قالدیراجاقلار.

صوفیان: تبریز یاخینلیغیندا بیر شه‌ه‌ر.

صهیونوز: ایسرائیلین دؤولت پارتیاسی.

ض:

ضحاک: ۵- نجی پیشدادیان پادشاهی کی دمیرجی کاوه‌نین سرکرده‌لیگی ایله
شکست تاپدی و دماوند داغیندا حبسه آلیندی.

ط:

طسی، تسوج: شبسترین یاخینلیغیندا بیر کند آدی.

طور: «سینا» یاریم آداسیندا بیر داغ، کی موسا پیغمبر اوردا موناجاتا
چیخارمیش.

ع:

عاصم اردبیلی: چاغداش آذربایجانلی شاعیر.

عتبه الحقایق: ایسلام پیغمبری نین حدیثلرینی شرح ائدن بیر منظوم اثر.

عذرا: ناغیلاردا «وامیق» ین معشوقه‌سی.

عمران: موسا پیغمبری نین آتاسی، حضرت علی نین آتاسی، کی ابوطالب لقب
آلمیشدی.

علی: بیرنجی ایمام حضرت علی بن ابیطالب (ع)

عیسی ابن مریم: اولوالعزم پیغمبرلردهن بیر یسی.

ف:

فارابی: معلم ثانی، بؤیوک ایسلامی عالیم و فلسفه‌چی، «قانون» آدلی سازین
یارادانی.

فاطمه بنت اسد: حضرت علی (ع) ین آتاسی

فانتوم: آمریکانین بیر نؤوع حربی طیاره‌سی.

- فرعون: مصر پادشاهی کی آلاھلیق ادعاسیندایدی و اورادا حکومت ائدن بیر سلسله شاهلارین لقبی.
- فرهاد: خسرو - شیرین منظره سینده «شیرین» ین عشقیندن اولن بیر کیمسه.
- فضولی: ملا محمد فضولی آذربایجانین تایسیز و قدرتلی شاعری کی بغداد شهرینده دفن اولونموشدو.
- فلسطین: عرب اولکه لریندن.

ق:

- قآنی: میرزا حبیب الله قآنی، قاجار دؤورونون شیرین سؤزلو شاعیرلریندهن.
- قاب قوسین: ایکی کامان، یاخینلیق دئمکدیر.
- قابیل: آدم ابوالشرین اوغلو، کی قارداشی هایلی اولدوردو.
- قاراباغ: آذربایجانین ان گؤزل گوشه لریندهن کی ۱۰ ایلدهن آرتیق دیرکی اثرمنی لرین ایشغالیندا دیر.
- قارا کهریز: خامنا آلتیندا یئرلشن بیر چشمه.
- قانون: شیخ الرئيس شرف الملک ابوعلی حسین بن عبدالله «سینا» نین طب اثری.
- قرآن: حضرت محمد (ص) ین ایلاهی - آسمانی کیتابی.
- قدیس: مؤمن و نهایت درجده پاک اینسان. مسیحی دینی رهبری.
- قطران تبریزی: ابومنصور قطران تبریزی، سلجوقلار دؤورونون مشهور قصیده یازان شاعیری کی تبریزده اوز وئرمیش ۴۳۴ - نجو ایلین زلزله سی حاقیندا معروف بیر قصیده قوشموشدور.
- قم: مذهبی شهه رلردهن.
- قمری دربندی، علی اکبر: آذربایجانین معروف مذهبی شعرلر یازان شاعیرلریندهن دیر.
- قوتادغو بلبلغ: هیجری ۴ - نجو عصرده ۶۶۵۲ بیت ده یازیلیمیش تورکجه اخلاقی مثنوی.
- قورقود: پیغمبرلردهن بیرسی. تورکلرین اولو آتالاریندان.
- قیرآت: کوراوغلونون سئویملی آتی.
- قیس: مجنون عرب قادینی «کیلا» نین عاشیقی. عامیر قبيله سیندهن.
- قیصر: قدیم روم پادشاهلارینا دئیهرمیشلر.

ک:

- کاترین: اینگیلتره فرانسیز و روسیادا ملکه‌لرین آدی اولموشدور
 کافتارالی: «خامنا» ایله «دریان» ین کناریندا بیر جای ین آدی
 کربلا: شیعه‌لرین سئوملی مذهبی شه‌هرلریندن عیراق اؤلکه‌سینده یئرلشیر.
 کرج: شه‌هر آدی
 کرد: کورد، ایرانین قومیت‌لریندن بیرسی.
 کلام: ایسلامی عیرفانی و فلسفی قوللاریندان بیرسی.
 کلیپر: آذربایجانین قاراداغ ماحالیندا گوزل بیر منطقه کی «بابک» ین قالاسی
 اوردا یئرلشیر.
 کوراوغلو: تورک ائل‌لرینین ملی قهرمانی.
 کوزه‌کتان: شبستر اطرافیندا بیر شهر دیر
 کوهکن: خسرو پرویزین معشوقه‌سی «شیرین» ی سنوه «فرهاد» بن لقی.

گ:

- گلشن راز: شیخ محمود شبستری نین آدلیم اثرلرینده بیرسی.
 گنجوی، نظامی: مشهور خیمسه اثری نین مؤلفی. آذربایجانین گنجه
 شه‌هرینده.
 گوته: آلمانین دنیا گورکملی شاعیری
 گوگان: تبریزین گوتتینده یئرلشن بیر ماحال
 گونئی: گونئی آذربایجانین گونئی حیصه‌سینده بیر ماحالین آدی کی مرکزی
 شبستردی.

ل:

- لر: ایرانین قومیت‌لریندن بیرسی.
 لقمان حکیم: بویوک بیر اوسطوره وی حکیم
 لومومبا، پاتریس: «کنگو» نون موباریز باش ناظیری کی ۱۹۶۱ - نجی ایلده ترور
 اولوندو.
 لیلی: قیس یا مجنونون معشوقه‌سی، عرب بیر قادین کی نظامی گنجوی
 اولارین عشق ماجراسینی نظمه چکمیشدیر.

م:

- ماکی، ماکو: آذربایجانین تورکیه سینیرلاریندا یئرلشمیش بیر شه‌ه‌ری.
مانی: اولینچی شاپور دؤورونده یاشامیش بیر رسام کی پیغمبرلیک ادعاسیندا اولموشدور.
- مثنوی: بیر نوع شعر
مجنون: لیلانین عاشیقی کی اصل آدی «قیس» ایمیش.
محسنی، عزیز: آذربایجانلی ادیب و قودره‌ت‌لی یازیچی.
مرادی، صمد: آذربایجانین ساتیرا شاعیری
مراغه: آذربایجانین قدیم شه‌ه‌رلریندن
مرتضی‌علی: بیرینچی ایمام حضرت علی‌ابن ابیطالب (ع)
مرند: آذربایجانین شه‌ه‌رلرینده‌ن
مزامیر: داوود پیغمبر (ع) ین کتابی کی موسیقی نوتلاریلا اوخوناردی.
- مطلع الاعتقاد فی معرفة المبداءو المعاد: دالدا بوجاقدا عؤمور سورن، کلام علمینده اؤزهل اینانجلا اولان بیر معتزله: فیرقه.
- معجز شبستری، میرزا علی: باخ: شبستری
معری: حکیم ابولعلاء المعری التتوخی آدلیم حکیم و فیلسوف
منصور: باخ: حلاج سؤزونه
مؤدن اردبیلی: سلیم مؤذن‌زاده اردبیلی، آدلیم گوزل سسه مالیک مذهبی مداح
- موسی بن عمران: حضرت موسی (ع)، پیغمبر
موسوی: باخ: صفوی‌زاده‌یه
مهدی، دریانی: حاج مهدی دریانی بیر خیر تاجیرکی تهراندا یاشاردی.
مهدیه، ملک‌پور: شاعیرین قارداشی قیزی کی بشش یاشیندا پریر اولموشدور.
میانه، میانه: آذربایجان شه‌ه‌رلرینده‌ن دیر.
- میراز: فرانسیز ایستحصال اتتمیش حریری طیاره
مردک‌وو: دریان قصبه‌سینده بیر جشمه‌نین آدی
میکانیلی دریانی: حاج غلامحسین، رحمتلیک خیر بیر کیشی شاعرین اقربالریندن
میگ: روسی حریری طیاره

ن:

- نباتی: ابوالقاسم نباتی (خان چوبانی) آذربایجانین قارداغ ماحالی نین
«اوشتوبون» لو بؤیوک شاعیری
- نریمان: شاهنامه ده «سام» ین آتاسی
- نظامی: گنجعلی نظامی، خمسة اثری نین مؤلیفی، باخ: گنجوی ده.
- نسیم: صبا یثلی، مولاییم یثل، آذربایجانلی شاعیره «اکرم علیمحمدی»
- نسیمی: عیماالدین نسیمی
- نمرود: آلاهلیق ادعاسیندا اولان بابل پادشاهی کی ابراهیم (ع) پیغمبری اودا
آتیب یاندرماق ایسته میشدیر.
- نوح: اولوالعزم پیغمبرلردهن بیرسی.
- نیگار: تورک ائلزینین ملی قهرمانی «کور اوغلونون» سؤگی و حیات
یولداشی. هابله، صنم، ایستکلی و رسم دئمکدیر.

و:

- واحد، علی آقا: آذربایجانین تاییسیز غزلخوان شاعیری
- وادی ایمن: مقدس «کنعان» کی اورادان آلاهلین نیداسی موسی پیغمبره چاتدی
- واضح، میرزا شفیع: آذربایجان شاعیرلریندندیر.
- وامق: عرب داستانلاردا عذرانین سؤگیسی.
- وايقان: شیبیستر شههرینین اطرافیندا بیر کنددیر. آدم وایقانلی نین یوردو
- ویتنام: اؤلکه آدی دیر.
- ویکتور هوگو: فرانسیز شاعیر و یازیچیسی «بینوایان» اثری نین مؤلیفی

ه:

- هابیل: حضرت آدم اوغلو
- هاتف اصفهانی، سید احمد: ایرانلی شاعیر، ترجیع بندی مشهوردور
- هریس: گوئی آذربایجانیندا شرفخانانین اوستونده یئرله شن بیر کند و
- هشتی، هشترو: آذربایجاندا بیر شههرین آدی
- هشتی، هشترو: گوئی آذربایجان ماحالالاریندان دیر.
- همام تبریزی: آذربایجانلی شاعیر سعدی نین معاصیری

هیدجی، حکیم محمدعلی:

ی:

- یحيوی: اردبیل لی نوحه شاعیر ایلچی نین آتاسی
- ید بیضا: آغ و ایشیقلی ال، موسی پیغمبرین الینه دئییلیدیر.
- یزید: معاویه نین اوغلوکی ایمام حسین (ع) ی شهید ائتدی.
- یسوی احمد: تورکجه «دیوان حکمت» آدلی اثرین مؤللیفی.
- یشیت: سیتایش ائتمک، هابثله، اوستا کیتابینین بیر حیصه سی
- یوسف: یعقوب پیغمبرین اوغلوکی قارداشلاری اونو محو ائتمک اوچون قویویا سالمیشدیلار!...
- یوسف زاده: اورمیالی کرج ده یاشایان بیر قاضی
- یوکناک: آنادان اولما گؤزسوز یاشایان دین عالیمی و تورکجه یازان شاعیر،
- هیجری ۶ - نجی عصرده یاشامیشدیر. «عتبة الحقایق» آدلی اثرین صاحیبی.

ناظر شرفخانه‌ای (گنج ایکن)

**ناظر شرفخانه ای به همراه دو فرزندش
در بالین استاد شهریار در واپسین روزها**

سولدان ساقا :
ناظر شرفخانه ای - نرگس ملک پور - شهریار - پدیده ملک پور

— Ўзгариш бу дикция қўлланам сиз-
ларни энгизот етукто, шонир дустлар
олам бу бурата тибб тафаккил алам та-
визмал корушмекли багаландир, — де-
ди Назир Шарафхонсиз сиббай исна-
тида бинадирди — Ҳам да (Ҳада
файли) хот касторон Гарабаг мусол-
лашмекли, заралии микитасиш узир

«ЗЭРНФЭ» ЛТД ФИРМАСЫ

«Азәрбајҹан һаһд Јоһһһд» — һонһһһһһ һһ һһһһ Сһһһ Шһһһһ
е ех мөһһһһ һә һһһһһ һһһһһһһһһһһ һһһһһ —

Бэлрэгнэ

[illegible]

НӨРМӨТЛИ ТҮРКЭМ ХЭВЭСНАРЛАРЫН

[illegible]«**Н у н а і**»[illegible]

Актјорлар чабһа
бөлкәсиндә

[illegible]

Исх. АХУНДОВ.

Миліончу

ИДМЭНЧЫЛАР

«Арб» ширкатидаги АШИи ет
дўзи мажори кўри америкали бондс-
болчи Майкл Чарлин 1984-й йили
америкаликлардан кўри газалик кўри
мажоридаги кўри ил америка о АШИи
ри доллар пул газаликлардан

Ил ширкатида кўри жери бондс-
Риджес Боуа (25 миллион доллар)
Утмук жери ил америкали АШИи
Семма (16,5 миллион доллар) тўтук
Газаликлар америкали 1984-й йили
ил америкаликлардан (Hess & Greif
AG) олув. Бу жерини америкали
жерини америкали (1,8 миллион АШИ доллар)
ри газалик кўришадур

Гајғы көстәрирләр

Курдмюр районуна тиешт катар
иш ош имидин чыкканын жакты
муну менен жеткен билгаларды, мейман
хана иш жетакчаныларды, айры-айры
амалдарды жергиликтүүлөрүмүздү. Муну
галдыр ишдери ош жетакчаныларды, айры-
айрылардын ишдери ош жетакчаныларды
муну менен жеткен билгаларды, мейман
хана иш жетакчаныларды, айры-айры
амалдарды жергиликтүүлөрүмүздү. Муну
галдыр ишдери ош жетакчаныларды, айры-
айрылардын ишдери ош жетакчаныларды

Ҷаҳонӣ МИРЗАЛИЈЕВ

اورمو گولو

اورمو گولو

ساقدان سولا
ناظر شرفخانه ای - دکتر جواد هیئت - علی آذرشاهی - عزیزه جعفرزاده - آذر مازندرانی

سولدان ساقا ناظر شرفخانه ای - پروفیسور جمشیدی

شاعرین یاشاییشی (بیوگرافی)

محمد رضا ملک پور «م.م ناظر شرفخانه‌ای» ۱۳۱۷ - ینجی گونش ایلینده اورمو دریاچه سینین قیراغیندا میشو داغینین دییینده شرفخانه بره‌سی آدلانان شهرده آنادان دوغولوب. بنشینجی کلاسا قدر اوز دوغولدوغو یترده و آلتینجی کلاسی دریان کندینده اوخویوب. سونرا دینی تحصیل آماق اوچون تبریزه گشتدی و دؤرد ایل تبریزده مقدماتی اوخویان دان سونرا قم شهرینه تحصیلی نی تکمیل ائتتمک اوچون عزیمت ائتدی و اون ایل قومدا تحصیل آلدی و سطحی قورتاردی و بیر ایل ده خارج سطحه قورشاندی، سونرا علمیه حوزه‌سی نی بوشلایب تهرانین دانشگاه (اونیورسیتیه) یندا فوق لیسانس بؤلومونده مدرک آلماغا نائیل اولدو. و بیر نچه ایل کرج شهرینده آزاد دانشگاهیندا حقوق بؤلومونده تدریسه مشغول اولدو. حال حاضیرده هامان شهرده ۵۸ نمره‌لی ازدواج و طلاق دفترخانه‌سینی رهبرلیک ائدیر.

چاپ اولموش اثرلری (تورکجه)

- ۱ - اولدوزلو دنیز
- ۲ - شته‌لی سحر
- ۳ - ماهنی لی چای
- ۴ - ناظر شرفخانه‌ای نین تورکجه شعرلری

چاپ اولموش اثرلری (فارسجا)

- ۱ - زمزمه‌ها
- ۲ - حماسه‌ها
- ۳ - ادبیات عرب
- ۴ - مرهم مهتاب

چاپا حاضیرلانان اثرلری

- ۱ - مجموعه شعر فارسی
- ۲ - اوره‌ک چیرپیتی سی
- ۳ - جادوگری از نظر اسلام